

КИЇВСЬКИЙ ІНСТИТУТ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

І ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ

**ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ МОВНОЇ
КОМУНІКАЦІЇ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ АГРЕСІЇ**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

26 квітня 2024 року

Київ

УДК 81'276.6:327.88(08)

Рекомендовано до опублікування та розміщення на офіційному вебсайті вченою радою Київського інституту Національної гвардії України (протокол № 15 від 31.05.2024)

Проблеми ефективності професійної мовної комунікації в умовах інформаційної агресії: матеріали І Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнародною участю (м. Київ, 26 квітня 2024 р.). Київ : Київський інститут Національної гвардії України, 2024. 309 с.

Збірник містить матеріали науково-практичної конференції, у якій взяли участь науковці, викладачі та здобувачі закладів вищої освіти та наукових установ України, а також науковці з профільних навчальних закладів системи МВС України, стейкхолдери з Головного управління Національної гвардії України. Конференція відбулась у змішаному форматі.

Матеріали конференції можуть бути використані в науково-дослідній роботі та в освітньому процесі спеціалізованих і військових закладів вищої освіти.

Матеріали опубліковано в авторській редакції. За достовірність наданих матеріалів несуть відповідальність автори.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ: кандидат педагогічних наук, доцент С. В. Мудра; кандидат філологічних наук, доцент В. В. Посмітна; кандидат філологічних наук В. А. Козак; старший викладач кафедри Т. Ю. Литвинська; викладач кафедри А. В. Лещенко; викладач кафедри О. М. Скиба.

© **Автори, 2024**

© **КІНГУ, 2024**

ЗМІСТ

Виступ-привітання МАРТИНЮК Андрій Васильович	13
ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ	
ШУСТ Олена Анатоліївна ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ (на прикладі Білоцерківського національного аграрного університету)	14
НОВІКОВА Ольга Олександрівна СУЧАСНИЙ РЕКЛАМНИЙ ТЕКСТ ЯК ДЕМОНСТРАЦІЯ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ УКРАЇНЦІВ	18
ЗАГУРСЬКА-АНТОНЮК Вікторія Францівна ЛИТВИНЧУК Оксана Валеріївна ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНА БЕЗПЕКА В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ АГРЕСІЇ	24
ШУТЕНКО Світлана Василівна ГРАДЮК Іванна Миколаївна ІНФОРМАЦІЙНА АГРЕСІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА МОВНУ КУЛЬТУРУ	28
ШУМОВЕЦЬКА Світлана Павлівна ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД: ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ	33
МІНЕНКО Олеся Василівна ІНТЕРНЕТ БЛОГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОПАНУВАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	37
ЯМНИЧ Наталя Юріївна ДІАЛОГ КУЛЬТУР У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ	41
ДАНИЛЬЧЕНКО-ЧЕРНЯК Оксана Юріївна INTEGRATING DIGITAL THINKING PRINCIPLES INTO PHILOLOGICAL EDUCATION	44
ПСЬОТА Софія Олександрівна INNOVATIVE METHODS IN FORMING PROFESSIONAL LANGUAGE COMPETENCE OF HIGHER EDUCATION IN THE SYSTEM OF THE MINISTRY OF INTERIOR AFFAIRS	50

КАМІНСЬКИЙ Платон Олексійович
THE ROLE OF THE UKRAINIAN LANGUAGE IN ENSURING NATIONAL SECURITY IN THE CONDITIONS OF INFORMATION WARFARE 54

СЕКЦІЯ 1. ПРОФЕСІЙНА МОВНА КОМУНІКАЦІЯ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ АГРЕСІЇ

ЗИКУН Наталія Іванівна
ПОКОЛІННЯ ВІЙНИ: ДИНАМІКА Й ТЕНДЕНЦІЯ ЗМІН В СИСТЕМІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ 57

МУДРА Світлана В'ячеславівна
КРУТІКОВ Павло Дмитрович
ПРОФЕСІЙНА МОВНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК АСПЕКТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ ОБ'ЄКТІВ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ АГРЕСІЇ 62

ТКАЧ Поліна Борисівна
ВПЛИВ ЦІННІСНИХ ПРІОРИТЕТІВ НА КОМУНІКАТИВНУ ВЗАЄМОДІЮ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ 66

ГРИЗОДУБ Роман Володимирович
ХАРАКТЕРИСТИКА ІНФОРМАЦІЙНОЇ АГРЕСІЇ У МОВНОМУ АСПЕКТІ: ОГЛЯД ПОНЯТТЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ АГРЕСІЇ, ЇЇ ОСНОВНІ ПРОЯВИ ТА ВПЛИВ НА СУСПІЛЬСТВО ТА МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ 69

КОНДРАТЮК-АНТОНОВА Тетяна Вячеславівна
ВПЛИВ КУЛЬТУРНИХ ЧИННИКІВ НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ НГУ 72

ПРЕНЬКО Яна Олегівна
COMMUNICATIVE COMPETENCE AS A WAY OF BUILDING EFFECTIVE COMMUNICATIVE PERSONALITY 75

ПОСМІТНА Вікторія Віталіївна
СТРАТЕГІЯ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ КОМАНДИРАМИ Й ПІДЛЕГЛИМИ У ВІЙСЬКОВО-ПРОФЕСІЙНІЙ КОМУНІКАЦІЇ 78

ПРОНІН Антон Євгенович
ДРАЧ Оксана Іванівна
FAKE NEWS AND PROPAGANDA IN THE MEDIA: LINGUISTIC MARKERS AND WAYS TO DETECT THEM 82

- САМОЙЛЕНКО Богдан Васильович
ДРАЧ Оксана Іванівна
ВПЛИВ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ НА МОВНУ СИТУАЦІЮ В УКРАЇНІ 90
- ГОНЧАРОВ Роман Русланович
ЛЕЩЕНКО Анжеліка Вячеславівна
СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ ВІЙСЬКОВОГО СЛЕНГУ 98
- ЛОСЮК Тарас Тарасович
ПОСМІТНА Вікторія Віталіївна
ПРОФЕСІЙНА КОМУНІКАЦІЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В УМОВАХ ВІЙНИ: ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ТА ВИКЛИКИ 101
- МУДРА Світлана В'ячеславівна
ПАВЛЕНКО Владислав Юрійович
ПРОТИДІЯ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ В ПРОФЕСІЙНІЙ МОВНІЙ КОМУНІКАЦІЇ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ 105
- МУДРА Світлана В'ячеславівна
ПАВЛУШКІН Павло Олександрович
ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В КОНТЕКСТІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ 109
- ОМЕЛЬЧЕНКО Мирослав Ігорович
ПОСМІТНА Вікторія Віталіївна
БРІФІНГ ВІЙСЬКОВОГО КЕРІВНИКА У ВОЄННИЙ ЧАС: ЗАГАЛЬНІ ЦІЛІ, ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА КОМУНІКАЦІЇ 113
- САВРАСОВА-В'ЮН Тетяна Олександрівна
МОВА ЯК ІНСТРУМЕНТ ПСИХОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ В ПРОФЕСІЙНІЙ КОМУНІКАЦІЇ 117
- ЛИСИЧКІНА Ірина Олексіївна
ЛИСИЧКІНА Ольга Олексіївна
ТЕРМІНОЛОГІЯ НАТО У ПРОФЕСІЙНОМУ ВІЙСЬКОВОМУ ДИСКУРСІ 121
- СТАДНИК Степан Петрович
ПОСМІТНА Вікторія Віталіївна
ОСОБЛИВОСТІ ЧИННИКА ДИСТАНЦІЇ ТА РОЛЬ ДИСТАНЦІЇ У СЛУЖБОВІЙ КОМУНІКАЦІЇ КОМАНДИРА З ПІДЛЕГЛИМИ 123
-

ТРОЦЬКИЙ Руслан Сергійович
**ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПРИ СПІЛКУВАННІ З
ГРОМАДЯНАМИ В ХОДІ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ З ОХОРОНИ
ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ
БЕЗПЕКИ** 127

ЧОРНА Альона Ігорівна
**PROTECTING THE MEDIA SPACE IN LIGHT OF UKRAINE'S FIGHTING
AGAINST AGGRESSION** 133

**СЕКЦІЯ 2. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У
ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ МОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ**

АНДРОСЮК Ігор Юрійович
**ІНФОМЕДІЙНА ГРАМОТНІСТЬ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ЯК ОДИН ІЗ
ЗАСОБІВ ПРОТИДІЇ ІНФОРМАЦІЙНІЙ АГРЕСІЇ** 137

ГУРІН Руслан Анатолійович
ЛЕЩЕНКО Анжеліка Вячеславівна
МОВНА ПІДГОТОВКА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ 140

КРИКУН Вікторія Дмитрівна
**FOREIGN LANGUAGE COMPETENCE DEVELOPMENT OF THE OFFICERS
OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF
DIGITALIZATION** 143

КРУК Святослав Васильович
КОЗАК Валентина Андріївна
ПОМИЛКИ ЯК ПРИЧИНА ПОШИРЕННЯ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ 146

ЛЕЩЕНКО Анжеліка В'ячеславівна
**INTEGRATION OF TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF FORMING
PROFESSIONAL LANGUAGE COMPETENCE** 149

МУЗАЛЕВСЬКА Руслана Олександрівна
СКИБА Оксана Миколаївна
**СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ
ПРОФЕСІЙНОЇ МОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ
ОСВІТИ** 152

- ПЕРМЯКОВ Дмитро Сергійович
КОЗАК Валентина Андріївна
**ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЗА
ДОПОМОГОЮ ТЕЛЕГРАМ-КАНАЛУ 156**
- ПЕТРИК Лада Вікторівна
КОШАРНА Наталія Володимирівна
**МЕДІАГРАМОТНІСТЬ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА В УМОВАХ
ІНФОРМАЦІЙНОЇ АГРЕСІЇ 160**
- РУДНІК Юлія Вікторівна
**РЕАЛІЗАЦІЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАННЯ
СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ
ЇХНЬОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДИСТАНЦІЙНОМУ ФОРМАТІ 163**
- ХАРЬКОВА Анастасія Костянтинівна
КОЗАК Валентина Андріївна
**ВІЗУАЛІЗАЦІЯ ДАНИХ ЯК ЕЛЕМЕНТ КОМУНІКАЦІЇ У НАВЧАЛЬНОМУ
ПРОЦЕСІ 166**
- ЧУМАК Олександр Володимирович
КОЗАК Валентина Андріївна
**ВИКОРИСТАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ТІКТОКУ ЯК ПЛАТФОРМИ ДЛЯ
ПРОСУВАННЯ ПРОУКРАЇНСЬКОГО КОНТЕНТУ В УМОВАХ
ІНФОРМАЦІЙНОЇ АГРЕСІЇ 170**
- БЕРЕЗОВСЬКА Юлія Андріївна
ШУМОВЕЦЬКА Світлана Павлівна
**КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-
ПРИКОРДОННИКІВ: СКЛАДОВІ ТА ОСОБЛИВОСТІ 173**
- КАРПУШИНА Майя Григорівна
КУСЯК Людмила Григорівна
**ЯКІСНЕ ОНОВЛЕННЯ В ОСВІТІ З CANVAS: МОЖЛИВОСТІ НАВЧАЛЬНОЇ
ПЛАТФОРМИ НОВОГО ПОКОЛІННЯ 175**
- БІЛЧЕНКО Алла Миколаївна
**ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ
МОВИ 179**
-

ЗУБКЕВИЧ Марта Сергіївна
КОМАРИНСЬКА Юлія Борисівна
**МОВА ЯК ЕЛЕМЕНТ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ
КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ** 182

КОТОВА Анна Володимирівна
КУЧЕРОВА Ольга Вікторівна
**РОБОТА ЗІ СПЕЦІАЛЬНОЮ ЛЕКСИКОЮ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ
МОВИ ЗІ СТУДЕНТАМИ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ** 185

КРАВЧУК Андрій Олександрович
ВЕЛИЧКО Олена Олександрівна
ПОЛЩУК Ольга Вікторівна
**РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОФІЦЕРІВ ЗС
УКРАЇНИ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ** 188

КРАПЧАТОВА Ярослава Анатоліївна
**НАВЧАННЯ КУРСАНТІВ АНГЛОМОВНОГО АУДІЮВАННЯ В УМОВАХ
ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ** 192

ЯРЕМЕНКО Наталія Віталіївна
**ASSESSMENT OF CADET'S ACADEMIC PERFORMANCE IN ENGLISH
LANGUAGE STUDIES** 196

БРОВКО Катерина Андріївна
**ВПЛИВ ОНЛАЙН-РЕСУРСУ 2BOOKS.SU НА ФОРМУВАННЯ
ПІЗНАВАЛЬНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ СТУДЕНТІВ ДО ВИВЧЕННЯ ІМ** 198

ЧАПЛІНСЬКА Наталія
**THE DEVELOPMENT OF INTERCULTURAL COMPETENCE SKILLS IN THE
CONTEXT OF TEACHING FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATION OF
STUDENTS IN THE MODERN INFORMATION SPACE** 200

КОПОСОВ Дмитро Юрійович
**ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ІМ
СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ** 204

СЕКЦІЯ 3. МОВА В ДІАЛОЗІ КУЛЬТУР

ЧАЙКА Лариса Василівна
**LEGAL LINGUISTICS: OPPORTUNITIES OF INTRODUCTION INTO LEGAL
EDUCATION** 209

БАБІЧЕВА Ганна Сергіївна ДО ПРОБЛЕМ ВИВЧЕННЯ ГРАМАТИЧНОЇ АНГЛОМОВНОГО АКАДЕМІЧНОГО ДИСКУРСУ	СЕМАНТИКИ 213
БОРТУН Каріна Олександрівна ФУНКЦІОНАЛЬНО-ГРАМАТИЧНІ ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ СУГЕСТІЇ В ІМПЕРАТИВНИХ ВИСЛОВЛЮВАННЯХ	217
БУТ Яна Віталіївна МЕТОДИКА КУЛЬТУРНОГО ЗБАГАЧЕННЯ СЛУХАЧІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ»	221
ВОЛКОВА Людмила Вікторівна КОМПЛЕКСИ ВПРАВ ДЛЯ РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОГО ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ	223
ДЖУРИЛО Аліна Петрівна СУЧАСНА МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ: ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ДЛЯ УКРАЇНИ	228
КРАСНИЦЬКА Анжела Віталіївна МОВА ЯК ФЕНОМЕН ЛЮДСЬКОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ ТА ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК КУЛЬТУРИ	232
МАКОГОНЧУК Наталя Віталіївна ГЕВКО Олена Іванівна ГОЛЯРДИК Наталія Анатоліївна РОЛЬ МОВИ В ДИПЛОМАТІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ	236
РИЖЧЕНКО Ольга Сергіївна CULTURAL DIALOGUE AS AN IMPORTANT COMPONENT OF NATIONAL SURVIVAL	239
СІННА Людмила Юріївна ПРОБЛЕМИ МІЖКУЛЬТУРНОЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ	КОМУНІКАЦІЇ 241
ФИЛИПСЬКА Віта Іванівна ВИКОРИСТАННЯ CASE-STUDY У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ	244
ШАНАЄВА-ЦИМБАЛ Людмила Олексіївна ЯМНИЧ Наталія Юріївна LANGUAGE AND CULTURE	248

ШИНКАР Т. С. ЕКОЛІНГВІСТИКА ЯК НОВА ГАЛУЗЬ МОВОЗНАВСТВА	250
ЛИТВИНСЬКА Тетяна Юріївна ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОГО ТЕРМІНА ТА ВІЙСЬКОВА ТЕРМІНОЛОГІЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	253
СЕРГІЄНКО Ольга Олександрівна ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВОГО СЕРВІСУ “QUIZZZ”, ЯК ЗАПОРУКА ПІДВИЩЕННЯ ІНТЕРЕСУ ДО ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	257
СКИБА Оксана Миколаївна THE ROLE OF ENGLISH IN INTERNATIONAL RELATIONS AND CULTURAL DIPLOMACY	261
ШОХА Вадим Миколайович МОБІЛЬНІ ДОДАТКИ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ЗАСІБ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	266
БОЖЕНЕЦЬ Софія Василівна ОСНОВНІ СПОСОБИ СЛОВОТВОРЕННЯ УГОРСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ	270
КОВАЛЕНКО Денис Ігорович ЛИТВИНСЬКА Тетяна Юріївна ТЕОРЕТИЧНІ І ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ВІЙСЬКОВОГО ПЕРЕКЛАДУ В КОНТЕКСТІ ЛІНГВІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НГУ	273
ЛЕВКОВИЧ Артем Васильович СКИБА Оксана Миколаївна ОСНОВИ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ	278
МІЛЕВСЬКА Єсенія Сергіївна ДРАЧ Оксана Іванівна РОЛЬ НЕВЕРБАЛЬНОГО СПІЛКУВАННЯ У ЖИТТІ ЛЮДИНИ»	282
РИКОВА Анна ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НІМЕЦЬКИХ ІДІОМ	290
ТУЛЛЕР Ярослав Володимирович ЛЕЩЕНКО Анжеліка Вячеславівна ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМИ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	293

ФІЛЯРЧУК Христина

МОВНОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НІМЕЦЬКИХ ПРИКАЗОК 296

ЧИГАНОВ Олександр Дмитрович

ЛЕЩЕНКО Анжеліка Вячеславівна

THE ROLE OF A FOREIGN LANGUAGE IN THE INTERCULTURAL INTERACTION OF MILITARY 299

ЧЕРНЯКОВА Аліна Вікторівна

CULTURAL DIVERSITY IN THE CONTEXT OF LANGUAGE TRAINING OF FOREIGN STUDENTS: A COMPARATIVE ANALYSIS 302

КОЛОДКА Юлія Олександрівна

КОЛОДКА Андрій Валентинович

РОЗВИТОК МІЖКУЛЬТУРНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ОФІЦЕРІВ ОПЕРАТИВНОЇ ЛАНКИ УПРАВЛІННЯ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ ДЕРЖАВИ 307

ШАНОВНІ УЧАСНИКИ ТА ГОСТІ КОНФЕРЕНЦІЇ!

Радий вітати вас на нашій І Всеукраїнській науково-практичній конференції «Проблеми ефективності професійної мовної комунікації в умовах інформаційної агресії»!

Ми проводимо науковий захід із проблем мовної комунікації у складний воєнний час, усвідомлюючи, що однією з найбільш небезпечних загроз сучасної гібридної війни є інформаційна агресія. І щоб успішно протидіяти негативному інформаційному впливу, щоб ефективно організувати професійну діяльність у непростих умовах сьогодення, нашим здобувачам необхідні сучасні мовні та комунікативні знання і вміння.

Усі ми знаємо, що слово – це зброя. І як із будь-яким видом зброї, поводитися з ним потрібно вміло та обережно. І так само потрібно вчитися правильно користуватися словом, а також протидіяти слову ворога, як і іншій його зброї. Сьогодні вкрай важливо вміти розпізнавати інформаційні загрози та володіти засобами їх нейтралізації, а також обирати види та засоби мовного впливу, відповідно до конкретних завдань та умов комунікації.

Необхідно також розуміти, які підходи та які інноваційні технології сьогодні є найбільш ефективними для формування мовної та комунікативної компетентності наших здобувачів, для усвідомлення ними важливості якісної мовної підготовки у спілкуванні як державною мовою, так і іноземною.

Ми усвідомлюємо відповідальність за вміння наших майбутніх фахівців вирішувати професійні завдання за допомогою мовної комунікації. І тому розуміємо важливість відкритого діалогу науковців, викладачів, здобувачів освіти в пошуках сучасних, науково обґрунтованих шляхів формування мовної компетентності, а також у виявленні способів ефективного вирішення професійних завдань і протидії ворожим інформаційним впливам – за допомогою мовних і комунікативних засобів.

Усім учасникам нашого наукового заходу бажаємо плідної роботи, цікавих дискусій та натхнення! Упевнений, що кожна доповідь, кожне критичне зауваження дозволять зміцнити обороноздатність України на всіх напрямках, а сформовані за результатами конференції висновки – створити дієві алгоритми для дій відповідних практичних підрозділів.

Плідної роботи, колеги! У пошуку – сила! Слава Україні! Героям Слава!

З повагою

**т.в.о. начальника Київського інституту Національної гвардії України
Андрій МАРТИНЮК**

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

ШУСТ Олена Анатоліївна,
*доктор економічних наук, професор, ректор
Білоцерківського національного аграрного
університету, депутат Київської обласної
ради, голова постійно діючої комісії з
питань освіти, науки, культури, духовності
та релігії*

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ
(на прикладі Білоцерківського національного аграрного університету)**

Євроінтеграційні процеси, що відбуваються сьогодні на всіх рівнях української освіти, висувають нові вимоги до випускників різних освітніх програм, перед якими постає відповідальне завдання – ефективно реалізовувати себе в умовах глобальних викликів 21 століття. З огляду на це, розкриття потенціалу всіх здобувачів, надання їм можливостей виявити творчі здібності, а також формування й розвиток у них необхідних компетентностей – одне з головних завдань сучасного університету.

Аналіз змісту Стандартів вищої освіти показує, що універсальною загальною компетентністю, яка має бути розвинута на базовому (бакалаврському) рівні є здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово. Цілком обґрунтовано комунікативна компетентність є однією із ключових в європейському освітньому просторі, оскільки забезпечує природну необхідність людини в спілкуванні, а також сприяє життєдіяльності соціуму, його консолідації.

Для студента мовленнєва компетентність є тим вагомим чинником, який дає змогу адекватно інтегруватися в соціальний простір, сприяє швидкому засвоєнню спеціальних знань, допомагає орієнтуватися у специфіці обраного фаху та мати подальший успіх.

Практикою професійної діяльності різнофахових спеціалістів підтверджено, що досконале знання та вміле оперування державною мовою, а також вільне

володіння різними мовами забезпечує їм повноцінну самореалізацію та подальше самовдосконалення. Мовлення для досвідченого фахівця виступає джерелом і носієм інформації, засобом впливу на інших людей, успішного виконання професійних завдань і досягнення цілей власної професійної діяльності [3].

Проблема формування професійно-мовленнєвої компетентності здобувачів вищої освіти актуалізується в українському освітньому просторі у зв'язку з повномасштабною російсько-українською війною і прагненням ворога знищити українську націю [1].

Стосовно формування професійної мовленнєвої підготовки фахівців аграрної сфери постає чимало питань, зокрема через недостатньо високий загальний рівень мовної компетентності за результатами вивчення професійно орієнтованих дисциплін; негативний вплив деяких засобів масової інформації, що сприяють поширенню звички лихословити, використовувати непристойні жести; українсько-російська двомовність населення та суржик; зменшення прошарку інтелігенції у суспільстві, що є основним носієм української та ін.

Метою дослідження є розкриття основних підходів, що здійснюються в Білоцерківському національному аграрному університеті для формування професійної мовної компетентності в майбутніх фахівців агропродовольчої сфери.

Задля формування професійної мовленнєвої компетентності в повному обсязі в університеті велика увага приділяється створенню відповідних організаційно-педагогічних умов, зокрема кадровому, організаційному, навчально-методичному, інформаційному та матеріально-технічному забезпеченню освітнього процесу.

Реалізувати ці завдання неможливо без впровадження поряд із традиційними нових, інноваційних технологій навчання, оскільки інноваційне навчання зорієнтовано на динамічні зміни в навколишньому світі, навчальну діяльність, що ґрунтується на оригінальних методиках розвитку різноманітних форм мислення, творчих здібностях, високих соціально адаптаційних можливостей особистості [2, 3].

Перехід ЗВО до інноваційної освіти зумовлений викликами сьогодення. Інноваційний розвиток освіти зумовлений культурною глобалізацією освіти, яка

постає ключовим інструментом формування особистості в умовах інформаційного суспільства [4]. Необхідним стає впровадження нових освітніх технологій в професійну підготовку майбутніх фахівців аграрної сфери, імплементація інформаційних технологій навчання.

У процесі викладання навчальних дисциплін «Українська мова за професійним спрямуванням», «Українські студії», «Іноземна мова за професійним спрямуванням» було підтверджено ефективність таких інноваційних засобів навчання, як інтерактивний підхід (інтерактивні заняття, методи навчання), проєктна технологія, дистанційні форми навчання (віртуальне навчальне середовище Moodle, електронні сервіси Zoom, Google Meet, віртуальні органайзери на кшталт «хмари тегів» та ін.), проблемне навчання, ситуативне навчання (кейс-стаді, симуляція тощо).

Формування мовленнєвої компетентності в університеті не обмежується суто освітнім процесом. У закладі функціонує Центр мовно-літературної освіти, який здійснює консультативний, науково-освітній, методичний та організаційний супровід освітнього (навчального і позанавчального) процесу, забезпечує неперервну освіту здобувачів вищої освіти та інших замовників освітніх послуг з української мови та літератури, мов та літератур національних меншин, сприяє професійному і творчому розвитку суб'єктів освіти. Під час заходів, які проводить Центр (наукові конференції, круглі столи, тренінги, конкурси тощо) розвиваються не лише мовленнєві вміння студентів, а й відбувається розвиток їхніх інтелектуальних і творчих здібностей, аналітичних, емоційно-вольових, організаторських умінь, що є необхідними складниками професійної компетентності майбутніх фахівців агропродовольчої сфери.

З метою створення належних умов для забезпечення і захисту мовних прав та потреб університетської спільноти було призначено уповноваженого з питань функціонування державної мови серед учасників освітнього процесу для науково-педагогічних працівників і співробітників університету та студентського мовного уповноваженого. Мовні уповноважені були серед організаторів Всеукраїнського круглого столу «Мовні проблеми освітнього процесу в Україні: думки молоді»,

учасники якого обговорили перспективи розвитку культури мовлення у нашій країні, можливі шляхи підвищення рівня володіння мовою та культуру спілкування у ЗВО. Подія відбувалася за участі Уповноваженого із захисту державної мови Тараса Кременя.

Важливо підтримувати ініціативи студентства, спрямовані на формування професійних мовленнєвих компетентностей, на кшталт мовних клубів, де вони можуть вдосконалювати свої мовні навички в невимушеній атмосфері, долати мовний бар'єр та спілкуватися з впевненістю.

Таким чином, ефективність формування професійної мовленнєвої компетентності майбутніх фахівців агропродовольчої сфери досягається завдяки впровадженню інноваційних технологій в освітній процес, поєднанню підходів формальної та неформальної освіти, підтримці і заохоченню творчої ініціативи студентства.

Список використаних джерел:

1. Грицак Н. Р. Позитивна мотивація як інструмент формування професійно-мовленнєвої компетентності здобувачів вищої освіти // Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»). 2023. № 11. С.71–81.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. К.: Академвидав, 2015. 305 с.
3. Інноваційні технології навчання в умовах модернізації сучасної освіти : монографія / за наук. ред. д. пед. н., проф. Л. З. Ребухи. Тернопіль : ЗУНУ, 2022. 143 с.
4. Колодій Н. В. Основні педагогічні підходи щодо формування професійної мовленнєвої компетентності майбутніх фахівців із соціальної роботи // Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 2021. Вип.196. С.200-204 DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-196-200-204.

НОВІКОВА Ольга Олександрівна,
*доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри соціально-гуманітарних
дисциплін, член Національної комісії зі
стандартів державної мови, Донецький
державний університет внутрішніх справ,
м. Кропивницький*

СУЧАСНИЙ РЕКЛАМНИЙ ТЕКСТ ЯК ДЕМОНСТРАЦІЯ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ УКРАЇНЦІВ

Реклама як суспільне явище на сьогодні є невід'ємним складником засобів масової комунікації. Кожне рекламне повідомлення – це демонстрація певного способу життя та культурних цінностей. За найбільш поширеним визначенням, реклама – це будь-яка платна не особистісна форма розповсюдження інформації. Реклама прямо чи опосередковано впливає на людину, її свідомість, і підсвідомість, її думки, погляди, ставлення і, таким чином, формує певну поведінку. Для посилення рекламного впливу і, відповідно, підвищення ефективності самої реклами використовуються різні методи психологічного впливу: переконання, навіювання, психоаналітичний метод, нейролінгвістичне програмування, лінгвістичне маніпулювання, соціально-психологічні установки, стереотипи, ідентифікація тощо.

У наукових студіях більшість дослідників виокремлюють комерційну й некомерційну рекламу. Некомерційну рекламу ранжують на соціальну й політичну. У нашому дослідженні звернемо увагу саме на конструкції політичної реклами, яка наразі є значущим й позитивним важелем впливу на свідомість людей під час воєнної агресії росії проти України.

Політичною рекламою вважаємо систему комунікацій, покликаних змінювати свідомість і поведінку людей відповідно до політичних цілей рекламодавця (політичних партій, рухів, лідерів, країни тощо). До політичної реклами зараховують візуальні споруди на зразок банерів, білбордів, плакатів, афіш, скролерів. Метою політичної реклами є цілеспрямований вплив на

громадську думку. До цього явища науковці ставляться двояко. Дехто вважає, що функції реклами як соціальної системи негативно впливають на ціннісно-нормативну систему та спосіб життя населення, дехто заперечує цю думку й наголошує на позитивному впливі реклами на економічну, політичну й соціальну культуру [1; 3; 4].

Різновидом політичної реклами вважаємо *сучасні патріотичні рекламні тексти*, презентовані на білбордах різних регіонів нашої країни, які не лише впливають на культуру різних соціальних вікових і професійних груп, а й яскраво передають сьогоденні події, які розгорнулися на території України під час воєнної російської агресії, а також ставлення до них українських громадян і безпрецедентну віру в перемогу української держави.

У нашому дослідженні пропонуємо звернути окрему увагу на семантичну організацію сучасних патріотичних рекламних текстів, оскільки вона повно й глибоко передає різні емоції й почуття громадян України. Семантичне ранжування розгляданих одиниць зазвичай полягає в розмежуванні їх на такі, що передають різні емоції й почуття мовця, а також на такі, що виражають волевиявлення (наказ, розпорядження, заохочення тощо). Водночас події, що розгорнулися на території України, вплинули на думки й почуття українських громадян і, як наслідок, з'явилися нові лозунги на рекламних білбордах, що значно відрізняються від усіх попередніх, зокрема такі, що містять у собі інформацію, яка є ідентифікатором власне українського народу. Фактичний матеріал дав змогу диференціювати конструкції, що відображають сучасну патріотичну рекламу на білбордах, на 12 х семантичних груп. Одразу варто зауважити, що деякі конструкції містять у собі синкретичні відносини, проте у своєму дослідженні ми ранжуватимемо їх саме в такий спосіб:

1) конструкції, які передають гордість, захоплення, пор.: *Сміливість має два кольори* (м. Черкаси); *Україна – це ти!* (м. Луцьк); *Ми – українці! Це наша земля!* (м. Кривий Ріг); *Ми разом, ми – харків'яни!* (м. Харків); *Моє ім'я – Україна* (м. Черкаси, м. Кропивницький, м. Харків, м. Луцьк);

2) конструкції, що містять слова подяки, пор.: *Харків, спасибі!* (м. Івано-Франківськ); *Дякуємо захисникам Харкова!* (м. Львів); *Дякуємо!* (м. Київ, м. Кривий Ріг, м. Полтава);

3) конструкції, що передають рішучість, упевненість, пор.: *Місто готове до перемоги! Перемога буде за нами!* (м. Кривий Ріг); *Життя переможе!* (м. Дніпро); *Разом переможемо! Ми на своїй Богом даній землі* (м. Тернопіль); *Разом ми зможемо все і навіть більше* (м. Кропивницький); *Україна переможе!* (м. Буча, м. Київ; м. Ірпінь);

4) конструкції, що передають спонування, заклик, пор.: *Зберігайте спокій, не панікуйте! Усе буде Україна!* (м. Кривий Ріг); *Єднаймося заради перемоги! Усе буде Україна!* (м. Дніпро); *За волю!* (м. Тернопіль); *Ми працюємо та вас закликаємо* (м. Черкаси); *На що ти готовий заради України?* (м. Київ); *Відстоїмо рідне місто! Слава Україні!* (м. Кривий Ріг); *Збережемо Україну разом!* (м. Черкаси, м. Кропивницький, м. Полтава); *Партизани бачать все* (м. Херсон, м. Львів);

5) конструкції із значенням наказу, пор.: *Повертайся живим!* (м. Миколаїв); *Руський солдате, читай і знай! Україна – це партизани! Херсон – це Україна!* (Херсонська область);

6) конструкції-звернення до Бога пор.: *Боже, врятуй Україну! Ти нас прости – милість свою нам яви!* (м. Кривий Ріг); *Господь, дай силу нашим воїнам* (м. Тернопіль); *Христос Воскрес! Воскресне Україна! З Богом переможемо* (м. Черкаси);

7) конструкції-політичні топоніми, пор.: *Кривий Ріг в надійних руках* (м. Кривий Ріг); *Кривий Ріг - це Україна!* (м. Кривий Ріг); *Бердянськ – це Україна* (м. Полтава, м. Кривий Ріг, м. Львів, м. Тернопіль, м. Черкаси); *Херсон – це Україна* (м. Полтава, м. Кривий Ріг, м. Львів, м. Тернопіль, м. Черкаси); *Черкаси будуть чинити опір* (м. Черкаси); *Я чекаю тебе під моїми каштанами. З мене торт. Твій Київ* (м. Київ); *Дякуємо захисникам Харкова! Ми разом, ми – харків'яни!* (м. Харків); *Україна переможе! Буча – місто-герой!* (м. Буча, м. Кропивницький, м. Черкаси);

8) конструкції, що вказують на ідентифікатор української нації, пор.: *Єдність – наш фундамент!* (м. Львів, м. Київ, м. Кропивницький); *Ми на своїй землі! За нами правда, за нами перемога!* (м. Львів); *Моє ім'я – Україна* (м. Львів, м. Тернопіль, м. Дніпро, м. Кропивницький, м. Черкаси); *Вільні люди зроблені в Україні* (м. Кривий Ріг); *Ми незламні, ми могутні, ми – українці!* (м. Черкаси);

9) конструкції, що закликають до спілкування виключно державною мовою, пор.: *Ми здобудемо перемогу! Мова – теж зброя! Долучайтеся! Розмовляйте українською!* (м. Кропивницький); *Тут Україна! Шановні! Прохання розмовляти виключно українською! Не знаєте – вчіть! Для нас є різниця!* (м. Львів); *Шановні переселенці, тут Україна! І ми розмовляємо виключно українською! Не знаєте – вчіть!* (м. Луцьк); *Війна змінила все! «Ні» мові окупанта!* (м. Кропивницький); *Мова – теж зброя! Долучайтеся! Розмовляйте українською!* (м. Луцьк, м. Львів); *Дорогі українці, які перейшли на українську мову! Ви не смішні, ви круті!* (м. Кривий Ріг); *Переходь на українську! Ти зможеш! Українська – це круто!* (м. Кропивницький);

10) конструкції, що констатують віру у Збройні Сили України, пор.: *Хлопці, ви – найкращі!* (м. Київ, м. Харків, м. Кропивницький, м. Івано-Франківськ); *Віримо в ЗСУ!* (м. Черкаси, м. Полтава, м. Кропивницький, м. Буча, м. Київ, м. Харків); *Слава Збройним Силам України та всім захисникам!* (м. Кропивницький, м. Черкаси, м. Полтава); *Хлопці, ви – космос! Україна з вами!* (м. Черкаси);

11) конструкції на привернення уваги, пор.: *Сміливість* (м. Київ); *Воля* (м. Черкаси, Бровари, Миколаїв); *Руський солдате! Замість квітів на тебе чекають кулі!* (м. Миколаїв, Дніпро, Черкаси);

12) конструкції, що містять іронію, пор.: *Русській воєнний корабель, ну що, ти дійшов?* (м. Дніпро, Кривий Ріг, Тернопіль, Черкаси) тощо.

Окремої уваги заслуговують мовні одиниці, що містять рядки творів відомих українських письменників: *Згинуть наші вороженьки, як роса на сонці* (м. Тернопіль); *Боріться – поборете, вам бог помагає!* (м. Тернопіль, Черкаси, Івано-Франківськ); *В ріднім краю панувати не дамо нікому* (м. Львів).

Іще одним важливим прикладом, який знаходиться за межами зазначених семантичних груп, є конструкція-графічний репрезент, що закликає до спокою, пор.: 4.5.0.* (*Усе спокійно (військовий сленг)) (м. Харків, Тернопіль, Полтава, Кременчук, Львів, Кривий Ріг, Дніпро).

Необхідно зацентувати й на тому, що українську державу в боротьбі з російською агресією підтримує більшість країн світу. Підтвердженням цього є гасла на підтримку українського народу на білбордах міст Європи та США, пор.: *Be brave like Ukraine* (м. Торонто, Нью-Йорк); *Warszawa solidarna z Ukraina* (м. Варшава); *Jesteśm z wami* (м. Варшава); *Stand for Ukraine* (м. Бонн) тощо.

Варто звернути увагу й на те, що українці пам'ятають своїх героїв. На жаль, на сьогодні полягло багато воїнів, які стали на захист нашої країни. У багатьох містах та населених пунктах України спостерігаємо білборди із фотокартками та словами подяки нашим полеглим захисникам: *Україна пам'ятає ...* (м. Харків, м. Запоріжжя, м. Херсон).

Отже, сучасні рекламні тексти належать до одного із способів вираження загальнокультурних норм, саме в них вияскравлена українська національна специфіка. Розгляданий матеріал дає змогу вирізнити дванадцять лексико-семантичних груп мовних одиниць патріотичних рекламних текстів. Водночас ця класифікація є невичерпною, адже щодня з'являються нові конструкції, що презентують політичну волю громадян нашої держави та їхнє ставлення до воєнної російської агресії. Надалі плануємо більш глибоко дослідити структурні й функційні особливості мовних одиниць патріотичної рекламної продукції різних українських регіонів.

Список використаних джерел:

1. Беренеева Є. Історія розвитку соціальної реклами в незалежній Україні як передумова формуванню тенденцій розвитку соціальної реклами. *Молодий вчений*. 2017. № 11. С. 733–737.
2. Удріс Н. Роль української реклами у вирішенні загальнодержавних завдань в культурній сфері. *Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу*

сучасного суспільства: Збірник наукових праць. Харків: Видавничий центр Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна, 2001. С. 359–363.

3. Щепка О. Особливості мовної організації слогана української політичної реклами. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія Філологія. Соціальні комунікації*. Том 30 (69). № 3. Ч. 1. 2019. С. 74–78.

Яненко Я. Реклама як феномен української культури. *Діалог мов – діалог культур. Україна і світ. Збірник матеріалів Третьої міжнародної наукової Інтернет-конференції з україністики*. – Verlag Otto Sagner. – Munchen – Berlin – Washington, 2013. С. 922–930.

ЗАГУРСЬКА-АНТОНЮК

Вікторія Францівна,

доктор наук з державного управління,

доцент Державного університету

«Житомирська політехніка»

ЛИТВИНЧУК Оксана Валеріївна,

кандидат філософських наук,

доцент Державного університету

«Житомирська політехніка»

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНА БЕЗПЕКА В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ АГРЕСІЇ

У ХХІ столітті інформаційні війни стали невід'ємною складовою політики держав. Для збереження національної єдності, територіальної цілісності та гарантування безпеки держава повинна впроваджувати елементи захисту в інформаційному просторі та формувати комплексні заходи, спрямовані на своєчасне виявлення та нейтралізацію інформаційних загроз для суспільства. В умовах тривалої російсько-української війни проблема інформаційно-комунікативної безпеки України набуває надзвичайної актуальності та стратегічного значення.

Над питаннями гарантування інформаційної безпеки України, розробкою теоретичних засад та практичних рекомендацій працювали такі вітчизняні науковці, як Грабар І. [1], Грищук Р. [1], Горбань Ю. [2], Горбулін В. [3], Молодецька К. [1], Кунинець А. та інші провідні фахівці. Їхні дослідження охоплюють широкий спектр питань, пов'язаних із запобіганням інформаційним атакам, кібербезпекою, медіаграмотністю населення, роллю ЗМІ та соціальних мереж.

Забезпечення надійної інформаційно-комунікативної безпеки вимагає скоординованих зусиль держави, експертного середовища, медіа та громадянського суспільства для протидії російській дезінформації та пропаганді, захисту критичної інфраструктури, регулювання інформаційного простору та підвищення обізнаності громадян. Новітні комунікативні процеси, завдяки їх пріоритету в усіх видах діяльності, спричинили кардинальні зміни в ціннісно-комунікативних орієнтаціях людей сучасної цивілізації [4, с. 112]. Відповідно, у таких реаліях «інформація, знання в постіндустріальному суспільстві, форми і темпи їх творення та передачі

стають основними чинниками випуску нової продукції, підтримання її конкурентноспроможності та виводу країни на орбіту інноваційного розвитку не лише в економічній, технологічній, а й в соціальній, етнокультурній, духовній та інших соціогуманітарних сферах» [6, с. 172].

В умовах гібридної агресії виникає нагальна потреба щодо гарантування інформаційної безпеки, захисту особистості від шкідливих інформаційних впливів, дезінформації та маніпуляцій, що характеризує інформаційну безпеку індивіда. «Гібридну війну можна трактувати як модель війни, за якої намагаються приховати її військовий характер, а також участь у ній державних структур. Саме тому в ній різко зростає роль інформаційної складової, оскільки реальні фізичні контексти замінюються неадекватними їм інформаційними. Гібридна війна поширюється в усьому мирному просторі, підключаючи до конфліктних ситуацій абсолютно всі ресурси, включаючи артистів, письменників, політичних діячів інших країн» [1].

Виважена політика інформаційної безпеки, гарантування захищеності, достовірності є критично важливими для стабільної соціальної, економічної та правової ситуації в державі. Інформація перетворилася на найпотужніший стратегічний ресурс, володіючи яким, суспільство і держава можуть посилити свої позиції на міжнародній арені. Сучасний стан системи інформаційної безпеки України перебуває під впливом двох основних чинників. З одного боку, спостерігається посилення вже існуючих традиційних загроз, таких як інформаційна пропаганда, кібератаки, поширення дезінформації тощо. З іншого боку, з'являються нові виклики, зумовлені глобальними трендами і процесами. Інноваційні технології, цифрова революція, економічна та соціокультурна глобалізація, регіональна інтеграція, хоча й відкривають колосальні можливості для прогресу, одночасно несуть і серйозні негативні наслідки, активізуючи ведення інформаційних та інформаційно-психологічних воєн між державами, зокрема проти України. Ці гібридні війни виникають на тлі появи нових форм збройних конфліктів, сплеску сепаратистських рухів, посилення активності міжнародних терористичних угруповань. Вони відбуваються в умовах зниження спроможності контролювати процеси всередині власних кордонів.

Україна стикається з безпрецедентною за масштабами інформаційною агресією з боку РФ, яка використовує новітні технології для поширення пропаганди, фейків, дезінформації. Ворог застосовує гібридні методи ведення війни, намагаючись дестабілізувати ситуацію в Україні через підбурювання сепаратизму, експлуатацію «мовного» та етнічного питань, кібератаки на державні ресурси. Протидія цим загрозам вимагає терміново посилювати потенціал України у сфері інформаційної та кібербезпеки. Країна опинилася в епіцентрі інформаційної та гібридної війни з РФ, яка використовує широкий спектр інструментів для дестабілізації ситуації – пропаганду, дезінформацію, кібератаки, підривну діяльність через підконтрольні ЗМІ та соціальні мережі. Тому забезпечення інформаційної безпеки, протидія ворожій пропаганді та захист від інформаційних атак є пріоритетними завданнями для збереження національної єдності, територіальної цілісності та державного суверенітету України.

Ці процеси супроводжуються спробами РФ встановити повний контроль над ситуацією в Україні, широко використовуючи методи гібридної агресії та застосовуючи брудні інформаційні кампанії, фейки, тролінг та хакерські атаки, включаючи територіальні, матеріальні, трудові, інформаційні та інтелектуальні ресурси. Ніколаєць Ю., досліджуючи медіа-дискурс російсько-українського протистояння, наголошує, що «через засоби масової інформації відбувається програмування населення на певну поведінку, унаслідок якої відбувається агресивне неприйняття альтернативної інформації» [5]. Протидіяти цим загрозам можна лише комплексними зусиллями – шляхом посилення кібербезпеки, блокування деструктивних інформаційних впливів, популяризації державних ЗМІ та підвищення медіаграмотності громадян. Критично важливо формувати потужний національний інформаційний простір на засадах демократичних цінностей, поваги до різноманітності та збереження духовної єдності навколо ідеї незалежної України. Водночас, ефективний інформаційний вплив з боку України на іноземну цільову аудиторію, донесення об'єктивної інформації про події в країні та протидію російській дезінформації сприятимуть поступовому формуванню проукраїнських поглядів у міжнародній спільноті. Для цього необхідно активно використовувати всі

доступні комунікаційні канали – традиційні та нові медіа, соцмережі, публічну дипломатію.

Таким чином, коли Україна є об'єктом зовнішньої інформаційної агресії, особливої ролі набувають стратегічні комунікації, які мають забезпечувати також необхідний ресурс потужності для задоволення потреб ефективної відсічі інформаційному агресору в інформації оборонного та контрпропагандистського характеру [4, с. 113]. Отже, забезпечення надійної інформаційної безпеки вимагає комплексного підходу – посилення кіберзахисту критичної інфраструктури, блокування деструктивного контенту, популяризації національного інформпродукту, підвищення медіаграмотності громадян. Лише об'єднавши зусилля держави, ЗМІ, експертів та громадянського суспільства, можна ефективно протидіяти інформаційним атакам ворога.

Список використаних джерел:

1. Грабар І. Г., Грищук Р. В., Молодецька К. В. Безпекова синергетика: кібернетичний та інформаційний аспекти : монографія / За заг. ред. Р. В. Грищука. Житомир : ЖНАЕУ, 2019. 280 с.
2. Горбань Ю. О. Інформаційна війна проти України та засоби її ведення. URL: <http://www.visnyk.academy.gov.ua/wpcontent/uploads/2015/04/20.pdf> (дата звернення: 09.04.2024).
3. Горбулін В. П. Світова гібридна війна: український фронт : монографія. Київ : НІСД, 2017. 496 с.
4. Загурська-Антонюк В.Ф. Державне управління інформаційно-комунікативною безпекою та лобізм в Україні. Інвестиції: практика та досвід. Державне управління. 2020. № 3 (лютий). С.110-114.
5. Ніколаєць Ю. П. Політика історичної пам'яті в Україні на початку XXI ст. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/38813>.
6. Терещук В.І. Трансформація домену влади держави під впливом ІКТ. Науково-теоретичний і громадсько політичний альманах «Грані». 2010. № 6 (74). С. 170-174.

ШУТЕНКО Світлана Василівна,
завідувач кафедри правничої лінгвістики
Національної академії внутрішніх справ
ГРАДЮК Іванна Миколаївна,
студентка I курсу навчально-наукового
інституту № 3 Національної академії
внутрішніх справ, спеціальність
«Правоохоронна діяльність»

ІНФОРМАЦІЙНА АГРЕСІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА МОВНУ КУЛЬТУРУ

Актуальність теми: Сучасний світ переживає епоху інформаційних трансформацій, де доступ до інформації став визначальними фактором для розвитку суспільства та кожного окремого індивіда. Проте разом із безпрецедентною кількістю доступної інформації насиченої різноманітними перспективами наростає і загроза інформаційної агресії.

Інформаційна агресія — незаконні дії однієї зі сторін в інформаційній сфері, спрямовані на нанесення конкретної, відчутної шкоди в окремих областях діяльності іншої сторони шляхом обмеженого і локального за своїми масштабами застосування сил [1].

Вплив на мовну культуру важко переоцінити, оскільки мова є ключовим інструментом комунікації формування суспільних уявлень. Мова не лише засіб спілкування, а й важливий елемент культурного спадку, який відображає цінності, традиції та ідентичність суспільства [4, ст. 117]. Через поширення недостовірної або маніпуляційної інформації мовна культура стає предметом маніпуляцій та спотворення. У професійному середовищі – це може мати серйозні наслідки, оскільки вплив інформаційної агресії на мовну культуру може порушити ефективність комунікації призвести до конфліктів та спричинити негативні наслідки для організації культури.

Мета дослідження полягає в аналізі впливу інформаційної агресії на мовну культуру та виявлення шляхів у вирішенні цієї проблеми у професійному середовищі. До конкретних цілей дослідження входить:

- 1) концепція інформаційної агресії та мовної культури;

- 2) аналіз механізму впливу інформаційної агресії на мовну культуру;
- 3) наслідки інформаційної агресії для мовної культури в професійному середовищі.

Об'єкт дослідження включає як саму інформаційну агресію, так і її прояви в мовному контексті, вплив цих явищ на мовну культуру та способи вирішення проблем, що виникають у професійному середовищі та шляхи їх вирішення.

Предметом дослідження є вплив інформаційної агресії на мовну культуру у професійному середовищі та шляхи вирішення цих проблем.

Інформаційна агресія у професійному середовищі є серйозною загрозою для ефективності та стабільності організацій. Вона може приймати різні форми, від спроб маніпулювати інформацією для досягнення особистих цілей до активного поширення дезінформації з метою підриву довіри та стабільності в колективі. Інформаційна агресія може також спричиняти конфлікти та напругу в колективі, що додає труднощі у виконанні робочих завдань та завдає шкоди загальному духу співпраці.

Щоб боротися з цим явищем, потрібно активно працювати над підвищенням обізнаності серед співробітників щодо методів виявлення та протидії дезінформації, а також створити ефективні механізми контролю та співпрацювати зі спеціалістами з кібербезпеки. Важливо також підтримувати відкриту та довірливу атмосферу в колективі, де співробітники відчуються комфортно для висловлення своїх думок та питань. Тільки через спільні зусилля та усвідомлення серйозності проблеми можна забезпечити безпеку та продуктивність у професійному середовищі.

Спостерігаючи за останніми подіями в Україні, можна стверджувати, що інформаційна агресія є ключовим елементом не тільки у професійному середовищі, а й у військовій стратегії, яка використовується для досягнення військових або політичних цілей через маніпулювання інформацією. Інформаційна агресія у війні з Україною виявляється через різноманітні методи та техніки які спрямовані на маніпулювання інформацією та впливу на суспільну думку[2].

Механізм впливу інформаційної агресії на мовну культуру можна проаналізувати через декілька ключових аспектів:

Формування думок і уявлень. Інформаційна агресія може впливати на формування думок і уявлень у людей шляхом спотворення чи маніпуляції інформацією. Наприклад, розповсюдження фейкових новин або спроби змінити значення певних термінів.

Зміна мовленнєвої практики. Інформаційна агресія може спонукати до зміни мовленнєвої практики в різних соціальних групах. Наприклад, вплив пропаганди або політично спрямованих медіа може викликати зміни в уживанні певних мовних конструкцій або використанні термінології.

Формування стереотипів і упереджень. Інформаційна агресія може сприяти формуванню стереотипів і упереджень через маніпуляцію мовними засобами. Наприклад, використання негативно забарвленої мови щодо певних соціальних груп.

Зниження рівня довіри до мовних джерел. Інформаційна агресія може призвести до зниження рівня довіри до мовних джерел, таких як медіа або інтернет ресурси. Поширення дезінформації та фейкових новин може зробити людей більш критично налаштованими щодо інформації, яку вони сприймають, і може вплинути на їх мовленнєву поведінку.

Збіднення мови. Послідовна дезінформація та маніпуляція мовою може призвести до збіднення мовного багатства, оскільки спотворення та спрощення мовних повідомлень можуть призвести до втрати точності та емоційної насиченості мовлення.

Аналіз цих механізмів демонструє, що інформаційна агресія може мати значний вплив на мовну культуру, формуючи не лише мовні уявлення та практику, але й впливаючи на мовленнєву поведінку та взаєморозуміння між людьми.

"Хто володіє інформацією той володіє світом", - цей афоризм Вінстона Черчіля досить точно відображають сутність впливу інформації в сучасному світі. У професійному середовищі цей принцип має особливе значення. Інформаційна агресія, спрямована на спотворення, маніпуляцію чи навіть блокування обміну інформацією, може значно ускладнити робочі процеси та відносини між колегами.

Такий вплив інформації може визначати не лише успіх окремої організації, але й стабільність усього ринку або галузі.

Проблема інформаційної агресії відіграє важливу роль у формуванні робочого середовища та культури підприємства. Саме тому розуміння цього принципу, висловленого Черчілем, та його використання в організаційному житті може стати ключем до успішного управління та досягнення поставлених цілей.

Інформаційна агресія суттєво впливає на мовну культуру, оскільки мова є одним із ключових засобів передачі інформації та формування сприйняття світу. Цей вплив може бути важливим як на індивідуальному рівні, так і на рівні суспільства. Інформаційна агресія може викликати зміни у мовному спілкуванні людей, змінювати способи виразності, використання слів, термінів та навіть синтаксису, оскільки люди реагують на маніпуляції та спроби впливати на їхні думки та переконання через мовні засоби. Вплив інформаційної агресії на мовну культуру може виражатися через використання специфічних мовних засобів, які мають на меті маніпулювання думкою та впливу на сприймання інформації. Інформаційна агресія може мати довгострокові наслідки для мовної культури, створюючи особливу атмосферу недовіри до інформаційних систем у суспільстві.

Шляхи вирішення проблем інформаційної агресії в професійному середовищі можуть включати:

1. Створення політики та процедур. В організації приймають політику, що забороняє використання інформаційної агресії та накладає відповідальність за її використання. Процедури повинні бути у місці для звернення зі скаргами та врегулювання ситуацій конфлікту.

2. Навчання та тренінги. Керівництво організації може проводити різні форми навчання щодо ефективної комунікації, уникнення конфліктів. Це допомагає підвищити свідомість працівників про негативні наслідки інформаційної агресії та навчити їх конструктивним способам вирішення конфліктів.

3. Створення позитивного корпоративного клімату. Організації можуть працювати над створенням позитивного корпоративного клімату, де кожен працівник відчуває підтримку та повагу.

4. Залучення керівництва. Керівник відіграє головну роль у вирішенні проблем інформаційної агресії, створюючи приклад ефективної та позитивної комунікації, а також встановлюючи чіткі стандарти та очікування.

Ці шляхи допомагають створити сприятливу та здорову робочу атмосферу, яка унеможлиблює інформаційну агресію, а працівники можуть відчувати підтримку та впевненість у вирішенні конфліктних ситуацій.

Інформаційна агресія у професійному середовищі становить серйозну загрозу ефективному функціонуванню організацій та взаєморозумінню між співробітниками. Поширення дезінформації, маніпуляції інформацією та конфлікти, які можуть виникати внаслідок цього, можуть значно ускладнити робочий процес та вплинути на загальний розвиток організації [3, 236-238]. Для подолання цих проблем важливо вжити ефективні заходи такі, як: підвищення рівня обізнаності з проблемами дезінформації, створення прозорих комунікаційних каналів та забезпечити активну співпрацю зі спеціалістами з кібербезпеки. Тільки шляхом спільних зусиль та усвідомлення серйозності проблеми можна забезпечити безпеку та ефективність в професійному середовищі.

Список використаних джерел:

1. Вікіпедія//інформаційна агресія//<https://uk.wikipedia.org/wiki/%d0%86%d0%bd%d1%84%d0%be%d1%80%d0%bc%d0%b0%d1%86%d1%96%d0%b9%d0%bd%d0%b0%d0%b2%d1%96%d0%b9%d0%bd%d0%b0>
2. Феномен інформаційної агресії в умовах повномасштабної війни росії проти України // Христина Максим. 2023// <https://science.lpnu.ua/law/all-volumes-and-issues/volume-10-number-2-38>
3. Інформаційно-психологічний, технологічний і силовий виміри гібридних експансій //markiv – С. 229-245.
4. Значення мови для саморозвитку особистості в сучасному українському суспільстві / О. А. Шумейко // Проблеми саморозвитку особистості в сучасному українському соціумі: матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (21 берез. 2019 р.). Харків, 2019. С. 117–121.

ШУМОВЕЦЬКА Світлана Павлівна,
*доктор педагогічних наук, професор
Національної академії Державної
прикордонної служби України імені
Б. Хмельницького, м. Хмельницький*

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД: ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Сьогодні для підготовки офіцерів сектору безпеки та оборони України важливо використовувати багатий досвід такої роботи, накопичений за кордоном, насамперед у Франції та США.

У Франції увага до комунікативної підготовки поліцейських є традиційно значною. Підготовку фахівців для національної поліції, національної жандармерії, митниці, адміністрації в'язниць, охорони кордонів здійснює Національна вища школа поліції (ENSP – *École nationale supérieure de la Police*), що розташована в м. Канн-Еклюз (*de Cannes-Écluse*). Курс підготовки передбачає інтенсивне й адаптоване навчання, зокрема вивчення публічного та кримінального права, а також загальної та поліцейської культури [1].

Увага до загальної та поліцейської культури зумовлена тим, що її пов'язують з процесами демократизації, розглядають як необхідний інструмент взаємодії між громадянами, як свідчення суспільного поступу. Традиційною у Франції є також увага до вивчення гуманітарних дисциплін, насамперед філософії, історії, географії, науки, техніки, преси, французьких і європейських інституцій.

У Національній школі поліції серед методів навчання традиційно для Франції велику увагу надають роботі з текстами, тому читання і презентації є важливою складовою навчання. Йдеться про аналіз, інтерпретацію, коментар тексту, вміння визначити основні ідеї, хід думки його автора. Важливе значення має також скорочення або синтез текстів ясною, виразною, чіткою мовою, з дотриманням логіки його аргументації, але без дотримання стилю та використання виразів оригінального тексту [2]. Своєю чергою узагальнення текстів передбачає урахування істотно різних підходів до предмету, без особистої оцінки.

Для навчання правоохоронців використовують також вправи на розвиток письмової та усної комунікації. Їх слухачі виконують з обмеженнями у часі, дотримуючись норм літературної мови. Ця робота корисна для розуміння нюансів вираження думки, особливостей надання доказів, що необхідно для створення програм, опублікування на веб-сайтах, спілкування з громадськістю, інтерв'ю та ін. Важливим засобом професійного навчання та перевірки сформованості професійної культури правоохоронців у Національній школі поліції вважають написання есею, адже есеї в класичному сенсі – це також мистецтво презентації та переконання.

Для професійного розвитку фахівців передбачено обов'язкове підвищення рівня знань щодо управління та комунікації, насамперед щодо вдосконалення мовлення та оптимізації відносин зі ЗМІ, підвищення рівня взаєморозуміння під час співпраці у сфері розслідувань. Для цього відповідно до методики багато часу виділено на вивчення особливостей створення текстів, виголошення промов, а також вивчення методів індивідуального та колективного інтерв'ю, консультацій і переговорів [2]. Методика проведення занять передбачає також дискусії – спілкування в умовах кризи. Особливістю професійного навчання поліцейських є широке використання технічних засобів та онлайн-ресурсів, де передбачено модулі для самостійного вивчення. Для заохочення обміну досвідом між студентами та тренерами використовують віртуальні класи, де є цифрові коробки для повідомлень. Ці засоби широко використовують для оцінювання тестів, вікторин, опитувань, а також для перевірки в реальному часі розуміння слухачами понять, загалом рівня їх знань. Онлайн-середовище навчання сприяє обміну та взаємодії з тренерами за допомогою інструментів посередництва (обговорення на форумах, колективні розробки, депозити домашніх завдань, які можна виправити онлайн).

Отож, у системі професійної підготовки поліцейських Франції відповідно до традицій значну увагу приділено гуманітарній освіті, підвищенню рівня загальної та професійної культури, формуванню умінь роботи з інформацією та навичок комунікації. У Національній школі поліції серед методів навчання традиційно для Франції велику увагу надають роботі з текстами та дискусіям.

Своєю чергою щодо військових закладів США повчальним є досвід

організації професійного розвитку, насамперед через практику професійного читання. Керівництво американських військових навчальних закладів підтримує навчальну філософію з розвитку, вважаючи, що саме так можна підготувати майбутніх офіцерів до професійної комунікації та розв'язання складних проблем управління. Зокрема в Академії Берегової охорони, як і більшості військових навчальних закладах США, бібліотека пропонує доступ до понад 350 000 друкованих та електронних книг. Лише книг, що стосуються різних аспектів комунікації, у бібліотеці є більше 16 тисяч. Це книги, серед іншого, про рекламу та зв'язки з громадськістю, літературу та письменництво, лінгвістику тощо [3]. Кілька сот тисяч джерел пропонують також бібліотеки Корпусу Морської піхоти США, Військово-морського інституту чи Академії Повітряних сил США.

Військово-морський інститут США теж надає великого значення практикам професійного читання. Заклад позиціонує себе як «незалежний форум для тих, хто наважується читати, думати, говорити та писати для кращого професійного, літературного та наукового розуміння морської сили й інших питань, критичних для глобальної безпеки» [4]. У цьому навчальному закладі з 1902 року створено бібліотечні фонди для Військово-морських сил, Корпусу морської піхоти та Берегової охорони. Книги тут вважають важливим джерелом інформації та керівництва для моряків усіх рангів. Зокрема програма «Професійне читання сержанта» складається з 12 книг, що охоплює художню, науково-дослідницьку, військову літературу, стратегію, менеджмент і технології. Передбачено, що книги з різних списків допомагають сформувати фундамент знань, який дозволить офіцерам застосовувати міркування, якісну інтерпретацію та творчу діяльність для вирішення проблемних питань. Тут упевнені, що осмислення запропонованих у багатьох книгах проблем сприяє продуманому застосуванню знань, а спільне навчання і обговорення – розвитку комунікативних навичок, кращому засвоєнню специфіки військової справи.

Отже, досвід провідних закордонних військових навчальних закладів засвідчує важливість комунікативної підготовки майбутніх офіцерів, нагальність пошуку нових форм роботи щодо організації професійного навчання. Підхід, що

апелює до роботи з різними видами текстів і практики професійного читання, допоможе формувати в майбутніх офіцерів України уміння комунікативно виправдано налагоджувати взаємодію, змістовно правильно й грамотно використовувати мовні засоби.

Список використаних джерел:

1. Formation continue des officiers en français.
URL: <https://www.ensp.interieur.gouv.fr/Formation-professionnelle-continue/La-formation-continue-des-officiers> (last accessed: 10.04.2024) [en français].
2. Programme culture générale prepa ECG 1. URL : <https://groupe-reussite.fr/ressources/programme-culture-generale-prepa-hec-1/> (last accessed: 10.04.2024) [en français].
3. Coast Guard Reading Lists. URL: <https://libguides.uscga.edu/cgreadinglists> (last accessed: 10.04.2024) [in English].
4. Our Mission and Vision. URL: <https://www.usni.org/about-us/mission-and-vision> (last accessed: 10.04.2024) [in English].

МІНЕНКО Олеся Василівна,
*кандидат філологічних наук, доцент
кафедри професійної мовної комунікації,
Черкаський інститут пожежної безпеки
імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України*

ІНТЕРНЕТ БЛОГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОПАНУВАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Протягом навчання міжкультурного англомовного спілкування у закладах вищої освіти та навчальних центрах мовної підготовки в Україні передбачається формування англомовної міжкультурної комунікативної компетентності, до складу якої входять крутнаступні компетентності: мовні, мовленнєві, лінгвосоціокультурні та навчально-стратегічні.

У рамках зазначеної тематики для навчання міжкультурного англомовного спілкуваннями пропонуємо розглянути використання Інтернет-блогів. Мультимедійні засоби навчання такі, як Інтернет-блоги, створюють максимально сприятливі умови для розвитку пізнавального інтересу та креативних здібностей учасників навчального процесу, використання їхніх індивідуальних особливостей під час навчання тощо.

Колосальний розвиток інформаційних технологій призвів до появи такого явища як блогерство, яке відіграє важливу роль в житті сучасної людини. Блогери, або як їх ще називають «лідери думок», – це харизматичні особи, які певним чином впливають на інших і є прикладом для наслідування для багатьох людей. Блогери обізнані секретами маніпулювання свідомістю людей в інформаційному просторі, особливо це стосується тих осіб, які не здатні до аналізу та критичного мислення. З огляду на стрімкість поширення блогерства та його різючий вплив на людей різного віку і соціального статусу дослідження явища блогерства в соцмережах із позицій реалізації його поліфункційності є актуальним і зумовленим потребами сучасної гуманітарної науки, зокрема інформології та соціології.

Блогерство має величезний вплив на сучасне суспільство, і передбачити траєкторію його подальшого розвитку достатньо складно. Вже зараз тенденцією

людства є виставлення напоказ свого життя, як герої серіалу «Чорне дзеркало». Бажання стати популярним, отримувати подарунки та заробляти великі гроші є метою блогерства, робить його масовим, що призводить до ще більшої зацікавленості у веденні блога та користуванні соціальними мережами.

Сьогодні особливість блогів полягає в простоті додавання нових записів та їх структуризації: короткі пости впорядковуються у зворотній хронологічній послідовності. Сучасні блогери використовують різноманітні платформи і формати для ведення блога. Єдиного стандарту того, як саме і про що говорити/писати, чи який шаблон блог повинен мати немає. Однак для того, щоб стати сьогодні популярним і заохотити людей стежити за блогом, потрібно докласти багато зусиль, створювати справді якісний і цікавий контент, зібрати навколо себе групу людей із спільними інтересами. Існує багато видів блогів за тематичною спрямованістю: від новинних до блогів про подорожі, вивчення іноземної мови, їжу чи здоров'я. Проте всі вони мають спільні ознаки: 1) харизматичність автора контенту. Автор блога – це завжди цікава особистість, якій є що сказати і вона має бажання поділитися цієї інформацією; 2) новизна та актуальність поширюваної інформації.

Блог – це своєрідне новинне джерело, яке є унікальним, має свою аудиторію та чинить вплив на неї. З'ясуємо змістові характеристики блогів у мережі «Instagram». Перше, що привертає увагу користувачів Instagram, – це якісні та цікаві фото та відео. Щоб зацікавити людей, вони створюють цілі історії та образи для фото, обробляють їх у стилі «мультфільмів» тощо. При цьому текстовою частиною допису не нехтують. Блогери формулюють свою думку лаконічно та промовисто, оскільки розуміють, що в сучасному світі утримувати людську увагу за 16 допомогою текстових повідомлень стає все важче. До того ж в Instagram діють обмеження стосовно кількості символів: розмістити можна лише текст до 2200 букв. Значну увагу блогери приділяють заголовку допису, адже гортаючи стрічку новин, користувач бачить лише перші два рядки і саме за ними визначає, чи корисна буде та чи та інформація для нього. Дописи, у яких перевищено ліміт знаків і продовження тексту розміщене в коментарях, мають менше охоплення, оскільки мало хто дочитує повідомлення до кінця і реагує на нього.

Самостійне вивчення іноземної мови через інтернет блоги має низку переваг:

- **Актуальні новини та тренди:** автори блогу стежать за останніми подіями та трендами у світі англійської мови та надають свіжу інформацію своїм читачам.
- **Обмін досвідом та порадами:** у блозі автори діляться своїм досвідом вивчення мови, пропонують ефективні методи навчання та дають поради щодо подолання труднощів.
- **Розширення словникового запасу:** блог допомагає читачам вивчати нову лексику і розбиратися з контекстом, в якому вона використовується.

Отже, сучасність полегшує наше існування різними девайсами, як от автівками, які паркуються без нашої участі, телефонами, які стають прозорими та тонкими... А щодо освіти? Тут також відбуваються зміни, які роблять навчання більш захопливим та цікавим. Тож пропонуємо розглянути освітню користь Instagram, який пропонує нам нетривіальний підхід до вивчення англійської мови.

Makashovski - інфлюенсер з України, проводить мовні марафони.

Автор цього контенту здивує вас своїм неформальним підходом та веселими відео. За ним і спостерігати цікаво, і вчити англійську з його подачею продуктивно. В цьому акаунті ви знайдете розбір типових помилок у вимові різноманітних слів, та поповните свій словниковий запас тематичною лексикою. Його легкий стиль спілкування змотивує вас відкласти всі інші справи та засидітись до самого ранку, розважаючись та навчаючись одночасно.

Englishmakesnosense - ESL викладачка-нейтів спікерка з США

Цей акаунт задовольнить тих, кому лише знання мови не достатньо. Якщо ви хочете зануритись не тільки у світ правил, але і у побут іноземців – welcome! Тут матимете змогу не лише навчатись, але і вивчити найменші дрібниці у вимові та значенні слів.

Englishteacherclaire - нейтів спікерка, викладачка з США

Якщо у вас є на меті вивчення саме американської англійської – рекомендую підписатися на цей акаунт. Ви зможете насолодитись гарним акцентом авторки, а також поповнити свій словниковий запас різними конструкціями, які

використовують нейтїви.

then_blog – викладачка з України

Викладачка з України, яка спеціалїзується на британській вимові. У цьому акаунті ви знайдете розважальні та повчальні відео з розбором вимови окремих слів, фраз та речень.

Отже, коли ти втомився від підручників та класичного підходу до освіти – Instagram стає чудовою опцією. Адже тут можна обрати найпродуктивніший для себе метод навчання: дивитись короткі відео, що залишають за собою враження комунікації з автором, або ж слухати розбір пісень чи реальні фрази від носіїв мови на кожен день тощо. Таким чином, теоретичне та методичне обґрунтування застосування інтернет-блогів в освітньому просторі демонструє, що застосування інтернет-блогів сприяє розвитку та формуванню у студентів англомовної міжкультурної комунікативної компетентності.

Список використаних джерел:

1. Лабудько. С.П. Блог як засіб розвитку професійної компетентності вчителів. Комп'ютер у школі та сім'ї. 2013. № 6, С. 9–12.
2. Strampel K, Oliver R., Blogging for Learning: Improving Teaching Strategies for Implementing Blogs in Higher Education June 2009 World Conference on Educational Multimedia, Hypermedia and Telecommunications.

ЯМНИЧ Наталя Юріївна,
*старший викладач кафедри англійської
філології, Національний університет
біоресурсів та природокористування
України*

ДІАЛОГ КУЛЬТУР У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

На етапі стрімкого переходу людства на новий рівень глобального розвитку виник культурний простір, який охоплює культури народів світу та вказує на їх взаємозалежність. Сприятливою формою їх існування та взаємодії є діалог культур. Іноземні мови відіграють особливу роль у цьому діалозі так як саме за допомогою мов відбувається безпосередній та опосередкований діалог. Іноземна мова у сучасному світі інтенсивних міжнародних контактів перетворюється на важливий засіб пізнання дійсності та міжкультурної комунікації.

Основоположником міжкультурної комунікації як інтегрованої науки був Е. Холл, який в 1959 році у своїй праці «Безмовна мова» («The silent language») заклад теоретичні засади міжкультурної комунікації як науки, що вивчає взаємозв'язок між культурою та комунікацією через виявлення притаманних різним народам культурних моделей.

Існує три методологічних підходи до вивчення міжкультурного спілкування: функціональний, пояснювальний і критичний. Функціональний підхід склався в 1980-ті роки і ґрунтується на методах соціології і психології. Результатом функціонального підходу стала теорія комунікативного пристосування, котра стверджує, що в ситуаціях міжкультурного спілкування люди часто змінюють моделі своєї комунікативної поведінки, пристосовуючись до моделей партнерів по спілкуванню. Пояснювальний підхід також поширився в кінці 1980-х років. Прихильники цього підходу вважають, що світ, який оточує людину не є чужим для неї, оскільки він створюється людиною. Під час свідомої діяльності людина отримує суб'єктивний досвід, в тому числі і в спілкуванні з представниками інших культур. Прихильники цього методу розглядають культуру, як середовище існування людини, яке створене і змінюється завдяки спілкуванню. При Критичному підході

акцент робиться на вивченні умов спілкування: ситуацій, оточуючого середовища і т. п. Прихильники даного напрямку цікавляться перш за все історичним контекстом комунікації. Основним методом критичного підходу є аналіз текстів.

Мова доповнює собою систему уявлень і світосприйняття нації, а в комплексі ці елементи відображають свої уявлення, свій особливий спосіб мислення, образність світогляду, національну індивідуальність у мовному вираженні предметів і явищ. Засвоюючи чужу, нову мову, людина одночасно засвоює чужий, новий світ. З новим словом людина ніби переносить у свою свідомість, у свій світ поняття з іншого світу, з іншої культури. Одне і те ж поняття має різні форми мовного вираження у різних мовах – більш повного чи менш повного. Слова різних мов, які означають одне й те ж поняття, можуть відрізнитися семантичною ємністю, можуть покривати різні частинки реальності. Розбіжності в мовному мисленні проявляються у відчутті надлишковості або недостатності форм вираження одного й того ж поняття, в порівнянні з рідною мовою студента, який вивчає іноземну мову. Поняття мовної і культурної картин світу відіграє важливу роль при вивченні іноземної мови. Той, хто вивчає іноземну мову, проникає в культуру носіїв цієї мови і піддається впливу культури, що закладена в цій мові.

У вищих навчальних закладах діалог культур реалізується через міжкультурний компонент іноземної мови, що сприяє формуванню у студентів уявлення про діалог культур як про філософію існування, яка відрізняється етнічною, расовою, соціальною та релігійною толерантністю до представників інших культур. Міжкультурний компонент іноземної мови сприяє формуванню позитивного ставлення студентів до представників інших культур. Необхідність засвоєння системи понять, створеної в кожній окремій культурі, набуває особливого значення, оскільки тенденція гуманізації навчання іноземної мови як діалогу різних культур враховує національний менталітет. Використовується мова цього суспільства. Такий підхід до навчання узгоджується з цілями та завданнями мовної політики Ради Європи, визначеними в Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти, яка підкреслює, що багата спадщина різних мов і культур Європи є

цінним спільним джерелом для спільного розвитку. Головне завдання навчальних закладів – перетворити таке розмаїття з перешкоди у спілкуванні у джерело взаємного збагачення та розуміння.

У вищих навчальних закладах метод діалогу культур реалізується через міжкультурний компонент іноземних мов. Застосування даного методу сприятиме підготовці майбутніх фахівців до зростаючої потреби в міжнародній мобільності та тіснішій співпраці не лише в галузі освіти, культури та науки, а також у торгівлі та промисловості; це також сприятиме розвитку толерантності, поваги до особистості та взаєморозумінню культурних відмінностей через ефективніше міжнародне співробітництво.

ДАНИЛЬЧЕНКО-ЧЕРНЯК

Оксана Юріївна, кандидат філологічних наук, доцент, Інститут Управління державної охорони України, Київський національний університет імені Тараса Шевченка

INTEGRATING DIGITAL THINKING PRINCIPLES INTO PHILOLOGICAL EDUCATION

Abstract. This paper explores the integration of Digital Thinking Principles (DTP) into Philological Education, aiming to enhance students' critical and creative thinking, analytical skills, and digital literacy. Concerning theoretical frameworks and practical examples, this study discusses the significance of Digital Thinking Principles in philological education, outlines strategies for their integration into the curriculum, and highlights the potential benefits for students and educators alike in modern education.

Keywords: digital thinking principles, critical thinking, analytical skills, digital literacy, curriculum integration, technology.

The use of digitization in education has emerged since the onset of the Fourth Industrial Revolution, characterized by the utilization of technologies, artificial intelligence, digital management, creativity, and the personalization of learning. Concurrently, it fosters the development of soft skills, collaboration, communication, socialization, flexibility, and a growth mindset. The research aims to investigate the application of digitization and digital thinking principles in philological education, specifically in English for Specific Purposes (ESP) as a component of language studies. Therefore, we will identify the main digital thinking principles crucial for use in modern philological education for both professional and personal development.

The relevance of this research is in its exploration of the integration of Digital Thinking Principles (DTP) into philological education. In today's digital age, where technology plays a significant role in almost every aspect of society, it is crucial to adapt educational practices to meet the needs of students and prepare them for the challenges and opportunities of the digital world. Philological education, focused on language in this research, can benefit greatly from the incorporation of DTP to enhance critical thinking, creativity, analytical skills, and digital literacy among students. By highlighting the

**ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ МОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ
В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ АГРЕСІЇ**

significance of DTP in philological education and providing strategies for its integration into the curriculum, this research addresses a pressing need in modern education. It offers insights into how educators can leverage digital tools and methodologies to create engaging and interactive learning experiences tailored to the diverse needs of students. *The scientific novelty of this research lies* in its exploration of the integration of Digital Thinking Principles (DTP) into the field of philological education. While the importance of digital technologies in education is widely acknowledged, there is a gap in research specifically focusing on how DTP can be effectively incorporated into the study of foreign languages. *The methodology* involves a comprehensive literature review on cognitive differences, contextual elements, and recent innovations in education. The ultimate goal is to contribute valuable insights to guide educational institutions in adapting to the 21st-century landscape and fostering inclusive and impactful creative learning environments.

Education 4.0 emerged as a concept in response to the Fourth Industrial Revolution, characterized by the fusion of digital technologies, automation, and artificial intelligence (AI) with traditional industries. While there isn't a precise date for its inception, the term gained prominence around the mid-2010 s as educators and policymakers began recognizing the need to adapt education systems to the demands of the digital age. The exact timeline may vary depending on regional and institutional contexts, but the general idea of Education 4.0 reflects a shift towards personalized, technology-enabled learning experiences aimed at preparing students for the challenges and opportunities of the 21st - century digital economy.

The «new pedagogies» are not just instructional strategies. They are powerful models of teaching and learning, enabled and accelerated by increasingly pervasive digital tools and resources, taking hold within learning environments that measure and support deep learning at all levels of the education system (Fullan, Langworthy, 2014).

The Digital Education Strategy (DOS), formulated in 2016 under Government Decree No. 1536 dated October 13, 2016, aims to equip the education system to effectively undertake instructional and educational responsibilities in alignment with the needs of the digital society and economy. Central to this strategy is the commitment to ensuring that no individual exits the education system without essential digital skills demanded by the job

market. DOS mandates that all educational institutions offer students online learning platforms, guaranteeing equitable access and fostering inclusive education through digital tools and services.

Digital learning used in education with specific goals :

- help the students learn more effectively;
- make it evident in what the students can further develop;
- help the educators plan learning activities more consciously (learning units, learning strategies, learning methods, students 'exercises, ways of work, etc.);
- help the educators clearly define requirements and select the appropriate methods and contents of assessment (Fraillon, Ainley, 2014).

The principle of equal access and inclusive education through digital devices and services, as articulated in DOS, faced challenges in Hungarian schools. The full realization was impeded by various factors, including a shortage of devices and internet access, as well as a lack of fundamental digital skills. Moreover, a significant hindrance to differentiation and adaptivity in digital tele-education stemmed from the deficiency in educational methodology and digital pedagogy skills.

Reading	Reflecting	Displaying	Doing
webinar online conversation with an expert on the topic virtual presentation in class editing /reading wikis, e-book libraries, online readings online sync and asynchronous assessment, etc.	getting to know and evaluation of web web-portals personal and professional blogs self-testing activities, questions, exams social networking professional groups/ observations in the laboratory online source directories museum visits	videoblog infographics professional popular education backed by videos collaboration animations diagrams, flowcharts, tables concept map timeline virtual spaces/ tours	web-based research videos audio materials prepared by the students digital storytelling online thesaurus games (e.g. Kahoot) online role-play online tutoring, mentoring simulation game online role-play

table 1 adapted from Curtis J. Bonk and his co-author, Ke Zhang (2008)

Online learning environments offer numerous possibilities for organizing learning tailored to different learning styles. While not exhaustive, Curtis J. Bonk and Ke Zhang present several activities for different learning types (see Table 1) (Bonk, 1) (Bonk, Zhang, 2008) The effectiveness of any form of differentiation, whether it involves adjusting content or

organizing learning to suit various learning styles, ultimately relies on the professional skills and attitudes of the educator during practical implementation (Hakkarainen, 2003). Digital Thinking Principles that underlie digital learning include a set of concepts and practices that guide individuals and organizations in effectively leveraging digital technologies to solve problems, innovate, and achieve their goals in education (Fullan, Langworthy, 2014). Among them we distinguish:

- **personalization:** prioritizing needs, preferences, and experiences of end-users in the design and development of digital solutions;
- **agility:** embracing flexibility and adaptability to respond quickly to changing market dynamics, technological advancements, and user feedback;
- **data-driven decision making:** utilizing of data analytics and insights to inform strategic decisions, optimize performance, and identify opportunities for improvement;
- **collaboration:** fostering cross-functional collaboration and interdisciplinary teamwork to harness diverse perspectives, skills, and expertise in problem-solving;
- **experimentation:** embracing a culture of experimentation and iteration to test hypotheses, validate assumptions, and drive innovation;
- **continuous improvement:** committing to ongoing learning, feedback loops, and refinement to continuously enhance digital solutions and processes;
- **scalability and sustainability:** designing solutions that can scale effectively to accommodate growth and maintain long-term viability, considering environmental and social impacts;
- **ethical considerations:** integration of ethical considerations, privacy protections, and responsible use of technology into all aspects of digital thinking and decision-making.

Integrating Digital Thinking Principles into Philological Education entails leveraging digital tools and methodologies to enhance the study and practice of language and literature. Here are some examples of how this integration can be achieved:

- **digital text analysis:** utilizing text analysis software to dissect literary works, uncover linguistic patterns, and explore thematic elements. For instance, tools like Voyant or AntConc can assist students in identifying recurring words, analyzing word frequency, and detecting stylistic features in texts;

- **online collaboration and discussion platforms:** implementing platforms such as discussion forums, collaborative document editing tools, or virtual classrooms to facilitate interactive learning experiences. These platforms enable students to engage in peer discussions, share interpretations of texts, and collaborate on projects regardless of physical proximity;
- **digital philological projects:** encouraging students to embark on digital humanities projects where they apply computational methods to analyze information and create tasks. For example, students could create digital exercises, develop interactive timelines of events depicted in literature, or construct databases cataloging linguistic variations in different editions of a text;
- **multimedia presentations:** encouraging students to create multimedia presentations to express their understanding of language or subject concepts. This could involve producing podcasts discussing language analysis, crafting digital storytelling or research projects that reinterpret main issues of the subject, or designing multimedia presentations that incorporate images, videos, and audio recordings to supplement language or task analysis;
- **virtual reality and augmented reality:** students could experience virtual tours of settings described in research works, immerse themselves in virtual environments inspired by fictional worlds, or use AR applications to overlay supplementary information onto printed texts;
- **digital archives and repositories:** accessing digital archives and repositories of literary texts, linguistic data, and scholarly resources. These resources provide students with a vast array of materials for analysis, ranging from digitized texts and historical documents to linguistic corpora and academic journals.
- **digital writing and publishing:** encouraging students to engage in digital writing and publishing activities, such as creating blogs, contributing to online literary magazines, or self-publishing e-books. These platforms allow students to share their writing with a wider audience, receive feedback from peers and mentors, and participate in online literary communities.

By integrating these digital thinking principles into philological education, educators can enrich students' learning experiences, foster creativity and critical thinking skills, and

prepare them for the demands of a digitally-driven world (Fraillon, Ainley, 2014).

We conclude that integration of Digital Thinking Principles (DTP) into philological education presents an opportunity to enrich students' learning experiences and prepare them for challenges of the digital age. This paper has underscored the importance of incorporating DTP to enhance critical and creative thinking, analytical skills, and digital literacy within the context of philological education. By leveraging digital tools and methodologies, educators can facilitate personalized learning experiences, foster collaboration, and encourage experimentation and continuous improvement. However, the successful implementation of DTP depends significantly on the professional skills and attitudes of educators, as highlighted throughout the paper. Despite challenges such as the digital divide and the need for further development of digital pedagogy skills, the potential benefits for both students and educators are substantial. Through strategies outlined in this paper, including digital text analysis, online collaboration platforms, digital philological projects, multimedia presentations, virtual reality, digital archives, and digital writing and publishing, educators can enhance language and literature studies and better prepare students for a technology-driven world. Ultimately, integrating DTP into philological education offers a pathway to fostering creativity, critical thinking, and digital fluency essential for success in the 21st - century.

References:

1. Bonk C., Zhang K. (2008). *«Empowering Online Learning:100+Activities for Reading, Reflecting, Displaying, and Doing»*, San Francisco, CA: Jossey-Bass, 321 p.
- Bruner J. (1974). *«Új utak az oktatás elméletéhez. (New paths to the theory of education)»*, Gondolat, Budapest, 203 p.
2. Fraillon J., Ainley J., Schulz W., Friedman T., Duckworth D. (2014). *«Preparing for Life in a Digital Age: The IEA International Computer and Information Literacy Study International Report»*, Springer Nature, 308 p.
3. Fullan M., Langworthy M. (2014). *«A rich seam: How new pedagogies find deep learning»*, Pearson, 86 p.
4. Hakkarainen K. (2003). *«Emergence of progressive-inquiry culture in computer-supported collaborative learning»*, Learning Environments Research, 6, No. 2, pp. 199–220.

PSYOTA Sofia,

Odesa State University of Internal Affairs

PRENKO Yana,

Odesa State University of Internal Affairs

**INNOVATIVE METHODS IN FORMING PROFESSIONAL LANGUAGE
COMPETENCE OF HIGHER EDUCATION IN THE SYSTEM
OF THE MINISTRY OF INTERIOR AFFAIRS**

Today, everyone feels the need for change. The education system in Ukraine is in a state of transformation, but at the same time, it is important to take into account the developed scientific and methodological principles of education during the implementation of innovative methods due to the methods of education that can be used as widely as possible in the activities of higher education institutions with specific methods of education. Interactive learning methods are one of the most important means of improving the professional training of higher education seekers. Interactive training aims to achieve very specific and predictable goals. One of these consists in creating comfortable learning conditions, under which the student feels his success, his intellectual capacity, which makes the learning process productive [1, p.7].

So, let's move on to the actual innovative methods of education in institutions of higher education within the structure of the Ministry of Internal Affairs. The first of them is a presentation based on modern multimedia tools. This is an effective way of conveying information, with the help of which you can visualize the content, illustrate the message and its meaningful functions. One of the types of interactive forms of learning is the project method. The main purpose of the project method is to provide higher education students with the opportunity to independently acquire knowledge in the process of solving practical tasks or problems that require the integration of knowledge from different subject areas.

The project method is a way of achieving the educational goal through a detailed development of the problem, which should end with a very real, tangible practical result, designed in one way or another [4, p.7].

The next effective teaching method is presentation. This is a compositionally organized presentation of the main content of the information source, which reveals its main concepts. In today's world, it is difficult to achieve success without the ability to speak competently. The ability to present your projects, reports and from the best side is very important in the activity of any structure. An effective presentation is a presentation of information, projects, a small show that is memorable, able to effectively influence the audience and motivate them to further actions. The goal of every presentation is to tell the audience about something important to the speaker and interesting to the listeners. But the most important thing is that after the end of the speech, the listeners think in a certain way, that is, solve the problem in the way the speaker needs. If the presentation motivated the audience to take further action, the speaker achieved his goal. In addition, the method of presentation has an important influence on language competence, because in the process of presenting one or another subject of an educational discipline, a higher education student reveals acquired skills and oratorical skills [3, p.14].

Based on the acquired knowledge, the following skills and abilities are formed:

1) read texts belonging to the educational and professional sphere, i.e. at this stage, students practice the first element of preparing a presentation - the selection and processing of material;

2) to perceive and understand the information of texts in special disciplines during listening (listening) - at this stage, the ability to listen and understand the meaning of the presentation is formed;

3) ask questions to the read (listened to) text and answer them - in relation to the presentation, this is the ability to ask the speaker for clarification in order to avoid any ambiguity and uncertainty, to clarify everything that is unclear, while using certain phrases to construct phrases language forms, as well as the speaker's ability to answer questions that require clarification or addition of information;

4) make a plan (interrogative, nominative), synopsis of the read text by specialty - the next element of presentation preparation - making a presentation plan;

5) compose a monologue on the topic of special disciplines, build it in a logical sequence, select the necessary language means - this is a skill for the main stage of creating

a presentation [2, p.54].

The ability to explain the meaning of what has been read, heard, to retell it for another purpose, to make a summary, an abstract, to convey information concisely or in a thesis, to prepare and conduct a presentation form the basis of the communicative competence of a linguistic personality and its linguistic behavior. Presentation as one of the types of information processing of the text increasingly takes the position of one of the main types of educational work. Learning how to create and conduct a presentation must be done in foreign language classes since the basic elements of a presentation are the main types of work with text. Thus, creating a presentation in foreign language classes is a complex whole, which is a synthesis of all the knowledge, skills, and abilities of foreign students acquired in the process of education, and is a basic element of conducting a presentation in a specialty, that is, preparing students to speeches in classes on special disciplines, and the presentation on the specialty, in turn, is the basis of the presentation needed in the future professional activity.

Another method of identifying the language competence of students of higher education is the method of solving practical problems. This method makes it possible not only to gain experience in the detection of language competence, but also to show knowledge, skills and abilities in the field of one or another special professional discipline, for example, Forensic Science or Criminal Law. This gives an opportunity to show knowledge about articles of laws and by-laws, as well as the ability to correctly construct an answer grammatically and structured, which is a manifestation of professional linguistic competence [2, p. 67].

Therefore, the process of professional training should solve the task of providing a person with a competitive profession, training a competent specialist who can freely navigate in the main field of activity, ready for constant professional training and growth, social and professional mobility. And the main indicator of the qualification level of any modern specialist is his professional and language competence.

References:

1. Varzatska Larysa. Interactive teaching methods: linguistic didactic principles/ Kyiv: Divoslovo. 2005. No. 2. p. 5-19.

2. Guzeev Volodymir. Methods and organizational forms of education. National education. Kyiv: Status. 2001. 128 p.
3. Klarin Mykola. Interactive learning – a tool for mastering new experience. Lviv: Pedagogy. 2000. No. 7. P. 12–18.
4. Polyanska Anna. Round table: Innovative methods of teaching in higher education: exchange of experience and best practices. Ivano-Frankivsk: IFNTUNG, 2020. 19 p.

KAMINSKYI Platon,
Master's degree student,
Kyiv Institute of the National
Guard of Ukraine

THE ROLE OF THE UKRAINIAN LANGUAGE IN ENSURING NATIONAL SECURITY IN THE CONDITIONS OF INFORMATION WARFARE

The study of the problems associated with the functioning of the Ukrainian language and its role in social, cultural and political life is of great importance for the development of effective strategies for ensuring linguistic security in Ukrainian society.

The relevance of the research topic is to **analyze** current global challenges of informational aggression, which poses a significant threat to national and state security. Meeting these challenges in professional environment we foster safeguarding national interests.

The purpose of the study is to determine the role of the Ukrainian language in ensuring national and state security in conditions of information aggression. The study aims to consider the importance of correct perception, analysis and effective response to information influences. The study examines the problems associated with the functioning of the Ukrainian language in social, cultural and political life, as well as ways to solve them to ensure the linguistic security of Ukrainian society.

In the context of contemporary global challenges, such as information aggression, professional language communication is becoming an important tool for ensuring national and state security. The ability to correctly perceive, analyze and respond effectively to information influences is critical to maintaining stability and protecting national interests.

Modern experts consider the concept of linguistic wars that focus on the information space. They recognize a new aspect of the protection of national-state security, called "linguistic security" [1, p. 11].

Studies of specialists in the direction of linguistic security have shown that the security of social relations regulated by the state language policy covers the issue of the influence of language on the situation in the state and on foreign policy; this also applies

to the role of language in maintaining national security, in particular ensuring internal stability and promoting national **integrity** through joint broadcasting and identification with the language community [2].

First of all, language is a tool for the formation of ideological influence and reflection of social psychology. As for ensuring the **comprehensive self awareness** and integrity of the state, language plays a key role in creating a national and cultural identity. In addition, it contributes to the consolidation of certain forms of social consciousness, which allows citizens to recognize themselves as members of a **civilian unity with collective identify recognised by its linguistic behavior and the national communicative space**.

Today, the national language in Ukraine does not fully fulfill its socio-cultural role in ensuring the unity of the Ukrainian people both in time and in space [3]. Researchers highlight problems that require immediate consideration:

- **vestiges** of negative stereotypes about the **inferiority** in status and role of the Ukrainian language in social and cultural life;
- politicization and emotional burden of issues related to the functioning of the Ukrainian language, which is often used as an instrument of political **oppression** and manipulation;
- discrimination against citizens living in certain territories of Ukraine, where they are limited in access to services and content in Ukrainian;
- loss of linguistic identity of the population and assimilation in the Russian-speaking environment;
- low level language proficiency among representatives of national minorities, which complicates their integration into Ukrainian society and proper exercise of their rights. There is also a problem of satisfying the national, cultural and linguistic needs of Ukrainians abroad;
- the lack of clear self-identification as a part of Ukrainian population and **low pace** development of Ukrainian linguistic and cultural **priority** in particular, insufficient **state** support in language policy, also complicate the situation [3].

Therefore, in order to ensure the linguistic security of Ukrainian society, it is

necessary to identify and **assess the destructive hazards** that society is experiencing in linguistics and cultural sphere. It is necessary to study the needs in **order to facilitate the transference of russian speakers to Ukrainian language** and stimulate native speakers to prevent the loss of their linguistic code, which allows a person to maintain a unique linguistic picture of the world.

In the context of information aggression, it is important to take care of compliance with the rules of speech activity, the formation of the linguistic personality in the Ukrainian-speaking space in general and in the languages of professional communication in particular.

References:

1. Sitko O.M. To the question of the concept of linguistic security. Legal journal. Odessa, 2007.
2. A.P. Zagnitko, I.G. Danilyuk, Zh.V. Krasnobaeva-Chernaya. Paradigm-categorical foundations of applied linguistics: monograph, Vinnitsa, 2015. 472 p.
3. Onufrienko G.S. Modern language communication of the public format in the context of the problems of its ecolinguistic dimension. National University "Zaporizhzhya Polytechnic" Zaporozhye, 2021.

**СЕКЦІЯ № 1 ПРОФЕСІЙНА МОВНА КОМУНІКАЦІЯ В УМОВАХ
ІНФОРМАЦІЙНОЇ АГРЕСІЇ**

(Модератор – професор кафедри мовної підготовки Вікторія ПОСМІТНА)

Проблеми досягнення ефективності мовної комунікації у виконанні завдань професійної діяльності в сучасних умовах та з урахуванням сучасних інформаційних загроз.

Тематика: чинники та засоби досягнення ефективності комунікації, особливості професійної комунікації в сучасних умовах, шляхи протидії інформаційній агресії мовними та комунікативними засобами.

ЗИКУН Наталія Іванівна,
*доктор наук із соціальних комунікацій,
професор, Державний податковий
університет, м.Ірпінь*

**«ПОКОЛІННЯ ВІЙНИ»: ДИНАМІКА Й ТЕНДЕНЦІЇ ЗМІН
В СИСТЕМІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ**

Українська мова, маючи багату і непросту історію, протягом понад 30-річного періоду незалежності України продовжує відвойовувати сфери функціонування, розширювати коло своїх носіїв і користувачів, напрацьовувати найбільш відповідний інструментарій для виконання своїх функцій – як мови великого народу, як державної мови суверенної європейської країни.

Очевидно, що для розвитку мови, як чинника національної ідентичності українського народу, національної безпеки і суверенітету України, складової формування особистості, її самоідентифікації і свідомості, важливий надійний правовий захист: 25 квітня 2019 р. було схвалено Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» [2]; 22 травня 2019 р. постановою КМУ № 437 «Питання українського правопису» схвалено нову редакцію «Українського правопису» [6]; 17 липня 2019 р. розпорядженням КМУ №596 схвалено Стратегію популяризації української мови до 2030 р. [9].

Та не меншим каталізатором розвитку й змін мовної системи стають позамовні чинники і виклики, які знаходять відображення на різних її рівнях.

Особливим етапом еволюції української мови відтак стала російсько-українська війна – від вторгнення 2014 року і незаконної анексії Криму у лютому 2014 р.

Уже до лютого 2022 р. українськими науковцями було напрацьовано великий масив матеріалів про те, як лексична система української мови відгукнулася на зовнішню агресію. Та повномасштабне вторгнення викликало особливий сплеск мовних новотворів, які стрімко ширилися медійними просторами, соціальними мережами, використовувалися у живому спілкуванні. Мова стала активним агентом загальнонародної боротьби за перемогу, напрацьовуючи мовний інструментарій спротиву і протистояння. Завдяки інтерактивності такої комунікації це доволі швидко знайшло відображення у монографіях, статтях, публічних виступах. Маємо той випадок, коли мовні зміни одразу потрапляли у фокус наукової уваги, активно обговорювалися, «апробувалися», фіксувалися лексикографічними джерелами. Ми свого часу робили оперативний аналіз мовної системи періоду воєнного стану, а саме новотворів (неологізмів) за матеріалами лютого-квітня 2022 р. [3]. Нині вже маємо матеріал для більш загальних спостережень і висновків. Згідно з даними Інституту української мови, науковцями укладено низку словників, що містять нову українську лексику. У таких джерелах традиційно фіксуються наслідки поповнення словникового запасу за певний період, зазвичай за останні 10 років, що вважається часом формування нового покоління носіїв мови.

Тому можна говорити про те, що десятилітній період 2014-2024 рр. у розвитку української мови сформував фактичне особливе покоління носіїв мови – мовне покоління війни, покоління, виховане й загартоване війною, крім іншого, із усвідомленням важливих її суспільних функцій, її наступально-охоронного ефекту. Говорячи про мовне покоління війни, не маємо на увазі складну категорію «покоління» у власне соціологічному сенсі [1]. Однак важливим для нас здається розуміння того, як певні моделі досвіду і мислення репрезентуються представниками певних поколінних спільнот і виробляють особливий стиль покоління [1, с.160]. У нашому випадку йдеться про вироблення особливого мовного стилю, мовної поведінки, використання особливих мовних засобів на певному хронологічному відтинку. Мовне покоління війни – це номінація, якою, на

нашу думку, можна охарактеризувати спільноту людей, які вивчали мову, сформували/змінити своє ставлення до неї в умовах війни. Ці люди можуть мати свої унікальні мовні уподобання, зумовлені, зокрема, воєнними подіями, стресом, змінами в суспільстві. Поняття "покоління" в кількісному відношенні може варіюватися залежно від контексту та критеріїв його визначення. Зазвичай покоління охоплюють період 15-20 років. Однак конкретний період може визначатися за різними факторами, такими як культурні, соціальні або історичні зміни. Історичні події, економічні кризи, соціальні процеси, розвиток технологій суттєво впливають на те, яким є наше життя кожні 15-20 років. І саме така інтенсифікація мовних змін під впливом зовнішніх чинників констатувалася в мовній поведінці українців: «процес кардинальних змін мовної ситуації, на який зазвичай ідуть десятиліття, через війну суттєво пришвидшився» [5]. Лютий 2022 р. змінив українців – однією із тенденцій року став глобальний сплеск кількості людей, які почали вивчати українську мову, зокрема за даними платформи для вивчення мов Duolingo [4], почали її використовувати у різних ситуаціях життях. За даними КМІС, приблизно 10-20% українців після повномасштабного вторгнення змінили свою мовну поведінку на більш проукраїнську [5].

Мовне покоління війни – це й особливий стан мовної системи. Десятилітній період сформував низку певних тенденцій і її особливостей: 1) поява мілітарних елементів, серед яких, з одного боку, військова й воєнна термінологія а з іншого – військова субстандартна лексика (жаргонізми, сленгізми, сленгові фразеологічні вирази); 2) евфемізація мовних засобів: з'являються нові вирази, або евфемізми, які використовуються для опису воєнних подій чи ситуацій (наприклад, замість прямого згадування втрат або бойових дій, можуть вживатися менш прямі вирази, щоб зменшити емоційне навантаження); 3) мовна адаптація: під час війни мова пристосовується до нових реалій і ситуацій: з'являються нові вирази або відтінки в значеннях наявних слів для опису військових стратегій, тактик або ситуацій на передовій. З іншого боку мілітарні елементи охоче використовуються для позначення реалій мирного життя; 4) формування особливої соціальної мови: війна певною мірою змінює спосіб спілкування та виразність мови: під впливом стресу та

напруги може збільшитися вживання мовних засобів для вираження емоцій, агресії чи обурення. Мовні новотвори, зафіксовані у ЗМІ та соціальних мережах, часто виконують не лише номінативну, або навіть не головним чином номінативну функцію: вони гострі, експресивні. Причини цього різноманітні: пошук способів протистояння агресії на різних рівнях – як фізичному, так і вербальному (зокрема шляхом використання образливих та принизливих прізвиськ); спосіб збагачення арсеналу мовних засобів творення образу ворога та "мовної" боротьби проти нього; пошук психологічних інструментів прийняття війни – шляхом розмивання людяності; розширення можливостей для емоційного розвантаження; мовна ідентифікація та диференціації "свої"/"чужі"; 5) спостерігається лаконізація, мова стає більш «економною» – у використанні мовних засобів і в обсязі текстів.

Такі зміни в системі української мови допомагають утримувати оборону на інформаційно-комунікаційному фронті та формують нові засоби для творення мовної карти світу.

Список використаних джерел:

1. Бойко В. Феномен покоління: особливості соціологічної концептуалізації. Грани. 2014. №12 (116). С.158-162.
2. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>
3. Зикун Н. Розвиток мовної системи в період воєнного стану: аналіз новотворів (неологізмів). Законодавче забезпечення формування та реалізації державної політики України в умовах воєнного стану: кол. моногр. у 4 т.; Ін-т законодавства ВРУ. Київ, 2022. Т.3: Забезпечення прав і свобод людини в умовах воєнного стану: правові, психологічні, соціогуманітарні аспекти. С.37-62.
4. Культурний фронт України – 2022: головні події, тенденції, висновки (оглядова довідка за матеріалами преси та інтернету за 2022–2023 рр.). URL: https://nlu.org.ua/storage/files/Infocentr/Tematich_ogliadi/2023/Pidsymki.pdf
5. Мовна ситуація під час повномасштабної війни. URL: <https://uchoose.uacrisis.org/movna-sytuatsiya-pid-chas-povnomasshtabnoyi-vijny/>

6. Питання українського правопису: Постанова КМУ від 22.05.2019 № 437. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/437-2019-%D0%BF#Text>
7. Селігей П. Українська мова у 2222 році. Вступ до лінгвофутурології. Київ: Академперіодика, 2023. 452 с.
8. Стало відомо, скільки нових слів з'явилося в українській мові. URL: https://ukrain.com/stalo_vidomo-skilki_novih_sliv_zyavilosya_v_ukrainskij_movi.html.
9. Стратегія популяризації української мови до 2030 року «Сильна мова – успішна держава»: схвалено розпорядженням КМУ від 17 липня 2019 р. №596.

МУДРА Світлана В'ячеславівна,
*завідувач кафедри мовної підготовки,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Київський інститут Національної гвардії
України*

КРУТІКОВ Павло Дмитрович,
*слухач магістратури 153 навчальної групи,
Київський інститут Національної гвардії
України*

ПРОФЕСІЙНА МОВНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК АСПЕКТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ ОБ'ЄКТІВ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ АГРЕСІЇ

У сучасному світі інформаційна агресія стає однією з ключових загроз безпеці, особливо в контексті охорони об'єктів критичної інфраструктури. Інформаційні атаки можуть призвести до серйозних наслідків, зокрема порушення роботи інфраструктурних об'єктів і завдання шкоди економіці та суспільству в цілому.

З огляду на значення критичної інфраструктури для нормального функціонування суспільства та економіки, необхідно розглядати питання забезпечення її безпеки в умовах постійного стрімкого розвитку технологій та зростаючих загроз. Інформаційна агресія стає все більшою загрозою для критичної інфраструктури, оскільки вона може бути використана для здійснення широкого спектру атак, від хакерських нападів до дезінформації та маніпуляції інформацією.

Таким чином, дослідження ролі професійної мовної комунікації у забезпеченні безпеки об'єктів критичної інфраструктури є актуальним і важливим з погляду подолання цих викликів і забезпечення стійкості суспільства.

Мета дослідження – виявити чинники ефективності професійної мовної комунікації в забезпеченні безпеки об'єктів критичної інфраструктури.

Мовна комунікація дозволяє правильно ідентифікувати, аналізувати та передавати інформацію про потенційні загрози, а також координувати дії підрозділів у кризових ситуаціях. Крім того, ефективна мовна комунікація з громадськістю та медіа допомагає уникнути паніки та забезпечити раціональну

реакцію на небезпеку[1, с. 14].

Для протидії інформаційній агресії під час охорони об'єктів критичної інфраструктури необхідно вживати комплексних заходів.

Чітко формулювати інструкції та рекомендації: мовна комунікація повинна бути простою та зрозумілою, щоб усі військовослужбовці могли легко розуміти і виконувати вказівки у надзвичайних ситуаціях.

Швидко передавати інформацію: важливо, щоб інформація про поточну ситуацію та необхідні заходи безпеки передавалася оперативно та точно між всіма групами через канали комунікації (телефоном, радіостанцією)

Організувати збори та наради: проведення зборів і нарад для обговорення поточної ситуації, розроблення планів дій та вирішення проблем допомагає уніфікувати розуміння ситуації та виробити спільні стратегії.

Ефективно керувати підрозділом: використання мовних засобів для мотивування особового складу, підтримки та демонстрації лідерських якостей дозволяє зберегти спокій та ефективність у кризових ситуаціях.

Інформаційна агресія часто передбачає застосування дезінформації та маніпулювання з метою створення паніки або виклику недовіри до державних та комерційних установ[5, р 3, ст 36,]. Це може призвести до порушення громадського порядку та загрози національній безпеці.

Одночасно дезінформація, яка передається через різноманітні канали, зокрема соціальні медіа, сайти новин, телеграм-канали та інші джерела, може суттєво впливати на громадську думку.

Визначимо основні аспекти негативного впливу дезінформації на стабільність суспільства.

Порушення довіри. Поширення неправдивої інформації може призвести до загальної недовіри до урядових структур, правоохоронних органів та інших державних установ. Це може підірвати авторитет влади та спричинити кризу довіри до державних інституцій, що загрожує стабільності суспільства.

Паніка та хаос. Поширення неправдивої інформації може призвести до масової паніки серед населення. Наприклад, чутки про надзвичайні події або загрози

безпеці можуть викликати паніку, що призведе до хаосу та неврівноваженості в суспільстві.

Вплив на економіку. Дезінформація може мати негативний вплив на економічну ситуацію країни. Паніка та недовіра можуть призвести до зниження інвестицій, зростання витрат на зберігання та захист від можливих загроз, а також до втрати довіри до тієї чи іншої установи.

Для протидії інформаційній агресії під час охорони об'єктів критичної інфраструктури необхідно вживати комплексних заходів.

Можна виділити основні напрями такої протидії.

1. Зміцнення кіберзахисту систем:

- розроблення та впровадження сучасних технологічних рішень для захисту критичної інфраструктури від кібератак;

- удосконалення програмного забезпечення та апаратних засобів для виявлення та запобігання кіберзагрозам.

2. Посилення моніторингу та аналізу інформації:

- розвиток систем моніторингу та аналізу для вчасного виявлення потенційних загроз інформаційної безпеки;

- підвищення ефективності реагування на кіберінциденти шляхом швидкого реагування на виявлені загрози.

3. Розвиток відповідних правових інструментів:

- прийняття законодавства, яке визначає відповідальність за кіберзлочинність та інші форми інформаційної агресії;

- створення механізмів правового захисту для об'єктів критичної інфраструктури та їхніх користувачів в інформаційному полі.

4. Міжнародне співробітництво:

- установлення міжнародних стандартів щодо кібербезпеки та обміну інформацією про кіберзагрози;

- спільна робота з міжнародними партнерами з метою координації дій у виявленні та припиненні кібератак.

Отже, можемо стверджувати, що інформаційна агресія становить загрозу для

безпеки об'єктів критичної інфраструктури, але за допомогою ефективних заходів можливо зменшити її вплив та захистити суспільство від негативних наслідків таких атак. Для протидії інформаційній агресії під час охорони об'єктів критичної інфраструктури необхідно вживати комплексних заходів, і ефективність професійної мовної комунікації є одним із вагомих чинників такої протидії.

Список використаних джерел:

1. «ПРОФЕСІЙНА КОМУНІКАЦІЯ: МОВА І КУЛЬТУРА». Житомирський державний університет імені ІВАНА ФРАНКА Матеріали III Всеукраїнського науково-практичного вебінару 23 листопада 2016 року
https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/6117/1/Vebinar_Zhytomyr.pdf
2. ПРОФЕСІЙНА МОВНОКОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНЦІЯ. Національний університет «Львівська політехніка» Колодій Н. В 2012. – 96 с
3. КОМУНІКАТИВНА БЕЗПЕКА КРИТИЧНИХ ОБ'ЄКТІВ: навчальний посібник. Лазарєв, В. О. Київ: КНТ, 2017.
4. Постанова К М У від 22 .07 2022 р. № 821 «Про затвердження Порядку проведення моніторингу рівня безпеки об'єктів критичної інфраструктури»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/821-2022-%D0%BF#Text>
5. ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ТА КІБЕРБЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ Навчальні посібник. Видавництво: Ліра-К, Титова Н.М., Рідей Н. М., Настрадін В.П., Присяжнюк М. М., Мамченко С. М., Артюх С. В., Яворська Р. О.

ТКАЧ Поліна Борисівна,
*кандидат філологічних наук, доцент,
професор кафедри філології, перекладу та
стратегічних комунікацій, Національна
академія Національної гвардії України,
м. Харків*

ВПЛИВ ЦІННІСНИХ ПРІОРИТЕТІВ НА КОМУНІКАТИВНУ ВЗАЄМОДІЮ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Професійна комунікативна взаємодія орієнтується на систему цінностей і норм, притаманних певній соціальній групі, зокрема поєднує загальнонаціональні цінності (вони є базовими) із особливостями певної галузі чи окремої професії. Крім того, кожен учасник професійної комунікації вступає у взаємодію з власними цінностями і свідомо чи несвідомо чинить вплив на інших, вносячи зміни до цінностей, установок, уявлень, поведінки, намірів співрозмовників. Проте способи й засоби впливу в процесі міжособистісної, міжгрупової та масової комунікації можуть різнитися. Тож у час посилення інформаційної агресії в умовах війни, що точиться на території України, постає необхідність окреслити ціннісні орієнтири учасників професійної взаємодії військовослужбовців як фактор, від якого залежать стратегії протидії маніпулятивного впливу, оскільки головним механізмом протидії маніпуляції є чітко сформульовані ціннісні пріоритети як особистості, так і колективу.

У науково-дослідній роботі «Комунікативний вплив на формування колективної свідомості військовослужбовців», яку проводить кафедра філології, перекладу та стратегічних комунікацій Національної академії Національної гвардії України, було здійснено опитування військовослужбовців. Зокрема анкета «Знання, уявлення, ціннісні пріоритети» складалася з 14 запитань щодо цінностей військовослужбовців. В опитуванні взяли участь близько 300 респондентів, 80% з яких – військовослужбовці НГУ.

Запитання стосувалися сприйняття й розуміння цінностей військової професії. Наприклад, у всьому цивілізованому світі вважають, що офіцери – представники

національної еліти. Національна еліта – це частина нації, представники народу в різних сферах діяльності, які є носіями національної ідеї і впровадження її в життя. У військовослужбовців поцікавилися, які вимоги до поведінки офіцера зумовлює така громадська думка? Близько 3% не відповіли або відповіли, вдаючись до узагальнень чи перефразування запитань. 13% вдалися до цитування, переважно цитували Кодекс честі офіцера ЗСУ. Понад 30% відповіли, що такою вимогою є культура, гідна поведінка або авторитет. Понад 20% зазначили, що такою вимогою є демонстрація чесності та відповідальності. Ще близько 20% визначили професіоналізм та лідерство. І приблизно 10% назвали різні людські якості, як-от: доброта, уважність, сміливість, стійкість. Попри беззаперечне позитивне оцінювання всіх названих якостей для ефективної реалізації військової діяльності, результат демонструє невизначеність розуміння поняття «національна еліта» і тих цінностей, носіями яких вона має виступати в суспільстві.

Як продовження попереднього запитання в опитуванні поцікавилися, що означає вираз: «Офіцер – взірець для підлеглих». У відповідь 15% респондентів вдалися до цитування різних джерел, зокрема Кодексу честі офіцера ЗСУ. 46% відповіли, що офіцер має показувати приклад. 31% - що підлеглі мають брати приклад з офіцера. 7% зазначили, що офіцер має бути кращим за інших. І 1% респондентів зазначив, що офіцер – це лідер, на якого можна покластися.

Видається важливим, що переважна більшість усвідомлює, що бути взірцем означає певні дії з боку офіцера. Натомість багато респондентів сформулювали свою відповідь таким чином, що це вказує на відсутність розуміння активної позиції лідера в набутті авторитету.

У складних умовах, у яких перебуває зараз Україна, військовий лідер має виступати не лише професіоналом, але й свідомим, здатним до критичного мислення, стійким до маніпуляцій громадянином, здатним співпрацювати з іншими на засадах суспільно важливих ціннісних орієнтирів. А для цього необхідно чітко усвідомити власні й суспільні цінності, які були б не нав'язані ззовні, а стали результатом формування позиції розвиненої особистості. Опитування показало, що ціннісні орієнтири в колективній свідомості військовослужбовців почасти дещо

невизначені. Це викликає занепокоєння, адже в умовах війни, як локальної, так і інформаційної, цінності мають стати важливою і переможною зброєю. Тож видається нагальною потребою посилити гуманітарну складову освіти майбутніх офіцерів, зокрема в напрямку формування цінностей майбутніх військових лідерів.

ГРИЗОДУБ Роман Володимирович,
*Національна академія Національної гвардії
України, м. Харків*

ХАРАКТЕРИСТИКА ІНФОРМАЦІЙНОЇ АГРЕСІЇ У МОВНОМУ АСПЕКТІ: ОГЛЯД ПОНЯТТЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ АГРЕСІЇ, ЇЇ ОСНОВНІ ПРОЯВИ ТА ВПЛИВ НА СУСПІЛЬСТВО ТА МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

В умовах розвитку інформаційного суспільства та домінування інформаційних технологій термін «інформаційна війна» не тільки став частиною публіцистичного та політичного лексикону, але й почав активно використовуватися як самостійна категорія в науковому дискурсі.

У сучасних умовах інформаційна безпека стала однією з ключових складових у вирішенні проблем інформаційного суспільства. Феномен інформаційної війни став можливим лише в контексті розвитку сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Аналізуючи теперішню безпекову ситуацію у світі можна зробити висновок, що сьогодні пряма військова агресія вже не є єдиним засобом для досягнення панування. У зв'язку з цим сучасна наука все більше зосереджується на вивченні непрямих форм протистояння, приділяючи особливу увагу дослідженню поняття інформаційної війни, яке нерозривно пов'язане з поняттям інформаційної безпеки.

Інформаційна безпека є невід'ємною складовою національної безпеки, що в свою чергу вважається однією з головних функцій держави. Це поняття, з одного боку, передбачає якісне та всебічне інформування громадян та вільний доступ до різних джерел інформації, а з іншого – контроль за нерозповсюдженням дезінформації, сприяння цілісності суспільства, збереження інформаційного суверенітету, протидію негативним інформаційно-психологічним пропагандистським впливам, захист національного інформаційного простору від маніпуляцій, інформаційних війн та операцій. Вирішення комплексної проблеми інформаційної безпеки сприятиме захисту інтересів суспільства і держави та забезпечить реалізацію права громадян на отримання об'єктивної, повної та

перевіреної інформації. Увага до проблем забезпечення інформаційної безпеки України зумовлена антиукраїнськими впливами, які пропагують ідеї насильства, розпалювання національної ворожнечі, знищення національної ідентичності України, руйнування міжнародної злагоди, посягання на політичний та конституційний лад України та її територіальну цілісність.

Проблема забезпечення інформаційної безпеки України набуває особливої актуальності в умовах повномасштабної війни, коли російська федерація веде не лише військові дії, спрямовані на захоплення нових територій та ресурсів, а й інформаційну експансію, викривлення фактів та явищ, широкий спектр російських інформаційно-психологічних операцій, спрямованих на забезпечення домінування в українському та глобальному інформаційному просторі та утримання медіа-переваги. Через російські пропагандистські інформаційно-психологічні кампанії, акції та медійні заходи здійснюється вплив не лише на суспільну свідомість громадян України, а й на світову спільноту.

Можна констатувати, що:

1) інформаційний простір України є недостатньо захищеним від негативних пропагандистських та маніпулятивних впливів ззовні і став об'єктом інформаційної експансії;

2) у світовому медіа-просторі відсутній достатній український національний інформаційний продукт, який би поширював об'єктивну, неупереджену та актуальну інформацію про події в Україні. Як наслідок, світова спільнота недоотримує інформацію або отримує її з інших джерел, які подекуди дезінформують, подають перекручену, спотворену, неповну інформацію. Водночас проти України активно використовується потужний медіа-ресурс, розширюється присутність іноземних суб'єктів на ринку інформаційних послуг, посилюються негативні інформаційні впливи, спрямовані на викривлення дійсності та підірив міжнародного іміджу держави;

3) діяльність вітчизняних ЗМІ щодо системного, об'єктивного висвітлення фактів, подій та явищ наразі є недостатньою і потребує нагального перегляду та

вдосконалення.

Таким чином, національний інформаційний простір України, на жаль, стикається зі значними загрозами та викликами, які становлять небезпеку для функціонування держави, її політичного та економічного розвитку, інтеграції в європейські та євроатлантичні структури. Загрози національній безпеці України в інформаційній сфері – це сукупність умов і чинників, що створюють небезпеку життєво-важливим інтересам держави, суспільства та особи через можливість негативного інформаційного впливу на свідомість і поведінку громадян, а також на інформаційні ресурси та інформаційно-технічну інфраструктуру.

Список використаних джерел:

1. Валушко І.О. Інформаційна безпека України в контексті російсько-українського конфлікту. Дис. к. політ. н. Дипломатична академія України при МЗС України. Київ, 2018. 210 с.
2. Гібридна війна і журналістика. Проблеми інформаційної безпеки: навчальний посібник / за заг. ред. В.О. Жадька; ред.-упор.: О.І. Харитоненко, Ю.С. Полтавець. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018. 356 с.
3. Довгань Б.В., Мартинюк О.В. Становлення та розвиток поняття інформаційної війни. Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса. 2020. №12. С.51-56.
4. Джус О.А. Концептуальні основи ведення інформаційної війни в сучасних умовах збройної агресії РФ проти України. Політологічний вісник. 2022. №88. С. 189-201.

КОНДРАТЮК-АНТОНОВА

Тетяна Вячеславівна,

*кандидат філософських наук, доцент,
професор кафедри соціально-гуманітарних
та правових дисциплін факультету
забезпечення державної безпеки, Київський
інститут Національної гвардії України*

ВПЛИВ КУЛЬТУРНИХ ЧИННИКІВ НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ НГУ

Актуальність даної проблематики обумовлена тим, що культура пронизує усі аспекти нашого життя. Людина тільки як культурна істота набуває необхідних здібностей та універсальних здатностей для реалізації себе як суб'єкта життєтворчої активності. Сучасні фахівці НГУ також знаходяться у сфері соціокультурних впливів, оскільки професійна культура включає в себе цілий комплекс цінностей та норм, які виступають основою формування особистості.

Вплив культурних чинників на формування особистості дуже образно висловив сучасний американський професор Девід Мацумото, відмітивши, що культура для поведінки людини - те ж саме, що операційна система для програмного забезпечення; залишаючись непомітною, вона відіграє найважливішу роль в його розвитку і функціонуванні [1].

Соціокультурне середовище є для людини сферою самореалізації, яка перетворює її із сфери зовнішнього світу об'єктивних впливів на внутрішній світ культури життєтворчості особистості, яка може здійснюватися лише в сфері культурних значень, смислів, цінностей і форм.

Надзвичайно важливим культурним чинником впливу на формування особистості, і зокрема військовослужбовців НГУ, виступає система спілкування. Метою спілкування є планування і координація спільної діяльності індивідуума або суспільства в цілому. Ця продуктивна діяльність може мати як матеріальний характер (матеріальні об'єкти - носії соціальних цінностей - знаряддя, предмети, засоби людської праці), так і духовний (ідеї, думки, ідеали, цінності).

Можливі цілі спілкування надзвичайно широкі і знаходяться за межами самого спілкування, тобто спілкування здійснюється задля чогось: отримати чи надати матеріальні блага (предмети, послуги), забезпечити взаємодію при виконанні спільної роботи, допомогти іншому у вирішенні його духовних проблем тощо.

У процесі спілкування люди не тільки формують свої уявлення про світ, доходять взаєморозуміння, знаходять спільну мову. Спілкування – це водночас обмін діями, вчинками, думками і почуттями, переживаннями з іншими людьми, а також звернення людини до самої себе – до власної душі, спогадів, совісті, мрій. Все це складає зміст спілкування, яке по своїй суті являє форму творчої активності, що допомагає виявити і розкрити різні грані особистості.

Основні моральні принципи спілкування: рівність, любов, співчуття, доброзичливість, альтруїзм, повага, толерантність, уміння вислухати, делікатність, тактовність, довіра.

Відсутність комунікабельності, замкнутість, невміння спілкуватися з оточуючими, встановлювати ділові стосунки - все це є серйозною перешкодою при виконанні службово-бойових завдань військовослужбовців НГУ. Культуру спілкування можна охарактеризувати як процес встановлення і розвитку контактів, породжених необхідністю спільної діяльності з обміном інформацією, виробленням єдиної стратегії взаємодій, сприйняття і розуміння спільних цілей і завдань. Культура спілкування органічно взаємопов'язана з культурою поведінки.

Формування особистості сучасних фахівців НГУ відбувається під впливом високої моральної культури. Специфіка взаємовідносин у військовому колективі актуалізує виховання у військовослужбовців таких необхідних якостей, як дисциплінованість, стриманість, пунктуальність, коректність, ввічливість, уважність, наполегливість, скромність тощо.

Сучасний військовослужбовець НГУ повинен бути озброєним цілим комплексом найважливіших культурних цінностей та норм, які виступають фундаментом його особистості, задля виконання складних службово-бойових завдань у секторі безпеки та оборони.

Список використаних джерел:

1. Девід Мацумото. Психологія і культура /URL / <https://coollib.net/b/485435-devid-matsumoto-psihologiya-i-kultura/read>
2. Кравченко П., Костенко М. Чинники формування гідності людини в моральній культурі народу / /URL / <http://philosobr.pnpu.edu.ua/article/view/242676>
3. [Чепелєва Н.В.](#) Культурні чинники розуміння та інтерпретації особистого досвіду / [Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер.: Психологія і педагогіка.](#) 2010. Вип. 14. С. 11-26. /URL / http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoapp_2010_14_4

PRENKO Yana Olehivna,
*Odesa State University of
Internal Affairs*

COMMUNICATIVE COMPETENCE AS A WAY OF BUILDING EFFECTIVE COMMUNICATIVE PERSONALITY

Communicative competence is the sphere of successful communicative activity based on learned values and strategies of language communication, supported by language skills and language abilities.

Linguistic personality is understood as "a set of abilities and characteristics of a person that determine the creation and perception by him of linguistic works (texts), which differ:

- a) the degree of structural and linguistic complexity,
- b) the depth and accuracy of the reflection of reality, c) a certain target orientation"[1, p.13].

Three levels are distinguished theoretical-epistemological model of linguistic personality:

- 1) verbal-semantic,
- 2) linguistic-cognitive;
- 3) motivational [1, p. 25].

This three-level model makes it possible to consider various qualitative features of a linguistic personality within the limits of three essential characteristics - linguistic, cognitive (cognitive) and pragmatic. The linguistic characteristic itself consists of the individual's lexicon - the entire stock of words and phrases that he uses in natural verbal communication.

The cognitive characteristic is related to the intellectual sphere of the personality, the cognitive activity of a person, which involves mental processes. This is reflected in the use of favorite language formulas and individual language expressions, by which we often "recognize" people.

Pragmatic characteristics are determined by the goals and objectives of

communication and the addressee's intention, his interests, motives and specific communicative attitudes.

Of the three levels of linguistic personality, only the last one characterizes the individual precisely in terms of his communicative abilities. Even more important for the study of communication is the study of the communicative function of the linguistic personality, which is actualized in the versatile communicative activity of a person, which, according to scientists, makes up about 80% of his entire existence, namely: listening - 45%, speaking - 30%, reading - 16 %, writing 9%.

As a type of concept, communicative personality is much broader than the concept of "linguistic personality", as it assumes characteristics related to the choice of not only verbal, but also non-verbal communication code using artificial and mixed communication codes. Communicative personality is understood as one of the manifestations of an individual, determined by the totality of his individual properties and characteristics, which are determined by the degree of his communicative needs, the cognitive range formed in the process of cognitive experience, and communicative competence itself - the ability to choose a communicative code that ensures adequate perception and purposeful transfer of information in a specific situation.

Characteristics that make up three main parameters – motivational, cognitive and functional – are decisive for a communicative personality. The motivational parameter, which is determined by communicative needs, occupies a central place in the structure of the communicative personality. It is the need to report something or to receive the necessary information that serves as a powerful stimulus for communicative activity and is a mandatory characteristic of an individual as a communicative personality. If there is no such need, then communication will not take place. The degree of motivation is determined by the strength of the need: the more urgent the need, the more stable the communicative attitude and the more consistent its expression in statements and discourses. In the actualization of the communicative attitude, one observes the use of either the same means of communication (the effect of amplification during repetition) or different means (the effect of amplification during hidden repetition due to the variation of communication means).

The cognitive parameter includes the characteristics that form in the process of the individual's cognitive experience his inner world in intellectual and emotional terms. The most important for the cognitive parameter of a communicative personality are the following characteristics: the ability to adequately perceive information, the ability to influence a partner, assessment and self-assessment of the cognitive range and knowledge of socially determined norms of verbal and non-verbal communication. The cognitive parameter is a transitional link between motivational and functional parameters [2, p. 19].

The functional parameter includes three characteristics, which, in fact, determine such a property of the personality as communicative competence:

- practical possession of an individual stock of verbal and non-verbal means to actualize the informational, expressive and pragmatic functions of communication;
- the ability to vary the means of communication in the process of communication in connection with a change in the situational conditions of communication;
- construction of statements and discourses in accordance with the norms of the chosen communicative code and the rules of speech etiquette.

References:

1. Pometun, O. I. Discussion of Ukrainian pedagogues on the issue of introducing the competence approach in Ukrainian education. Kyiv, 2004. 112 p.
2. Kucheruk O. Skills - above all. A competent approach to the formation of a national language personality. Ukrainian language and literature in secondary schools, gymnasiums, lyceums and colleges. 2008. - No. 10. P.18-24.
3. Ovcharuk O.V. Competency approach in modern education: world experience and Ukrainian perspectives: Library of educational. Kyiv: K.I.S.І, 2004. 112 p.

ПОСМІТНА Вікторія Віталіївна,
*кандидат філологічних наук, доцент,
професор кафедри мовної підготовки,
Київський інститут Національної гвардії
України*

СТРАТЕГІЯ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ КОМАНДИРАМИ Й ПІДЛЕГЛИМИ У ВІЙСЬКОВО-ПРОФЕСІЙНІЙ КОМУНІКАЦІЇ

Актуальність дослідження проблем комунікативної взаємодії у військово-професійній комунікації пояснюється передусім увагою громадян України до військової сфери та роллю армії в житті сучасного українського суспільства.

Проблеми ефективності мовної комунікації у військовому дискурсі вивчаються [4 та ін.], проте існує необхідність їх дослідження в межах сучасних комунікативних вимог, з урахуванням нових цілей та нових – воєнних – умов військово-професійної комунікації.

Мета дослідження – виявити чинники ефективності комунікативної взаємодії в сучасних умовах та розробити комунікативну стратегію взаємодії між командирами й підлеглими з урахуванням вимог сучасного суспільства.

На думку військових фахівців, комунікативна діяльність силових структур повинна базуватися на **цінностях** людиноцентризму (людське життя як головна цінність, повага до особистості); взірцевості (військовослужбовець має бути взірцем патріотизму, мужності, доблесті, відданості справі); професіоналізму (постійне навчання та розвиток, обмін бойовим досвідом, здатність оперативно приймати рішення); відповідальності (кожен, і передусім командир, бере на себе відповідальність за боєздатність, додержання принципів соціальної справедливості, заохочення ініціативи, врахування думок підлеглих) [3, с. 3–4].

Аналіз інформації, що викладена в чинних доктринах українських силових структур і НАТО та стосується цілей і принципів комунікації [1; 2; 3; 5], дозволяє запропонувати комунікативну стратегію взаємодії між командирами й підлеглими, у якій також ураховані особливості військового дискурсу.

Комунікативна стратегія взаємодії між командирами та підлеглими передбачає, що основним напрямом досягнення комунікативної мети є співробітництво комунікантів. Визначимо основні компоненти цієї стратегії.

Стратегічний наратив. Це основа комунікативної стратегії. У НАТО, а слідом за ним і в наших силових структурах, зазначають, що стратегічний наратив повинен містити такі структурні елементи: 1) поточний стан – опис проблеми, яка потребує вирішення, або бажана умова, яку потрібно зберегти; 2) майбутній стан – опис цілей, підтримка поточного стану або трансформація тощо; 3) шлях – роз'яснення, яким чином досягти бажаного результату; 4) обґрунтування – чому запропонована зміна стану чи підтримка поточного стану є оптимальною, або краща за альтернативні (обґрунтування зазвичай вплетене в інші три елементи) [2, с.16; 5, дод. А].

Визначимо стратегічний наратив нашої стратегії:

раніше була міцно вкорінена радянська традиція односпрямованого спілкування «командир – підлеглий», що передбачала тиск із боку командира і безініціативність із боку підлеглого, безапеляційний загальноприйнятий підхід «командир завжди має рацію», підлеглий сприймався як бездумний виконавець;

сьогодні усвідомлюємо невідповідність старої комунікативної традиції вимогам демократичного суспільства і стандартам НАТО;

надалі потрібно сформувати таку взаємодію, яка ґрунтуватиметься на взаємодовірі, взаємоповазі, урахуванні думок і позицій кожного комуніканта.

У цьому контексті важливо, що комунікативні наміри командира мають впливати зі стратегічного наративу, який обґрунтовує та спрямовує спільну діяльність. У комунікації командир має спиратися на спільні функції (на них ґрунтується і наратив) [5, с. 19].

Оцінка поточного стану проблеми. Щодо командирів: тільки частина командирів намагається будувати комунікацію на засадах довіри, спільності, єдності; більшість командирів будує комунікацію з підлеглим на основі тиску.

Щодо підлеглих: тільки незначна частина військових у спілкуванні з

командиром вважає за доцільне ініціювати ідеї; переважна більшість погоджується з роллю безініціативного виконавця, який ні за що не відповідає.

Основна мета комунікативної стратегії: досягнення такої комунікативної взаємодії між командиром і підлеглим, яка ґрунтується на довірі, взаєморозумінні, взаємній повазі та спільній зацікавленості у виконанні завдань, спільній відповідальності за результат діяльності; усвідомлення військовослужбовцями, що саме така взаємодія необхідна для досягнення ефективності комунікації, і, відповідно, для досягнення ефективності виконання професійних завдань у сучасних умовах.

Організаційні та комунікативні цілі.

Організаційні: високий рівень професіоналізму, висока якість виконання завдань; довіра з боку суспільства; підтримка міжнародних партнерів.

Комунікативні: контрольована ініціатива підлеглих; позитивний імідж армії; позитивний імідж захисника; запобігання непорозумінням і конфліктам; покращення взаємодії з медіа, громадськістю, зарубіжними партнерами.

Ключові повідомлення для внутрішніх аудиторій. Для представників силових структур: стосунки слід будувати на засадах поваги до людини, її думки, поглядів, інтересів, гендеру, релігії, мови, культури; в армії заохочується ініціатива; ми єдині у прагненні подолати ворога, ми всі зацікавлені в ефективності військової діяльності.

Ключові повідомлення для зовнішніх аудиторій. Для медіа: українські військовослужбовці – справжні захисники, професійні, злагоджені, єдині у прагненні перемогти, здатні спільно виконувати складні завдання.

Для цивільних осіб і громадських організацій: армія здатна вас захистити; не бійтеся армії, у нас вас будуть поважати, враховувати ваші думки й потреби; ми так само, як і ви, поважаємо права людини.

Для зарубіжних партнерів: українська армія активно змінюється за стандартами НАТО, зокрема й у побудові ефективної комунікативної взаємодії.

План реалізації стратегії: а) упроваджувати у військові колективи стандарти

НАТО щодо взаємодії між військовослужбовцями; б) розробити конкретні рекомендації для військовослужбовців у спілкуванні: з командирами; з підлеглими; з цивільним населенням; з медіа; з громадськими організаціями; в) ініціювати створення відео-, інтернет- і кінопродукції, де висвітлюється комунікація між військовослужбовцями на основі довіри та взаємоповаги; г) ініціювати систематичну взаємодію з медіа та громадськими організаціями, із зарубіжними партнерами – для ознайомлення широкого загалу з новим рівнем комунікативної взаємодії командирів і підлеглих, що відповідає вимогам демократичного суспільства, сприяє ефективності діяльності.

Запропонована комунікативна стратегія взаємодії між командирами й підлеглими може бути використана в силових структурах для забезпечення узгодженості та ефективності комунікації, що сприятиме ефективності військово-професійної діяльності, формуванню позитивного іміджу армії в суспільстві, успішності військових операцій та захисту безпеки громадян.

Список використаних джерел:

1. Доктрина зі стратегічних комунікацій. Затверджена Головнокомандувачем ЗСУ від 12.10.2020. Управління стратегічних комунікацій апарату Головнокомандувача Збройних Сил України. 30 с.
2. Доктрина стратегічних комунікацій Національної гвардії України. Затверджена наказом командувача НГУ від 22.11.2021 № 541. Департамент персонального штабу Головного управління Національної гвардії України. 27 с.
3. Комунікаційна стратегія ЗСУ. Затверджена Головнокомандувачем ЗСУ від 22.02.2023. Апарат Головнокомандувача ЗСУ. 15 с.
4. Посмітна В.В. Особливості військового дискурсу. *Лінгвістичні дослідження* : Зб. наук. праць Харківського національного пед. університету імені Г.С. Сковороди. Харків : ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 2010. С. 90–97.
5. Стандарт НАТО АJP–10. Об'єднана доктрина союзників для стратегічних комунікацій. Видання А. Версія 1. Бюро стандартизації НАТО (NSO), березень 2023 року. 119 с.

ПРОНІН Антон Євгенович,
*студент навчально-наукового інституту
інформаційної безпеки та стратегічних
комунікацій, Національна академія Служби
безпеки України, м. Київ*
ДРАЧ Оксана Іванівна,
*старший викладач кафедри романо-
германських мов, Національна академія
Служби безпеки України, м. Київ*

FAKE NEWS AND PROPAGANDA IN THE MEDIA: LINGUISTIC MARKERS AND WAYS TO DETECT THEM

Анотація. У цій статті досліджуються лінгвістичні маркери фейкових новин та пропаганди, а також методи їх виявлення. В дослідженні аналізується мова інтерв'ю Такера Карлсона з володимиром путіним та його відео про росію, виявляючи використання емоційних закликів, навантаженої мови, селективного висвітлення та теорій змови. Дослідження дає можливість людям критично оцінювати інформацію, протистояти маніпуляціям та сприяти більш відповідальному та правдивому медіасередовищу.

Ключові слова: *фейкові новини, пропаганда, жовта преса, дезінформація, лінгвістичні маркери, критичне мислення, медійна грамотність, навантажена мова.*

Abstract. *This article explores the linguistic markers of fake news and propaganda, as well as methods of their detection. The study analyses the language of Tucker Carlson's interview with vladimir putin and his video about russia, identifying the use of emotional appeals, loaded language, selective coverage, and conspiracy theories. The study empowers people to critically evaluate information, resist manipulation, and promote a more responsible and truthful media environment.*

Keywords: *fake news, propaganda, yellow press, disinformation, linguistic markers, critical thinking, media literacy, loaded language.*

The exploration of linguistic markers in fake news and propaganda, alongside the development of effective detection methodologies, stands as a crucial endeavor in today's information age. The media landscape is expanding rapidly, making it harder to differentiate between real news and fabricated stories. The omnipresence of fake news and propaganda exacerbates this challenge, as they masquerade as legitimate sources while trying to manipulate public opinion.

Scholars have extensively researched propaganda and published excellent books and

articles on the subject. Oksana Moroz compares propaganda to a virus that affects humans. Foreign researchers, including George Lakoff, Noam Chomsky, and Clay Shirky, have highlighted the linguistic component of propaganda narratives.

The ever-expanding media landscape of the information age can feel overwhelming. We are constantly bombarded with a flood of information, making it increasingly difficult to distinguish between genuine news and fabricated narratives [8]. This challenge is further escalating by the pervasive presence of fake news and propaganda, which often mimic legitimate news sources but ultimately aim to mislead and manipulate public opinion [1].

The object of the study is to find linguistic markers in fake news and propaganda.

The subject of the research is the phenomenon of deceptive discourse, focusing specifically on how language is used to mislead and manipulate audiences.

The purpose of the article is to investigate and analyze the linguistic features that characterize fake news and propaganda. Additionally, the study aims to develop effective methodologies for identifying these linguistic markers to empower individuals to critically evaluate information in the media environment.

The relevance. The importance of studying the linguistic markers of fake news and propaganda, and methods of detecting them, cannot be overstated in the modern information age. Most internet users are interested in the events in their country and the world, so they do not fact-check information received on multiple sites, making it crucial to identify and combat misinformation. Fake news continues to exist due to the use of emotional article titles and sensational shows aimed at attracting attention.

The term ‘propaganda’ has a broad meaning. Information used in the process of influence can impact various aspects of society. It's not always a bad thing, sometimes propaganda can inform or persuade in a positive way. But most often, when we talk about propaganda, we're talking about attempts to manipulate how you think and feel about a specific topic [9].

First of all, it should be understood that it is very easy to stumble upon fake news, as thanks to the yellow press or the use of information on large media platforms from little-known ‘experts’ or ‘opinion leaders’, anyone can be “infected with an information virus”.

For example, in the book “Nation of Vegetables” by Ukrainian researcher Oksana Moroz, it is stated that an information virus is an information attack aimed at modifying a person's thoughts and behavior, which causes harm [11]. In general, the idea of propaganda is primarily the manipulation of a person as a subject of society, so that this individual ‘brainwashes’ as many people in society as possible by promoting a narrative that is beneficial to the speaker.

For me, the most recent example was an interview with Vladimir Putin during his trip to Russia done by the famous American journalist Tucker Carlson. In this interview, you can see not only the use of influence methods to promote the ideology of a state that is hostile to us but also to promote their narratives to Western countries. This interview stirred up not only Ukrainian society but also the global community because due to the correct advertising of this event, there was a demand in American society for information about the reasons for the outbreak of war on the part of the two sides, Russia and Ukraine. Although the interview with the President of Ukraine did not take place, this interview allows us to analyze the main linguistic markers used by the Kremlin leader in his interview:

- Emotive appeals are the common characteristics of propaganda, often appealing to your emotions, rather than your logic. If a post or message makes you feel strong emotions, let it be fear, anger, pride, or joy, it might be propaganda [9]. In the interview between Tucker Carlson and Putin, the language used is strategically charged with emotion to create a majestic image of the Russian president. This may make the average viewer feel confident that they understand the gravity of the situation and that Putin seeks to achieve peace in Ukraine through diplomatic means. The president of Russia stated the following points: “The conflict could have been resolved 18 months ago, but Ukraine yielded to Johnson's demands. The USA needs to reach an agreement with Russia to end the war” [10]. Such messages make a direct appeal to the Western world for negotiations. However, in reality, the Russian leader has repeatedly violated any agreements signed during his tenure. Putin's main objective is the partial or full occupation of Ukraine. Any future international agreements will be rendered worthless.

- Propaganda frequently employs loaded language to elicit a particular response from the audience. It is crucial to note that historical propaganda can be misleading, so it is essential to consider multiple sources when forming an opinion. During the interview, putin used the thesis from his article ‘On the Historical Unity of russians and Ukrainians’, which claims that “Ukraine was created by Lenin” as a state [12]. It is crucial to consider the complex history of Eastern European states, as many individuals from Western countries may not be familiar with the historical events that occurred in these regions. And to get the viewer’s attention during the tedious enumeration of historical events, the president emphasizes to the audience precisely that the average Western European viewer will understand and remember this thesis, thereby infecting him with an information virus.

- Selective reporting is a language marker that involves presenting only certain facts or perspectives while omitting others, which can create a distorted view of reality. In the case study, if Carlson reports information selectively to favor putin's narrative without providing a balanced view, it raises suspicions of propaganda. To illustrate, if russia’s situation were as satisfactory as Carlson suggests, then we would expect to see very few people leaving the country, or at least the numbers would be consistent with past figures. However, in light of russia’s call-up of troops in response to the conflict with Ukraine in 2022, there has been a historically significant exodus from russia [7].

Moreover, the low prices in supermarkets that Carlson finds so appealing are illusory. These prices are sustained by government subsidies, and given the tumbling value of the russian ruble in 2024 coupled with an anticipated sharp rise in defense expenditure, the russian state is effectively impoverishing its citizens to finance its military campaigns [6].

What appears inexpensive to Carlson comes at a rising cost for nearly all russians. This pattern is set to persist into 2024 as putin has recently forecasted an inflation rate of 8% for russia in that year – which is over twice as high as the figure projected for the United States [5]. In December 2023, a russian individual directly confronted putin about climbing egg prices, prompting a rare apology from putin himself [3].

- Conspiracy theories are often used in fake news. In Carlson's interview, the russian president discusses the perceived threat from the western world to his own country and alleges that the Americans destroyed Nord Stream 2, without providing any evidence. The journalist did not refute this claim. For instance, putin advanced an absurd deep state-style conspiracy theory that the U.S. government is not controlled by its elected leaders but by unelected powers at the Central Intelligence Agency who direct the president like a puppet from the shadows [4]. This is not the only case of a statement that contradicts official facts. For example, putin blamed Poland for provoking Hitler's attack on the country in 1939, which sparked World War II – a statement at odds with the facts. He also seemed to signal his desire to attack Poland, or another neighbor, in the near future [3].

So, by understanding what linguistic markers exist in society, it is necessary to counteract such influence by gradually creating 'immunity' to the virus.

One example of identifying propaganda narratives is fact-checking. In the digital age, it is easy to encounter yellow press. However, it is also simple to find alternative perspectives on the same situation and base statements solely on facts. Moreover, the key to detecting false information is to question the speaker's statements, regardless of their expertise or position. If a speech or text contains unrealistic numbers or false commonly known facts, it is important to question such information for the sake of your information hygiene.

The next important way is to check the primary source of information. Check the source if you read a news story that seems implausible or too good to be true. In general, you can trust the news of well-known, authoritative journalistic publications, such as The Washington Post, The New York Times, The Wall Street Journal, CNN, NBC, ABC and CBS. You can also trust small but legitimate news sites that cover different regions of the country [2]. But some sites specialize in fake news, while others mimic the names and URLs of legitimate sites to trick readers.

Another important element is the creation of a 'stop-list' of sources, i.e. those information carriers or channels that you definitely cannot trust based on the facts, where you found false information.

This may take some time, but you should always research the author of a story that is controversial or sensational. Often an author will be known for spreading rumours. In other cases, the author may be fictional. If you search for the author's name, you won't find any other stories written by that person. Or the author's biography will say that they are an expert in the field or work for a particular organization. If you check, you will find that the organization does not exist or that the author is not recognized as an expert by anyone.

The final crucial aspect is environmental filtering. As our perception of the world is based on communication, it is essential to explain to our acquaintances or relatives the importance of dialogue and the perception of less emotionally attractive information. This will help society gradually develop a state of protection against external threats. In Ukraine, it is constantly emphasized that obtaining information from official sources is important.

In conclusion, the text emphasizes the profound challenges posed by the ever-expanding media landscape in the information age, characterized by the difficulty in discerning genuine news from fabricated narratives. In today's information age, navigating the media landscape can be challenging due to the prevalence of fake news and propaganda. These deceptive narratives manipulate public opinion by exploiting emotions, using loaded language, and selectively presenting information.

To combat this, individuals can become critical consumers of information by: Identifying linguistic markers: recognizing emotional appeals, loaded language, and selective reporting in news;

- Fact-checking information: Cross-referencing information with reliable sources and questioning dubious claims.
- Verifying sources: Checking the author's credibility and the legitimacy of news platforms.

By developing these skills, individuals can empower themselves to navigate the information landscape more effectively and distinguish between genuine news and deceptive narratives. This fosters a more responsible and truthful media environment, crucial for informed decision-making and a healthy society.

References:

1. Allcott, H., & Gentzkow, M. (2017). Social media and the diffusion of fake news. *The American Economic Review*, 107(2), pp.1147-1188.
2. Fake News, Propaganda, and Influence Operations – [Електронний ресурс] – Режим доступу: URL: <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/news/fake-news-propaganda-and-influence-operations-guide-journalism-new-and-more-chaotic-media> (date of access: 21.03.2024).
3. How you can tell propaganda from journalism – let’s look at Tucker Carlson’s visit to Russia – [Електронний ресурс] – Режим доступу: URL: <https://news.yahoo.com/tell-propaganda-journalism-let-look-134403848.html> (date of access: 21.03.2024).
4. Putin walks away with propaganda victory after Tucker Carlson’s softball interview – [Електронний ресурс] – Режим доступу: URL: <https://edition.cnn.com/2024/02/08/media/vladimir-putin-tucker-carlson-interview-reliable-sources/index.html> (date of access: 21.03.2024).
5. Putin: Russian inflation could near 8% this year – [Електронний ресурс] – Режим доступу: URL: <https://www.reuters.com/markets/europe/putin-russian-inflation-could-near-8-this-year-2023-12-14/> (date of access: 21.03.2024).
6. Russia’s 2024 Budget Shows It’s Planning for a Long War in Ukraine – [Електронний ресурс] – Режим доступу: URL: <https://carnegieendowment.org/politika/90753> (date of access: 21.03.2024).
7. Sanctions and Russia’s War: Limiting Putin’s Capabilities – [Електронний ресурс] – Режим доступу: URL: <https://home.treasury.gov/news/featured-stories/sanctions-and-russias-war-limiting-putins-capabilities> (date of access: 21.03.2024).
8. Shu, K., Slimak, A., Paredes, S., Liu, Y., & Luo, Z. (2017). Fake news detection on social media: A survey of methods, challenges, and solutions. *ACM Computing Surveys (CSUR)*, 50(4), pp. 1-42.
9. Understanding Propaganda: Definition, Types, and Techniques – [Електронний ресурс] – Режим доступу: URL: <https://blog.daisie.com/understanding-propaganda-definition-types-and->

[techniques/#:~:text=Types%20of%20Propaganda%201%201.%20Bandwagon%3A%20This%20type,you%2C%20to%20seem%20more%20trustworthy.%20...%20%D0%94%D1%80%D1%83%D0%B3%D0%B8%D0%B5%20%D1%8D%D0%BB%D0%B5%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B](#) (date of access: 21.03.2024).

10. Центр стратегічних комунікацій спростував головні фейкові заяви Путіна в інтерв'ю Такеру Карлсону – [Електронний ресурс] – Режим доступу: URL: <https://nv.ua/ukr/world/countries/interv-yu-putina-karlsonu-centr-strategichnih-komunikacij-sprostuvav-feyki-rosiyskogo-diktatora-50391304.html> (date of access: 21.03.2024).

11. Мороз О.Ю. Нація овочів? Як інформація змінює мислення і поведінку українців — Київ: Якабоо Publishing 2021. 22, с. 288.

12. Український інститут національної пам'яті: Спростовуємо російський міф, що Україну створив Ленін – [Електронний ресурс] – Режим доступу: URL: <https://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy/rosiysko-ukrayinska-viyna-istorychnyy-kontekst/sprostovuyemo-rosiyskyy-mif-shcho-ukrayinu-stvoryv-lenin#:~:text=%D0%A1%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B2%D1%83%D1%94%D0%BC%D0%BE%20%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9%20%D0%BC%D1%96%D1%84%2C%20%D1%89%D0%BE%20%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%83%20%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE%25> (date of access: 21.03.2024).

САМОЙЛЕНКО Богдан Васильович,
*студент навчально-наукового інституту
інформаційної безпеки та стратегічних
комунікацій,
Національна академія Служби безпеки
України, м. Київ*

ДРАЧ Оксана Іванівна,
*старший викладач кафедри романо-
германських мов
Національна академія Служби безпеки
України, м. Київ*

ВПЛИВ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ НА МОВНУ СИТУАЦІЮ В УКРАЇНІ

Анотація: *Військова агресія Росії проти України призвела до суттєвих змін у мовній ситуації в країні. Ці зміни стосуються як мовної практики, так і мовної політики. Зміна мовної практики полягає у збільшенні використання української мови для спілкування та самоідентифікації, зменшенні російської мови та зростанні значення англійської мови як мови міжнаціонального спілкування. Зміною в мовній політиці є підвищення ролі української та англійської мови в освіті, засобах масової інформації та інших сферах суспільного життя. Ці зміни матимуть довгостроковий вплив на мовний ландшафт країни.*

Ключові слова: *вплив воєнного конфлікту, розвиток і популяризація української мови, важливість англійської мови.*

Abstract: *Russian military aggression against Ukraine has led to significant changes in the language situation in the country. These changes concern both language practices and language policies. The changes in language practices are manifested in the increase in the use of the Ukrainian language for communication and self-identification, the decrease in the use of the Russian language, and the rise of the English language as a language, of international communication. The change in language policy is the expansion of the Ukrainian and English languages in education, media, and other spheres of public life. These changes will have a long-term impact on the language landscape of the country.*

Keywords: *the impact of the military conflict, the development and popularization of the Ukrainian language, the importance of the English language.*

Постановка проблеми

Війна, яка триває вже понад два роки, спричинила зростання інтересу до української мови в Україні – люди почали масово переходити з російської на українську, що призвело до суттєвих змін у мовній ситуації в країні. Але чи

збережеться ця тенденція і чи має Україна шанси стати переважно україномовною? У цей час також стає важливою англійська мова. Завдяки увазі, що приділяється англійській мові, вона задіяна в усіх сферах нашого життя. Вивчення впливу військової агресії на мовну ситуацію в Україні є важливим і актуальним.

Актуальність теми дослідження

З кожним днем повномасштабної війни ставлення до мовної ситуації в Україні змінюється. З одного боку, війна сприяла поширенню української мови та утвердженню її в усіх сферах суспільства, з іншого боку, війна призвела до руйнування інфраструктури та занепаду людських ресурсів країни. Дослідження впливу військової агресії на Україну може показати нам зміни в мовному середовищі країни. Варто також зазначити актуальність цілей, які ми переслідуюмо, як-от зменшення використання російської мови в суспільному житті та покращення мовної освіти українців, щоб кожен міг вільно говорити англійською.

Мета статті: на основі дослідження впливу військової агресії на мовну ситуацію в Україні вивести нові факти, висновки та закономірності та доповнити й поглибити вже відомі уявлення про вплив війни на мовну ситуацію. Розглянути нові теоретичні підходи до вивчення мовної ситуації в умовах воєнного часу та уточнити і конкретизувати відомі дані щодо мовної ситуації в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження

Військові конфлікти завжди залишають свій незгладимий слід у культурі та суспільстві країни. Одним із аспектів, який часто забувають, але є надзвичайно важливим, є його вплив на мовний ландшафт країни. Військові конфлікти та окупації вплинули не лише на життя та географію країни, а й на нашу мовну ідентичність. У цій статті ми розглянемо, як війна вплинула на мовне середовище країни, механізми цього впливу та які наслідки ці події можуть мати для мовної культури та спілкування в майбутньому.

Факторами, що впливають на зростання популярності української мови, є війна з Росією та асоціація російської мови з агресором. Російська мова в українців асоціюється з Росією та її агресією проти України, що спонукає їх відмовлятися від

російської мови та переходити на українську. Російська мова стає «мовою ворога». Українська мова стає важливим символом української ідентичності. Використання української мови має за мету утвердження українцями своєї національної належності та єдності. Путін використовує «захист російськомовного населення» як привід для агресії проти України. Перехід на українську мову знімає цей аргумент у Путіна. Українська мова стає «мовою свободи» [1].

Під час російської військової операції українська мова набувала все більшої популярності. Зросла кількість людей, які спілкуються українською. Згідно з опитуванням у січні 2023 року, українською вдома спілкуються 65% українців, тоді як на початку повної війни таких було 53%. «Українці все більше спілкуються українською у повсякденному житті, що свідчить про зміцнення національної свідомості та згуртованості», – пояснила соціолог Євгенія Близнюк, директор дослідницької компанії Gradus Research, яка проводила дослідження. Це свідчить про значне зростання популярності української мови за два роки війни. Відбувається «масовий перехід» українців на українську мову, особливо в громадських місцях. Українці кажуть, що протягом двох років від початку повномасштабного російського вторгнення активно переходять на українську мову. Згідно з тим же опитуванням, використання російської мови в повсякденному житті впало з 47% до 33%. Це свідчить про те, що українці свідомо відмовляються від російської мови на користь української. Російська мова в Україні все більше втрачає свою репутацію [1].

Навіть колишні російськомовні українці, такі як президент України Володимир Зеленський, активно переходять на українську мову. У середині грудня 2023 року Володимир Зеленський дав велику прес-конференцію. Питання ставилися українською або англійською мовами. Але іноземний журналіст попросив поставити питання президенту російською. Володимир Зеленський з посмішкою відреагував на те, що почув у навушниках переклад питання з російської на українську: «Як життя змінилося, що перекладач мені почав перекладати. Цікаво!» [1].

Вплив війни на саму українську мову Український правопис 2019 року стає все більш прийнятним для українців. Це свідчить про прагнення українців до модернізації та євроінтеграції. Новий правопис став основою розвитку української мови.

Дедалі більше англіцизмів проникає і в українську мову. Це свідчить про глобалізацію та вплив англійської мови на українську. Англіцизми збагачують українську мову, роблять її багатшою. З початком Великої війни інтерес до українства пробудився не лише в Україні, а й за її межами. Півтора мільйона іноземців у світі хотіли вивчити українську мову. Серед них американець Артур зі штату Південна Кароліна, який почав вивчати українську навесні 2022 року. Вимова виявилася для нього найскладнішою при вивченні української мови. «Одна з особливостей української полягає в тому, що сама вимова є набагато більш вимогливою, ніж російська. Це ніби ти співаєш, а я – не дуже хороший співак. Але я розумію чому українці зазвичай дуже гарні співаки, бо, наприклад, «па-ля-ни-ця» – от як ви це робите? Змусити рот і язик робити ці речі, не замислюючись про це, справді важко. Тож для мене найскладніше в українській мові – це навчитися співати», – сказав Артур в інтерв'ю «Голосу Америки». Найбільше зацікавлення вивченням української мови спостерігається в країнах, куди виїхало найбільше біженців з України через війну: Польщі та Німеччини. За даними мовної компанії Duolingo, у цих країнах у 2022 році кількість охочих вивчати українську зросла у понад 16 разів порівняно з довоєнним періодом. Соцмережі та потужний ІТ-сектор привносять у сучасну українську мову багато англіцизмів, а слова «донати» чи «скілси» вже зрозумілі не лише молодим людям. У січні 2024 року було опубліковано британсько-німецьке дослідження, яке зафіксувало «масовий перехід» російськомовних українців на українську мову в соціальних мережах. Було досліджено кілька мереж, зокрема, мережа X – колишній твітер. Один із дослідників Даніель Рачек зазначив: «Очевидно, війна змушує людей більше відмовлятися від російської мови» [1].

Війна в Україні змусила багатьох українців по-новому поглянути на вивчення

англійської мови. Солдати, які раніше не бачили в ній практичної користі, тепер розуміють, що англійська може рятувати життя. Англійська мова стала такою важливою для українських військових, оскільки багато країн надають військову допомогу Україні з інструкціями англійською мовою, тому солдати повинні добре володіти англійською мовою, щоб нею користуватися.

Англійська мова все більше утверджується як мова міжнародного спілкування, і Україна не є винятком. На тлі цього Міністерство оборони спільно з Генеральним штабом ЗСУ розробили план заходів щодо покращення мовної підготовки українських військових. Мета цього плану – зробити все можливе, щоб до 2026 року кожен військовослужбовець Збройних сил вільно володів англійською мовою, зазначив заступник начальника Генерального штабу Збройних Сил України генерал-майор Володимир Коваль. Було також зазначено, що наразі в рамках переходу на стандарти НАТО розробляється низка проектів з урахуванням актуальних потреб протидії російській агресії. Зокрема, йдеться про перехід на викладання англійською мовою у військових вишах, що дозволить українцям отримати знання та навички англійської мови на високому рівні, що відповідає стандартам НАТО. Залучення кращих військових практиків та науковців до навчання спецдисциплін, що допоможе українцям отримати не лише теоретичні знання, а й практичні навички, необхідні для виконання завдань у сучасних умовах. Крім навчання офіцерів за спеціальністю оператор ситуаційної обстановки, ці фахівці збирають, аналізують і обробляють інформацію про обстановку на полі бою, що дозволяє командирам приймати зважені та ефективні рішення. Реалізація плану заходів щодо вдосконалення мовної підготовки українських військових є важливим кроком на шляху інтеграції країни до європейського та світового військового співтовариства. Крім того, оволодіння англійською мовою відкриває перед бійцями збройних сил нові можливості для особистісного та професійного розвитку [2].

14 грудня 2023 року Україна отримала історичну можливість розпочати переговори про членство в Європейському Союзі. Цей шлях вимагає від українців не лише економічних і політичних реформ, а й знання англійської мови, однієї з

офіційних мов ЄС. Щонайменше вісім категорій українських державних службовців зобов'язані володіти англійською мовою. Серед них: державні службовці, митники, військовослужбовці, правоохоронці, голови державних адміністрацій, прокурори, податківці та інші. Важливість англійської мови для України полягає в тому, що вона є мовою Європейського Союзу. Там приймаються рішення, виголошуються промови, ведуться переговори англійською мовою. Без знання англійської українським чиновникам, бізнесменам, науковцям та іншим спеціалістам буде важко налагодити співпрацю з європейськими партнерами. Англійська мова відкриває доступ до нових знань, інформації та можливостей у сферах освіти, науки, бізнесу, туризму тощо [3].

Наша країна робить усе можливе для покращення знань англійської мови. Зокрема, у листопаді 2023 року Верховна Рада проголосувала в першому читанні за законопроект №9432 «Про використання англійської мови в Україні». Цей документ, запропонований президентом Володимиром Зеленським, забезпечує статус англійської мови як мови міжнаціонального спілкування та містить перелік посад, які потребують знання англійської на рівні професійного спілкування. Стартувала національна програма вивчення англійської мови Future Perfect. Ця програма поєднує різноманітні продукти та послуги, спрямовані на те, щоб зробити вивчення англійської мови популярним та доступним для українців різного віку. Future Perfect координується Міністерством цифрової трансформації України у співпраці з Міністерством освіти і науки, Міністерством культури та інформаційної політики за підтримки міжнародних партнерів з Європи та США. Планується реформувати систему освіти, щоб покращити викладання англійської мови в школах, дитсадках та університетах і збільшити частку українців із середніми та поглибленими знаннями англійської мови. Багато українців вивчали англійську лише в теорії, не маючи можливості практикувати її з носіями мови. Сучасна система викладання англійської мови в Україні не завжди дає учням можливість навчитися використовувати англійську мову в реальних ситуаціях. Національна програма вивчення англійської мови спрямована на трансформацію лінгвістичного

ландшафту України та включає такі освітні реформи: запровадження англійської мови в дитячих садках, запровадження ЗНО з англійської мови, сертифікацію вчителів та професорсько-викладацького складу, реформи вищої освіти. Перші два роки будуть періодом адаптації, щоб кожен українець встиг підтягнути свої знання, вважають у Мінцифри. Тетяна Приходько, аналітикиня спільних проєктів Мінцифри та Фонду Східна Європа, в інтерв'ю журналісту Української служби Голосу Америки Юрію Солонцю наголосила: «Важливо долучити до національної програми українців різних вікових груп»[3].

Виклики, з якими зараз стикається Україна на шляху покращення володіння англійською мовою, – це необхідність реформування системи освіти та недостатнє володіння англійською мовою значною частиною населення. Згідно з результатами опитування Мінцифри серед українців віком від 18 років, на ЗНО з англійської українці набрали в середньому 2,83 бали з 10 можливих. Однак аналітики відзначають, що українці мають інтерес до вивчення англійської. 56% респондентів мають бажання вчитися, а понад 90% батьків вважають, що їхні діти мають розмовляти англійською мовою, оскільки це забезпечить їм краще майбутнє. Незважаючи на виклики, Україна має всі шанси суттєво покращити свої знання англійської в найближчі роки [3].

У майбутньому, після вступу України до ЄС, українська мова має можливість стати однією з робочих мов ЄС. Це значно підвищить престиж української мови на міжнародній арені і українська мова стане мовою міжнаціонального спілкування. Українська має великі шанси стати 25 офіційною мовою ЄС, – констатує мовознавиця, доктор філологічних наук Оріся Демська у програмі «Час інтерв'ю», в ефірі Радіо Культура [4].

Висновки і перспективи подальших розробок

Війна в Україні суттєво вплинула на мовну ситуацію в країні, як показує це дослідження. Цей вплив можна побачити як у зростанні популярності української та англійської мов, так і в зміні ставлення до російської мови. Українська мова має шанс стати домінуючою в Україні, мовою науки, освіти та культури, а також однією

з робочих мов ЄС. Проте це потребує значних зусиль держави та суспільства. Також зростає потреба у вивченні англійської мови. Це стало важливим для військовослужбовців, науковців, бізнесменів та інших професіоналів. Водночас українці свідомо відмовляються від російської мови та скорочують її вживання. Важливо, щоб українці й надалі докладали значних зусиль, щоб рухатись у цьому напрямку. Перспективи подальшого розвитку – розробка нових методик викладання англійської мови, пропаганда та популяризація англійської мови, вдосконалення мовної підготовки українських військовослужбовців, інтеграція України в європейське та світове співтовариство це основний напрямок теперішньої України.

Список використаних джерел:

1. Війна і мова. Як агресія Росії прискорила «лагідну українізацію». – [Електронний ресурс] – Режим доступу: URL: <https://www.radiosvoboda.org/> (дата звернення: 07.03.2024)
2. Кожен військовий ЗСУ має вільно володіти англійською мовою до 2026 року – що відомо про ініціативу. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: URL: <https://vikna.tv/dlia-tebe/novyny-ukrayiny/> (дата звернення 07.03.2024)
3. Англійська мова стане обов'язковою для українських посадовців і військових. У Мінцифри розповіли, як навчатимуть українців. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: URL: <https://www.holosameryky.com/> (дата звернення 07.03.2024)
4. English unites Ukrainians in the world. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: URL: <https://naurok.com.ua/> (дата звернення 08.03.2024)

ГОНЧАРОВ Роман Русланович,
курсант факультету службово-бойової діяльності, 333 навчальної групи, Київський інститут Національної гвардії України
ЛЕЩЕНКО Анжеліка Вячеславівна,
викладач кафедри мовної підготовки, Київський інститут Національної гвардії України

СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ ВІЙСЬКОВОГО СЛЕНГУ

Питання вивчення розвитку професійної мови військової сфери набуває все більшої актуальності у світлі тотальної мілітаризації суспільства, яка ще більше посилюється виникненням та загостренням збройних конфліктів на глобальному рівні, зокрема із з початком повномасштабної війни в Україні. Поширеність військових реалій у повсякденному житті та їх використання у спілкуванні не лише військовослужбовцями, а й пересічними громадянами, оскільки мають вплив на різні сфери суспільного життя [1, с. 8]. Як наслідок, військова термінологія та жаргонізми стали звичним явищем у спілкуванні та проникли в різні сфери суспільного життя, відображаючи нагальні проблеми, пов'язані з обороною.

Військова мова була в центрі уваги як вітчизняних, так і закордонних лінгвістів. Їхні дослідження заглиблюються у створення та використання військових термінів, а також лінгвістичні та екстралінгвістичні аспекти військової лексики. Крім того, вони досліджували проблеми визначення військового сленгу та його перекладу різними мовами, а також когнітивні фактори, які впливають на використання військової термінології [1, с. 9-10]. Важливість цих досліджень важко переоцінити, оскільки точне й ефективне використання військової мови має вирішальне значення для успіху військових операцій.

У сфері військової діяльності розрізняють різні варіанти професійної комунікації, зокрема військово-офіційна, військово-наукова, військово-публіцистична, військово-художня, військово-історична тощо [4, с. 259]. Існування цих різновидів пов'язане насамперед зі специфічним предметом діяльності у військовій сфері. За останні кілька десятиліть було розроблено чимало словників з

метою каталогізації термінології, пов'язаної з конкретними війнами. Ці словники включають не лише військову термінологію, але й сленг, характерний для кожного окремого військового конфлікту. Сленг – це не літературна лексика, яка народжується і здебільшого функціонує у розмовній мові [2, с. 257].

Практично всі терміни та військові назви мають сленгові еквіваленти. Це виникає через необхідність коротко описати кожне явище, річ і ставлення до армії конкретною, народною та неофіційною назвою; такі назви стихійно закріплюються у мові як аналоги офіційних літературних термінів [3, с. 570]. Наведемо приклади з англійської мови: «bird» (пташка) – це сленгова назва для гелікоптера; «a cherry beret» (дослівно «вишневий берет») – десантники; «zoomie» – розмовний термін, що використовується для позначення пілотів або екіпажів повітряних сил; «check your six» (дослівно «перевір свою шість») – перевірити, що позаду тебе чи озирнутися тощо.

На військовий сленг кожної країни впливають різні порядки, звичаї та країни, де служать військовослужбовці. Наприклад, американський військовий сленг відображає реалії війни в Іраку, тоді як новозеландський сленг сформувався під впливом війни у В'єтнамі. У Великій Британії сленг бере свій початок з часів Другої світової війни тощо. Наведемо ще один приклад використання сленгу: прізвисько, яке давали американським солдатам під час Першої світової війни – «Johnny». Пізніше термін змінився, і солдатів стали називати «Joe» на честь вигаданого персонажа «Government Issue Joe» або «G.I. Joe». Термін «Government Issue» означає «виданий урядом» і використовувався протягом Другої світової війни, а також Корейської та В'єтнамської воєн [5]. В інших країнах цей сленг не є поширеним, тому військовослужбовці інших англійських країн можуть вже не зрозуміти його значення.

Отже, сучасна англійська військова фахова мова інтенсивно розвивається та вдосконалюється, так само як і військовий сленг. У кожній армії світу є свої сленгові вирази, якими військові часто користуються у неформальному спілкуванні. Приклади військового сленгу можна зустріти у фільмах, передачах, відео, почути

жаргонні фрази від іноземних колег та інструкторів. Звідси й випливає актуальність даного питання, де розуміння сленгової військової термінології може мати вирішальне значення для успіху у військових операціях.

Список використаних джерел:

1. Бернадіна А.В. Функціонально-семантичні особливості англomовної військової термінології в перекладацькому аспекті: дис. на здобуття ступеня магістра: 035 / КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ, 2021. 111 с.

2. Варлам Р. Сленг у військовому середовищі. *Культура як феномен людського духу (багатогранність і наукове осмислення)* : збірник тез доповідей II Міжнародної курсантсько-студентської наукової. Львів : ЛДУ БЖД, 2023. С. 254-256.

3. Нагач М.В., Хоменко М.М. Особливості військового перекладу. *Modern Knowledge: Research and Discoveries* : Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Conference. (May 19-20, 2023). Vancouver, Canada. С. 567-570.

4. Федоренко С.В., Бернадіна А.В. Загальна характеристика фахової мови військової сфери (на матеріалі англійської мови). *Нова філологія*. 2021, №83. С. 257-262.

5. Military slang. Військовий сленг. *ENG for UARMY: армійська англійська* : YouTube-відео. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=beQfnWniJrU>

ЛОСЮК Тарас Тарасович,
*курсант факультету забезпечення
державної безпеки, 112 навчальної групи,
Київський інститут Національної гвардії
України*

ПОСМІТНА Вікторія Віталіївна,
*кандидат філологічних наук, доцент,
Київський інститут Національної гвардії
України*

ПРОФЕСІЙНА КОМУНІКАЦІЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В УМОВАХ ВІЙНИ: ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ТА ВИКЛИКИ

Сучасне ведення бойових дій характеризується динамічністю і надзвичайним психологічним навантаженням. Ці фактори зумовлюють потребу в ефективній професійній комунікації військовослужбовців, яка виходить за межі традиційних підходів. Вона не лише слугує інструментом для координації тактичних маневрів, але й відіграє ключову роль у підтримці бойового духу особового складу, забезпеченні чіткості та зміцненні єдності підрозділів у критичні моменти.

Мета дослідження – виявити основні завдання та виклики професійної комунікації військовослужбовців в умовах сучасної війни.

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови знаходимо таке трактування поняття *комунікація*: обмін інформацією; те саме, що спілкування [1, с. 446]. Ф. Бацевич уважає, що комунікація – це «спілкування особистостей за допомогою мовних і паралінгвальних засобів з метою передавання інформації» [2, с. 329].

На думку С. Липової, спілкування військовослужбовців характеризується низкою специфічних рис. Ця своєрідність зумовлена складними, часто екстремальними та небезпечними для життя умовами військової служби [3, с. 16]. Військовий колектив відрізняється від цивільного більш жорсткою регламентацією офіційних відносин. Ця регламентація глибока, детальна та однозначна. В основі відносин між військовими лежить принцип єдиноначальності. Це означає, що

командир має повноту влади. Важливо, щоб він не зловживав нею, а враховував психологічні особливості військовослужбовців [4, с. 33]. У сучасній гібридній війні ефективна комунікація з військовим особовим складом і партнерами з інших країн є ключовою для досягнення спільних цілей та координації дій [5, с. 5].

Слід зазначити, що професійна комунікація військовослужбовців в умовах війни є складним, але при цьому критично важливим аспектом ведення воєнних дій. Належна взаємодія є необхідною умовою для координації, командування й контролю, поширення розвідувальної інформації та успішного виконання операцій.

Військові операції, особливо бойові дії, зумовлюють важливість таких виявів комунікації, як оперативність, швидкість передавання інформації. У бойових умовах це стає не просто вимогою, а життєво необхідною потребою. Н

Оперативне (швидке) інформування є основним чинником для ухвалення рішень у режимі реального часу, що, своєю чергою, забезпечує гнучкість і адаптивність військових дій за мінливих умов на полі бою.

Необхідно забезпечити чіткість і лаконічність усіх повідомлень. Таке спілкування слугує фундаментом, на якому будується безпека операції. Це сприятиме тому, що кожен наказ і повідомлення буде сприйнято правильно, без помилок.

Обмін думками є концепцією, що втілює принципи співпраці, яка є важливою для військової діяльності. Вона передбачає колективну роботу особового складу щодо генерації ідей, рішень і стратегій, спрямованих на вирішення проблем і виконання складних завдань. Цей процес не лише дозволяє застосовувати різноманітні знання та досвід військовослужбовців різних ланок, але й сприяє розвитку почуття згуртованості.

Мотивація та підтримка особового складу є не менш важливим завданням професійної комунікації військовослужбовців під час війни. Війна – це екстремальне психологічне навантаження, постійний стрес і небезпека. У таких ситуаціях створення сприятливого морально-психологічного клімату – це не просто підтримка бойового духу, а й ключовий елемент оперативної ефективності. Це

завдання передбачає своєчасне визнання досягнень, надання підтримки у разі невдачі, а також забезпечення того, щоб кожен відчував себе цінним членом колективу, розумів, що від нього залежить успіх спільних цілей. Мотивований військовий підрозділ відзначається більш високим рівнем згуртованості та оперативної готовності.

Необхідно розуміти, що під час війни існує велика кількість чинників і викликів, які так чи інакше впливають на успіше виконання завдань військовослужбовцями. Високий рівень стресу, характерний для ведення бойових дій, може негативно впливати на чіткість передавання інформації та адекватність її сприйняття.

Хоча сучасні технології значно покращують можливості зв'язку, надмірна залежність від них може стати фатальною помилкою. Забезпечення резервних і надійних методів зв'язку постає важливим завданням для підтримання безперебійного управління військами у випадках збоїв у роботі, навмисного їх ураження противником або у разі застосування ним РЕБ.

Важливо усвідомлювати необхідність збереження оперативної інформації, що має стратегічне значення. Це вимагає чіткого розуміння, кому її можна передавати, а також які канали зв'язку використовувати для різних типів повідомлень.

Під час взаємодії з міжнародними партнерами мовні та культурні особливості можуть стати перешкодою ефективній взаємодії. Володіння англійською як мовою міжнародного спілкування, а також розуміння культурних особливостей союзників можуть значно покращити співпрацю.

Отже, професійна комунікація військовослужбовців в умовах війни є складним, багатограним і динамічним процесом, який відіграє дуже важливу роль у досягненні успіху. Вона виходить за рамки традиційних підходів до спілкування, оскільки, окрім координації дій, виконує завдання підтримки бойового духу, згуртованості та психологічної стійкості особового складу.

Необхідно вдосконалювати систему підготовки військовослужбовців у сфері комунікації з акцентом на розвиток умінь чітко та лаконічно передавати

інформацію, аналізувати та використовувати її відповідно до реальних умов, урахувати та поважати думку інших, відчувати відповідальність за свою комунікативну поведінку.

Список використаних джерел:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2003. 1440 с.
2. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ : Видавничий центр «Академія». 2004. 344 с.
3. Groysberg, B. Talk, Inc: How trusted leaders use conversation to power their organizations. Harvard Business Review Press, 2012.
4. Культура відносин у військовому колективі. Порадник командира : метод. посіб. за заг. ред. Н. А. Агаєва. Київ : Видавничий дім «Освіта України», ФОП Маслаков Р.О., 2021. 121 с.
5. Antonian I. M. & Popovych N. H. Specific features of cadets' professional language training at military institutions. Pedagogical sciences reality and perspectives, (82), 2021. P. 5–8.

МУДРА Світлана В'ячеславівна,
*завідувач кафедри мовної підготовки,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Київський інститут Національної гвардії
України*

ПАВЛЕНКО Владислав Юрійович,
*слухач магістратури 153 навчальної групи,
Київський інститут Національної гвардії
України*

ПРОТИДІЯ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ В ПРОФЕСІЙНІЙ МОВНІЙ КОМУНІКАЦІЇ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ

Сьогодні інформація стала одним із найнебезпечніших видів зброї. Інформація має значний вплив на маси, тобто за умови вдалого маніпулювання свідомістю можна досягти практично будь-якої мети: знищити опонента, прибрати з дороги конкурентів чи розпалити війну. Руйнівна потужність інформаційно-психологічного впливу в сучасних умовах настільки велика, що ставить під сумнів не лише незалежність переможеної держави, але і сам факт існування її народу як національної спільноти.

Професійна мовна комунікація є одним із ключових інструментів у протидії дезінформації в умовах сучасної інформаційної війни. Мета інформаційної війни – послабити моральні й матеріальні сили супротивника або конкурента та посилити власні. Вона передбачає заходи пропагандистського впливу на свідомість людини в ідеологічній та емоційній сферах [1].

Мета дослідження – виявити чинники ефективною протидії дезінформації в професійній мовній комунікації в умовах інформаційної війни.

Якщо ми пригадаємо початок повномасштабного вторгнення, то ми можемо згадати й велику кількість таких повідомлень: ЗСУ просить мирних жителів і тероборону перевіряти всіх людей у військовій формі; і якщо людина не може з першого разу вимовити слово «паляниця», найімовірніше, це диверсант; у такому разі потрібно одразу дзвонити в поліцію. Цікаво, що росіяни дійсно не знають, як

вимовляється українською мовою слово «паляниця», і не знають точно його значення. Часто для ідентифікації росіянина серед українців використовують старий ефективний трюк – просять вимовити українське слово «паляниця». Попри те що українська та російська мови мають багато спільного, є низка слів зі звуками, що становлять труднощі для носія російської мови, котрий з малку не вчив українську. Серед них і слово «паляниця» [2]. Наприклад, за версією пропагандистки Скабєєвої, «паляниця» перекладається на російську так само, як і «полуниця». Отже, одним із методів перевірки на диверсанта став кумедний, але справді ефективний тест: потрібно правильно вимовити слово «паляниця». Це один із прикладів ефективності професійної мовної комунікації між силами безпеки й оборони, громадянами, та держслужбовцями.

Державні службовці, громадяни, сили безпеки та оборони повинні бути готові до ефективної комунікації один з одним, з міжнародними партнерами та колегами. Проте війна створює виклики та перешкоди, такі як стрес, недостатність інформації, наявність т.зв. «вкидів» і дезінформації, нестабільна ситуація на передовій тощо, які можуть ускладнювати ефективну комунікацію.

Тому слід усвідомлювати, що професійна комунікація між силами безпеки й оборони, громадянами, та держслужбовцями в контексті інформаційної війни може бути дуже складною, оскільки вона стикається зі значними викликами та перешкодами.

Насамперед вагомою є внутрішня комунікація між державними службовцями, військовими та громадянами. Потрібно подбати про її якість, достовірність і змістовність. Необхідність точності та чіткості, лаконічності тексту без можливих неправильних трактувань. У контексті війни навіть найменша помилка або неточність може мати серйозні наслідки, тому державні службовці, військовослужбовці, цивільні громадяни повинні бути дуже уважними та точними у своїй комунікації. Має бути відповідальність за оприлюднення неперевіреної інформації у своїй професійній комунікації. Одночасно кожен українець має дбати про свою інформаційну безпеку.

Визначимо чинники ефективної протидії дезінформації в професійній мовній комунікації в умовах інформаційної війни, скориставшись порадами Академії української преси, Центру вільної преси.

Достовірність і авторитет джерела. Слід споживати інформацію з офіційних, перевірених джерел (джерела «білого списку» рейтингу ІМІ). Авторитетність джерела сприяє посиленню інформаційного впливу.

Перевірка фактів і джерел. Слід перевіряти видання й експертів перш ніж поширювати інформацію, її слід перевірити на достовірність за допомогою незалежних джерел. Фактична неточність або маніпуляції з даними можуть викликати руйнівні наслідки.

Емоційна стриманість. Слід уникати використання емоційно забарвленої мови або загальних заяв, які можуть сприйматися як пропаганда. Замість цього варто використовувати емоційно нейтральні слова та конкретні факти.

Відповідальна реакція на дезінформацію. Якщо виявлено дезінформацію, важливо швидко та ефективно відреагувати на неї, надати коректну інформацію та висвітлити помилки. А коли історія здається підозрілою, варто подивитися, що про це пишуть інші видання (брати до уваги інформацію з країн, де діє принцип свободи слова);

Розвиток критичного мислення. Збільшення рівня грамотності у медійній сфері, розвиток навичок критичного мислення допомагає людям розрізняти правдиву інформацію від дезінформації.

Співпраця та координація. Урядові органи, громадські організації, медіа та інші зацікавлені сторони повинні співпрацювати та обмінюватися інформацією для ефективного протидії дезінформації [3].

Важливо також дотримуватися рекомендацій Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, зокрема дотримуватися правил оприлюднення інформації, не транслювати переміщення військової техніки, не знімати місця обстрілів і роботу ППО, очікувати на офіційні коментарі військового командування, ретельно перевіряти інформацію [4].

Отже, у сучасній професійній мовній комунікації необхідно усвідомлювати загрози інформаційної війни та небезпеку дезінформаційних впливів і, відповідно, враховувати чинники ефективної протидії дезінформації. Такий підхід до професійної комунікації сприятиме зміцненню довіри до інформації та зменшенню деструктивних впливів на суспільство.

Список використаних джерел:

1. Бабенко Ю. Інформаційна війна – зброя масового знищення. Українська правда, 2021. URL: <https://www.pravda.com.ua/rus/articles/2006/04/20/4399050/> (дата звернення 21.03.2024).
2. Стаття «Скабеева розповіла росіянам, що таке «паляниця», але перекладач з неї не дуже: кумедне відео» https://24tv.ua/skabyeyeva-rozpovila-rosiyanam-shho-take-palyanitsya-perekladach_n1884456 (дата звернення 21.03.2024).
3. Рудь О. В. Інформаційна гігієна та медіаосвіта: що нового в умова воєнного часу. Навчально-методичний посібник / за ред. Волошенюк О. В., Іванова В. Ф., Євтушенко Р. І. Київ : Акад. української преси, Центр вільної преси, 2023. 44 с.
4. Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення. URL: <https://webportal.nrada.gov.ua/rol-derzhavy-gromadskogo-sektoru-i-media-v-protydiyi-dezinformatsiyi-predstavnyky-regulyatora-vzyaly-uchast-v-ekspertnomu-obgovorenni/> (дата звернення 21.03.2024).

МУДРА Світлана В'ячеславівна,
*завідувач кафедри мовної підготовки,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Київський інститут Національної гвардії
України*

ПАВЛУШКІН Павло Олександрович,
*слухач магістратури 153 навчальної групи,
Київський інститут Національної гвардії
України*

ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В КОНТЕКСТІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

В умовах постійних технологічних змін та інформаційних загроз роль засобів масової інформації набуває все більшого значення. Ці засоби стають ключовим інструментом у формуванні громадської думки, забезпеченні доступу до об'єктивної інформації та мобілізації суспільства для захисту національних інтересів.

Мета нашого дослідження – обґрунтувати важливість і роль засобів масової інформації в забезпеченні інформаційної безпеки, а також визначити основні аспекти їх впливу на суспільство.

Сучасне інформаційне оточення визначається як сфера, яка швидко розвивається і має великий вплив на суспільство, устанавлюючи умови для його розвитку. Вплив, який інформаційна сфера здійснює на психологічний стан людини, є важливим, але водночас складним і суперечливим, часто непередбачуваним.

Друковані видання, хоч і втрачають популярність та аудиторію, продовжують відігравати важливу роль як основний засіб поширення зручної та цільової інформації. Це пояснюється не лише універсальністю цього формату, але і його стабільністю як надійного джерела новин і даних для широкої аудиторії.

На відміну від масових медіа, таких як телебачення та радіо, преса орієнтується на певний сегмент читачів, виражаючи їхні інтереси та потреби. Це відображається у зміцненні ідентичності та спільності між читачами, які обирають

певні видання для отримання інформації.

Ще одним поширеним засобом масової інформації є радіо, яке сьогодні слугує переважно як фонове джерело інформації. Проте навіть у сучасному суспільстві в кризових ситуаціях радіо може знову посісти центральне місце у поширенні новин. Це обумовлено його високою оперативністю та доступністю. Одночасно використання радіо як засобу інформаційного поширення може бути менш складним у порівнянні з телебаченням, що дозволяє легше контролювати зміст інформації. Така ситуація посилюється в умовах монополізації виробництва та передавання інформації.

Завдяки можливості телебачення поширювати аудіо- та відеоінформацію на великі відстані навіть у реальному часі, цей медійний засіб допомагає подолати просторові та часові обмеження між джерелом інформації та аудиторією. Більшість телепередач мають високий рівень наочності та графічних зображень, що забезпечує ефективність повідомлення та спонукає аудиторію до пошуку додаткової інформації.

Однією з найважливіших проблем, пов'язаних із безпекою інформації, є можливість ЗМІ впливати на свідомість людей і формувати громадську думку. На сьогодні досліджено різні аспекти комунікації, які підвищують ефективність людського спілкування, зокрема різні стратегії та позиції комунікатора у процесі мовної взаємодії [3].

Питання інформаційної безпеки в останні роки привертають усе більшу увагу дослідників. З огляду на багатоаспектність, у цій сфері тісно поєднуються економічні, правові, політичні дослідження, що підтверджує складність створення міжнародної системи інформаційної безпеки (МСІБ). Дослідженню національних, міжнародних і глобальних аспектів інформаційної безпеки присвячено праці таких українських науковців, як В. Абакумов, О. Бойченко, І. Горбатенко, В. Горбулін, В. Ключко, В. Мазур, Є. Макаренко, Ю. Нестеряк, Г. Почепцов, О. Олійник, Г. Сашук, О. Черевко та ін.

Актуалізацію і складність проблематики формування МСІБ підтверджують

останні дослідження. Так, В. Сіденко визначає сучасні глобальні виклики та відзначає зростання їхнього впливу. Зокрема наголошується на викликах соціального та регулятивного походження, а також негативних впливах сучасних ІКТ у результаті безпрецедентної інтенсифікації транскордонних потоків інформації [1].

Під системою міжнародної інформаційної безпеки розуміють сукупність міжнародних і національних інститутів, покликаних регулювати діяльність різних суб'єктів глобального інформаційного простору [3].

Метою системи міжнародної інформаційної безпеки є боротьба із загрозами для стратегічної стабільності та сприяння встановленню рівноправного стратегічного партнерства у глобальному інформаційному просторі.

Головними загрозами в галузі міжнародної інформаційної безпеки є використання інформаційних і комунікаційних технологій для таких цілей:

- використання їх як інформаційної зброї у військово-політичній сфері, що порушує міжнародне право і створює загрозу міжнародній стабільності та миру;
- використання цих технологій терористичними групами для деструктивного впливу на критичну інформаційну інфраструктуру та для пропаганди тероризму;
- втручання у внутрішні справи суверенних держав з метою порушення громадського порядку та створення міжнаціональної, міжрасової та міжконфесійної ворожнечі [3].

Варто зазначити, що інформаційна боротьба стає тим чинником, що впливає на саму війну, її початок, хід і результати. Це підтверджується агресією Росії проти України. Тому розроблення концепції захисту системи інформаційно-аналітичного забезпечення завдань інформаційної боротьби є актуальною проблемою безпеки України [2].

Отже, засоби масової інформації, як ключовий інструмент у формуванні громадської думки та забезпеченні доступу до об'єктивної інформації, відіграють надзвичайно важливу роль у системі державного управління інформаційною безпекою. Вони мають значний вплив на формування масової свідомості та

психологію суспільства. Проте разом із можливостями позитивного впливу вони також несуть загрозу маніпуляції та впливу на громадську думку задля власних цілей та інтересів.

Маніпулятивні методи, які використовуються у засобах масової інформації, можуть порушувати об'єктивність інформації та спричиняти формування стереотипів. Тому необхідно регулювати діяльність ЗМІ, забезпечуючи їх незалежність від впливу влади та бізнесу, що сприятиме свободі слова та зменшенню деструктивного впливу медіа на суспільство.

Список використаних джерел:

1. Сіденко В.Р. Нові глобальні виклики та їх вплив на формування суспільних цінностей. *Український соціум*. 2014. № 1(48). С. 7–21.
2. Хорошко В., Хохлачова Ю. Інформаційна війна. ЗМІ як інструмент інформаційного впливу на суспільство. Частина 1. 2016. URL: <https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/36149/1/11104-29060-1-PB.pdf>
3. Панченко О.А. Роль засобів масової інформації в системі державного управління інформаційною безпекою. 2015. URL: <http://customs-admin.umsf.in.ua/archive/2020/1/19.pdf>

ОМЕЛЬЧЕНКО Мирослав Ігорович,
*курсант факультету забезпечення
державної безпеки, 132 навчальної групи,
Київський інститут Національної гвардії
України*

ПОСМІТНА Вікторія Віталіївна,
*кандидат філологічних наук, доцент,
професор кафедри мовної підготовки,
Київський інститут Національної гвардії
України*

БРИФІНГ ВІЙСЬКОВОГО КЕРІВНИКА У ВОЄННИЙ ЧАС: ЗАГАЛЬНІ ЦІЛІ, ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА КОМУНІКАЦІЇ

Ефективність мовної комунікації військовослужбовців в умовах війни, усвідомлення цілей та особливостей кожної з форм цієї комунікації – важлива умова успішності професійної діяльності наших захисників, а отже, й функціонування нашого суспільства.

Мета дослідження – визначити цілі, особливості організації та комунікації брифінгу військового керівника в умовах сучасної війни.

Брифінг військового керівництва – це інструмент управління, стратегічного планування та комунікації в умовах воєнного стану. Здатність до чіткого, концентрованого та ефективного передавання відомостей, стратегічних і тактичних завдань війська є необхідною умовою успішності професійної військової діяльності.

Особливість організації та проведення брифінгів у воєнний час полягає в необхідності забезпечення високого рівня безпеки інформації, чіткої структуризації подання матеріалу та вміння працювати з різними категоріями населення, з різними аудиторіями.

Передусім з'ясуємо зміст поняття «брифінг». Знаходимо таке тлумачення: «Брифінг – зустрічі, бесіди представників зовнішньополітичних відомств та інших державних органів, міжнародних та інших організацій з представниками преси, радіо, телебачення з метою інформування їх про важливі події, хід міжнародних

переговорів, конференції, симпозіуми, засідання, про позиції і погляди учасників і досягнуті результати. Брифінг відрізняється від пресконференції своєю короткістю, він менш офіційний» [1, с. 216]. В. Бебик дефінує брифінг як організовану зустріч із представниками ЗМІ, що проводиться на регулярній основі, як правило, в одному місці та в один час. За формою брифінг подібний до лаконічної інформаційної довідки, слугуючи своєрідним звітом про діяльність організації чи установи за певний період (зазвичай, один тиждень) [2].

Брифінг у військовій сфері – це коротка інформаційна нарада, що може мати три різні формати: коротке повідомлення про важливі події або ситуацію; детальне пояснення плану дій перед початком операції; підсумки та аналіз проведеної військової операції [3].

Брифінг відрізняється від промови та дискусії чітко окресленим форматом, який фокусується на прямому передаванні фактичної інформації. Офіційність є його особливістю та безперечною перевагою. Це означає, що брифінг оперує чіткими та однозначними твердженнями, не містить двозначних формулювань та оцінок [4, с. 498].

Загалом під час проведення брифінгів в умовах воєнного стану ключовим аспектом є дотримання принципів об'єктивності та неупередженості у висвітленні фактичної інформації. Важливо чітко окреслити мету брифінгу; загальна мета полягає в наданні аудиторії достовірних даних без особистих коментарів, рекомендацій, висновків чи прийняття рішень. Військовий керівник повинен уникати несуттєвих деталей, щоб забезпечити чіткий виклад інформації.

Основні цілі брифінгу військового керівника передбачають забезпечення чіткого розуміння мети та завдань військової діяльності, ознайомлення з поточною ситуацією на полі бою, роз'яснення командних намірів і завдань, а також визначення методів і засобів їх реалізації. Важливим елементом є також інформування про можливі ризики та загрози, забезпечення розуміння правил поведінки та взаємодії як у самих військових підрозділах, так і у співпраці з іншими підрозділами, структурами, міжнародними партнерами.

Ефективний брифінг передбачає високий рівень його організації. Брифінг має бути добре структурованим, з чітким визначенням ключових пунктів. Організація брифінгу вимагає попередньої підготовки, передусім збирання та аналізування інформації, визначення основного повідомлення, підготовка візуального супроводу та оформлення виступу – кожен крок вимагає ретельної уваги. Також важливим є вибір відповідного формату та засобів подання інформації.

Брифінг військового керівника – це мистецтво, яке вимагає не лише глибокого розуміння предмету обговорення, але й уміння забезпечити правильне розуміння інформації слухачами. Керівник повинен уміти адаптувати своє повідомлення до потреб та очікувань аудиторії.

Простота, лаконічність викладення інформації, її зрозумілість – основні умови успішності брифінгу. Здатність уникати професійного жаргону та складних термінів, замінити їх загальнозрозумілими відповідниками сприяє адекватному розумінню та правильному сприйняттю інформації. Міміка, погляд, жести, постава – усе це відіграє важливу роль у процесі спілкування представника військового керівництва з громадянами.

Хоча під час брифінгу слід уникати емоційних звернень і невиправданих дискусій, створення ненапруженої атмосфери є також важливим фактором.

Отже, брифінг військового керівництва – це інструмент управління, стратегічного планування та комунікації в умовах воєнного стану. Його ефективність визначається чіткою структурою, лаконічним викладом інформації, дотриманням принципів об'єктивності та неупередженості.

Окрім наведених характеристик, брифінг військового керівництва має відповідати наступним вимогам: інформація, що надається, має бути максимально свіжою та відповідати поточному стану справ на фронті; брифінг має бути зрозумілим для широкої аудиторії – як для військових фахівців, так і для цивільних осіб; надана інформація має бути максимально відкритою, за винятком даних, розголошення яких може зашкодити обороноздатності країни; брифінг має передбачати час для запитань від представників медіа та громадськості.

Важливо розуміти, що брифінг військового керівництва – це не односторонній канал комунікації. Це можливість для військових налагодити діалог із суспільством, що дозволить підвищити рівень довіри до влади та силових структур, залучити міжнародну підтримку та згуртувати суспільство навколо спільної мети – перемоги над ворогом.

Список використаних джерел:

1. Волошина Н.М., Дзюба М.Т., Жарков Я.М., Мехед П.М. Військовий етикет і дипломатичний протокол. Навчальний посібник. За заг. редакцією Ольхового І.О. канд. геогр. н., доцента. Київ : ВІ КНУ ім. Тараса Шевченка, 2011. 236 с.
2. Бебик В. М. Інформаційно-комунікаційний менеджмент у глобальному суспільстві: психологія, технології, техніка паблік рілейшнз : монографія. Київ : МАУП, 2005. 440 с.
3. Effective Army Briefing. Mode of access : [http:// www.mc.edu/rotc/ files/8413/1471/7313/MSL_201_L08a_Effective_Army_Briefing.pdf](http://www.mc.edu/rotc/files/8413/1471/7313/MSL_201_L08a_Effective_Army_Briefing.pdf)
4. Максимчук Н. М. Англомовний брифінг як тип дискурсу. *Studia Linguistica*. Київ: ВПЦ «Київський університет». 2011. Випуск 5 (2). С. 496–499.

САВРАСОВА-В'ЮН

Тетяна Олександрівна,

кандидат психологічних наук,

Київський столичний університет імені

Бориса Грінченка

**МОВА ЯК ІНСТРУМЕНТ ПСИХОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ В ПРОФЕСІЙНІЙ
КОМУНІКАЦІЇ**

В обставинах інформаційної конфронтації мова стає не просто комунікативним інструментом, але й потужною зброєю, яку можна використати для впливу на когнітивну, емоційну, поведінкову сфери людини. Особливо актуальною зазначена проблема постає в сфері професійної комунікації, де вміння правильно, точно, адаптовано до контексту, ділового стилю з позитивним емоційним забарвленням застосовувати мову може допомогти захистити інформаційний простір, здобути довіру, повагу до своєї професійної діяльності, вплинути на прийняття рішення, налагодити стосунки з колегами і партнерами, створити атмосферу співпраці, згуртування в колективі. Свідоме застосування мови як потужного засобу психологічного впливу на інших є ключовим аспектом професійного комунікативного середовища, від якого залежить характер спілкування учасників взаємодії.

Важливо зазначити, що психологічний вплив відображає цілеспрямовану зміну переконань, емоційних станів, моделей поведінки людини за допомогою прихованих методів примусу [6].

Із-поміж різновидів психологічного впливу З. Кісіль, Д. Швець розрізняють: індивідуально-специфічний (транслявання, передавання патернів поведінки, що не відповідають індивідуально-психологічним особливостям людини); функціонально-рольовий (нав'язування цінностей, учинків, зумовлених цілями суб'єкту впливу); спрямований (здійснення впливу задля досягнення окресленого результату суб'єкта); неспрямований (вплив суб'єкта за відсутності конкретної мети); прямий (відкрите пред'явлення вимог, претензій суб'єкта); непрямий (вплив

не на об'єкт, а на його оточення) [3].

До структури психологічного впливу, за дослідженнями С. Ніколаєнко, належать такі елементи: суб'єкт, об'єкт впливу, цілі, засоби, методи, прийоми, результати впливу [5].

Ініціатор (суб'єкт) впливу – особа, яка першою намагається вплинути за допомогою будь-яких доступних інструментів. Адресат (об'єкт) впливу – особа, до якої застосовано спробу впливу [7].

Із позиції М. Сурякової, Г. Панфілової, О. Склянської, основними цілями психологічного впливу є: задоволення особистих потреб шляхом використання допомоги інших; засвідчення свого існування, розуміння власної важливості; перемога над просторовими, часовими обмеженнями в особистому житті [7].

Засобами психологічного впливу виступають вербальні (слова, їх сенс, підбір фраз, характер мовлення), паралінгвістичні (артикуляція слів, фонетична виразність, ритм, темп, паузи, наголоси), невербальні (поза, міміка, жести, дотики, зовнішній вигляд) сигнали [1].

Серед методів психологічного впливу, що є способами змін іншої людини, групи, ситуації, Т. Дуткевич виокремлює: переконання (усвідомлена, обґрунтована дія, спрямована на зміну уявлень, намірів, рішень іншого); наслідування (повторення, копіювання моделей поведінки іншої людини); зараження (свідоме чи несвідоме передавання емоційного стану іншій людині); навіювання (свідомий вплив, спрямований на зміну намірів, ставлень, зниження критичності до інформації); самопросування (відкрите підтвердження власної компетентності з метою отримання переваги); маніпуляція (прихований вплив на систему цінностей, ставлень іншого); прохання (усне, письмове звернення до іншого задля задоволення потреби чи бажання); примус (вимога виконати дії через приховані чи ясні погрози); деструктивна критика (висловлення неприязних, образливих суджень щодо опонента); ігнорування (свідома неухважність до іншого задля привернення його уваги до чогось) [2].

Методи психологічного впливу можливо застосувати або етичним, або

неетичним чином. За етичним впливом людина дотримується правил поведінки, соціальних норм, сприяючи розвитку справи, ділових стосунків, особистості. До етичних методів впливу належать переконання, самопросування, конструктивна критика, наслідування, прохання. Неетичний вплив людина проявляє через грубість, зневажливе ставлення до цінностей іншого, порушуючи міжособистісні ділові відносини, застосовуючи примус, ігнорування, деструктивну критику тощо. Маніпуляція є проміжним варіантом, коли намагаються змусити особу діяти певним чином, залишаючи в неї враження власного вибору [7].

У працях В. Ягоднікової зазначено, що крім методів психологічного впливу в практиці професійної комунікації доволі часто суб'єкти впливу застосовують різні прийоми, а саме: «вибір без вибору» (нав'язування одного варіанту під прикриттям вибору; «запитання-ярлики» (використання питальних конструкцій, що прикривають ствердження, знижуючи пильність критичного мислення); «перехід» (організація плавної, м'якої мови без різких змін чи переходів); «припущення» (контроль і керування найближчими, наступними діями); «право вибору» (застосування ілюзій вибору, маскуючи справжні наміри); «звернення до внутрішнього голосу» (координація дій для зняття напруження співрозмовника); «трюїзм» (застосування загальних, банальних тверджень); «переформування» (інтерпретація негативу як можливості для зростання); «номіналізація» (трансформація дієслова в іменник) [8].

Результати психологічного впливу залежать від контексту комунікативної ситуації (ділова, професійна сфера, особисті відносини), мети суб'єкта (інформувати, переконати, надихнути), аудиторії (колеги, керівництво, партнери), застосованих методів (наслідування, зараження, маніпулювання); якостей суб'єкта й об'єкта впливу. З-поміж результатів психологічного впливу доцільно виділити: зміну думок, уявлень переконань, суджень; зміну почуттів, емоцій, ставлень; підвищення чи зниження рівня мотивації до дій, учинків; трансформацію поведінки, реакцій, звичок; вирішення конфліктів, згладжування непорозумінь, розбіжностей; зміцнення чи послаблення міжособистісних відносин у команді, колективі тощо.

Отже, мова в професійній комунікації є потужним інструментом психологічного впливу, що допомагає формувати сприйняття людей, ситуацій, впливаючи на переконання, ставлення, реакції інших, створити емоційно насичену комунікацію, застосувати різноманітні мовні прийоми активного слухання, адаптування до аудиторії, використання емпатії. Вміле користування мовою в професійному середовищі сприяє створенню позитивної робочої атмосфери, підвищення результативності співпраці.

Список використаних джерел:

1. Брик О. М. Психологія впливу. *Психолого-педагогічний практикум: методичний посібник* / А. О. Андрейчева, М. О. Голубєва, І. В. Жарук та ін. Київ, 2019. Ч. 4. С. 13-18.
2. Дуткевич Т. В. Загальна психологія. Теоретичний курс. К., 2016. 388 с.
3. Кісіль З. Р., Швець Д. В. Психологія суспільної свідомості: навчальний посібник у схемах, таблицях, коментарях. Одеса, 2023. 139 с.
4. Мазур Р. І. Творчий підхід до подолання медійних маніпуляцій розвитку альтруїзму. *Актуальні проблеми психології*. 2014. Т. XII. Вип. 19. 408 с. 54-61.
5. Ніколаєнко С. О., Ніколаєнко С. І. Категорія психологічного впливу в психології. *Світогляд. Філософія. Релігія*. 2011. № 1(1). С. 76-84.
6. Психологічний словник / уклад. В. В. Синявський, О. П. Сергеєнкова; ред. Н. А. Побірченко. Київ, 2007. 27 с.
7. Сурякова М. В., Панфілова Г. Б., Склянська О. В. Соціальна психологія (з основами соціально-психологічного тренінгу). Дніпро, 2021. 150 с.
8. Ягоднікова В. В. Методичні рекомендації до організації самостійної роботи та проведення практичних занять з дисципліни «Психологія управління». Одеса, 2022. 101 с.

ЛИСИЧКІНА Ірина Олексіївна,
кандидат філологічних наук, доцент,
Національна академія Національної гвардії
України, м. Харків

ЛИСИЧКІНА Ольга Олексіївна,
кандидат філологічних наук, доцент,
Національна академія Національної гвардії
України, м. Харків

ТЕРМІНОЛОГІЯ НАТО У ПРОФЕСІЙНОМУ ВІЙСЬКОВОМУ ДИСКУРСІ

Термінологія НАТО є важливою складовою професійного військового дискурсу. Знання, розуміння та правильне використання цієї термінології є запорукою успішного співробітництва у секторі безпеки і оборони. Навчання військової термінології НАТО є важливим для формування комунікативної компетентності майбутніх офіцерів.

Мета нашого дослідження полягає в окресленні особливостей військової термінології НАТО у військовому дискурсі України. Матеріалом для дослідження послуговували тексти про НАТО, опубліковані на його офіційному веб-сайті.

Український військовий дискурс наразі характеризується широким використанням запозичень для позначення нової термінології, а також синонімічних лексичних одиниць, оскільки військова термінологія перебуває у стадії ревізії та уніфікації.

Наші попередні дослідження [1] підтверджують, що вибір відповідників українською мовою базується на функціональній тотожності термінів у обох мовах, щоб зберегти консистентність та чіткість. Терміни НАТО часто транслітеруються з англійської мови, оскільки українська не має аналогів. Однак, деякі терміни мають відповідники, наприклад, *Command and Control* – *військове управління*.

У контексті функціонування військового дискурсу важливо, щоб терміни були адаптовані до українських мовних норм або стали зрозумілі для української аудиторії. Це може включати використання оригінальних аббревіатур англійською мовою, оскільки такі аббревіатури не потребують перекладу та пояснення для

аудиторії, як-то *SHAPE, ACT*.

Зауважимо, що терміни-неологізми в українському військовому дискурсі спочатку можуть мати декілька варіантів адаптації, з часом один із варіантів стає домінуючим. Так, HIMARS передавався і в оригінальному написанні, і як ХИМАРС, ГИМАРС, ХАЙМАРС. Наразі англomовна аббревіатура є більш поширеною як у військовому дискурсі, так і в масмедійному. Зауважимо, що нові терміни військової сфери (назви озброєння тощо) частіше відтворюються українською мовою за допомогою прийому прямого включення, використання оригінального написання терміну (АТАСМС, НАСАМС).

Для забезпечення узгодженості і зрозумілості важливо використовувати однакові терміни для позначення структур чи процесів у НАТО як українською, так і англійською мовами. Важливою є лексикографічна робота з термінологією НАТО. Сучасні англо-українські словники військової термінології сприяють уніфікації українських відповідників термінології НАТО, але наразі вони можуть пропонувати декілька синонімічних відповідників для терміну.

Таким чином, військова термінологія НАТО в українському військовому дискурсі потребує додаткової уваги для уникнення невиправданої багатозначності. Подальші розвідки з обраної проблематики дозволять виокремити особливості термінології НАТО за тематичними категоріями та провести відповідну лексикографічну роботу.

Список використаних джерел:

1. Лисичкіна, І., Лисичкіна, О., Проценко, Є. (2022). Спеціальна термінологія НАТО в контексті військово-термінологічної діяльності із лінгвістичного забезпечення. *Честь і закон*, 2022, №2, С. 99-102, <https://doi.org/10.33405/2078-7480/2022/2/81/263803>

СТАДНИК Степан Петрович,
*курсант Київського інституту Національної
гвардії України*

ПОСМІТНА Вікторія Віталіївна,
*кандидат філологічних наук, доцент,
професор кафедри мовної підготовки,
Київський інститут Національної гвардії
України*

ОСОБЛИВОСТІ ЧИННИКА ДИСТАНЦІЇ ТА РОЛЬ ДИСТАНЦІЇ У СЛУЖБОВІЙ КОМУНІКАЦІЇ КОМАНДИРА З ПІДЛЕГЛИМИ

Українські військовослужбовці діють у складних, небезпечних, часто екстремальних умовах, і це змушує суворо регламентувати службову комунікацію. Військова комунікація має свої особливості, що впливають передусім із особливостей і завдань військово-професійної діяльності, зі специфіки статутних вимог та суворої ієрархічності спілкування у військовому колективі. Комунікативні особливості виявляються на рівні різних засобів комунікації – як мовних, так і позамовних. Найбільш виразно виявляється така специфіка у взаємодії командирів і підлеглих.

Мета дослідження – з'ясувати особливості виявів чинника дистанції та її роль у службовій комунікації командира з підлеглими.

Ефективність службової комунікації командира з підлеглими значною мірою залежить від уміння тримати дистанцію управління. Ідеться не про соціальну дистанцію командира і підлеглого, а про поняття дистанції управління, що впливає зі специфіки діяльності командира. Проаналізуємо це поняття.

Командир одночасно виконує дві функції: з одного боку, він офіційний представник держави, який наділений правами та несе особисту відповідальність за свої дії, з іншого – він член колективу, тобто просто людина. Перше передбачає наявність певної дистанції в системі офіційних відносин, друге – її скорочення. Згідно з першою функцією вплив на підлеглих здійснюється силою адміністративної влади та авторитету посади. Згідно з другою – основну роль

відіграє авторитет особистості. Молоді офіцери в цьому відношенні часто припускаються помилок. Командир взводу зменшив дистанцію – і ось він уже став у відгуках підлеглих просто «гарним хлопцем», а це не завжди бажано для офіцера. Пізніше він усвідомить свою помилку, але повернутися до рівня офіційних стосунків не зможе. Таке часто відбувається не тому, що командир не вистачає вольових якостей та принциповості, а тому що в нього відсутнє усвідомлення дистанції. Помилка іншого характеру – офіцер ніяк не може зійти з висоти своєї посади до рівня неофіційних стосунків. Здебільшого це можна пояснити виявами зарозумілості, чванливості, пихатості.

Чим довше триває спільна служба командира з підлеглими, тим менш визначеною може стати дистанція в офіційних (службових) відносинах, як наслідок – командиріві складніше застосовувати свої посадові права. Саме тому для кожного управлінського рівня визначено оптимальний період роботи командира в одному колективі. Рекомендується така тривалість спільної служби: для ланки взвод-рота – 4–6 років; для командира батальйону – 6–8 років; для командира частини – 8–10 років. Командирам недоцільно проходити службу у військових колективах більш тривалий час, особливо в колективах із малою плинністю кадрів.

Особливості дотримання дистанції командиром впливають на формування його стилю діяльності.

Стиль діяльності керівника – це відносно стійка, індивідуально-типова система засобів і способів здійснення функцій управління. Його можна розглядати і як соціально-психологічну характеристику системи використовуваних керівником методів (способів, прийомів) і засобів забезпечення процесу управління. Зміст стилю визначається його загальними властивостями: відносна стійкість, інваріантність, індивідуальність, типовість, цілісність, структурність.

Стиль діяльності керівника характеризують передусім за такими параметрами:

- 1) активність чи пасивність в управлінській взаємодії з підлеглими;
- 2) єдиноначальність чи колегіальність у прийнятті рішень;

- 3) орієнтація на службові чи на соціальні завдання;
- 4) директивний чи спонукальний характер впливу керівника на підлеглих у спонуканні їх до дії;
- 5) орієнтація на розвиток самостійності й ініціативності підлеглих чи на регламентацію їхньої активності;
- 6) орієнтація на позитивні чи на негативні методи стимулювання підлеглих;
- 7) дистанційні чи контактні відносини з підлеглими;
- 8) орієнтація на централізацію чи на децентралізацію інформаційних потоків у групі;
- 9) наявність чи відсутність зворотного зв'язку між керівником і колективом.

Крім зазначених характеристик і розглянутих вище рис характеру, на стиль роботи командира впливають також темперамент і певні суб'єктивні стани в кожній конкретній ситуації. Якщо командир нестриманий, він не спроможний чітко і послідовно міркувати, його аналіз недостатньо глибокий і нелогічний. Навпаки, в апатичному стані, коли головним є процес гальмування думок, спостерігається недооцінка власних сил і можливостей, погано працює пам'ять – усе це негативно позначається на прийнятті рішень і доведенні їх до підлеглих. Кожен офіцер має осмислити та усвідомити особливості свого темпераменту, постійно працювати над удосконаленням свого характеру. Робота над собою повинна активно впливати на формування стилю діяльності. Прагнення ж удосконалити стиль діяльності має стати одним з основних орієнтирів для кожного слухача як майбутнього офіцера.

До основних напрямів удосконалення стилю діяльності слід віднести:

- систематичне підвищення загальновійськових і військово-спеціальних знань;
- підвищення культурного рівня та ерудиції;
- розширення знань військової педагогіки та психології;
- постійний пошук напрямів застосування особистих рис характеру для ефективності військово-професійної діяльності.

Удосконалення стилю діяльності, самовиховання і самоконтроль, у свою

чергу, дозволить командирові об'єктивно, в інтересах спільної військово-професійної діяльності визначати та витримувати дистанцію між ним і підлеглими – саме таку, яка сприятиме ефективності службової комунікації в кожній окремій комунікативній ситуації.

Кожен майбутній командир має усвідомлювати роль дистанції для ефективності спілкування, оскільки від ефективності спілкування значною мірою залежить успішність виконання професійних завдань. Чинник дистанції в українській ментальній і комунікативній культурі є значущим, і нерозуміння його ролі може призводити до комунікативних невдач. Неправильно вибрана дистанція на підсвідомому рівні створює бар'єри для сприйняття інформації: надмірне дистанціювання справляє враження відстороненості, незацікавленості, а отже, неважливості слів мовця; недоречне ж скорочення дистанції сприймається як тиск, агресія, викликає бажання відмежуватись або протидіяти.

Майбутній командир має усвідомлювати, що враховувати чинник дистанції, як і інших комунікативних засобів, необхідно, оскільки від цього залежить ефективність службової комунікації, а отже, й ефективність виконання завдань та загалом ефективність професійної діяльності військового колективу.

ТРОЦЬКИЙ Руслан Сергійович,
*кандидат педагогічних наук, полковник,
начальник кафедри управління підрозділами
Національної гвардії України факультету
службово-бойової діяльності Київського
інституту Національної гвардії України*

**ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПРИ СПІЛКУВАННІ З
ГРОМАДЯНАМИ В ХОДІ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ З ОХОРОНИ
ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ**

Національна гвардія України як військове формування з правоохоронними функціями відіграє важливу роль у забезпеченні громадського порядку та безпеки в державі. В рамках виконання своїх завдань військовослужбовцями Національної гвардії України необхідно вміти проводити переговорний процес з правопорушниками – це заснований на нормативно-правових актах та моральних нормах ненасильницький, гуманний спосіб боротьби з правопорушеннями, злочинністю. Його змістом є схилення правопорушників шляхом психологічного впливу до добровільної відмови від подальших протиправних дій при наявності усвідомлення фактичної можливості їх здійснення, запобігання шкідливих наслідків та їх добровільному усуненню.

Отже, виникає об'єктивна необхідність у тактичній, психологічній підготовці військовослужбовців до правильного спілкування з особами. Перш за все, необхідно зрозуміти, що означає термін «спілкування».

Тому, спілкування – це основа будь-яких стосунків, як особистих, так і ділових.

Під терміном «тактика» розуміють способи чи прийоми досягнення певної мети, або лінію поведінки когось. Таким чином, тактика спілкування - це реалізація в конкретній ситуації комунікативної стратегії на основі володіння техніками і

знаннями правил спілкування. Технікою спілкування є сукупність конкретних комунікативних вмінь: говорити та слухати. Важливо розглянути деякі психологічні, тактичні і технічні правила спілкування, які можуть бути враховані і застосовані військовослужбовцями НГУ під час несення служби.

Однією з основних причин виникнення комунікативних бар'єрів є різниця між мовами та культурами. Тому, незважаючи на те, що люди володіють безліччю способів взаємодії (мова, міміка, жести), між ними часто виникають комунікативні бар'єри, які суттєво ускладнюють розуміння та сприйняття інформації.

Виконуючи завдання за призначенням військовослужбовці регулярно вступають в прями розмови з громадянами задля надання допомоги або перевірки документів. В ході спілкування військовослужбовець отримує великий спектр різної інформації яка потрібна йому для виконання своїх функцій.

Разом з цим, культура спілкування є однією із найбільш важливих форм зовнішнього прояву внутрішньої культури особистості. На манеру спілкування впливають оточення, самопочуття, особливості комунікативної ситуації тощо. Однак, не зважаючи на ситуацію, військовослужбовці повинні при спілкуванні дотримуватися встановлених правил, а саме: рівність, доброзичливість, неупередженість, вміння вислухати іншу людину й зрозуміти її, тактовність та взаємоповага.

Проаналізувавши вимоги наукових досліджень та керівних документів можна виокремити такі основні функції спілкування:

комунікативна: - різні форми та засоби обміну та передавання інформації - здійснюється за допомогою мови;

Інтерактивна: - вплив на інших людей, зміну їх поведінки та діяльності - поради, інструкції, вимоги, накази;

Перцептивна: - шлях пізнання людини людиною, у процесі контактів складається більш-менш об'єктивне враження про те, що становить собою партнер по спілкуванню.

Підходи до спілкування з громадянами залежать від їх вікової категорії, статусу цієї особи (народні депутати України, депутати місцевих рад, співробітники дипломатичних представництв та представники консульських установ, журналісти тощо).

В своїй роботі військовослужбовці повинні реалізовувати концепцію партнерства суспільства та правоохоронних органів. Для цього їм необхідно створювати довірливі відносини з громадянами. Вони повинні вступати в контакт та постійно поглиблювати його до рівня, необхідного для виконання службових обов'язків.

Разом з цим значний вплив на військовослужбовця виникає за таких умови спілкування:

– *місце (вулиця, приміщення); час доби; обставини спілкування (звичайні або конфліктні); тривалість спілкування, тощо.*

Важливо, щоб під час спілкування військовослужбовці повинні бути ввічливими і тактовними, звертатися до громадян лише на «Ви», незалежно від їх віку, статі, соціального становища, етнічного походження тощо, вимоги і зауваження викладати в переконливій формі, не вживати слів та не вдаватися до дій, які можуть образити честь і гідність громадян.

Для ефективної комунікації військовослужбовцям в ході виконання завдань служби слід дотримуватися таких правил:

- *слід дотримуватись міри у дистанціюванні (не треба надмірно віддалятися і не надто наближатись до партнера);*
- *дистанція між партнерами повинна відповідати ситуації;*
- *не варто починати спілкування з відстані більш ніж 4 м.*

Але не зважаючи на доброзичливе ставлення співрозмовника військовослужбовці повинні бути готовим до неадекватної поведінки з боку громадян, у тому числі до прояву агресії і вчинення опору; йому не слід сприймати на свій рахунок образливі зауваження, недоречні жарти, глузування, висловлені на вулицях і в громадських місцях.

Важливою особливістю успішного виконання завдань під час несення служби є процес здійснення підготовки особового складу.

Варто зауважити, що підготовка особового складу до виконання завдань служби організовується командиром військової частини під час проведення відповідних занять, навчальних зборів, учбово-тренувальних (навчально-тренувальних) навчань у системі бойової та спеціальної підготовки НГУ згідно з навчальними програмами та наказами Міністерства внутрішніх справ України, командувача Національної гвардії України.

Основні напрями підготовки та особливості несення служби з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки військовослужбовців НГУ зазначено у наказі КНГУ від 01.07.2021 року №270 Про затвердження Порядку організації виконання Інструкції про організацію та несення служби з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки військовими частинами (підрозділами) Національної гвардії України, та Інструкції про організацію та несення служби з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки військовими частинами (підрозділами) Національної гвардії України, затвердженої наказом МВС від 24.12.2019 № 1089.

Необхідно зацентувати увагу, що уміле поєднання командирами форм і методів навчання військовослужбовців дозволяє більш успішно досягати поставлених цілей, відкриває широкі можливості перед ними під час виконання завдань служби.

Таким чином, безумовно навченість та готовність військовослужбовців до професійного спілкування має бути цілеспрямованою і системною, це надасть змогу забезпечувати високий рівень їх готовності до якісної правоохоронної діяльності. Під час підготовки особового складу, командирам необхідно звернути увагу на застосовування тренінгів (відпрацювання ввідних), в ході яких створювати різноманітні конфліктні ситуації та здійснювати пошук шляхів їх вирішення, виробляти алгоритми виходу з різних тупикових, на перший погляд ситуацій, вчити порядку входу в розмову з громадянами та коректному виходу з розмови. Отже,

враховуючи специфіку несення служби з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки необхідно шукати нові, нетрадиційні форми та методи підготовки військовослужбовців до виконання службових завдань враховуючи вимоги сьогодення.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Інструкції про організацію та несення служби з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки військовими частинами (підрозділами) НГУ: наказ МВС України від 24.12.2019 № 1089. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0195-20#Text> (дата звернення: 21.11.2022).
2. Про затвердження Порядку організації виконання Інструкції про організацію та несення служби з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки військовими частинами (підрозділами) Національної гвардії України: наказ командувача Національної гвардії України від 01.07.2021 № 270.
3. Кулешов О., Пташка С. Особливості виконання службово-бойових завдань військовими нарядами з охорони громадського порядку Національної гвардії України на залізничному транспорті. Публічне управління і адміністрування в Україні. Секція 5: Державне управління у сфері національної безпеки та охорони громадського порядку. Одеса: Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій, 2021. № 23. С. 86-89. DOI
4. Пташка С.Д., Кулешов О.П. Особливості виконання службово-бойових завдань військовими нарядами з охорони громадського порядку під час проведення фіналу Ліги чемпіонів 2018 року у місті Київ. Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: військові та технічні науки. 2018. № 2 (76). С. 145-162.
5. Тактико-спеціальна підготовка : навч. посіб. / [О.Г. Комісаров, А.О. Собакарь, Е.Ю. Соболев, О.С. Юнін та ін.]; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. – Дніпро : ДДУВС, 2017. С. 277.

6. Алгоритм дій працівника патрульної поліції на місці події : методичні рекомендації / Д.С. Афонін. Одеса: ОДУВС, 2016. С. 48.
7. Правила поведінки та спілкування працівників органів внутрішніх справ з іноземцями. <https://studies.in.ua/etyka-ta-estetyka/3979-pravila-povednki-ta-splkuvannya-pracvnikv-organv-vnutrshnh-sprav-z-nozemcyami.html>

ЧОРНА Альона Ігорівна,
старший викладач,
Державний податковий університет,
м. Ірпінь

PROTECTING THE MEDIA SPACE IN LIGHT OF UKRAINE'S FIGHTING AGAINST AGGRESSION

Defining media space and protecting its importance is linked to Ukraine's digital evolution. Media space is an information space that encompasses media and information highways used to transmit and receive information. With the growing use of ICTs and the Internet, media space has become a key element of social space, as it affects people's ability to receive and disseminate information.

Protecting media space is important for several reasons. First, media space is an important channel of communication, as it allows people to receive and disseminate information. Protecting media space is important to ensure freedom of expression and access to information. Secondly, media space is an important element of cultural space, as it influences the formation of cultural values and identity. Protecting media space helps to preserve cultural diversity and prevent disinformation and manipulation [1].

The media environment in Ukraine is complex and has its own problems that can be dangerous. According to the study, there are several main problems in the media space in Ukraine, namely:

1) Insufficient ethics and professionalism of journalists, which leads to the spread of false information and fakes. This can lead to an increase in social tension and a decrease in trust in the media.

2) The low level of media literacy among the population, which leads to the inability of people to critically evaluate information and distinguish between fake news and true information.

3) Influence of political and business interests on the media, which leads to a change in the tone and direction of information messages, as well as censorship and restriction of freedom of speech [2].

The media space can be dangerous, as inaccurate, distorted or obscene information can cause negative consequences, such as:

- 1) Increased social tension and conflict.
- 2) Reduced trust in the media and distrust of the information disseminated.
- 3) Stirring up emotions and creating a negative mood in society.
- 4) Spreading stereotypes and discrimination.

The Ukrainian media space is under threat from Russia's influence due to its propaganda efforts, which are one of the elements of the "hybrid war" [3]. To overcome these threats, the following steps can be taken:

1) Banning Russian channels: Ukraine can continue to ban Russian channels that are media outlets that spread anti-Ukrainian propaganda. The ban on the Russian TV channel Dozhd in Ukraine was one such decision.

2) Raising the level of information literacy of the population: Ukraine could conduct media literacy courses to help the population recognize fakes and propaganda.

3) Introducing new media technologies: Ukraine can use innovative media technologies, such as artificial intelligence, to combat propaganda and fakes.

4) Supporting independent media: Ukraine can support independent media to help provide objective coverage and prevent the spread of propaganda.

5) Development of social media: Ukraine can use social media to engage with the public and inform them about the situation in the country.

However, some opinions indicate that the ban on Russian channels may not be effective. As the ban does not prevent citizens from viewing Russian content on the Internet, and may also violate freedom of speech.

Also, some experts note that Ukraine should develop its own media and produce quality content that will be interesting to citizens. This could reduce the influence of Russian propaganda and increase trust in domestic media [3].

Ukraine has a legal framework regulating the protection of the media space. The main principles of media space protection in Ukraine can be summarized as follows [4]:

- 1) The Law of Ukraine "On Media" establishes the rules for conducting activities in

the media sector.

2) The Law of Ukraine "On Personal Data Protection" ensures the protection of personal data of citizens.

3) The Law of Ukraine "On the Protection of Information in Information and Telecommunication Systems" establishes the rules for protecting information in information and telecommunication systems.

4) The Law of Ukraine "On Television and Radio Broadcasting" establishes the rules for conducting activities in the field of television and radio broadcasting.

The basic principles of media space protection in Ukraine are aimed at ensuring freedom of speech and protecting citizens' rights to information. One of the most important principles is the protection of personal data. The Law of Ukraine "On Personal Data Protection" establishes rules for the collection, storage, use and protection of personal data. According to this law, personal data may be stored and used only with the permission of the data owner or in accordance with the law.

Another important principle is the protection of information in telecommunication systems. The Law of Ukraine "On Protection of Information in Telecommunication Systems" establishes the rules for protecting information in telecommunication systems. According to this law, telecommunications operators and Internet service providers are obliged to ensure the protection of information from unauthorised access, loss, alteration or disclosure [4].

Overall, protecting the media space in light of Ukraine's digital evolution requires a systematic and comprehensive approach. It is necessary to ensure freedom of speech and access to information for all citizens, make media literacy a universal standard, ensure the financial stability of media organisations and ensure the independence of the media from the government and business. In addition, it is important to protect the media space from cyber threats and fake information, as well as to improve legislation on the protection of intellectual property rights in the media sector. Ukraine has experience in taking certain steps to protect the media space, but there are problems that need to be addressed. The most vulnerable points are the financial stability of media organisations, which ensures

their independence, and the protection of intellectual property rights in the media sector. At the same time, the measures taken to ensure the protection of the media space, including raising media literacy, improving legislation and providing financial support to media organisations, are important steps towards the development of a democratic society in Ukraine.

References:

1. Закон про медіа – що зміниться в проєкті до другого читання? - Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення. *Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення*. URL: <https://www.nrada.gov.ua/zakon-pro-media-shho-zminytsya-v-proyektii-drugogo-chytannya/> (дата звернення: 05.04.2024).
2. Після "дощу": що загрожує медіапростору України? - BBC news Україна. *BBC News Україна*. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-38758159> (дата звернення: 05.04.2024).
3. Про медіацію: Закон України від 16.11.2021 р. № 1875-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text> (дата звернення: 05.04.2024).
4. Черниш О. Особливості процесу медіасоціалізації в умовах сучасного медіапростору. *Humanities science current issues*. 2020. Т. 5, № 34. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/34-5-38> (дата звернення: 05.04.2024).

СЕКЦІЯ № 2

**СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ
ПРОФЕСІЙНОЇ МОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ**

(Модератор – доцент кафедри мовної підготовки Валентина КОЗАК)

Питання ефективності застосування сучасних інноваційних технологій у навчальному процесі. Аналіз методів, форм і засобів навчання, використання яких дозволить формувати в здобувачів освіти основні компетентності.

АНДРОСЮК Ігор Юрійович,
*курсант факультету забезпечення
державної безпеки, 213 навчальної групи,
Київський інститут Національної гвардії
України*

**ІНФОМЕДІЙНА ГРАМОТНІСТЬ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ЯК ОДИН
ІЗ ЗАСОБІВ ПРОТИДІЇ ІНФОРМАЦІЙНІЙ АГРЕСІЇ**

Нині переважна більшість цивілізованих людей користуються інтернетом, кількість користувачів невпинно збільшується серед людей різного віку. Інтернет заповнив наше повсякдення величезною кількістю інформації, у потоці якої часом важко орієнтуватись. Саме тому дуже на часі питання грамотного споживання контенту, критичного сприйняття потоку «їжі для мозку», виваженого поширення інформації тощо.

Насамперед, інфомедійна грамотність – це усвідомлене і критичне споживання контенту, не сліпа віра у прочитану, почуту інформацію, а виважене сприйняття інформації, чітке розуміння того, звідки вона і чи можна їй вірити. Здавалося б, не таке вже й важке завдання, варто лише запитати себе: «А чи варто мені одразу вірити, чи потрібно спочатку перевірити?». А вже згодом виникають питання типу: «Хто цю інформацію поширив, звідки взяв, де першоджерело, якими словами інформацію викладено». Але не все так просто. Існує ціла низка факторів,

які впливають на наші рішення щодо сприйняття і поширення інформації. Наприклад: вік, емоції, залежність від авторитетів, думки маси, небажання думати тощо.

Російсько-українська війна триває. І в цій війні важка зброя – це не тільки танки, дрони, гармати, шахеди. Триває потужна інформаційна і культурна війна, війна за місце в історії, яку, як відомо, «пишуть переможці». Тому грамотне створення і споживання інформаційного контенту – це нагальна потреба. Від того, як ми створюватимемо, поширюватимемо інформацію, реагуватимемо на повідомлення проукраїнського спрямування і ворожі вкиди, залежить розвиток майбутніх подій.

Дезінформація, на нашу думку, насамперед породжує такі явища:

1. Деморалізація населення. Розповсюдження ворогом неправдивої інформації про перебіг подій на полі бою, результати атак, кількість жертв, полонених дуже впливають на моральний стан масової аудиторії, якщо не намагатись мислити критично, а сліпо вірити всьому почутому. Ворог намагається нас деморалізувати, адже в такий спосіб легше придушити опір, змусити боятись, перестати протистояти ворогові і допомагати ЗСУ. Інформація – це як їжа, від неї залежить як ми діємо, мислимо. Саме тому так важливо фільтрувати контент, не ховатись від неприємних новин чи ворожих вкидів, а вміти їх розпізнавати, аналізувати, протидіяти їм.

2. Внутрішня ворожнеча, конфлікти, що виникають внаслідок розповсюдження якогось вигаданого факту, або неправильне тлумачення події через недостатню кількість інформації про неї. Наприклад, дезінформація щодо рішень командування ЗСУ зумовлює зниження довіри населення до військових, що вкрай небезпечно в умовах війни. Російська пропаганда вкладає потужні ресурси в інформаційну війну проти України. Не завжди якісна комунікація з нашого боку теж грає на руку ворогові.

Отже, інфомедійна грамотність – це не тільки про коректне, грамотне, виважене, критичне сприйняття інформації, а й про таке ж поширення інформації.

Перед тим, як поширити навіть очевидні речі, варто переконатись у їхній достовірності. Адже в сучасному світі напівправди часто найбільша брехня ховається за масивом достовірного. Одне речення обману легко не помітити у потоці правдивої інформації. Але саме воно може наробити лиха.

В умовах російсько-української війни питанню інфомедійної грамотності населення треба приділяти якнайбільше уваги. Інфомедійна грамотність має бути інтегрована в різні типи навчальних предметів у школах і вищих навчальних закладах. Адже йдеться не просто про абстрактну перемогу у війні, йдеться про існування української нації.

Список використаних джерел:

1. Академія української преси [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <https://www.aup.com.ua/> (Дата звернення 9.04.2024).
2. Як не стати овочем [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <https://www.oksanamoroz.com/> (Дата звернення 9.04.2024).

ГУРІН Руслан Анатолійович,
*курсант факультету службово-бойової
діяльності, 232 навчальної групи,
Київський інститут Національної гвардії
України*

ЛЕЩЕНКО Анжеліка Вячеславівна,
*викладач кафедри мовної підготовки,
Київський інститут Національної гвардії
України*

МОВНА ПІДГОТОВКА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Міністерство оборони України продовжує реформування та розвиток Збройних Сил у напрямку співпраці з європейськими країнами, тому володіння іноземними мовами набуває все більшого значення. Це дозволяє впроваджувати євроатлантичні стандарти та взаємосумісність з країнами-членами та партнерами НАТО, а також визначає участь у багатонаціональних операціях, навчаннях та інших заходах міжнародного оборонного співробітництва. Міністерство оборони України активно організовує та проводить мовну підготовку для забезпечення відповідності особового складу євроатлантичним стандартам володіння іноземними мовами. Однак поточна ситуація вимагає коригування цільових рівнів володіння іноземними мовами та посилення уваги до якості освіти, матеріально-технічного забезпечення та методичних засад мовної підготовки [3].

У програмах США, Великобританії, Канади, Австралії, Австрії та Угорщини здійснюється неперервна мовна підготовка військовослужбовців, що є критичним аспектом їхнього професійного розвитку. Ці програми адресовані різним категоріям військовослужбовців у межах збройних сил та цивільного персоналу. При цьому США виділяються кількістю учасників, відбираючи близько 1 мільйона осіб щорічно, що робить їхню програму найбільшою серед усіх розглянутих країн. Велика Британія, хоча має меншу кількість слухачів, проте акцентує на розвитку військової термінології разом зі змішаними формами навчання. Канада та Австралія слідують за США використовуючи онлайн-курси та очні курси для підвищення

рівня мовної компетентності військовослужбовців. Австрія та Угорщина, своєю чергою, застосовують традиційні методи навчання, спираючись на військових викладачів та технічне забезпечення, що дозволяє забезпечити ефективну підготовку, але при цьому може вимагати більш тривалого часу [1].

Забезпечення ефективності мовної підготовки особового складу Збройних Сил України невід'ємно пов'язане з розвитком стійкої внутрішньої мотивації військовослужбовців щодо вивчення іноземних мов, за допомогою активізації навчально-пізнавальної діяльності. Це охоплює поєднання всіх аспектів освітньої діяльності для досягнення ефективного результату, включаючи різноманітні форми, методи та засоби навчання, постійний інтерактивний зворотний зв'язок між усіма учасниками освітнього процесу, підтримку рівня мовних знань та самовдосконалення, а також стимулювання особового складу до самостійної освіти та розвитку лідерських якостей. Крім того, важливим аспектом є ефективний механізм просування та використання мовно підготовлених кадрів за допомогою кадрового менеджменту, який забезпечує їхнє залишання на військовій службі протягом необхідного часу [2].

Володіння іноземними мовами відкриває військовослужбовцям широкі можливості, забезпечуючи їм ефективну комунікацію з представниками з інших країн, стратегічну перевагу у розумінні та аналізі дій противника, а також розширюючи їхні горизонти як у професійній, так і в особистій сфері [5].

Ефективні методи мовної підготовки включають практичний підхід з активним застосуванням мови у реальних ситуаціях, використання сучасних технологій, таких як онлайн-ресурси та додатки, індивідуальний підхід до кожного військовослужбовця, що дозволяє максимально мотивувати їх у процесі навчання [5].

Необхідність удосконалення мовної підготовки у системі Міністерства оборони України виправдана кількома чинниками. По-перше, національна система мовної підготовки ще не повністю відповідає європейським та євроатлантичним стандартам у галузі іншомовної освіти. По-друге, існує актуальна потреба у

подальшому розвитку взаємосумісності з відповідними військовими структурами країн-членів та партнерів НАТО. Нарешті, зростають вимоги до рівня володіння іноземними мовами у службовій діяльності особового складу Збройних Сил України та інших військових формувань згідно з законодавством України [4].

Список використаних джерел:

1. Ворона Т., Ворона А., Ворона М. Мовна підготовка військовослужбовців: закордонний досвід. *Військова освіта*. 2022, № 1 (45). С. 40-51. DOI: <https://doi.org/10.33099/2617-1783/2022-45/40-51>
2. Дорожня карта вдосконалення мовної підготовки у Збройних силах України на 2021-2025 роки): затверджено МОУ 01.03.2021 р. 10 с. URL: https://www.mil.gov.ua/content/education/doroznya_karta_2021.pdf
3. Основні засади мовної підготовки особового складу у системі Міністерства оборони України: затверджено ТВО МОУ 08.08.2019 р. 2019. 34 с. URL: <https://nuou.org.ua/assets/documents/osn-zas-mp.pdf>
4. Пашук Ю. М., Каменцев Д. С., Пасічник С. М., Сергієнко Т. М. Основні напрямки вдосконалення мовної підготовки курсантів у межах академічного військового співробітництва. *Вісник КНУ імені Тараса Шевченка Військово-спеціальні науки*. 2021, № 1(45). С. 20-24. DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2217.2021.45.20-24>
5. Шалигіна, Н. 2023. Особливості мовної підготовки військових фахівців в умовах воєнного стану в Україні. *Collection of scientific papers «ΛΟΓΟΣ»*. June 23, 2023; Oxford, UK (Jul. 2023). С. 217–218. DOI: <https://doi.org/10.36074/logos-23.06.2023.60>

KRYKUN Viktoriia Dmytrivna,
*Candidate of Pedagogical Sciences, Senior
Researcher, The National Defence University of
Ukraine*

**FOREIGN LANGUAGE COMPETENCE DEVELOPMENT OF THE OFFICERS
OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF
DIGITALIZATION**

Foreign language training for officers of the Armed Forces of Ukraine (hereinafter – the AFU) is one of the priorities in contemporary military education. The outcome of foreign language training should be the development of officers' foreign language competence (hereinafter – FLC), which will contribute to the effective performance of professional duties in a foreign language environment, as well as enable them to participate in negotiations with foreign partners and successfully interact with foreign colleagues while carrying out military-professional tasks in the conditions of the Russo-Ukrainian War.

The language training system within the Armed Forces of Ukraine cannot remain indifferent to the process of digitization. The core principles of the language policy of the Ministry of Defense of Ukraine underscore the relevance of distance learning, blended learning with active utilization of resources from the educational and information environment of higher military educational institutions [2]. Digitization of the foreign language training system for officers of the Armed Forces of Ukraine entails the active implementation of adaptive and personalized learning approaches to the development of FLC among military professionals, as modern digital technologies offer significant didactic potential, providing freedom in information search through interactivity and multimedia features [1]. Therefore, the digitization of language training for officers in the Armed Forces of Ukraine contributes to making it more accessible and flexible, thereby fostering officers' self-development, effective professional development, and career advancement.

All of the aforementioned considerations prompt the design of an Intelligent

Adaptive Foreign Language Training System for officers of the Armed Forces of Ukraine (hereinafter – the INTELLIGENT system). This system contains adaptive technologies (educational software tools and information systems) and artificial intelligence technologies to tailor multimedia content to the individual characteristics and needs of military personnel (the subjects of the INTELLIGENT system), aiming to create a personal trajectory for the development of their FLC.

The architecture of the INTELLIGENT system comprises information systems based on relational databases: a diagnostic model, a learner model, a training model, an artificial intelligence model, a technological model, as well as an interface enabling constant interaction among all components to achieve the ultimate goal. The specifics of the INTELLIGENT system for military personnel are adaptability and artificial intelligence. We consider the internal environment of the INTELLIGENT system as a cohesive pedagogically organized system that facilitates active interaction among subjects during foreign language training [3].

In our opinion, the INTELLIGENT system will have several advantages over the software products currently available, as it can be tailored to the specific needs of the informal education system and the particularities of higher military educational institutions. Furthermore, it aligns with the goals and interests of officers of the Armed Forces of Ukraine by fulfilling the following functions:

- 1) adaptive presentation of educational material based on the goals and interests of the officers of the Armed Forces of Ukraine.
- 2) Providing recommendations for learning based on the officers' outcomes.
- 3) Providing continuous feedback to assess the effectiveness of the system.

These features of the INTELLIGENT system will enhance its ability to meet the special requirements of military personnel and contribute to the improvement of their foreign language training experience.

Список використаний джерел:

1. Barak M. Cloud pedagogy: Utilizing web-based technologies for the promotion of social constructivist learning in science teacher preparation courses. Journal of Science

Education and Technology. 2017. 26 (5), pages 459–469. URL: <https://doi.org/10.1007/s10956-017-9691-3>

2. Duzhyi, R. V., & Derkach, T. M. Learning styles of the Armed Forces of Ukraine personnel undergoing English language courses. Educational Technology Quarterly. 2024. URL: <https://doi.org/10.55056/etq.659>

3. Крикун В., Осьодло В., Мотика С. Методологічні підходи до проектування інтелектуальної адаптивної системи іншомовної підготовки військовослужбовців ЗС України INTELLIGENT. Військова освіта. № 1 (47). 2023. С. 143-153. DOI: <https://doi.org/10.33099/2617-1783/2023-47/143-153>

КРУК Святослав Васильович,
*курсант факультету службово-бойової
діяльності, 222 навчальної групи,
Київський інститут Національної гвардії
України*

КОЗАК Валентина Андріївна,
*кандидат філологічних наук, доцент кафедри
мовної підготовки, Київський інститут
Національної гвардії України*

ПОМИЛКИ ЯК ПРИЧИНА ПОШИРЕННЯ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ

У загальному редагуванні існує кілька підходів до класифікації помилок (інформаційні, модальні й фактичні, темпоральні, локальні, ситуативні, семіотичні, кодувальні, відображувальні, значеннєві тощо). Помилка може бути як несуттєвою, так і суттєвою: сприяти не просто викривленню чи спотворенню змісту повідомлення, а й поширенню маніпуляцій, дезінформації. Що особливо небезпечно в умовах російсько-української війни. Звернемо увагу на кілька прикладів, у яких помилки суттєво впливають на сприйняття інформації.

1. Висвітлення авіакатастрофи в м. Бровари 18 січня 2023 року на сайті 24 каналу. Упродовж дня на сайті 24 каналу трапляються повідомлення, що містять неточну, часом суперечливу інформацію з помилками. В одних текстах «гелікоптер упав на дитячий садок», в інших «зачепив будівлю», ще в інших упав на територію дитячого садка. Спочатку з'явилось повідомлення, що всіх евакуювали, згодом – що евакуюють. Мова повідомлень не завжди зрозуміла, містить багато вставних слів, професіоналізмів. Некоректними вважаємо спроби авторів публікацій додати емоційності текстам про авіакатастрофу, використовуючи прикметники *жахливий, моторошний* тощо: «Моторошна трагедія у Броварах» [1]; «Трагічна ситуація вимагає детального розслідування» [5], «Місцеві телеграм-канали оприлюднили «жахливі» кадри з місця події» [2]. Неприпустимим вважаємо посилання на телеграм-канали із «сумнівною інформацією».

З-поміж інших помилок, що сприяють викривленню змісту інформації, виокремлюємо такі: некоректне використання сполучників («авіакатастрофа в Броварах та смерть глави МВС» – загибель очільника МВС трапилась унаслідок катастрофи в Броварах, а не одночасно з нею [3]); русизми («полетів у напрямку багатоповерхівки» [2]); невдалий вибір слова («під час падіння вертоліт зачепив дитячий заклад, а потім полетів у напрямку багатоповерхівки, де і зупинився» – дієслова «розбився» і «зупинився» не є синонімами); порушення законів милозвучності; копіювальні помилки.

2. Неточне цитування польського президента Анджея Дуди. У вересні 2023 року низка українських медіа опублікували матеріали, в яких зазначалось, що польський президент порівнює Україну з потопельником. Гучні заголовки – можливість привернути увагу аудиторії. Але під час війни такий підхід особливо небезпечний, адже сприяє поширенню панічних настроїв, маніпуляцій, негативного ставлення до країни, з якою варто підтримувати якнайтепліші взаємини. На думку фактчекерів інформаційного проєкту «По той бік новин», у новинах про те, що Дуда підтримав рішення запровадити односторонні обмеження на імпорт української сільськогосподарської продукції, польський президент не порівнював Україну з потопельником, а вживав сполучення слів «той, хто тоне». «Кардинально суть сказаного це не змінює, осад на душі від його слів лишається, але різниця між «потопельником» і «тим, хто тоне» все ж таки відчутна» [6].

3. Неправдива новина про смерть короля Британії. Низка українських ресурсів 18 березня поширила неправдиву інформацію про те, що король Великої Британії Чарльз III помер у віці 75 років. Автори матеріалів посилались на Букінгемський палац, хоча на сайті резиденції подібної інформації не було. Британська компанія суспільного телерадіомовлення BBC, як і інші локальні медіа про це не повідомляли. Згодом з'ясувалось, що документ із заявою стосовно смерті Чарльза III поширили деякі російські ЗМІ. Насправді скриншот виявився фейком. Небезпека означеної помилки (крім поширення недостовірної інформації) полягає

ще й у тому, що низка українських медіа і досі продовжують брати за основу матеріали з інформаційних ресурсів країни-агресорки.

Отже, в умовах російсько-української війни вага помилок суттєво змінилась. Помилки в медіатекстах стають не просто одним із чинників спотворення інформації, а й підґрунтям для поширення маніпуляцій, дезінформації. Саме тому дуже важливо приділяти більше уваги перевірці інформації перед оприлюдненням. Навіть якщо це зашкодить оперативності.

Список використаних джерел:

1. Падіння вертольота у Броварах: Стерненко показав, що стало з дитячим садком [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: https://24tv.ua/padinnya-gvintokrila-brovarah-18-sichnya-2023-yakteper-viglyadaye_n2238621 (Дата звернення 11.03.2023).
2. У Броварах упав вертоліт: перші фото та відео з місця. URL: https://24tv.ua/padinnya-vertolita-brovarah-18-sichnya-2023-fotovideo_n2238560 (Дата звернення 11.03.2023).
3. Авіакатастрофа в Броварах та смерть глави МВС: хронологія 329 дня війни [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: https://24tv.ua/329-den-viyni-golovne-za-18-sichnya-2023-roku_n2238120 (Дата звернення 11.03.2023).
4. Диверсія має бути головною версією, – політолог про падіння гелікоптера в Броварах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: https://24tv.ua/padinnya-gelikoptera-brovarah-zaginulokerivnitstvo-mvs_n2238685 (Дата звернення 11.03.2023).
5. Дуда порівняв Україну з потопельником, що може затягнути на глибину і закликав до вдячності URL: <https://tsn.ua/svit/duda-porivnyav-ukrayinu-z-potopelnikom-scho-mozhe-zatyagnuti-na-glibinu-i-zaklikav-do-vdyachnosti-2413273.html> (Дата звернення 20.03.2024).
6. У проєкті «По той бік новин» стверджують, що Дуда не називав Україну «потопельником» URL: <https://detector.media/infospace/article/217096/2023-09-20-u-proiekti-po-toy-bik-novyn-stverdzhuyut-shcho-duda-ne-nazyvav-ukrainu-potopelnykom/>

ЛЕЩЕНКО Анжеліка В'ячеславівна,
*викладач кафедри мовної підготовки,
Київський інститут Національної гвардії
України*

INTEGRATION OF TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF FORMING PROFESSIONAL LANGUAGE COMPETENCE

In contemporary times, the rapid pace of technological advancements has profoundly impacted various aspects of life, including education. One of the critical components of modern education is the students' mastery of professional language competence. However, due to the rapidity of technological developments, some new challenges and opportunities arise in learning and enhancing language skills. Consequently, there is a need to conduct research and deliberate on integrating technology to facilitate the development of professional language competence.

This study presents online resources that propose to enhance the acquisition process of a foreign language. Our objective is to identify technologies that can facilitate a more efficient and immersive learning experience, ultimately leading to higher levels of language proficiency.

Integrating technological tools in language teaching presents an exceptional opportunity to create compelling and captivating lessons that foster learners' interest and participation. One of the most significant trends in the use of technology in language teaching is the growing preference for online resources and mobile applications. In this era, modern students have an abundance of access to numerous open resources that offer interactive exercises, video tutorials, tests, and other learning materials.

The following is a compilation of programs and resources that can facilitate the learning process:

1. Online language learning platforms: interactive resources such as Duolingo, Promova, Rosetta Stone, or Babbel offer learners exercises, tests, and games to enhance their English proficiency at any level.
2. Video tutorials and audio materials: YouTube, BBC Learning English, or TED

Talks can help learners acquire a better grasp of the language by providing them with a better understanding of its usage in real-life situations.

3. Mobile apps: Anki or Quizlet, for instance, empower learners to create their own vocabulary sets, take tests, and review materials on the go.

4. Online dictionaries and reference books: dictionaries such as the Cambridge Dictionary or Oxford Learner's Dictionary can help learners find definitions and usage examples of words and offer audio recordings of word pronunciations.

5. Interactive exercises and games: resources such as Quizizz, Wordwall or Kahoot are valuable tools that enable learners to create engaging and meaningful interactive exercises and tests that help them test their knowledge.

6. Online reading resources and audiobooks: learners can enhance their reading and comprehension skills by utilizing resources such as Audible or Kindle, which enable them to read or listen to books in English.

In addition, it is crucial to consider the advancement of intelligent systems and artificial intelligence (AI) technologies that can personalize the learning experience. Modern technology offers automated speech error analysis systems, recommendations for enhancing pronunciation and grammar, and customized learning plans. These AI-powered tools are designed to provide an individualized approach to language learning, which ultimately leads to better learning outcomes.

In summary, using technology in language teaching is no longer an option but a necessity. Embracing these technological advancements can provide a more effective and engaging learning experience and ultimately lead to better language proficiency.

References:

1. Зінченко В., Чевердак П. Викладання філологічних дисциплін за допомогою використання сучасних комп'ютерних програм. *Нова педагогічна думка*. 2019. № 2(98). С. 39-43. URL: <http://elibrary.donnuet.edu.ua/id/eprint/1581>
2. Недашківська, Т.Є., Шепя, Н.С., Лещенко, А.В. Перспективи використання віртуальних асистентів та інших інтелектуальних систем у процесі вивчення

філологічних дисциплін. *Вісник науки та освіти*, №11(17), серія «Педагогіка», Грудень 2023. С. 965-977. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-11\(17\)-965-977](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-11(17)-965-977)

3. Романюк В.Л., Лещенко А.В. Інтерактивні методи навчання у формуванні професійної іншомовної комунікативної компетентності майбутніх офіцерів Національної гвардії України в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Київського інституту Національної гвардії України*. Київ: КІ НГУ. 2023. №1 (2). С. 34-41. DOI: <https://doi.org/10.59226/2786-6920.1.2023.34-41>

МУЗАЛЕВСЬКА Руслана Олександрівна,
студентка 1 курсу магістратури,
спеціальності 035 Філологія, Київський
міжнародний університет
СКИБА Оксана Миколаївна,
викладач кафедри мовної підготовки,
Київський інститут Національної гвардії
України

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ МОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Використання сучасних технологій, таких як веб-платформи, додатки для смартфонів та онлайн-класи, є одним з інноваційних способів вивчення мов. Доступність та інтерактивність цих ресурсів сприяють ефективному розвитку мовних талантів і навичок. Завдяки гнучкості навчання в будь-який час і в будь-якому місці, онлайн-курси дозволяють студентам створювати власний графік вивчення мови. Завдяки використанню ігор, мобільні додатки, зокрема, допомагають користувачам покращити свої розмовні навички та розширити словниковий запас, що робить навчання більш цікавим та ефективним. Веб-платформи дають можливість спілкуватися з іншими студентами та носіями мови, що розширює кругозір і допомагає практикувати розмовну мову. Ці креативні методи роблять вивчення мови більш доступним і цікавим, що підвищує бажання студентів вивчати мову.

Завдяки впровадженню інтерактивних методик і тренінгів покращуються комунікативні здібності студентів, що сприяє розвитку мовленнєвої культури. Заохочуючи студентів до активної участі в навчальному процесі та розвиваючи їхню здатність раціонально та ефективно висловлювати свої думки, ця стратегія допомагає встановити високий рівень мовної культури. Студенти можуть вільно висловлювати свої думки та наводити переконливі аргументи на користь своєї думки під час навчання з використанням інтерактивних методів викладання, включаючи дебати, рольові ігри, групові дискусії тощо. Критичне мислення

розвивається разом з умінням говорити та слухати завдяки навчанню цим методам. Вміння чітко та аргументовано висловлювати свої думки має вирішальне значення як для академічної кар'єри, так і для майбутнього професійного життя.

Удосконалення навичок письма – ще один аспект розвитку мовленнєвої культури. Написанню логічних, зрозумілих і таких, що відповідають мовним нормам, текстів сприяє вивчення стилістики, літературних засобів і граматичних правил. Розуміння рідної мови в усій її складності та красі сприяє вихованню поваги до мови як складової культурної спадщини та збереженню національної ідентичності. Оскільки розвиток мовленнєвої культури сприяє формуванню всебічно розвиненої особистості, здатної ефективно спілкуватися та успішно функціонувати в суспільстві, це є важливим завданням у сучасному освітньому середовищі.

Дослідження та впровадження новітніх методів у навчальний процес – це дві сфери, де професійна мовна компетенція має куди рости. Це передбачає застосування найсучасніших методик викладання, спрямованих на підвищення ефективності засвоєння мови. Це може бути проектне навчання, включення ігрових компонентів, інтерактивне навчання та інші методи, які гарантують активну участь студентів у навчальному процесі. Використання новітніх технологій та регулярне оновлення навчальних стратегій також має вирішальне значення. Використання новітніх цифрових інструментів для вивчення мови має вирішальне значення в сучасному суспільстві, оскільки технології швидко розвиваються. До них відносяться додатки для вивчення мови для смартфонів, веб-сайти, що пропонують онлайн-курси, застосування штучного інтелекту для персоналізації навчання та багато іншого.

В умовах інформаційної агресії мовна підготовка повинна робити сильний акцент на тому, щоб допомогти студентам розвинути критичне мислення та лінгвістичні прийоми. Люди повинні вміти критично та об'єктивно оцінювати інформацію, яку їм надають, адже інформаційне середовище сьогодні переповнене різноманітною і часто недостовірною інформацією. Навчитися чітко і послідовно

формулювати свої ідеї, відстоювати свою позицію та успішно доносити свої думки - все це є частиною розвитку навичок говоріння. Завдяки цьому стає легше запобігти інформаційним маніпуляціям та поширенню неправдивої інформації. Крім того, в умовах інформаційних атак розвиток навичок критичного мислення є надзвичайно важливим. Люди повинні вміти оцінювати достовірність джерел, відокремлювати факти від домислів і маніпуляцій, аналізувати дані та робити логічні висновки.

Комунікаційні компетенції у цифровому середовищі стають все більш важливими в сучасному світі, де використання цифрових інструментів для спілкування стає все більш поширеним. Уміння використовувати ці інструменти дозволяє ефективно спілкуватися з різними аудиторіями та досягати поставлених комунікативних цілей. Одним з ключових аспектів цифрової комунікації є вміння користуватися різноманітними електронними засобами комунікації, такими як електронна пошта, соціальні мережі, месенджери, відеоконференції тощо. Це дозволяє людям швидко та зручно обмінюватися інформацією, встановлювати контакти з колегами, партнерами та клієнтами. Крім того, у цифровому середовищі важливим є розвиток навичок візуальної комунікації, таких як створення презентацій, відео та інших візуальних матеріалів. Вміння створювати і використовувати ці матеріали ефективно допомагає в передачі інформації та залученні уваги аудиторії. Таким чином, розвиток комунікаційних компетенцій у цифровому середовищі є важливим аспектом сучасного життя. Вміння ефективно використовувати цифрові інструменти комунікації дозволяє досягати успіху як у професійній, так і у особистій сфері.

Список використаних джерел:

1. Голуб Н. О. Використання цифрових технологій у формуванні комунікативної компетентності майбутніх фахівців у сфері туризму та готельно-ресторанного бізнесу. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"*, № 7. Київ. 2019. С. 15-18.

2. Кузьмінська О. В. Формування мовленнєвої компетенції студентів-філологів у вищих навчальних закладах. *Наукові записки Інституту журналістики: збірник наукових праць*, № 67. К.: Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. 2017. С. 253-257.
3. Петренко О. І. Формування професійної мовної компетентності майбутніх учителів іноземних мов. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Педагогічні науки*, № 36. Херсон: Херсонський державний ун-т. 2016. С. 65-68.
4. Попова О. О. Інноваційні підходи до формування комунікативної компетентності учнів у процесі вивчення іноземної мови. *Наукові записки Інституту журналістики: збірник наукових праць*, № 74. К.: Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. 2018. С. 321-326.
5. Шубіна О. О. Формування мовленнєвих компетенцій студентів у вищих навчальних закладах у контексті сучасних викликів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*, № 27(1). Одеса: видавничий дім «Гельветика». 2018. С. 134-138.

ПЕРМЯКОВ Дмитро Сергійович,
курсант факультету забезпечення державної безпеки, 213 навчальної групи, Київський інститут Національної гвардії України
КОЗАК Валентина Андріївна,
кандидат філологічних наук, доцент кафедри мовної підготовки, Київський інститут Національної гвардії України

ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЗА ДОПОМОГОЮ ТЕЛЕГРАМ-КАНАЛУ

У сучасному світі, де технології розвиваються стрімкими темпами, штучний інтелект (далі – ШІ) стає дедалі важливішою частиною повсякденного життя. Він стає в пригоді й там, де йдеться про автоматизацію рутинних завдань, і там, де йдеться про використання складних аналітичних систем. ШІ змінює підходи до роботи, навчання та спілкування. Водночас нині спостерігаємо різні міркування щодо ШІ: від ідеалізації до закликів не перебільшувати його значення.

На нашу думку, сьогодні бракує фахової комунікації з масовою аудиторією щодо можливостей ШІ, практичних порад щодо його використання, загроз, які криються в непередуманому використанні можливостей ШІ. Наприклад, ШІ може стати хорошим помічником під час вивчення іноземної мови. Допоможе згенерувати необхідне зображення. Але коли згенеровані ШІ зображення українських військовослужбовців поширюються соціальними мережами з метою зібрати кошти на потреби військових, викликати співчуття, спонукати долучитись до захисту країни – це погана тенденція. Адже в країні, де триває війна, справжні герої – реальні військові, з реальними обличчями, історіями, долями.

Щодо використання ШІ, на нашу думку, варто активно спілкуватися з потенційними користувачами. Створювати цікавий контент, який допомагатиме розібратися з можливостями ШІ, пропагувати обдумане використання можливостей ШІ з урахуванням критичного мислення та інфомедійної грамотності. Одним із найбільш зручних форматів для реалізації згаданого вважаємо телеграм-канали.

Телеграм, незважаючи на його засміченість анонімними каналами, попри низку дискусій щодо того, де варто чи ні використовувати його можливості, залишається платформою з високим рівнем проникнення та зручністю використання. І доки нема обмежень щодо використання означеної соціальної мережі в Україні, вважаємо, варто використовувати його можливості з метою поширення якісної інформації про можливості ШІ.

З метою популяризації можливостей ШІ було створено телеграм-канал «CyberMozok» [3]. Його мета – поширювати свіжу інформацію про ШІ, допомагати користувачам розібратися з особливостями використання ШІ. Телеграм-канал містить рерайт інформації з провідних українських та іноземних ресурсів на тему ШІ, а також авторські пости з рекомендаціями щодо правильного використання нейромереж, інструкції для цього, графічні приклади робіт різних нейромереж, жартівливий контент з теми для легшого сприйняття.

Під час створення повідомлень, що містять рекомендації та інструкції щодо правильного використання нейромереж, враховуються поради досвідчених користувачів та особистий досвід засновника телеграм-каналу Дмитра Пермякова.

Важливим аспектом є поширення інформації про телеграм-канал з метою пошуку та охоплення цільової аудиторії. З цією метою ми використали можливості соціальної мережі «Лінкедін», адже вона охоплює аудиторію, що зацікавлена темою інформаційних технологій, а також телеграм-канал «Я нейромережа, я так бачу», що налічує 8863 підписників (станом на день звернення).

Зазначимо, що на початковому етапі ми насамперед намагаємось відшукати максимально зацікавлених темою користувачів. Тому важливим є не кількісний, а якісний складник. В мережі «Лінкедін» було створено два пости [1, 2], які набрали 400 переглядів. Як результат – одна вподобайка і жодного підписника. Жодним фінансових витрат не було. Такий результат свідчить про те, що процес пошуку й залучення цільової аудиторії – дуже важливий, але непростий. Така робота має бути систематичною і з використанням можливостей усіх ресурсів, що можуть стати в пригоді.

Поширення інформації в телеграм-каналі «Я нейромережа, я так бачу» [4], коштувало 300 грн. Пост перебував у «топі» протягом двох годин і поза ним на каналі протягом 48 годин. Завдяки цьому вдалось залучити 10 нових підписників (30 грн за одного підписника). Як свідчить практика, вартість залучення одного підписника в телеграм-каналах подібного сегменту може коштувати від 13 до 35 грн. Це залежить від часу, коли викладено рекламу, тематики каналу і самого вмісту рекламного посту (його текстового та візуального наповнення).

Отже, можливості й сфера використання ШІ в Україні – тема, що актуальна, але недостатньо розроблена, хоча використання нейромереж набирає обертів в Україні. Відсутність ефективної комунікації щодо можливостей ШІ зумовлює виникнення хибної думки про те, що ШІ – це передусім про розважальний контент. Важливо пропагувати грамотне використання ШІ, доносити до масової аудиторії максимально простими і зрозумілими слова відомості про його можливості. Невміння використовувати можливості ШІ чи неправильне використання призводить до помилок різної ваги. Телеграм-канал «CyberMozok» має на меті популяризувати можливості ШІ, допомагати використовувати їх обдуманно і грамотно.

Список використаних джерел:

1. Допис Дмитра Пермякова з метою поширення інформації про телеграм-канал «CyberMozok» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL:https://www.linkedin.com/posts/permiakov-dmytro_aveavs-auyaulavbautauuaurauuaujavsvt-avsautautauuauiaugavcavsavt-activity-7175216386749722625-j9P7?utm_source=share&utm_medium=member_desktop (Дата звернення 9.04.2024).
2. Допис Дмитра Пермякова з метою поширення інформації про телеграм-канал «CyberMozok» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: https://www.linkedin.com/posts/permiakov-dmytro_cybermozok-ua-activity-7175202994685108224-14s1?utm_source=share&utm_medium=member_desktop (Дата звернення 9.04.2024).

3. Сторінка телеграм-каналу «CyberMozok» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: https://t.me/cyberMozok_ua/11 (Дата звернення 9.04.2024).
4. Сторінка телеграм-каналу «Я нейромережа, я так бачу» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <https://t.me/nejromerezha/2950>

ПЕТРИК Лада Вікторівна,

*кандидат педагогічних наук, старший
викладач кафедри іноземних мов і методик їх
навчання факультету педагогічної освіти
Київського столичного університету імені
Бориса Грінченка*

КОШАРНА Наталія Володимирівна,

*кандидат педагогічних наук, доцент
завідувач кафедри іноземних мов і методик
їх навчання факультету педагогічної освіти
Київського столичного університету імені
Бориса Грінченка*

МЕДІАГРАМОТНІСТЬ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ АГРЕСІЇ

Сучасний світ, насичений інформацією, впливає на всі складові життя суспільства і кожної людини окремо. Важливо бути обізнаним з тим, як оперувати цією інформацією, зокрема агресивною. Відтак, варто володіти медіаграмотністю, якій належить одне з ключових місць, адже саме вона може змінити роль користувача медіа з пасивного на активного.

Розглядаючи медіаграмотність крізь призму професійного дискурсу педагогічної діяльності, зауважимо, що вона пов'язана не лише зі знаннями у сфері медіа, а й обізнаністю в різноманітних медіатехнологіях, методів їхнього застосування та відповідних медіазасобів, що потребують уміння критично сприймати, аналізувати, оцінювати інформацію, отриману з різних медіа, навички добирати та створювати дидактичні медіатексти.

Зазначимо, що медіазасоби — інструменти, які спонукають особистість до інтенсивного життя у глобалізованому світі. Проте для умілого, корисного та правильного застосування медіазасобів у навчанні, зокрема іноземних мов, майбутньому педагогу варто навчитись оперувати такими новими медіанавичками, як гра, продуктивність, моделювання, виділення, багатозадачність, розподілене пізнання, колективний розум, судження, трансмедіа-навігація, робота в мережі,

ведення переговорів, візуалізація [1, с. 103].

Спираючись на погляди дослідників [2; 3; 4], у нашій роботі сутність медіадидактичного супроводу іншомовної підготовки майбутніх учителів початкової школи полягає у забезпеченні їх методичною підтримкою, яка дозволить їм ефективно розв'язувати завдання (ситуації) засобом іноземної мови та досягати позитивних результатів.

Медіадидактичний супровід спрямований на створення будь-якого комунікативного середовища. До прикладу, якщо ми розглядаємо іншомовну підготовку майбутнього педагога, то медіадидактичний супровід передбачає чітко сформульовані завдання (ситуації, інструкції) у межах тематики навчальної дисципліни та способи для аналізу, оцінювання, створення та дій, використовуючи різні медіазасоби, використовуючи іноземну мову. Таким чином, спрямованість на інтеграцію формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх педагогів та їхньої медіаграмотності зумовлює оновлення змісту, урізноманітнення технологій навчання іноземної мови та розширення форм, способів та прийомів навчання іноземної мови. Зазначене має своє відображення у медіадидактичному супроводі іншомовної підготовки майбутніх фахівців. Він вирізняється комплексністю, адже доповнення змісту дисциплін «Іноземна мова з методикою навчання», «Практика усного і писемного мовлення», «Сучасна англійська мова з практикумом» темами та питаннями, які пов'язані з розумінням, критичним аналізом та оцінюванням медіа різного типу автоматично потребує застосування медіазасобів та способів роботи з ними [2; с. 116-117].

Отже, сформована медіаграмотність сучасного педагога дозволить бути обізнаним в питаннях інформаційної агресії, швидко реагувати на завуальовані наративи сьогодення, вміти протистояти провокативним інформаційним викликам.

Список використаних джерел:

1. Петрик Л.В. (2017) Медіаграмотність як навичка XXI століття. *Педагогічна освіта: теорія і практика* (27). с. 100-103. ISSN 2311-2409

2. Петрик Л.В. (2021) Медіадидактичний супровід іншомовної підготовки майбутніх учителів початкової школи. *Освітологічний дискурс* (1(32)). с. 112-128. [https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/35387/1/Petryk%20L.V. MSIPMYPH.pdf](https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/35387/1/Petryk%20L.V.%20MSIPMYPH.pdf)
3. Kotenko O., Kosharna N., Holovatenko T. (2020). Pre-Service Primary School Teacher's Foreign Language Training by Means of Using Innovative Technologies [Electronic resource] / O. Kotenko, N. Kosharna, T. Holovatenko // *International Perspectives on Creativity in the Foreign Language Classrooms : monograph* / Nova Science Publishers, *International Perspectives on Creativity in the Foreign Language Classrooms*. P. 257–280.
4. Rudnik, Y. (2023) The use of the Metaverse studio application in foreign language teaching as an innovative AR technology. *Open educational e-environment of modern University*, № 14. P. 40-49. DOI: 10.28925/2414-0325.2023

РУДНІК Юлія Вікторівна,
*кандидат педагогічних наук,
Київський столичний університет
імені Бориса Грінченка*

**РЕАЛІЗАЦІЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАННЯ
СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ
ФОРМУВАННЯ ЇХНЬОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ
КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У
ДИСТАНЦІЙНОМУ ФОРМАТІ**

У зв'язку з впровадженням освіти 4.0, переходом на дистанційні форми навчання, що зумовлено спочатку карантинними обмеженнями спричиненими пандемією COVID-19, а надалі повномасштабною війною в Україні, актуальність застосування дидактичного потенціалу різноманітного технологічного арсеналу електронного навчання не викликає сумнівів. Зокрема, розвиток цифрових та медіатехнологій сприяє підвищенню ефективності формування іншомовної комунікативної компетентності у контексті професійного становлення майбутнього фахівця.

Особливостями організації дистанційного навчання та реалізації освітнього процесу із застосуванням дистанційної технології Ну-Flex в Київському столичному університеті Бориса Грінченка є супровід викладання дисциплін іншомовного циклу електронними курсами на платформі Moodle [1; 2]. Варто зазначити, що такі курси проходять процедуру сертифікації та укладені відповідно до освітніх програм підготовки студентів означених спеціальностей.

Студенти немовних спеціальностей («Хореографія», «Музичне мистецтво», «Музичне мистецтво (сольний спів)», «Образотворче мистецтво», «Дизайн») на першому (бакалаврському) освітньому рівні опановують професійною іншомовною компетентністю у межах дисципліни «Іноземна мова (англійська)», яка передбачає обсяг матеріалу розподілений у межах 10 змістових модулів.

З урахуванням видів занять, передбачених робочими програмами навчальних

дисциплін організація електронного навчання на платформі Moodle передбачає виконання студентами лекційних, семінарських та практичних занять, завдань самостійної роботи та модульного контролю. Такі ресурси як форум - дозволяють організувати обговорення, отримати зворотний зв'язок, або оцінити діяльність студентів. Завдяки можливості додати будь-які медіаресурси застосування платформи Moodle стає універсальним, завдяки можливості вбудувати ролики з YouTube (зокрема виступи TedTalk), а також будь-які сторонні вправи, створені у різноманітних ресурсах (Canva, Genially, LearningApps, Wardwall, Powtoon, ThingLink, Wordart) за допомогою html-коду.

Завдяки тенденціям розвитку персоналізованого навчання, а також у межах вивчення окремих модулів дисципліни "Іноземна мова (англійська), крім виконання завдань на платформі дистанційного навчання Moodle, студентам можна запропонувати додатково відвідати вебінари Cambridge, Oxford, Pearson, а також проходження масових відкритих онлайн-курсів таких загальновідомих як от Coursera, EdEra, Prometheus, Udemy та інших.

Оскільки доступність технологій доповненої та віртуальної реальності стає ширшою перспектива їх найближчої імплементації стає більш ймовірною. Вже сьогодні на заняттях з іноземної мови можна використовувати спеціальні картки доповненої реальності з серії Octalund 4D+, або створювати власні у ресурсі Unite AR. Найпопулярнішим видом віртуальної симуляції, який є популярним серед студентів немовних спеціальностей у межах дисципліни - є відвідування та створення екскурсії віртуальним музеєм чи картинною галереєю.

Оскільки, дистанційний формат навчання передбачає синхронне, асинхронне та змішане навчання більшість студентів індивідуально вивисують свою професійну іншомовну комунікативну компетентність. Відтак, з урахуванням доступності окулярів віртуальної реальності студенти можуть підвищувати свій рівень володіння іноземною мовою користуватись такими додатками як Language Lab, переглядати VR фільми такі як Mayflower, Solar System VR, поєднувати процес опанування мовою з візуальним досвідом у форматі відвідування картинних

галерей та музеїв за допомогою The Omni Gallery, Great Paintings VR, або подорожуючи мапою із застосуванням безплатного програмного забезпечення Google Earth VR, або передплативши додатки на кшталт Brink Traveler [3; 4]. Дидактичний потенціал означених додатків є особливо корисним у межах вивчення тематики, присвяченої подорожам, мистецтву та історичним аспектам.

Отже, реалізація можливостей електронного навчання студентів немовних спеціальностей у процесі формування їхньої професійної іншомовної комунікативної компетентності полягає у розширенні освітнього середовища завдяки інтеграції інноваційних технологій навчання іноземних мов, переходу на більш персоналізоване та диференційоване навчання, що завдяки включенню аспектів гейміфікації не лише сприяє підвищенню мотивації до опанування іноземною мовою, а й сприяє стимулюванню їх активності та розвитку творчості у контексті формування їх іншомовної особистості, що своєю чергою впливає на ефективність подальшої іншомовної професійної комунікації в міжкультурному просторі.

Список використаних джерел:

1. Kosharna, N., & Petryk, L. (2022). NuFlex organization of foreign language teaching: specialties 013 «primary education» and 012 «preschool education». *Continuing Professional Education: Theory and Practice*, (3), 24–32. <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2022.3.3>
2. Кошарна, Н. В., Петрик, Л. В., & Руднік, Ю. В. (2023). Застосування технології NuFlex у навчанні іноземних мов студентів педагогічних спеціальностей у контексті сучасних викликів. *Електронне наукове фахове видання “ВІДКРИТЕ ОСВІТНЄ Е-СЕРЕДОВИЩЕ СУЧАСНОГО УНІВЕРСИТЕТУ”*, (15), 62–72. <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2023.155>
3. Руднік, Ю. (2023). Застосування технологій доповненої та віртуальної реальності у викладанні іноземних мов. *Освітологічний дискурс*, (1(40)), 165–183. <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2023.110>
4. Rudnik, Y. (2022). Teacher students training to implement AR and VR technologies in foreign language teaching. *The Modern Higher Education Review*, (7), 84–93. <https://doi.org/10.28925/2518-7635.2022.78>

ХАРЬКОВА Анастасія Костянтинівна,
*магістрантка Інституту журналістики,
кіно і телебачення, Київський міжнародний
університет*

КОЗАК Валентина Андріївна,
*кандидат філологічних наук, доцент кафедри
мовної підготовки, Київський інститут
Національної гвардії України*

ВІЗУАЛІЗАЦІЯ ДАНИХ ЯК ЕЛЕМЕНТ КОМУНІКАЦІЇ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Візуалізація – це процес перетворення інформації, даних, ідей чи концепцій у візуальні наочні образи, такі як зображення, діаграми, відео, сайти та застосунки. У сучасному світі, переповненому інформацією, візуалізація стає одним з найважливіших інструментів комунікації, який дозволяє ефективно поширювати повідомлення. Завдяки засобам візуалізації ми не лише полегшуємо сприйняття інформації, а й допомагаємо користувачам створювати емоційний зв'язок, збільшувати привернення та утримання уваги інтернет-аудиторії. У цих тезах пропоную розглянути переваги візуалізації як інструмента комунікацій, види та прийоми візуалізації, її застосування в різних сферах, а також принципи ефективної візуалізації.

Візуалізація є потужним інструментом для полегшення сприйняття інформації. Людський мозок обробляє графічні дані краще та швидше, ніж текстову інформацію, що робить візуалізацію ефективним засобом донесення складних даних до споживачів у простій та зрозумілій формі. Крім того, візуалізація може викликати сильніший емоційний зворотний зв'язок та сформувати асоціації, чим допомагає створювати міцні відносини з інтернет-аудиторією. Засоби візуалізації найкращим чином стимулюють процес запам'ятовування у споживачів інформації, адже саме через зорове сприйняття людина краще сприймає подану інформацію.

Далі пропоную розглянути види та прийоми візуалізації, адже існує широкий спектр способів, які можна використовувати в комунікаціях. Засоби візуалізації

даних дозволяють презентувати складну інформацію та статистику у зрозумілій та привабливій формі. Прикладами такої візуалізації є: ілюстрації, графіки, діаграми, піктограми, іконки в дизайні інтерфейсів. За допомогою анімації ми можемо наочно демонструвати процеси, інструкції чи розповідати історії.

Саме через свій потужний вплив на споживача візуалізація знаходить широке застосування в абсолютно різноманітних сферах. До прикладу, часто ми зустрічаємо візуалізацію у маркетингу, рекламі, освіті та беззаперечно у дизайні де візуальні елементи використовуються як головний метод передачі інформації. У маркетингу та рекламі візуальні елементи використовуються для залучення уваги, створення емоційного зв'язку з аудиторією та підвищення впізнаваності брендів. В освіті та навчанні візуалізація допомагає полегшити розуміння складних ідей та процесів. У наукових презентаціях та публікаціях візуалізація даних є невід'ємною частиною для ефективного представлення результатів досліджень. У дизайні візуалізація покращує досвід користувача із сайтом чи застосунком і полегшує споживання інформації. Крім того, візуалізація відіграє важливу роль у корпоративних комунікаціях та звітності, допомагаючи донести ключові повідомлення та показники діяльності компанії.

Для того, щоб візуалізація була ефективним інструментом комунікації, важливо дотримуватися певних принципів. Найголовніший принцип подання графічної інформації – візуальні елементи повинні бути простими та зрозумілими для цільової аудиторії. Вони мають відповідати поставленим цілям комунікації та бути релевантними для аудиторії. Правильний вибір візуальних елементів та їх гармонійне поєднання також є ключовим фактором. Звичайно у підготовці візуалізації також важливо враховувати естетичні та дизайнерські аспекти, щоб презентація даних була привабливою із зрозумілою подачею інформації, що сприятиме легшому запам'ятовуванню.

Отже, ми можемо підбити підсумки, що візуалізація є потужним інструментом комунікації та дозволяє ефективно передавати повідомлення, ідеї та концепції у графічній формі. Вона полегшує сприйняття інформації, створює емоційний зв'язок

з користувачами, привертає та утримує увагу інтернет-аудиторії. Існує безліч різноманітних видів та прийомів візуалізації, які застосовуються в різних сферах, таких як маркетинг, реклама, наука та корпоративні комунікації. Для забезпечення ефективної візуалізації необхідно дотримуватися принципів простоти, релевантності, гармонійного поєднання візуальних елементів та естетичного дизайну. Безсумнівним є той факт, що у майбутньому візуалізація, залишатиметься ключовим інструментом комунікації, особливо з розвитком технологій та зростанням обсягів інформації.

Важливим аспектом візуалізації, який варто дослідити більш детально, є її здатність долати мовні та культурні бар'єри в комунікації. Візуальні елементи, такі як символи, піктограми та універсальні образи, можуть бути зрозумілими для людей з різним мовним та культурним походженням. Це робить візуалізацію особливо цінним інструментом для міжнародних компаній, глобальних брендів та організацій, які прагнуть ефективно спілкуватися з різноманітними аудиторіями по всьому світу.

Крім того, візуалізація відіграє важливу роль у створенні доступних та інклюзивних форм комунікації. Правильно використані візуальні елементи можуть полегшити сприйняття інформації для людей з обмеженими можливостями, такими як порушення зору чи когнітивні розлади. Наприклад, використання контрастних кольорів, чітких ліній та простих образів може допомогти людям із порушеннями зору краще розуміти повідомлення, а візуальні метафори та аналогії можуть зробити інформацію більш доступною для людей з когнітивними розладами.

Варто також звернути увагу на важливість навичок візуалізації в різних професіях та сферах діяльності. Поряд з традиційними творчими професіями, такими як дизайн, ілюстрація та мультимедіа, здатність ефективно візуалізувати інформацію стає все більш цінною в багатьох інших галузях. Аналітики, науковці, маркетингологи, викладачі та фахівці з комунікацій все частіше покладаються на візуалізацію для донесення своїх ідей, результатів досліджень та повідомлень. Тому розвиток навичок візуалізації, таких як графічний дизайн, обробка зображень,

створення інфографіки та візуалізація даних, стає важливим для фахівців у різних сферах.

Стрімкі тенденції поширення технологій та появою нових інструментів візуалізації, ми можемо очікувати ще більшої інтеграції візуальних елементів у комунікацію майбутнього. Технології доповненої та віртуальної реальності, інтерактивні візуалізації, 3D-модельовання та анімація відкривають нові можливості для створення захопливих візуальних вражень. Такі інноваційні підходи дозволяють поширювати інформацію наочно, чим привертають та значно довше утримують увагу аудиторії, особливо в інтернеті.

Отже, візуалізація є невід'ємним інструментом сучасної комунікації, який допомагає долати бар'єри, підвищувати доступність інформації та створювати потужний емоційний зв'язок з аудиторією. Разом із потужним розвитком технологій зростає також важливість візуальної грамотності, майстерне володіння візуалізацією стане ще більш необхідним для успішної комунікації в різних сферах діяльності та потребує більших наукових досліджень.

ЧУМАК Олександр Володимирович,
*курсант факультету забезпечення
державної безпеки, 123 навчальної групи,
Київський інститут Національної гвардії
України*

КОЗАК Валентина Андріївна,
*кандидат філологічних наук, доцент кафедри
мовної підготовки, Київський інститут
Національної гвардії України*

ВИКОРИСТАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ТІКТОКУ ЯК ПЛАТФОРМИ ДЛЯ ПРОСУВАННЯ ПРОУКРАЇНСЬКОГО КОНТЕНТУ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ АГРЕСІЇ

Соціальна мережа «Тікток», що повністю побудована на відеоконтенті, дуже стрімко набирає популярність у світі. Означену платформу називають ефективним майданчиком для просування власного бізнесу. Її алгоритми досі залишаються одними з найскладніших, якщо порівнювати з іншими соціальними мережами. Достеменно не відомо, як саме тікток підбирає відео для кожного користувача, яким чином виявляє подібні відео, враховує текстовий опис, хештеги, і яке має значення геолокація споживачів та авторів контенту. Спробуємо звернути увагу на платформу «Тікток» крізь призму просування проукраїнського контенту в умовах російсько-української війни.

Після початку повномасштабної війни Росії проти України соціальні мережі суттєво обмежили чи видалили акаунти російських державних медіа та кремлівських пропагандистів [1]. Утім низка досліджень засвідчує, що тема війни в Україні виявилась занадто чутливою в соціальних мережах, «проукраїнський контент зазнає суттєвих утисків» [1].

Те, що Україна та Росія більше не належать до спільного регіону модерування контенту в соцмережі «Тікток», мало б допомогти просувати проукраїнський контент. А також уникнути заангажованості модераторів, переконані фахівці. Проте низка досліджень засвідчує, що просувати проукраїнський контент не завжди просто, адже виникає багато чинників, що цьому заважають. В означеній соціальній

мережі й досі поширюються пропагандистські відео способом тіншового просування. Користувачі мережі можуть переглядати проросійський контент у загальному потоці, навіть якщо не підписані на російські акаунти. Трапляються відео, що пропагують ненависть до українців, намагаються дискредитувати Україну у світі. Як приклад – масована таємна операція російського впливу на базі соцмережі «Тікток», що була спрямована на ексміністра оборони України Олексія Резнікова [2]. «Блокувати проукраїнський контент у тіктоці допомагають кремлівські ботоферми, яких в Україні й досі багато» [1].

На думку фахівців видання **ТЕКСТИ.org.ua**, які дослідили неполітичний сегмент тіктоку, щоб зрозуміти, «чи проникають російські впливи через розважальний контент цієї мережі» [3], найслабшим місцем означеної соцмережі є гумористичний контент. «Тікток показує українцям відео російських стендаперів, і часто це «задорновщина», тобто висміювання Заходу» [3]. У Росії користувачі мережі «Тікток» не можуть переглядати відео з-поза меж РФ, що зроблено на вимогу Кремля. В Україні подібного модерування нема, часто відсутній надійний захист від російського і проросійського контенту.

Щоб мінімізувати вплив російського контенту фахівці рекомендують вводити запити українською мовою (уникаючи однакового звучання з російськими аналогами), намагатись не дивитися будь-які (навіть аполітичні) відео, наприклад, із російським гумором. Адже «кожне переглянуте відео з умовним Галустяном збільшує ймовірність того, що він знову потрапить до вас у стрічку. І цього разу вже не з жартами про павуків, а з расистською мініатюрою на тему геополітики» [3].

Незважаючи на те, що тікток продовжує бути платформою, через яку без зайвих труднощів Росія поширює свою пропаганду на українську аудиторію, ігнорувати означену соціальну мережу не можна. Адже в такому разі ми дозволимо ворогові повністю зайняти цю нішу і поширювати дезінформацію, якій краще намагатись протидіяти, ніж аналізувати наслідки впливу. На нашу думку, необхідно не просто збільшувати кількість проукраїнського контенту на платформі «Тікток», а створювати цей контент у такому вигляді, який буде зрозумілий і цікавий аудиторії.

Список використаних джерел:

1. Як TikTok блокує українські відео і просуває російські URL: <https://www.rfi.fr/uk/україна/20221101-як-тікток-блокує-українські-відео-і-просуває-російські> (Дата звернення 9.04.2024).
2. Російське ІПСО проти Резнікова. Як тисячі ботів у TikTok створювали фейки про корупцію в уряді України – розслідування URL: <https://www.texty.org.ua/fragments/111363/rosijske-ipso-proty-reznikova-yak-tysyachi-botiv-u-tiktok-stvoryuvaly-fejky-pro-korupciyu-v-uryadi-ukrayiny-rozsliduvannya/> (Дата звернення 9.04.2024).
3. Гумор і новини. Як російська пропаганда просочується крізь тікток URL: <https://texty.org.ua/articles/111303/tiktok-hashtags-net/> (Дата звернення 7.04.2024).

БЕРЕЗОВСЬКА Юлія Андріївна,
*здобувач вищої освіти (бакалавр),
Національна академія Державної
прикордонної служби України,
м. Хмельницький*

ШУМОВЕЦЬКА Світлана Павлівна,
*доктор педагогічних наук, доцент,
Національна академія Державної
прикордонної служби України,
м. Хмельницький*

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ- ПРИКОРДОННИКІВ: СКЛАДОВІ ТА ОСОБЛИВОСТІ

Комунікація є ключовим елементом у сучасному суспільстві, особливо для майбутніх офіцерів-прикордонників, які гарантують безпеку державного кордону. Комунікативна компетентність для цієї категорії офіцерів означає не лише здатність ефективно спілкуватися, а й розуміння контексту, уміння використовувати необхідні комунікативні стратегії [1, с. 76–78].

Майбутні офіцери-прикордонники зустрічаються з різними людьми на міжнародному рівні, тому повинні володіти не лише рідною мовою, а й мовами країн, що межують з Україною. Це дозволить їм ефективно взаємодіяти з іноземними громадянами, представниками інших правоохоронних органів та міжнародними організаціями.

Комунікативна компетентність офіцерів-прикордонників передбачає також уміння ефективно використовувати вербальні та невербальні засоби спілкування. Захисники кордону повинні вміти чітко виражати свої думки та інструкції, вміти слухати та розуміти інших. Невербальні сигнали, такі як жести, міміка та тіло, можуть мати велике значення у встановленні контакту з іншими людьми, особливо у ситуаціях, коли мовний бар'єр стає перешкодою.

Важливою частиною комунікативної компетентності є здатність адаптувати свої комунікативні стратегії до конкретних ситуацій. Офіцери-прикордонники повинні бути готові до різноманітних сценаріїв спілкування, зокрема взаємодії з

дипломатичними представниками, звичайними громадянами чи порушниками. Офіцери повинні бути уміти аналізувати ситуацію та вибрати найбільш ефективний спосіб комунікації залежно від обставин.

Для формування у курсантів комунікативної компетентності важливе значення має пошук оптимальних шляхів навчання, зокрема орієнтація на комунікативний підхід, використання інтерактивних, проблемних та дослідницьких методів. Важливо також підтримувати контакти між прикордонними вишами різних країн, організувати постійні обміни досвідом та навчальними практиками.

Отже, комунікативна компетентність є критично важливою для офіцерів-прикордонників. Вони повинні володіти не лише мовними навичками, а й уміти ефективно використовувати різноманітні комунікативні стратегії в різних ситуаціях. Від їхньої комунікативної компетентності залежить не лише їхня власна безпека, а й безпека державного кордону та стабільність міжнародних відносин.

Список використаних джерел:

1. Семенюк О. А., Паращук В. Ю. Основи теорії мовної комунікації: навч. посібник. Київ: ВЦ «Академія», 2010. 240 с.

КАРПУШИНА Майя Григорівна,
*кандидат педагогічних наук, доцент,
Національна академія Державної
прикордонної служби України імені Богдана
Хмельницького, м. Хмельницький*
КУСЯК Людмила Григорівна,
*Національна академія Державної
прикордонної служби України імені Богдана
Хмельницького, м. Хмельницький*

ЯКІСНЕ ОНОВЛЕННЯ В ОСВІТІ З CANVAS: МОЖЛИВОСТІ НАВЧАЛЬНОЇ ПЛАТФОРМИ НОВОГО ПОКОЛІННЯ

Впровадження інноваційних технологій на сучасному етапі супроводжується використанням найновіших платформ, які постійно удосконалюються. Однією з таких є CANVAS, сучасна платформа управління навчанням (Learning Management System, LMS), розроблена компанією Instructure, і призначена для організації та виконання навчальних курсів в онлайн-середовищі. Сьогодні ця платформа витіснила Moodle у всіх провідних вузах Європи і США. CANVAS – це розробка дистанційного курсу, яка надає викладачам і студентам зручні інструменти для спілкування, співпраці, проведення оцінювання та взаємодії з навчальними матеріалами.

Викладачі кафедри іноземних мов пройшли курси в рамках програми TESOL Institute «Викладання в умовах кризи: інноваційні інструменти, стратегії та підходи до покращення вивчення англійської мови для українці» і як результат вже створили власні курси на платформі CANVAS: з Практичної граматики англійської мови (ПГАМ) Grammar Mastery: Unlocking Fluent English, Практичного курсу основної іноземної (англійської) мови (ІКОІМ) Border Shield: Detecting and Eliminating Crimes at International Borders, Англійської мови за професійним спрямуванням (ІМПС) Global Sentry: Exploring Border Guard Agencies.

Курс з ПГАМ Grammar Mastery: Unlocking Fluent English пропонує низку інтерактивних завдань з метою опанування граматики англійської мови відповідно

до робочої програми навчальної дисципліни з ПГАМ та врахуванням комунікативного підходу до вивчення граматики. Сама назва Grammar Mastery: Unlocking Fluent English відображає практичний фокус курсу, підкреслюючи опанування граматики англійської мови, одночасно наголошуючи на меті досягнення вільного використання мови у комунікації. Цей курс починається з ознайомлення з завданнями курсу й окремих модулів, наприклад: Sentence or Clause, Grammar Building Blocks: Unleashing the Power of Parts of Speech, Mastering the Mysteries of Verb Tenses, Voice Transformer: Unlocking the Power of the Passive. Кожен модуль знайомить слухачів з його метою. Завдання викладені у порядку зростання складності: від простого до складного. Перше завдання передбачає обговорення, далі – низка тренувальних вправ інтерактивного характеру. Кожен модуль завершується тестом, який оцінюється самою платформою за встановленими критеріями.

Курс з ПКОІМ, Border Shield: Detecting and Eliminating Crimes at International Borders складається з трьох модулів: Border-related crimes, Criminal investigation: detecting stolen vehicles, and Trafficking in human beings and migrant-smuggling. Кожен модуль враховує підходи до формування освітніх цілей когнітивної сфери таксономії Блума, включаючи знання, усвідомлення, застосування, аналіз, синтез й оцінювання. Так на рівні знань модуль передбачає розпізнавання й знання специфіки термінології, конкретних фактів, базових понять, способи роботи з класифікаціями, категоріями, наприклад, види злочинів, тощо. На рівні усвідомлення модуль розраховує на розуміння фактів та ідей шляхом упорядкування кроків розслідування злочину у логічному порядку; узагальнення шляхом добору термінів до їхніх визначень й ідентифікації характеристики злочинів; доповнення текстів відповідними дієсловами з метою демонстрації розуміння контексту. На рівні застосування передбачається використання набутих знань для розв'язання проблем, виявлення зв'язків і застосування їх у нових ситуаціях. До прикладу: Злочинець придбав у спільника паспорт і змінив фотографію та біографічні дані. (The criminal purchased a passport from an accomplice

and changed the picture and the biographical data.) Як виявити цей злочин під час перевірки документів? На рівні аналізу призначається вивчення інформації й виявлення окремих елементів, встановлення як вони пов'язані між собою, формулювання висновків та пошук доказів на підтримку узагальнень. Наприклад, проаналізувати текст на предмет способів і причин викрадення автомобілів, а також тих відомств, які співпрацюють у розслідуванні таких злочинів, настільки ефективна така співпраця тощо. На рівні синтезу очікується об'єднання частин інформації з метою формування цілого або нового значення. У контексті вивчення мови за професійним спрямуванням це гра зі словами, фразами, конструювання нових значень, продукування нових смислів, висування гіпотез, їх спростування. Контекст для цього етапу складають завдання на прослуховування новин, перегляд автентичних відео, кейси тощо. За всіма характеристиками – це етап створення унікальної комунікації. Так у модулі *Criminal investigation: detecting stolen vehicles* пропонується таке завдання: *Write a report on the detection and combatting of trafficking in stolen vehicles at the borders, including main routes and destinations, techniques used by thieves, techniques used by border guards to identify stolen vehicles. You may use information from the previous exercise and other sources.* Завершенням модуля *Trafficking in human beings and migrant-smuggling* є реалізація проекту «Draft a strategy to deal with irregular migration at the borders of your country. Include specifications related to: types of past and expected migrants; reasons for migration; modus operandi; detection and interception; referral to relevant authorities; prevention. Отже фінальний етап – оцінювання – передбачає представлення та захист проекту за відповідно розробленими критеріями.

Метою створення та впровадження навчального курсу з вивчення ІМПС *Global Sentry: Exploring Border Guard Agencies* було підвищити здатність курсантів ефективно спілкуватися англійською мовою в професійно-орієнтованому контексті, пов'язаному з міжнародною прикордонною безпекою та прикордонними службами в Європі та США. Структурно курс поділено на два окремих модулі, під час вивчення яких, курсанти ознайомлюються з організаційною структурою та

особливостями функціонування як прикордонних відомств країн Європейського союзу, з яким Україна має спільні кордони (модуль 1), так і Сполучених Штатів Америки та Сполученого Королівства Великої Британії і Північної Ірландії. В цілому структура кожного модуля була побудована таким чином: ввідне завдання до теми (у формі обговорення), ознайомлення та вивчення тематичної лексики та підготовка різного роду проєктів. Важливою особливістю LMS CANVAS є можливість вбудовувати інтерактивні завдання розроблені на різноманітних онлайн ресурсах (Quizlet, Wordwall тощо), доступ до яких можливий безпосередньо з навчальної платформи і не вимагає від користувача переходити на інші ресурси. Значною перевагою платформи CANVAS перед іншими платформами управління навчанням є надання можливості здобувачам освіти взаємодіяти не лише з програмним середовищем, але й один з одним. Саме для таких інтерактивних завдань було розроблено завдання «Обговорення», де курсанти ділилися своїми думками та вступали в дискусію з іншими учасниками коментуючи дописи інших та відповідаючи на запитання під коментарями. Ще однією функцією платформи, яка дозволяє організувати віртуальну співпрацю між учасниками курсу є «Колаборація». В нашому навчальному курсі курсанти таким чином працювали разом та створювали спільні презентації на задану тему користуючись інструментами Google (Google Doc та Google Slides).

Насправді, описати та оцінити всі функції та можливості платформи управління навчанням CANVAS коротко неможливо. CANVAS це не лише максимально орієнтована на користувача (як викладача так і студента) платформа, це справжній освітній простір, який чудово урізноманітнює та наповнює інтерактивом навчання та забезпечує об'єктивне оцінювання досягнутих результатів.

БІЛІЧЕНКО Алла Миколаївна,
*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
іноземних мов, Білоцерківський національний
аграрний університет, м. Біла Церква*

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Анотація. Проаналізовано основні інформаційно-навчальні інтернет-платформи та мобільні додатки для вивчення іноземної мови, визначено особливості їхнього використання у практичній діяльності викладачів і студентів.

Ключові слова: Інтернет-ресурс, іноземна мова, комунікація, мовленнєва діяльність

Оновлення й удосконалення змісту університетських навчальних програм, їхнє спрямування на ґрунтовну практичну підготовку майбутнього фахівця з потужним творчим потенціалом вимагають використання викладачами вищої школи відповідного комплексу інноваційно-комунікаційних технологій. Розгалужені пошукові можливості мережевих систем дають змогу оперативно знаходити потрібну інформацію, стимулюють активність студента в її пошуку. Це дає можливість змінити саму концепцію інформаційного забезпечення та здійснити принципово новий підхід до організації аудиторної та самостійної роботи... [1].

Наразі можливості використання інформаційних ресурсів і комп'ютерних технологій у навчальному процесі є практично безмежними. Для ефективної комунікації, проведення навчальних занять викладачі та студенти активно використовують такі інформаційно-навчальні сайти, програми та додатки, як «Telegram», «Viber», «Zoom», «LearnEnglish» від British Council, «Quizlet», «ProProfs» тощо. Особливого значення набуває використання студентами комп'ютерних програм і мобільних додатків з метою ефективнішого виконання лексико-граматичних і комунікативних завдань.

М. Карпушиною та І. Шумило наведено ряд безкоштовних електронних навчальних ресурсів, які використовуються викладачами для створення дидактичного матеріалу з метою вивчення іноземної мови та визначено інтернет-

програму «Hot Potatoes» найбільш ефективною у вивченні англійської мови:

- ClassTools, PurpozeGame, JigsawPlanet (дають можливість створювати дидактичні ігри та вікторини за шаблонами);
- Quizlet, MasterTest, Online Test Pad, Kahoot!, ClassMaker (створення тестових завдань та вправ);
- HotPotato (створення інтерактивних тренувально-контрольних вправ, електронних завдань тощо).
- Rebus1 (створення кросвордів, ребусів, загадок тощо) та ін. [2].

У своїй практичній роботі викладач має використовувати такі ресурси, які зацікавлюють студентів і сприяють кращому засвоєнню ними навчального матеріалу. Зокрема робота з квізами та он-лайн тематичні тестування є цікавим форматом у ході вивчення іноземної мови. Так, сервіс «ProProfs» [<https://www.proprofs.com/>] – це, по суті, платформа для роботи з різноплановими, часто ілюстрованими тестами (на одну правильну відповідь або декілька правильних варіантів, вставлення пропущеного слова тощо). Окрім того, для бажаючих тут є опція створення власного квізу та його введення у вільний доступ.

Навчальний онлайн-ресурс «Wordwall» [3] (функціонує з 2006 р.) широко застосовується викладачами з метою активізації вже засвоєного студентами лексико-граматичного матеріалу. Тут є різнорівневі інтерактивні лексико-граматичні завдання, ігри, вікторини, кросворди, тести, які можна виконувати в онлайн-режимі, а також матеріали, доступні для друку.

Наразі користується значною популярністю серед слухачів різновікова навчальна програма «LinguaLeo» на основі методів гейміфікації. До опцій цього сервісу, окрім іншого, входять тематичні набори слів із малюнками й озвученням, створення власної безлімітної словникової бази, фразовий конструктор, англомовні автентичні тексти, відео- та аудіо матеріали, словник у режимах on-line і off-line, індивідуальні плани занять, інтерактивні тренування тощо [URL:www.lingualeo.com].

Для ефективного запам'ятовування англійських слів варто звернути увагу на

безкоштовну програму «Anki» (для комп'ютерів) та «AnkiWeb» (для смартфонів). Кожного дня слухач отримує певну кількість слів із транскрипцією для вивчення на попередньо завантажених картках (decks) або може створювати свою унікальну лексичну базу. Картки з «неправильними» дієсловами та зі словами з пісень із прикладами озвучені, що дає змогу слухачам опанувати коректну вимову й розширювати словниковий запас [4].

На основі вищевикладеного зазначимо, що інноваційні технології у вивченні іноземних мов впливають на кінцевий результат, активізуючи процес засвоєння навчального матеріалу, сприяють саморозвитку й мобільності студентів. Ефективність упровадження комплексу новітніх форм і методів у викладацькій діяльності педагога залежить, окрім усього, від усвідомлення доцільності їхнього поєднання та відповідності дидактичним завданням.

Список використаних джерел:

1. Використання Інтернет-ресурсів на уроках англійської мови. URL: <http://webtechnologiesv.blogspot.com/2017/10/blog-post.html> (дата зверення 31.03.2024).
2. Майя Карпушина, Іванна Шумило. Використання інтернет-платформ у навчанні іноземної мови. URL: <https://ena.lpnu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/d27b4789-1142-43f4-9faf-6922c672b230/content> (дата зверення 25.03.2024).
3. <https://wordwall.net/uk/about>
4. <http://english-bird.ru/memorizing-using-anki/>

ЗУБКЕВИЧ Марта Сергіївна,
*здобувачка другого (магістерського) рівня
вищої освіти за спеціальністю (081) Право,
Навчально-наукового інституту заочного та
дистанційного навчання Національної
академії внутрішніх справ*
КОМАРИНСЬКА Юлія Борисівна,
*професор кафедри криміналістики та
судової медицини Національної академії
внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

МОВА ЯК ЕЛЕМЕНТ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ

Мова є не лише засобом передачі думки, а й виступає джерелом криміналістичної інформації під час розслідування кримінальних правопорушень, що дозволяє визначити особистісні та соціальні характеристики особи правопорушника. Також вона відіграє вагомую роль у розслідування кіберзлочинності. У таких випадках мова є не лише засобом комунікації для злочинців, а й може слугувати безпосереднім джерелом доказів.

Одним із аспектів є аналіз мовлення та текстуального матеріалу, який використовується під час планування чи виконання кримінально-протиправних дій. Це можуть бути електронні повідомлення, чати у різноманітних месенджерах, електронні документи та інша різноманітність файлів, котрі можуть містити цінну інформацію щодо кримінальних намірів, зв'язків, планів, тощо.

Безпосередньо, пропаганда та дезінформація може бути інструментом кіберзлочинців для досягнення різних цілей. Вони є ключовими елементами інформаційної агресії під час війни в Україні, так як впливають та маніпулюють громадською думкою як і психологічно, так і політично, підривають стабільність ситуації у країні. Проте, яка різниця між поняттями?

1. Пропаганда – використовується для підтримки власної політичної або військової агенди, демонізації противника та мобілізації суспільства на військовій

або політичній основі. Це може включати розповсюдження позитивних повідомлень про власну сторону (внутрішня пропаганда) та негативних про противника через різні медіа-канали, такі як телебачення, радіо, соцмережі та інтернет (зовнішня пропаганда). Ознаками є: однобокість, емоційний вплив, повторення, стереотипність, маніпуляція.

2. Дезінформація - полягає в розповсюдженні фальшивих або спотворених фактів та інформації з метою зміни громадської думки або створення плутанини. Це може бути використано для приховування різноманітних злочинів чи порушень прав людини, зменшення довіри до офіційних джерел інформації. Ознаками є: спотворення фактів, «анонімність джерел», використання різних мовних засобів (каламбури, риторичні запитання, загальні твердження без підтвердження фактів).

Вірно підмітили Іванов М.С. та Алеїник В.Г. у своїй праці: «Не можна не відзначити важливу роль міжнародних ЗМІ у відстеженні подій в Україні та поширенні інформації про воєнний конфлікт. Російська влада намагається використовувати власні ресурси для дискредитації України та вживає заходів з метою обмеження доступу власного населення до міжнародних засобів інформації. При цьому, складовою частиною інформаційної агресії з боку органів російської пропаганди проти українського суспільства є використання ботів для створення штучного трафіку та поширення пропаганди в соціальних мережах» [1].

Пропаганда проявляється через кіберпростір у формі створення фальшивих новин на веб-сайтах, соцмережах, а правопорушники підроблюють ідентифікаційні дані, тобто, електронні листи, текстові повідомлення чи персональні сторінки для створення виду, що певна інформація надходить до людей із «офіційних» джерел (ще називають фішинговими атаками).

Мова в онлайн-комунікаціях: Аналіз мови, що використовується в електронних повідомленнях, соціальних мережах та інших онлайн-платформах, може допомогти виявити підозрілу або злочинну активність. Наприклад, кіберзлочинець може використовувати певні лексичні особливості або мовні засоби, щоб шахрайським чином переконати своїх жертв [2].

Проте саме мова допомагає у виявленні і розслідуванні злочинів у кіберпросторі, так як деякі правопорушники використовують специфічну мову програмування для розробки шкідливих програм або вчинення кібератак. Аналіз цього коду може допомогти виявити їхні методи та наміри. Дослідження лінгвістичного профілю кримінального правопорушника, такого як вживання мови, стилістика та граматики, може допомогти зрозуміти його або її особистість, мотивації та можливі підозрілі дії.

А мовна аналітика у спілкуванні з підозрілими особами через електронну пошту, чати, форуми може допомогти виявити підозрілу або злочинну активність.

Українські журналісти повинні активно боротись з фейковими повідомленнями російських медіа. Сфера освіти також має долучитись до боротьби з інформаційною війною. У вищих навчальних закладах потрібно створювати спеціальні освітні програми.

Протистояння усім інформаційної агресії вимагає посилення моніторингу медіа, підвищення медійної грамотності суспільства та вжиття заходів з протидії дезінформації та пропаганді. Забезпечення доступності об'єктивної та достовірної інформації є ключовим для збереження стабільності та миру в умовах війни.

Список використаних джерел:

1. Іванов М. С., Алєйник В. Г. Російська агресія проти України в 2022–2023 роках: особливості масової комунікації. URL: <https://www.researchgate.net/publication/369425582>
2. Семен Н. Ф. Заголовки російських Інтернет-ресурсів у матеріалах про події в Україні в контексті інформаційної агресії / Н. Ф. Семен // Інформаційне суспільство. – 2016. – №23. – с. 44 – 47.

КОТОВА Анна Володимирівна,
*кандидат педагогічних наук, доцент,
Харківський національний університет імені
В. Н. Каразіна*

КУЧЕРОВА Ольга Вікторівна,
*старший викладач,
Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна*

РОБОТА ЗІ СПЕЦІАЛЬНОЮ ЛЕКСИКОЮ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗІ СТУДЕНТАМИ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Сучасний ринок праці вимагає від майбутніх фахівців не тільки мати ґрунтовні знання за спеціальністю, але й володіти одними або декількома іноземними мовами, що дозволить спілкуватися з іноземними партнерами, ознайомлюватися з новітніми розробками, які представлено в наукових журналах або мережі Інтернет переважно англійською мовою. Саме тому, працюючи зі студентами немовних спеціальностей, необхідно приділяти велику увагу розширенню їх словникового запасу.

Відомо, що викладання англійської мови на немовних спеціальностях має власну специфіку та особливості у порівнянні з викладанням іноземної мови на профільних факультетах. До основних особливостей можна віднести:

- великі за кількістю групи здобувачів освіти;
- різний рівень знань у студентів (від Elementary до Intermediate) в одній групі;
- досить великий обсяг інформації, яку необхідно засвоїти за мінімальну кількість годин (на більшості немовних факультетів на вивчення іноземної мови відводиться 2 академічні години на тиждень протягом двох років)

При цьому, після закінчення курсу студенти мають знати як основні граматичні правила, так і лексику (як фахову, так і загальноживану). Працюючи з фаховою лексикою, ми умовно поділяємо роботу на три етапи:

- робота з лексикою на рівні слів та словосполучень;
- автоматизація дій студентів на рівні роботи зі спеціальним текстом;
- автоматизація самостійного вживання термінів під час бесіди.

Так, на першому етапі доцільно виконувати зі здобувачами освіти такі вправи як підставлення лексичних одиниць в речення, заповнення пропусків або закінчення речення одним із нових термінів, групування нових слів за відповідними ознаками, утворення одно корінних слів, зіставлення термінів з їх визначеннями тощо. Попри те, що ці вправи не є новими в методиці викладання іноземної мови, завдяки використанню платформи Kahoot додає їм цікавості та підвищує інтерес студентів до їх виконання.

Разом із тим, вважаємо, що робота з вокабуляром обов'язково має містити і усні вправи. Так, якщо студенти володіють англійською мовою на рівні B1 та вище, доцільно організовувати такі види діяльності як:

- explain the word;
- make up a story;
- unscramble the text.

В умовах онлайн навчання ці види діяльності проводяться в break-out room, в яких студенти працюють в малих групах з подальшим обговоренням в загальній сесійній залі.

Після опрацювання вокабуляру на рівні слів та словосполучень, ми переходимо до роботи на рівні текстів. Саме тексти фахової спрямованості є основним джерелом поповнення та розширення лексичного запасу та базою для моделювання ситуативного мовлення [2].

Доведено, що під час роботи з текстами за спеціальністю у студентів розвивається культура мовлення та формуються комунікативні навички. Цей етап роботи з вокабуляром спрямовано не тільки на запам'ятовування нових лексичних одиниць, але й на розвиток критичного мислення студентів та аналізу інформації [1].

На цьому етапі здобувачам освіти пропонуються наступні вправи:

- розгорнуті відповіді на питання;
- складання анотацій до тексту; усні коментарі та пояснення до текстів.

Автоматизація самостійного вживання термінів під час бесіди відбувається під час обговорення усних повідомлень студентів. На цьому етапі роботи з текстами доцільно також проводити і такі види роботи як конференції та виконання навчальних проєктів.

Такі підходи до вивчення лексики на немовних факультетах сприяють не тільки вивченню нових лексичних одиниць, але й виникненню мотивації до вивчення англійської мови.

Список використаних джерел:

1. Кобзар О. І., Лешньова Н. О. Шляхи активізації пізнавальної діяльності студентів на заняттях з англійської мови. *[Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки.](#)* 2013. Вип. 22. С. 141–148.
2. Синявська А. М., Березюк О. А. Вивчення термінологічної лексики в курсі викладання англійської мови професійного спрямування. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій та загальноосвітній школах.* 2013. Вип 28 (81). С. 314–318.

КРАВЧУК Андрій Олександрович,
*Національний університет оборони України,
м. Київ*

ВЕЛИЧКО Олена Олександрівна,
*Національний університет оборони України,
м. Київ*

ПОЛІЩУК Ольга Вікторівна,
*Національний університет оборони України,
м. Київ*

РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОФІЦЕРІВ ЗС УКРАЇНИ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Володіння іноземною мовою особовим складом ЗС України – одна з головних передумов ефективної співпраці з країнами-членами НАТО. Іншомовна професійна компетентність (далі – ІПК), як сукупність лексичних, граматичних, соціокультурних і професійних знань та навичок, необхідних для іншомовного спілкування у ситуаціях, які пов’язані з безпосереднім виконанням функціональних обов’язків, є необхідною складовою для успішної професійної діяльності фахівців військової галузі. В результаті розвитку ІПК військовослужбовці мають змогу представляти нашу державу на міжнародній арені, опановувати нові види військової техніки та озброєння, обмінюватися досвідом та активно брати участь у міжнародних заходах. Завдяки використанню саме дистанційних освітніх технологій процес опанування іноземною мовою особовим складом ЗС України переходить у систему безперервної мовної підготовки. Аналіз попередніх досліджень та публікацій показав, що розвиток ІПК з використанням дистанційного навчання має величезні переваги та є достатньо ефективним, але потребує постійного оновлення й орієнтації на сучасні умови.

Політика Міністерства освіти України у сфері військової освіти передбачає створення умов для кар’єрного зростання та безперервного навчання військових фахівців. Особовий склад ЗС України має володіти іноземною мовою на рівні, що

дозволяє вільно спілкуватися в іншомовному середовищі, оперувати професійною термінологією та ефективно виконувати поставлені завдання. Саме зараз дистанційні освітні технології сприяють підвищенню кваліфікації особового складу ЗС України, надаючи змогу військовослужбовцям опанувати іноземну мову в зручному для них темпі та незалежно від місця їхнього знаходження. Дистанційне навчання сприяє створенню індивідуальних траєкторій для кожного окремого представника особового складу ЗС України. Дистанційне навчання з використанням мультимедійних та інформаційно-комунікаційних технологій в процесі іншомовної підготовки має зосереджуватися на прилаштуванні змісту програми до потреб кожного окремого військовослужбовця. Варто наголосити, що особовий склад ЗС України має різний професійний досвід та рівень ІПК, що потрібно враховувати під час впровадження дистанційних технологій.

Методичні рекомендації щодо використання дистанційних освітніх технологій у процесі розвитку ІПК особового складу ЗС України:

1. Використання мультимедійних технологій. Їх використання допомагає вдосконалювати всі компоненти ІПК. Такі технології сприяють розвитку навичок користування комп'ютерними технологіями, допомагають військовослужбовцям ЗС України наблизитись до реальних життєвих ситуацій (контекстний підхід).
2. Комунікація між інструктором з іноземних мов та військовослужбовцями. Активна взаємодія всіх учасників та спільність проектів (проектний підхід) під час навчання допомагають впевненому спілкуванню іноземною мовою та активному використанню професійної лексики задля підтримки міжнародних взаємовідносин з військовослужбовцями держав-партнерів.
3. Комунікація з носіями мови. Цей метод сприяє покращенню рівня володіння іноземною мовою та розширенню кола спілкування.
4. Індивідуальний підхід до навчання. Створення індивідуальних траєкторій навчання сприяють врахуванню рівня володіння іноземною мовою, виявленню сильних та слабких сторін під час навчання.

Дистанційні освітні технології для розвитку ІПК можуть відрізнятися за цілями та завданнями, за джерелом виникнення, за можливостями та функціями викладача, за наявністю технічних засобів. Вони розвивають та вдосконалюють навички аудіювання, усного мовлення, сприймання на слух, наближають до життєвих ситуацій, покращують соціокультурну компетентність, сприяють вдосконаленню навичок використання комп'ютерних технологій, допомагають відстежувати прогрес розвитку ІПК. Попри це, дистанційні освітні технології мають й певні недоліки – недостатність комунікації, відсутність індивідуального підходу, обмеження соціальної взаємодії, брак сучасних методик, використання складних технологій, технічні труднощі (відсутність необхідного програмного забезпечення, слабкий інтернет-зв'язок).

Впроваджуючи дистанційні освітні технології, необхідно враховувати, що особовий склад ЗС України має різний рівень професійного досвіду та рівень розвиненості ІПК. Це є завданням інструкторів з іноземної мови, які створюють сприятливі умови для розвитку ІПК задля покращення процесу навчання та досягнення максимального результату. Використання дистанційних освітніх технологій для комунікації між військовослужбовцем та інструктором з іноземної мови, участь у спільних проектах та активна взаємодія обох сторін допомагає максимально розвинути ІПК особового складу ЗС України.

Дистанційні освітні технології мають ефективний вплив на розвиток ІПК особового складу ЗС України. Дистанційне навчання є актуальним, зручним, доступним та дієвим для військовослужбовців. Перспективою подальших досліджень є розкриття ролі інструктора з іноземної мови в розвитку ІПК особового складу ЗС України.

Список використаних джерел:

1. Гребенюк, М., Крикун, В. (2022). Базові дидактичні принципи мовної підготовки особового складу Збройних сил України: системний підхід. *Військова освіта*, 2 (46), 57-69.

2. Арістархова, М., Демидко, Д. (2022). Особливості мовної підготовки в системі індивідуальної підготовки у Збройних Силах України. Військова освіта, 2 (46), 17-22.
3. Андріянова, Н. (2020). Вільне володіння англійською мовою військовослужбовців Збройних сил України запорука сильної європейської армії. Військова освіта, 1 (41), 18-24.
4. Литвин, А., Литвин, В. (2020). Психолого-педагогічні недоліки дистанційної освіти. Видатні постаті психології: історія, сучасність і перспективи : матеріали VII регіонального наукового семінару до дня психолога. Львів: Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, 105.
5. Лютий, В. (2021). Засоби дистанційного навчання у формуванні мовної компетентності офіцерів. Молодий вчений, 5 (93), 212-221.
6. Політика Міністерства оборони України у сфері військової освіти. 15 грудня 2021 р. https://www.mil.gov.ua/content/education/politika_mou_osvita.pdf

КРАПЧАТОВА Ярослава Анатоліївна,
*кандидат педагогічних наук, доцент,
Національна академія Служби безпеки
України, м. Київ*

НАВЧАННЯ КУРСАНТІВ АНГЛОМОВНОГО АУДІЮВАННЯ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ

Для ефективного навчання розуміння іншомовної інформації на слух необхідно використовувати аудіювання на кожному занятті з іноземної мови. Зокрема, необхідно вірно підбирати аудіотексти, які будуть цікаві та корисні здобувачам вищої освіти. Вважаємо також за необхідне звернути увагу на критерії відбору відеофонограми та текстів для читання, тому що можлива екстраполяція цих критеріїв на відбір аудіотекстів. Для висвітлення подій повсякдення в умовах воєнного стану в Україні пропонуємо звертатися до аудіо- та відеоматеріалів телерадіокомпанії БіБіСі, оскільки записи є автентичними та здійснюються носіями англійської мови. Крім того, на сайті БіБіСі є окрема рубрика по висвітленню воєнних новин в Україні <https://www.bbc.com/news/world-60525350>, а події висвітлюються неупереджено та об'єктивно <https://www.bbc.com/news/av/10462520>.

Основними факторами, що впливають на визначення критеріїв відбору аудіотекстів є: характер мовного матеріалу аудіотексту, ступінь розуміння, ступінь адаптованості тексту, вид мовлення, що сприймається, тривалість звучання, темп мовлення, кількість прослуховувань; вимоги чинної програми до рівня сформованості АКА; обгунтовані та проведені дослідження з цієї проблеми. Услід за Н.Ф. Бориско під поняттям «критерії відбору» розуміємо основні ознаки, за допомогою яких якісно і кількісно оцінюється текстовий матеріал з метою доцільності або недоцільності його використання як навчального матеріалу [3, с.116].

Враховуючи основні фактори, вирізняємо якісні та кількісні критерії відбору аудіотекстів для навчання АКА здобувачів вищої освіти. **Якісні:** неупередженості та об'єктивності в умовах воєнного стану; автентичності; посиленості та

доступності; відповідності віковим інтересам і потребам студентів; тематичності; представленості різноманітних типів текстів і стилів мовлення; новизни й актуальності інформації в умовах воєнного стану. **Кількісні:** обсягу тексту, темпу мовлення, кількості прослуховувань. Зупинимось на найбільш важливих, на наш погляд, критеріях.

Таким чином, загальноновизнаним при відборі аудіотекстів є **критерій автентичності**. *Автентичні тексти* є еталонами реальної комунікації зі властивими їй характеристиками: перебиваннями, повторами, виправленнями, недосказанністю, зайвою емоційністю тощо. Менш складними є напівавтентичні тексти, тобто автентичні за своєю природою тексти, але оброблені та скорочені. Ці аудіотексти створені та записані носіями мови спеціально для навчальних цілей та зазнали методичної обробки шляхом скорочення чи компіляції, яка не порушила їх автентичності. Джерелом таких напівавтентичних текстів можуть бути і автентичні навчальні посібники та аудіо курси таких видавництв: The Linguaphone Institute Limited, Express Publishing, Oxford University Press, Cambridge University Press тощо.

За **критерієм посильності та доступності** аудіотекст розглядається нами з урахуванням мовного та лінгвосоціокультурного потенціалу, який виражається в фонетичному, лексичному, граматичному та фоновому оформленні. Наприклад, лінгвосоціокультурне оформлення аудіотексту передбачає знання студентами реалій (безеквівалентних ЛО, абревіатур, назв подій, імен історичних осіб, географічних назв); фонові лексика; прислів'їв та приказок. Лінгвосоціокультурна інформація аудіотексту може виражатися експліцитно та імпліцитно. Експліцитно виражений лінгвосоціокультурний потенціал – це вищезгадані реалії, фонова лексика, крилаті вирази, афоризми, прислів'я та приказки, ідіоматичні вирази. Імпліцитне віддзеркалення лінгвосоціокультурного потенціалу проявляється в уяві, асоціаціях і поняттях, що виникають у слухача в процесі слухання та ознайомлення з фоною інформацією аудіотексту. Екстралінгвістична інформація аудіотексту передається через музику і шуми; невербальна – засобом сприйняття пауз, зітхань, інтонації, гучності голосу, темпу мовлення, акцентування тощо.

Критерій відповідності віковим інтересам та потребам здобувачів вищої освіти. Добираючи аудіотексти, слід зважати на особистий життєвий досвід та набуті знання студентів. Крім мовної форми, необхідно враховувати можливі знання та життєвий досвід, притаманний 18- річним молодим людям. Важливо, щоб аудіо матеріали могли зацікавити осіб цього віку, інакше не буде активізована мотиваційно-спонукальна фаза слухання.

Критерій тематичності стосується змісту і передбачає відбір аудіотекстів, які відповідають темам спілкування. За Загальноєвропейськими рекомендаціями сприйняття на слух на рівні B2 вибудовується навколо тематичного блоку “Людина”, відбиваючи зміни у соціальному досвіді студентів: особиста ідентифікація, зовнішність та характер, сім’я; домівка, місце проживання; студентське життя, навчання, інтереси та турботи молоді; продукти харчування, приготування страв, національні кухні; магазин, покупки; погода, пори року; рідне місто, село; життя людини в соціумі тощо [2, с.145].

Критерій представленості різних типів тексту та стилів мовлення. Спираючись на вимоги Загальноєвропейських рекомендацій, зазначимо, що студенти мають розуміти на слух загальну та детальну інформацію представлену в таких типах текстів: інтерв’ю, короткі академічні розмови, новини, програми про поточні події, оголошення, бесіди (в тому числі на наукову та професійну тематику), розповіді та описи. Ми відносимо ці типи текстів до таких стилів мовлення: інформаційного (оголошення, новини, програми про поточні події); наукового (дискусія, короткі академічні розмови); розмовного (опис, бесіда).

Отже, описані нами критерії сприяють навчанню АКА здобувачів вищої освіти та в повній мірі відповідають змісту навчання і контролю, оскільки сприяють здійсненню як навчальної, так і контрольної функцій.

Список використаних джерел:

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / пер. з англ. О. М. Шерстюк; за ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ, 2003. 273 с.

2. Крапчатова Я. А. Методика організації само- і взаємоконтролю рівня сформованості англомовної компетенції в аудіюванні у майбутніх філологів : дис. канд. пед. наук : 13.00.02 / Київськ. нац. лінгв. ун-т. Київ, 2014. 266 с.
3. War in Ukraine. BBC News. 2022. Режим доступу: <https://www.bbc.com/news/av/10462520> (дата звернення: 10.04.2024).

YAREMENKO Nataliia,
PhD (Pedagogy), associate professor,
Military Institute of Taras Shevchenko National
University of Kyiv

ASSESSMENT OF CADET'S ACADEMIC PERFORMANCE IN ENGLISH LANGUAGE STUDIES

Introduction. The evaluation of cadets' academic performance holds significant importance in the effective management of their educational endeavors. It not only aids in fostering self-study skills but also cultivates qualities like responsibility and independence. Therefore, it is imperative to comprehend the mechanism of assessment organization and exchange experiences in this regard. While crafting this publication, we have drawn upon various research methodologies, including the analysis and synthesis of existing literature, to delve into the essence of the discussed issue.

Results and Discussion. Our inquiry has revealed that for the efficient organization of education, a systematic evaluation of cadets' work during practical sessions and self-study periods is indispensable. We have also discerned the merit of employing both preliminary and topical assessments in ensuring continuous evaluation. Factors such as the accuracy of responses, comprehension of the material, and the level of task independence must be duly considered during assessment. Additionally, it is crucial to acknowledge the diverse levels of learning, ranging from understanding to creative application. Continuous assessment can be executed through frontal or individual control methods, verbally or in written form, contingent upon the assessment's objectives. Furthermore, due attention should be accorded to monitoring cadets' independent study efforts, which serve to assess their grasp of theoretical knowledge and oral presentation skills. The culmination of assessment should encompass a variety of testing formats, including question-answer tests and multiple-choice examinations.

The novelty of our research lies in elucidating the author's strategies for organizing diverse assessment methods, which are pivotal for enhancing the educational process's

effectiveness.

Conclusions. The assessment of cadets' academic performance stands as an indispensable component of the educational framework. It facilitates the acquisition of feedback from cadets, identifies their strengths and weaknesses, and facilitates revisions of the material covered. To optimize outcomes, assessments should be complemented with opportunities for self-evaluation.

БРОВКО Катерина Андріївна,
*доктор філософії, старший викладач
кафедри іноземних мов і методик їх
навчання,
Факультет педагогічної освіти
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка*

ВПЛИВ ОНЛАЙН-РЕСУРСУ 2BOOKS.SU НА ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ СТУДЕНТІВ ДО ВИВЧЕННЯ ІМ

Оскільки в полі нашого наукового зору зосереджується увага на проблемі формування пізнавальної спрямованості студентів, а також імплементації онлайн-ресурсу 2books.su в освітній процес вищої школи при вивченні іноземної мови. Слід звернути увагу, що розвиток медіа-культури спонукає викладачів активно використовувати нові технологічні досягнення в навчальних та освітніх цілях. У процесі викладання іноземної мови (далі ІМ) необхідно враховувати професійні та особисті потреби й інтереси студентів, використовуючи при цьому професійно значущі теми та ситуації, проблемні тексти, дискусії на актуальні теми, пов'язані з майбутньою професійною діяльністю – усе вищезазначене сприяє підвищенню пізнавальної спрямованості студентів до вивчення ІМ.

Оскільки дана проблема ще не була предметом дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців, вважаємо за доцільне висвітлити авторське бачення ролі та значення ресурсу 2books.su в формуванні пізнавальної спрямованості студентів до вивчення ІМ.

Відтак, вважаємо за доцільне виокремити онлайн-ресурс 2books.su, який безсумнівно є корисним у формуванні пізнавальної спрямованості студентів університету під час вивчення ІМ, адже пропонує понад 2000 екземплярів книг з паралельним перекладом, що адаптовані за рівнями знань англійської мови від А1 до С1, а також розподілені за жанровими категоріями (класична світова література, нон-фікшн, проза, жахи та містика, детективи та трилери, романи, фантастика, фентезі) [1]. За допомогою паралельного перекладу змісту книг та можливості онлайн доступу до них студенти можуть читати літературні тексти, які відповідають їхньому поточному

рівню знань. Це допомагає покращити розуміння англійської мови та розширити словниковий запас. До того ж через читання книг на різні теми та в різних жанрах студенти отримують можливість вдосконалити свої навички читання, відпрацювати стратегії розуміння тексту та набути нових знань.

Наявність різноманітних жанрів і рівнів складності книг може зацікавити широкий спектр студентів, адже кожен зможе знайти для себе книгу, що відповідає їхнім інтересам та рівню володіння мовою, що стимулює бажання вивчати англійську. Деякі книги можуть мати інтерактивні елементи, такі як завдання для самостійної роботи, питання для обговорення або вправи для розвитку навичок письма. Це сприяє активному і більш ефективному вивченню мови [2; 3]. Через читання різноманітних літературних творів студенти також вивчають аспекти мовної культури та стилю письма в англійській мові.

Отже, 2books.su може бути важливим ресурсом для вивчення ІМ, який не лише надає доступ до якісних книг, але й формує пізнавальний інтерес до ІМ через різноманіття жанрів та рівнів складності.

Список використаних джерел:

1. Brovko Kateryna, Bakhov Ivan, Zhdanova-Nedilko Olena, Onats Olena, Dmytro Kostenko (2022). A diagnosis of the levels of development of higher education students' cognitive activity in the process of learning a foreign language using ICT during practical classes. *Rev. EntreLinguas, Araraquara*, Vol. 08, No. esp. 2, e022053, PP 1-14. E-ISSN: 2447-3529. DOI: <https://doi.org/10.29051/el.v8iesp.2.17310>.
2. Svitlana Palamar, Kateryna Brovko & Semerikov Serhiy (2023). Enhancing foreign language learning in Ukraine: immersive technologies as catalysts for cognitive interest and achievement. *X International Conference «Information Technology and Implementation». ICon-MaSTEd2023*. November 20-21, P. 69-81, Kyiv, Ukraine.
3. Бровко К. А., Дурдас А.П., Сопова Д.О., Андрощук К.Г. (2022). Медіа дидактичний супровід розвитку пізнавального інтересу та креативності студентів у процесі іншомовної підготовки. *Перспективи та інновації науки*. № 9 (14). С. 73-83. DOI: 10.52058/2786-4952-2022-9-(14)-73-83.

CHAPLINSKA Nataliia,

*Lecturer at the Foreign Languages and
Methodology Department*

*Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
Faculty of Pedagogical Education, Kyiv*

**THE DEVELOPMENT OF INTERCULTURAL COMPETENCE SKILLS IN
THE CONTEXT OF TEACHING FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATION
OF STUDENTS IN THE MODERN INFORMATION SPACE**

The importance of effective cross-cultural communication skills in today's world of global change and technological advancement represents an endless expanse of information that cannot be overstated. As new jobs in various career fields require people to interact with different cultures and communicate in foreign languages, the ability to understand and adapt to cultural nuances is critical. Mastering intercultural competences in the context of professional international exchanges for students who are preparing to enter the global labor market is not only important, but also extremely necessary.

Today's information environment creates unique challenges and opportunities for students seeking to develop these important skills. As digital platforms and instant communication proliferate, people continue to encounter multiple cultural perspectives and language differences. However, with so much information comes the risk of misunderstanding, confusion and cultural misunderstanding.

Therefore, it is important to focus on the development of intercultural skills as part of professional foreign language communication. This topic provides an in-depth look at the teaching strategies and methods needed to teach students to respond effectively to intercultural interactions. Students are better equipped to thrive in diverse professional environments and make positive contributions to global society by deepening their understanding of cultural diversity and improving communication skills, Therefore, the main objective is to study the skills of intercultural competence among students in the context of learning foreign language communication in the modern information space.

Intercultural competence means understanding and respecting cultural differences and the ability to adapt one's communication style to the context [2;444].

In the university sense, intercultural competence can be defined as a complex human quality, mutually determined and mutually complementary social culture, communication, linguistic and psychological components which allows everyone to effectively communicate with representatives of other cultures [1]. Intercultural competence contributes to the development of practical communication skills with representatives of other cultures and is always manifested in activities, it can be interpreted as a student's ability to effectively solve tasks during intercultural communication, which involves a dialogue of mutual understanding, and not a clash of different cultures[3;10]

According to the research of Bakum, Savchak, Kostyuk, Zhumbey and Poznansky, the development of cultural competence "forms positive motivation; improves intellectual and professional qualities; enriches the experience of students in the practice of solving professional problems in accordance with their own and sociocultural needs; develops skills of intercultural interaction for effective application of tolerant communication in professional activity"[4; 83].

International participation in professional mobility programs or internships abroad can significantly improve these skills, but there are many other ways to develop these skills. An important component of learning is the study of cultural aspects during language learning. Programs that focus on linguistic and cultural aspects at the same time provide students with the opportunity not only to learn the language, but also to gain an understanding of cultural characteristics. This helps students avoid misunderstandings and conflicts in future professional communication.

Modern information technologies can become a powerful tool for the development of intercultural competence: video conferences and presentations, virtual exchanges, joint projects with participants from different countries allow students to interact with representatives of other cultures without leaving home. This creates unique opportunities to learn about different cultures, develop tolerance and understand the importance of adaptation in a professional environment.

But the most important aspect is practicing the acquired knowledge. When modeling situations of intercultural communication under the conditions of the foreign language discipline, students have the opportunity to test their skills in practice and receive feedback (role-playing games, discussions and projects aimed at solving intercultural conflicts). Various projects create conditions for a real language environment and have a great potential for independent learning of foreign languages. Let's give an example: when modeling situations of intercultural communication in the conditions of studying a foreign language discipline, students can use specific examples from Ukrainian life. Vivid examples help to better understand and remember the material. They can discuss the influence of Ukrainian culture on the world, or compare the traditions of Ukraine with the traditions of other countries. In addition, role-playing games can be based on scenarios from Ukrainian history or modern times, helping students to better understand aspects of intercultural interaction. Such activities may also include projects aimed at solving specific intercultural conflicts that may arise in Ukrainian society. All these methods allow students not only to study, but also to develop the ability to communicate in a foreign language in different cultural environments.

The integration of intercultural competences in foreign language education and language learning are symbiotic. It prepares students to navigate cross-cultural interactions with the skills to help them thrive in a variety of professional settings and make positive contributions to global society. Practical experiences, such as participation in international mobility programs or cultural aspects, integrated language learning, can further enhance these skills. In addition, practical activities such as role-plays and projects related to specific cultural contexts (for example, from life in Ukraine) provide students with valuable opportunities to apply and strengthen their understanding of intercultural communication. After all, the point is not only to learn, but to actively practice and improve these important skills in real-world scenarios.

References:

1. Боднар С.В. Формування міжкультурної компетентності студентів немовних ВНЗ у процесі автономного навчання іноземної мови. Науково-практичний журнал

Південноукраїнського Національного Педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського. Вип. 7. Наука і освіта (2012) ISSN 2414-4665 (Online), ISSN 2311-8466 (Print).

2. Воронкова Н.Р. Формування міжкультурної компетенції особистості в процесі навчання іноземної мови. Ніна Романівна Воронкова. Наукові записки КДПУ. Серія: Філологічні науки (мовознавство). Збірник наукових праць. Ред. Г.Д. Клочек [та ін.]. Кіровоград: КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. Вип. 104, ч. 2. С. 443–447.

3. Гончарова О.А., Маслова А.В. Формування міжкультурної компетентності студентів немовних спеціальностей в процесі навчання іноземної мови. Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка, 2010, Вип. 5. С. 7-14.

4. Vakun, Z., Savchak, I., Kostiuk, S., Zhumbei, M., & Poznanskyu, R. (2021). Cultural Component in Professional Development of Non-philological Specialties Students in the Process of Studying a Foreign Language. Arab World English Journal, 12(4), 69-85. DOI: <https://dx.doi.org/10.24093/awej/vol12no4.5>

КОПОСОВ Дмитро Юрійович,
*викладач кафедри іноземних мов і методик їх
навчання, Факультет педагогічної освіти
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка*

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ІМ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Сучасні вимоги до випускників закладів вищої освіти і реалії життя спонукають викладачів вивчати і впроваджувати в навчальний процес найбільш ефективні методики і технології, творчо розвивати набутий практичний і теоретичний досвід викладання дисципліни. Зважаючи на вищезазначене, методика викладання іноземних мов потребує урізноманітнення та оновлення, а саме: залучення технологій та різних методів з метою розвитку мовленнєвих і комунікативних навичок студентів. Слово «технологія» походить з грецької – майстерність, мистецтво і наука, закон, знання. Отже, технологія – це знання, наука про майстерність. Процес євроінтеграції також вимагає високого рівня іноземної мовленнєвої компетенції, що особливо необхідна для реалізації професійної діяльності та мобільності майбутнього фахівця.

За визначенням науковців, мультимедійні технології навчання – це така організація мовленнєвого спілкування суб'єктів навчання, яка передбачає відповідно до цілей навчання, індивідуальних особливостей тих, хто навчається, найраціональніше комплексне застосування методів, прийомів, засобів і форм навчання з метою досягнення заздалегідь запланованого відповідного рівня іншомовної комунікативної компетенції [1; 8; 9].

Науковець С. Сисоєва зазначає, що «технологія навчання включає сукупність форм, методів, прийомів, методик, засобів, які дозволяють гарантовано досягти запланованого результату. Отже в цьому контексті форми й методи, методики й засоби, прийоми навчання є тими структурними елементами, з яких конструюється технологія навчання відповідно до цілей і запланованих (бажаних) результатів

навчального процесу» [3, с. 40]. Лінгвістичне значення слова «interactive», представлено.

Інтерактивне навчання іноземних мов передбачає перш за все діалогове навчання, у ході якого здійснюється взаємодія між суб'єктами освітнього процесу. Його можна організувати з використанням інтерактивних технологій навчання. Сутність інтерактивного навчання іноземних мов полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної, активної взаємодії всіх суб'єктів навчання (викладачів і студентів). Це взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці), де студент і викладач є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання [3; 6; 7].

Аналіз дистанційного навчання як форми організації навчального процесу дозволяє визначити його характерні особливості: 1) вільний доступ до навчальної інформації; 2) гнучкість структури подання знань; 3) асинхронність навчання; 4) комунікативність навчання; 5) інтернаціональність навчання; 6) нова роль викладача як консультанта і координатора навчального процесу; 7) «автономність» студента, який сам визначає засоби навчання, час та місце вивчення навчального матеріалу [5]. Так само як і під час офлайн-заняття, текст стає основою заняття. Він має відповідати тематиці робочої програми та силабусу з дисципліни, завдання мають відповідати типу тексту, виду читання, рівню мовної підготовки студентів.

Опанування новітніми технологіями вивчення іноземної мови дозволяє залучати до роботи на основній платформі MS Teams також додаткові матеріали та програми для перегляду відео, презентацій та роботи на дошці. Інтерактивні методи сприяють розвитку когнітивного мислення та реалізації принципу наочності, який є важливим у навчанні студентів ІМ. Таким чином, мультимедійні технології вивчення ІМ ґрунтуються на творчому підході, допомагають повністю розкрити потенціал студентів і сприяють розвитку когнітивних здібностей та самовдосконаленню навчально-комунікативного процесу.

П. Кочубей поділяє інтерактивні методи навчання на ситуативні і неситуативні, враховуючи комунікативний підхід і ситуативність навчальної

діяльності як основні критерії формування іншомовної комунікативної компетенції [4]. До неситуативних інтерактивних методів вона відносить такі методи як діалог, опитування, взаємоопитування та мовний портфель учня. Ситуативні інтерактивні методи дослідниця представляє двома групами методів: ігрові й неігрові методи. Неігрові методи включають аналіз ситуацій, аукціон ідей, різного плану диспути, дебати, форуми, дискусії, «мозковий штурм». Серед ігрових ситуативних інтерактивних методів виділяє імітаційні (рольові і ділові ігри) і неімітаційні (моделюючі ігри, проектні ігри, тренінги, обмін знаннями) методи.

Найбільш ефективними з точки зору засвоєння мовного матеріалу та зацікавленості студентів у процесі навчання на немовних факультетах є проектний метод, метод «мозкової атаки», метод Case Study та метод ділових рольових ігор.

Метод «мозкової атаки» («мозкового штурму») застосовується тоді, коли перед колективом стоїть проблема пошуку нових рішень, нових походів до ситуації. Основне її завдання полягає в тому, щоб за невеликий проміжок часу відшукати ряд рішень однієї проблеми. Метод «мозкового штурму» заохочує студентів пропонувати нові й оригінальні ідеї завдяки забороні на критичні зауваження з боку викладача чи інших членів групи на стадії генерації ідей. Метод Case study полягає у використанні конкретних випадків (ситуацій, історій, текстів, які називаються «кейсом») для спільного аналізу, обговорення або вироблення рішень студентами з певного розділу навчання дисципліни. Робота над проблемною ситуацією відбувається в групах студентів, і її можна умовно розділити на наступні фази: – аналіз представленої матеріалу, формулювання проблеми; – пошук і збір додаткової інформації (у разі необхідності); – обговорення різних варіантів вирішення проблеми; – вибір кращого варіанту рішення на основі порівняння всіх запропонованих варіантів; – презентація та захист рішення [2; 5, с.177].

Отже, мультимедійні технології навчання ІМ є перспективними, оскільки визначають діалог як провідну форму навчально-пізнавальної інтерактивної взаємодії та передбачають врахування основних методичних принципів навчання іноземних мов комунікативності й ситуативно-тематичної організації навчання.

Використання мультимедійних технологій в організації навчального мовного процесу на факультетах ЗВО немовних спеціальностей підвищує якість професійної та комунікативної підготовки студентів як майбутніх фахівців.

Список використаних джерел:

1. Інтерактивні технології навчання: Теорія, досвід: метод, посіб. / авт.- уклад.: О. Пометун, Л. Пироженко. К. : А.П.Н., 2002. 136 с. 3.
2. Коваль Т. І. (2011). Інтерактивні технології навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах / Ін-т інформ. технологій і засобів навчання АПН України, Ун-т менеджменту освіти АПН України; гол. ред.: В. Ю. Биков. №06. Том 26. С. 291.
3. Сисоєва С. О. (2011). Інтерактивні технології навчання дорослих : навч.-метод. посіб. / НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. К. : ВД «ЕКМО». 320 с.
4. Кочубей Н. (2010). Характеристика інтерактивного навчання англійського діалогічного мовлення молодших школярів. *Теоретичні питання культури, освіти та виховання: зб. наук. праць* / за заг. ред. проф. Матвієнко О. В. К.: Вид. центр КНЛУ. Вип. 42. С. 133–139.
5. Лутай Н. В., Бесараб Т. П. (2013). Метод case study у навчанні іноземної мови. *Наукові записки. Серія «Філологічна»*. – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія». Вип. 37. С. 177-179.
6. Svitlana Palamar, Kateryna Brovko & Semerikov Serhiy (2023). Enhancing foreign language learning in Ukraine: immersive technologies as catalysts for cognitive interest and achievement. *X International Conference «Information Technology and Implementation»*. ICon-MaSTEd2023. November 20-21, P. 69-81, Kyiv, Ukraine.
7. Brovko Kateryna, Bakhov Ivan, Zhdanova-Nedilko Olena, Onats Olena, Dmytro Kostenko (2022). A diagnosis of the levels of development of higher education students' cognitive activity in the process of learning a foreign language using ICT during practical classes. *Rev. EntreLinguas, Araraquara*, Vol. 08, No. esp. 2, e022053, PP 1-14. E-ISSN: 2447-3529. DOI: <https://doi.org/10.29051/el.v8iesp.2.17310>.

8. Kosharna N, Petryk L., Sytnyk O., Rudnik Yu. & Hapon L. (2023). An adaptive system of teaching a foreign language to students of pedagogical specialties: European experience. *Multidisciplinary Science Journal* (5). ISSN 2675-1240.
9. Kosharna N, Petryk L., Sutnyk O., Solomakha A., Sytnyk O. & Loboda O. (2023). Digital and multimedia technologies in teaching foreign languages to students of pedagogical specialties: *Pedagogical and Research Perspectives on Language Education: monograph*. Nova Science Publishers, США, США.

СЕКЦІЯ № 3

МОВА В ДІАЛОЗІ КУЛЬТУР

*(Модератор – викладач кафедри мовної підготовки
Оксана СКИБА)*

*Роль англійської мови в міжнародних відносинах та культурній дипломатії.
Отримання англійською мовою статусу *lingua franca*, обумовлене я
необхідності використання англійської мови в міжнародній дипломатії,
застосування англійської мови під час освітніх програм обміну, проблеми, з якими
стикаються представники неангломовних країн, виходячи на міжнародні політичну
та культурну арену.*

ШАУКА Larysa Vasylivna,
*Doctor of Philological sciences,
Associate Professor, Research
Educational Center of Foreign Languages,
National Academy of Sciences of Ukraine*

**LEGAL LINGUISTICS: OPPORTUNITIES OF INTRODUCTION INTO
LEGAL EDUCATION**

Language as a means of communication serves all spheres of socio-political, scientific and cultural life of a person. All thoughts are transmitted by means of language, and they can be comprehended only by already formalized linguistic means.

Language occupies a special place in professional activity. Violation of language rules can provoke a negative reaction or disapproval from ordinary citizens. Gaps in the language knowledge of a lawyer, inaccuracies in his/her speech can lead to misinterpretation of the law.

Language is a system of objectively existing and socially fixed phonetic, lexical and grammatical units correlating conceptual content and typical sound, as well as a system of rules for their use and compatibility¹.

The language has the following social functions: constructive, communicative, emotive, the function of influencing the addressee.

In the legal sphere there is such a thing as the language of law. The language of law

is the legal language, the language of various normative legal acts.

Over the recent decades, there has been an intensive growth of researching the legal language, which influenced the emergence of a relatively independent discipline located at the intersection of Linguistics and Jurisprudence – Jurislinguistics or Legal Linguistics.

Legal Linguistics is the study of how language relates to law. The research subject of Jurislinguistics is the legal aspect of the language.

Jurislinguistics is designed to solve a number of problems: principles of legal settlement of verbal conflicts; theoretical study and practical development of legal and linguistic aspects of the state language and the language policy; development of legal language (language of law); terminological, translation and lexicographic support of legal activity; linguistic education of specialists in the field of law; linguistic expertise of legal documents; creation of recommendations for the development of texts of laws and other regulatory legal acts.

Scientists distinguish two types of problems: linguistic problems of law and legal problems of language. The linguistic problems of law include identification of the spoken text by voice signs, identification of the text by its lexico-grammatical structure.

Among the legal issues of the language existence, we can identify five most pressing questions: the problems of the state language, foreign words existence in connection with various kinds of national-state ambitions, renaming, text distortion during publication, using all kinds of linguistic tricks².

First of all, competence of Legal Linguistics includes such problems as determining the status of the legal language in the circle of term systems; identification of the general and the special in the structure and functional purpose of the legal language; description of the specificity of the legal language thinking; establishing the structural and semantic features of the texts of legal documentation; characterization of interlingual equivalence and methods of legal terminology translation; legal discourse analysis; study of a professional linguistic legal personality; research of using legal terminology in other types of discourse; description of the system of legal discourse cultural concepts; comparison of structural and functional properties of legal terms and professional jargon; investigation of

the relationship between the specifics of the legal language subject area and the features of the semantics of its units, etc³.

Taking as a basis the theoretical conclusions obtained within the framework of this linguistic discipline, it is possible to develop practical recommendations for the transformation and further improvement of the legal language, as well as increasing the effectiveness of verbal communication in the legal space.

Legal linguistics is designed to study which aspects of natural language are more active in the legal space, which of its features are most clearly expressed:

- in the area of lawmaking;
- in the field of supervision over observance of laws;
- in the environment of ensuring civil rights and freedoms;
- in the course of legal proceedings;
- in other areas.

This can contribute to the solution of not only the legal problems, but also linguistic problems respectively.

Research in these fields should contribute to solving the issues that are on the verge of such areas as law and language: problems of national language policy; legal issues related to the functioning of ethnic languages; legal aspects of choosing the language of instruction in the educational field, etc.

Hence, there is every reason to consider Legal linguistics as an independent science, which should be dealt with by researchers of two fields at least, Law and Linguistics. In addition, Legal Linguistics is an academic discipline that, in our opinion, can be introduced into modern legal education.

The issues of improving the linguistic training of students of high law schools and other educational institutions, which are directly or indirectly related to the training of legal experts, are still relevant today. To no lesser extent, the need for linguistic knowledge and skills for lawyers is also manifested in the field of text interpretation⁴.

Summing up all of the mentioned above, we can conclude that Legal Linguistics is rather a young field of science and therefore there are still many unexplored problems and

unresolved issues that can “warm up” students' interest in this subject. After all, a good command of the language of law is one of the most significant components of achieving professional success and career growth. For this reason, there are serious grounds for introducing Legal Linguistics into modern law education everywhere.

References:

1. Ivakina N. N. Professional speech of a lawyer: studies. grant. K.: Norm. 2008. P. 15.
2. Osipov B. I. Language problem of Law and legal problems of language/ *Legal Linguistics: problems and prospects*. Kyiv. 1999. P. 58-69.
3. Pyzh A.M. Language and Law in the light of Legal Linguistics/ *Legal Linguistics: Lingvokonfliktologiya and law: the interuniversity collection of academic papers / Kyiv. 2010. 452pp.*
4. Legal Linguistics: juridico-linguistic disciplines at law, philological and journalistic departments of the higher education institutions: The interuniversity collection of academic papers. Kyiv. 2003. 169 pp.

БАБІЧЕВА Ганна Сергіївна,
кандидат філологічних наук, доцент,
Національний університет оборони України

**ДО ПРОБЛЕМ ВИВЧЕННЯ ГРАМАТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ
АНГЛОМОВНОГО АКАДЕМІЧНОГО ДИСКУРСУ**

До недавнього часу науковий текст традиційно вивчався в рамках функціональної стилістики, при цьому увага вчених завжди була прикута до системних ознак стилю. А всі інші елементи, які притаманні мові науки, були віднесені до його периферії. Завдання граматики при новому підході бачились у поясненні змісту тексту, як цілого, через аналіз складових тем тексту та мовленнєвих структур. Однак, більшість робіт, які заявляли про свою належність до напрямку граматики тексту, висвітлювали, здебільшого, проблеми когезії тексту. За такого підходу увага була прикута до тих граматичних форм, які було проігноровано при формальному описі [Якобсон Р., 1961].

Згодом, в зарубіжному мовознавстві, звернення до дискурсу стало природним наслідком незадоволеності генеративною лінгвістикою, тому пояснення граматичних феноменів стали шукати в аналізі дискурсивних практик, виходячи з того, що граматична форма повинна бути мотивована реальним дискурсивним функціонуванням. Терміном дискурс наголошували міждисциплінарний підхід до тексту, як інструменту і продукту пізнавальної комунікативної діяльності [Norper P, Tompson S.A., 1980].

В кінці ХХ століття кардинальним чином змінюється погляд на науковий текст. Його більше не вивчають, як окремий твір монологічного характеру. Він постає компонентом цілісної системи текстів, які представляють різні галузі науки, наукові напрямки і наукові парадигми.

В дослідженнях останніх років акцентується увага на виявленні в наукових текстах особливостей творчого мислення автора, способів представлення їм цілей, мотивів, оцінки своєї пізнавальної діяльності, на його здібності до рефлексії,

самовираженню в процесі викладення особистої наукової позиції орієнтованості на адресата, тощо [Ільченко О.М., Шелковнікова З.Б., 2009].

В зв'язку з цим ми можемо говорити про дискурсивність наукового тексту, яка розуміється як співвіднесення його з процесом творення автором та фактом сприйняття читачем. Особливу важливість ця категорія здобуває в осмисленні семантичного простору наукового тексту.

Науковий дискурс слід віднести до інституціонального і зазначити, що інтерактивна взаємодія соціальних факторів, у межах особливого типу дискурсу, привертає увагу дослідників завдяки спектру можливостей лінгвістичного і екстралінгвістичного характеру. Вони здатні сформувані умови для вивчення і висвітлення проблем взаємозв'язку мови і форм діяльності людини, мовленнєвого маніпулювання, переконування та щирості висловлювання. [Карасик, 2002]

Граматична компліментарність дискурсу включає граматичні елементи мікроструктури дискурсу, об'єднані між собою зв'язками, які утворюють просторово-часовий континуум дискурсу. Така синергія відіграє свою роль у створенні макроструктури дискурсу та його інтертекстуальних зв'язків, спираючись на ряд принципів, що регулюють аналіз мовленнєвих висловлювань, відповідно до функціональної граматики дискурсу. Зокрема, сучасні дослідження наукових текстів відбуваються на прагматичному, семантичному, морфосинтаксичному рівнях.

В академічному дискурсі англійської мови наукові категорії вербалізовані експліцитно та імпліцитно. Способами вербалізації можуть, в різній мірі, виступати денотативні лексеми, синонімічні лексеми, лексико-семантичні групи. Зокрема, йдеться й про такі граматичні категорії, як синтаксичні конструкції, прийменники, сполучники, прийменникові звороти, та інфінітивні конструкції загальнонаукової семантики.

Так, дискурсивний аналіз неможливий без включення в граматику адекватних семантичних характеристик основних типів речень, а також без аналізу семантики односкладових речень, що представляють собою, з нашої точки зору, граматизацію

актуальних членів речення (тема та рема), які беруть на себе роль наповнення семантичної повноти висловлювання. З іншого боку, сам дискурсивний аналіз дозволяє виявляти, окрім синтаксичних та семантичних, зокрема, інші функції граматичних категорій пов'язаних із дискурсом.

Так, наприклад, співставлення пасивних конструкцій і неозначено-особових речень виявляє відносно невелику розбіжність в їх значеннях. Різниця в ступені представлення особи в неозначено-особових реченнях стає помітною у предикативно-особовій формі дієслова. В пасивній конструкції - його присутність позначено на когнітивному рівні: виконання дії відбувається певною особою.

Якщо порівняти тексти з цими конструкціями то стануть очевидними різні дискурсивні функції цих конструкцій.

... from the London basin area, which is located in the south-east of England...

Samples 10-18 were prepared in our laboratory using a revised version of the precipitation method established by the ISF institute in Germany. [Glasman-Deal, 2009]

Дискурсивна семантика проявляється, в першому випадку, в пасивній конструкції, як форма представлення теми про предмет, а у другому повідомлення про коло осіб, які є безпосередніми учасниками цієї події.

Отже, сьогодні постає нагальна необхідність розширення кордонів дослідження граматики наукового дискурсу і включення до неї дискурсивного аналізу, що, в свою чергу неможливо без розширення дослідження граматичної семантики мовленнєвих одиниць і їх змістовних перетворень в академічному дискурсі.

Список використаних джерел:

1. Jakobson R. Poetry of Grammar and Grammar of Poetry. The Hague, 1961.
2. Hopper, P., & Thompson, S. A. Transitivity in Grammar and Discourse. Language, 1980. – pp. 251-299.
3. Карасик, В.И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс / В.И. Карасик. – Волгоград: Перемена, 2002. – 477 с.

4. Ільченко О.М., Шелковнікова З.Б. Науковий дискурс: шляхи до (взаємо)розуміння // Лінгвістика ХХІ століття: нові дослідження і перспективи. – 2008. – № 2. – С. 131-139.
5. Glasman-Deal, Hilary. Science research writing for non-native speakers of English, 2009. – 257 p.

БОРТУН Каріна Олександрівна,
*кандидат філологічних наук, доцент, доцент
кафедри правничої лінгвістики,
Національна академія внутрішніх справ*

ФУНКЦІОНАЛЬНО-ГРАМАТИЧНІ ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ СУГЕСТІЇ В ІМПЕРАТИВНИХ ВИСЛОВЛЮВАННЯХ

Імператив – це мовна конструкція, що має великий психологічний вплив на адресата та може спонукати до виконання певних дій чи зміни поведінки. Важливим у цьому векторі постає розгляд різних аспектів вживання імперативів у мовленні, зокрема їхня семантика, граматична структура та контекстуальне значення його функційно-граматичних засобів реалізації сугестії у висловленнях. Їх вивчення дозволить краще зрозуміти механізми впливу мови на сприйняття та поведінку людини, а також розкрити важливі аспекти комунікативного процесу. Водночас допоможе розкрити механізми лінгвістичної маніпуляції та розвитку навичок аналізу та інтерпретації текстів щодо сугестивності.

Питання функційних і граматичних засобів реалізації сугестії в імперативних висловленнях вивчають в царині в межах лінгвістичних і психологічних досліджень. Особливо цікавим для наукових студій є аналіз поведінки комунікантів у питаннях взаємозв'язку мови та сприйняття, вектори ефективного сугестивного впливу на людину. Питання цих виявів у архітектоніці функційно-граматичних засобів сугестії в імперативних висловленнях вивчали такі дослідники: М. Скаб, С. Харченко [15], Н. Швидка, Л. Бережан, О. Даскалюк [11], О. Нарушевич-Васильєва [13], О. Шатілова [14] тощо.

Начало формы

Саме паспортизація Сам Саме паспортизація Сам Саме паспортизація цих сугестивних виражень є важливим аспектом функціонування мовленнєвої практики щодо тактик впливу на співрозмовників. Ці засоби й допомагають виразити заклик, наказ, прохання або іншу форму комунікативного спонукання. Основні функційно-граматичні засоби, які використовують для цього, передбачають такі:

1. **Вживання дієслів з особливими значеннями:** Деякі дієслова мають специфічне значення, яке вказує на спонукання до дії. Наприклад, дієслова «прошу», «просимо», «просимо» вказують на прохання, а дієслова «повинен», «повинен», «повинен» вказують на наказ.

2. **Вживання виразів зі словами «будь ласка», «прошу», «просимо» тощо:** Ці вирази використовуються для вираження прохань або прохань. Наприклад: «*Будь ласка, допоможі мені!*», «*Прошу, не роби цього!*».

3. **Вживання виразів зі словами «нехай», «хай», «нехай» тощо:** Ці вирази використовуються для вираження бажання або заклику до дії. Наприклад: «*Нехай це зробить!*», «*Хай він прийде!*».

4. **Вживання виразів зі словами «дозвольте»:** Ці вирази використовуються для вираження дозволу або дозволу. Наприклад: «*Дозвольте мені допомогти вам!*», «*Дозвольте мені зробити це!*».

Варто наголосити, що вивчення засобів реалізації сугестивної інтенції в імперативних висловленнях дозволяє визначити ступінь спонукання в імперативних висловленнях, їх тональність, інтенсивність та емоційність мовлення. Саме вони є важливими вектором для ефективної комунікації та виразності мовлення.

Отже, імперативні вектор в мовленні є потужним засобом впливу на адресата, спонукаючи його до певних дій чи змін у поведінці. Особливо, коли такий граматичний чинник підсилює потенціал сугестивного впливу, зокрема з семантику, структуру висловлення сугестивного впливу та контекстуальне значення.

Список використаних джерел:

1. Бортун К. О. Структурно-семантичні типи та функції імперативних висловлень у публіцистичному і офіційно-діловому стилях: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.01. Черкаси. 2019. 215 с.
2. Бортун К. О. Статус і функційно-семантичні особливості імператива в граматичній системі української мови. *Вісник Донецького університету. Серія Б: Гуманітарні науки*, 2015. № 1. С. 46–52.

3. Бортун К. О. Імперативність і категоричність у структурі висловлення: основні підходи до аналізу. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія : зб. наук. праць. 2016. Вип. 20. С. 14–17.
4. Бортун К. О. Категорії імператива в сучасній українській мові. *Studia Philologica (Філологічні студії)* : зб. наук. праць. Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, 2017. Вип. 9. С. 60–66.
5. Бортун К. О. Транспозиційні особливості імператива у сфері способово-темпоральних форм (на матеріалі української мови). *Одеський лінгвістичний вісник: Науково-практичний журнал*. 2017. № 9. Т. 2. С. 65–69.
6. Бортун К. О. Форми спільної дії в українській мові як виразники імперативності. *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія : Філологічні науки (мовознавство)*: зб. наук. праць. 2017. № 7. С. 20–23.
7. Бортун К.О. Семантико-прагматичні прийоми сугестивного впливу в імперативних висловленнях. *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія: Філологічні науки (мовознавство)*: зб. наук. праць. Дрогобич, 2020. № 13. С. 16– 21.
8. Бортун К.О. Імператив як джерело навіювання та засіб реалізації сугестивних тактик у висловленні. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського Серія: Філологія. Журналістика*. Т. 33 (72). № 1. Ч. 1. 2022. С. 1–7. DOI <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2022.1-1/01>
9. Бортун К.О. Функційно-семантичні особливості часток в імперативних висловленнях. *Science and Education a New Dimension. Philology*. Budapest, 2017. V(39). С. 11–16.
10. Вінтонів М., Вінтонів Т., Бортун К. Функційно-семантичне поле категорії імператива в публіцистичному дискурсі: проблеми визначення структури та опису. *Studia Slavica Academiae Scientiarum Hungaricae*, 2020, 65(2), С. 425–437.
11. Даскалюк О. Мовні засоби волевиявлення у творах Лесі Українки. *Лінгвостилістичні студії*. 2014. № 1. С. 80 –87.

12. Каріна Бортун НАКАЗ ЯК ОДИН ІЗ СЕМАНТИКО-ПРАГМАТИЧНИХ ПІДТИПІВ СПОНУКАННЯ В ОФІЦІЙНО-ДІЛОВОМУ СТИЛІ. *Студії з філології та журналістики*: зб. наук. праць. Вип. 5. Ужгород : Говерла, 2018. С. 64–68.
13. Нарушевич-Васильєва О.В. Поняття семантизації в мовознавстві й термінознавстві. *Термінологічний вісник*. 2013. Вип. 2 (1). С. 108–115.
14. Шатілова О.С. Особливості оформлення спонукальної інтенції в науковому тексті. *Вісник Донецького національного університету. Сер. Б: Гуманітарні науки*. 2014. № 1–2. С. 251–256. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdnug_2014_1-2_40.
15. Харченко С.В. Засоби вираження спонукування в українській літературній мові: семантико-синтаксичний і комунікаційний аспекти. Київ: Міленіум, 2015. 206 с.
16. Kuznetsov Y., Bortun K., Suran T., Pilash M., & Shkurko H. Comparación de la arquitectura del texto dialectal en ucraniano e inglés. *Apuntes Universitarios*, 13(1). 2023. <https://doi.org/10.17162/au.v13i1.1317>
17. Slipetska V., Bortun K., Zhylin, M., Horlachova V., & Kosharnyi K. Structure and semantics of verbal means of expressing states of emotional tension in english publicistic texts. *Amazonia Investiga*, 12(67), 2023. P. 212-222. <https://doi.org/10.34069/AI/2023.67.07.19>

БУТ Яна Віталіївна,
*кандидат педагогічних наук, доцент,
Національного університету оборони
України, м.Київ*

МЕТОДИКА КУЛЬТУРНОГО ЗБАГАЧЕННЯ СЛУХАЧІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Система сучасної мовної освіти постійно змінюється. Потрібно розуміти, що вивчення мови включає не лише її знання граматики, фонетики та лексики, а також певні особливості та характеристики культури. Міжнародне спілкування неминуче передбачає спілкування міжкультурно також, що, звичайно ж призводить до вивчення культурних відмінностей країн. Можна стверджувати, що мова є частиною культури і культура є частиною мови (Brown, 1994:164).

На думку відомого американського філолога, викладача-практика Дугласа Брауна (1994:170), «культура є глибоко вкоріненою частиною самого волокна нашого буття, мова – засіб спілкування, культура - це найбільш видиме і доступне вираження цієї культури, а світогляд людини, її самоідентичність і системи мислення, дій, почуттів і спілкування може бути порушено через зміну однієї культури на іншу». Культура може означати різні речі для різних людей. Американський антрополог Кеннет Честейн зазначав, що культура визначається як спосіб життя людей (Chastain, 1988:302). Враховуючи те, що кожна культура має власні культурні норми для спілкування, які відрізняються від норм інших культур, це може стати причиною конфліктів у розумінні та спілкуванні між представниками різних країн, які не поділяють норм іншої культури. Для вирішення комунікаційних проблем під час вивчення цільової мови, навчальна програма слухачів повинна включати також і вивчення цільової культури.

Під час навчального процесу викладачі повинні усвідомлювати необхідність врахування культури того народу, мову якої вони викладають. Вивчення іноземної мови розглядається не лише як застосування граматичних правил в усній та письмовій практиці. Під час викладання викладач також має ознайомлювати слухачів з культурою тієї країни, мову якої вивчаємо. Форми звернення, вітання, ідіоми та інші висловлювання, які зустрічаються в діалогах або текстах, які часто несуть культурну та

історичну інформацію, і представляють культурні знання. Цікавість слухачів зростає, коли вони дізнаються, що існує інший спосіб вираження, говорячи про почуття, бажання, потреби, ознайомлюючись з іноземною літературою. Якщо студенти, які вивчають мову, хочуть спілкуватися на особистісному рівні з людьми інших культур, їм потрібно не лише зрозуміти культурний вплив у поведінці інших, а й визнати глибокий вплив їх власної культури на форми мовного вираження.

Якщо мова описується як спосіб людської поведінки, а культура — як «шаблонна поведінка», очевидно, що мова є життєво важливою складовою культури. Отже, іноземна мова означає зміну поведінки слухача, вводячи новий спосіб життя та нові життєві цінності у його вже встановлену модель поведінки (Lado, 1963:110). Отже, існує тісний зв'язок між мова і культура. Зв'язок мови і культури широко поширений, визнаний та доведений багатьма вченими-філологами. Комунікативна поведінка та культура взаємопов'язані, як існує зв'язок між формою та змістом мови та віруваннями, цінності та потреби, присутні в культурі її носіїв.

Слід також пам'ятати, що вивчення мови, як згадувалося вище, є тривалим процесом, у якому продуктивність не є абсолютною, тому ми не можемо очікувати, що всі слухачі коли-небудь набудуть досконалої поведінки, схожої на місцеву. Е. Сміт стверджує, що вивчення англійської мови не означає змінити особистість. Етнічне, релігійне та політичне походження студента повинні залишатися такими ж (Smith, 1985:6). Студенти, безумовно, захочуть добре користуватися англійською мовою, але це не вимагає від них змінити їх особистість. Немає потреби ставати більш американцем чи британцем, щоб добре володіти англійською мовою.

Список використаних джерел:

1. Brown H.D. Principles of Language Learning and Teaching. The USA: Prentice Hall Regents. 1994. P.164.
2. Chastain K. Developing Second-Language Skills. The USA: HBJ publishers. 1988.
3. Lado R. Linguistics Across Cultures. The University of Michigan Press. 1963.
4. Smith E. L. "What is the Difference and What Difference Does the Difference Make". In Forum vol.22. 1985.

ВОЛКОВА Людмила Вікторівна,
*кандидат педагогічних наук, доцент,
Державний податковий університет*

КОМПЛЕКСИ ВПРАВ ДЛЯ РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОГО ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ

Сучасний підхід до вивчення іноземних мов орієнтований на комунікацію як мету навчання, тобто увага наголошується на комунікативному підході до навчання іноземних мов. Визначальними принципами комунікативного підходу є: мовленнєва спрямованість навчального процесу, яка полягає в тому, що способом досягнення поставленої практичної мети є правильне користування іноземною мовою; індивідуалізація з точки зору особистісного її аспекту як головного засобу мотивації та активності учасників навчального процесу; багатофункціональність, що забезпечує відбір іншомовного матеріалу адекватного процесу комунікації; ситуативність, новизна, тощо [2].

Аналіз наукових джерел дозволив нам виділити найхарактерніші особливості діалогічного мовлення, а саме: наявність співрозмовників; швидкий обмін репліками майже без попереднього обмірковування; смислова взаємозалежність реплік; ситуативна залежність реплік; лаконічність, чіткість реплік; широке використання «відпрацьованих» у мовленні засобів-штампів; слухове сприйняття учасників діалогу: важливість інтонації, тембру, тональності тощо, які можуть впливати на семантику слів, змінювати її або навіть повністю нейтралізувати; зорове сприйняття учасників діалогу. Навчальний діалог має двосторонній характер. Спілкуючись, співрозмовник виступає то в ролі мовця, то слухача, який повинен реагувати на репліку партнера. Іншими словами, обмін репліками не може здійснюватися без взаємного розуміння, яке відбувається через аудіювання. Отже, участь у навчальному діалозі передбачає володіння говорінням та аудіюванням, що вимагає від учасників спілкування двосторонньої мовленнєвої активності та ініціативності. Виходячи з цього, у студентів необхідно розвивати вміння

ініціативно розпочинати діалог, реагувати на репліки співрозмовника і спонукати його до продовження розмови.

Навчальний діалог визначається як своєрідна форма спілкування між учасниками педагогічного процесу за умов навчальної ситуації, протягом якої і відбувається інформаційно-смысловий обмін між партнерами та регулюються їх стосунки.

Комунікативна мета навчальних діалогів – здійснити певну соціальну дію, передбачену етикетом певної мовленнєвої спільноти. Основними якісними показниками сформованості загального вміння вести діалог іноземною мовою є спеціальні вміння: 1) продукувати діалогічну єдність різних видів; 2) починати діалог, вживаючи відповідну ініціативну репліку (повідомлення, спонукання, запитання); 3) реагувати на репліку співрозмовника, використовуючи репліки, що мають різні комунікативні функції; 4) підтримувати розмову, додаючи до репліки-реакції свою ініціативну репліку; 5) стимулювати співрозмовника до висловлювання, виражаючи свою зацікавленість за допомогою реплік оцінювального характеру; 6) продукувати діалоги різних функціональних типів на основі запропонованих навчальних комунікативних ситуацій; 7) у разі необхідності (нерозуміння репліки співрозмовника чи утруднення при висловлюванні своєї думки) ввічливо перервати розмову і звернутися за допомогою до партнера або навіть до довідника (розмовника, словника) [4].

Вправи передбачають різноманітні види навчальної діяльності, що включають систему навчальних дій – від рецептивних, елементарних за операційним складом, до продуктивних, досить складних, які ставлять студентів перед необхідністю багаторазового, варіативного і творчого застосування здобутих у процесі навчання знань у різних зв'язках і умовах. Так як мовленнєві вправи вимагають від студентів рецептивної, репродуктивної і продуктивної діяльності, виділяють такі види вправ:

а) рецептивні, до яких належать як загально мовленнєві, так і стилістичні вправи, що потребують від студента сприйняття, усвідомлення і фіксації в пам'яті одержаної інформації, характеристики мовних засобів або тексту з певного погляду,

групування мовних засобів за вказаною ознакою, оцінку й аналіз мовних засобів, знаходження стилістичної невідповідності в сприйнятому висловлюванні тощо;

б) репродуктивні вправи пов'язані з умінням студентів відтворювати здобуті знання, показують способи діяльності (за зразком, схемою, пам'яткою та ін.), передбачають добір мовних засобів за певною ознакою, поширення речень і вставку слів за змістом, відповіді на запитання, перекази (докладні, стислі і вибірккові) тощо;

в) продуктивні вправи потребують від студента творчого застосування знань, використання їх у новій ситуації, володіння способами діяльності, необхідними для виконання вправ типу трансформації текстів, редагування, написання творів різних стилів, типів і жанрів мовлення, складання діалогів різних видів тощо.

За мірою пізнавальної активності студентів всі вправи умовно можна розділити на чотири групи. Перший вид вправ передбачає складання мікродіалогів (запитання-відповідь, спонукання, згода, відмова і т. д.) за поданою темою, використовуючи зразок мовлення та подану нову лексику. Другий вид вправ – навчання діалогічному мовленню з використанням тексту-зразка (запитаннями за змістом, правдивими та неправдивими твердженнями, ключовими словами) Прослухавши зразок, студенти в парах складають власні мікродіалоги згідно з отриманим завданням. Третій вид вправ передбачає складання власних діалогів з використанням зорових вербальних опор у вигляді діалогу-схеми і діалогу-підстановчої таблиці. Прослухавши на занятті тематичні діалоги, студенти складають власні, використовуючи діалог-схему. Четвертий вид вправ побудований на складанні діалогу відповідно до навчально-мовленнєвої ситуації. Ці рецептивнопродуктивні мовленнєві вправи носять творчий характер. Опори, як правило, не використовуються [1, с. 76].

Оволодіння іншомовним діалогічним мовленням становить певні труднощі для студентів, причини яких знаходимо у специфічних рисах цієї форми мовлення. Перша з них викликана тим, що діалогічне мовлення об'єднує два види мовленнєвої діяльності – аудіювання і говоріння. У зв'язку з цим другий партнер має зрозуміти репліку першого партнера та швидко й адекватно відреагувати на неї, тобто

відгукнутися реактивною реплікою. Ось тут і виникає гальмування процесу спілкування. Складність полягає в тому, що необхідність сприйняти і правильно зрозуміти першого партнера, з одного боку, і підготувати свою відповідь – з другого, спричиняє стан роздвоєння уваги і, як результат, неспроможність вести діалог у нормальному темпі за умови недостатнього володіння мовними засобами. Нерідко трапляється ще й так, що розпочатий студентами навчальний діалог зупиняється після обміну однією-двома репліками. Це спричинюється труднощами продукування саме ініціативних реплік. Ще одна перешкода в оволодінні студентами діалогом пов'язана з його непередбачуваністю. Діалог неможливо спланувати заздалегідь, адже мовленнєва поведінка кожного з учасників спілкування у значній мірі визначається мовленнєвою поведінкою іншого партнера. Кожному з них необхідно стежити за перебігом думки співрозмовника, часом несподіваним, а така несподіваність приводить до зміни предмета спілкування.

Підсумовуючи, зазначимо, що навчальний діалог має відігравати провідну роль в процесі вивчення іноземної мови. Спілкування, яке виникає у ході діалогу сприяє появі вербального стимулу, що активізує процес навчання і засвоєння студентами лексичного та граматичного матеріалу. На заняттях з іноземної мови найбільшу увагу викладу слід приділяти саме діалогічному мовленню студентів для розвитку і вдосконалення мовленнєвих навичок. Для забезпечення ефективного розвитку навичок і вмінь діалогічного мовлення, необхідно застосовувати комплекси вправ для навчання цього виду мовлення.

Список використаних джерел:

1. Біленька О., Павлюк А., Чепурна О. Business English Essentials. Тернопіль: Видавництво Карп'юка, 2003. 200 с.
2. Костюченко К. Є. Особливості навчання діалогічного мовлення на заняттях з англійської мови у ВНЗ. – Наукові записки / Ред. кол.: В.В. Радул, В.А. Кушнір та ін. – Випуск 135. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2015. – С.135 - 139.
3. Наконечна А. О., Ординська І. Я. Особливості навчання діалогічного мовлення

при вивченні англійської мови / А. О. Наконечна, І. Я. Ординська // [Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки](#). – 2015. – № 2. – С.175-189.

4. Николаєва С. Ю. Сучасні технології навчання іноземного спілкування / С. Ю. Николаєва, Г. А. Гринюк, Т. І. Олійник. – К.: Ленвіт, 1997. – 96 с.

ДЖУРИЛО Аліна Петрівна,
*кандидат педагогічних наук, доцент,
Київський столичний університет
імені Бориса Грінченка, Україна*

СУЧАСНА МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ: ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ДЛЯ УКРАЇНИ

Жозе Мануел Баррозу, тринадцятий президент Європейської Комісії, який обіймав свій пост впродовж десяти років, в одному із своїх виступів відмітив, що «культура і творчість є важливими рушіями особистісного розвитку, соціальної згуртованості та економічного зростання. Сьогоднішня стратегія сприяння міжкультурному порозумінню підтверджує місце культури в центрі нашої політики» (European Commission, 2007).

Перша в історії європейська стратегія для сприяння економічному зростанню та міжкультурному порозумінню під назвою «Європейський порядок денний для культури в глобалізованому світі» було прийнято у формі комюніке 10 травня 2007 р. В документі було задекларовано три основні цілі, які разом сформували культурну стратегію для європейських інституцій, держав-членів та культурного і креативного сектору (European Commission, 2007):

1. Сприяння культурному розмаїттю та міжкультурному діалогу;
2. Сприяння культурі як каталізатору творчості в рамках Лісабонської стратегії;
3. Сприяння культурі як життєво важливому елементу міжнародних відносин Європейського Союзу.

В Порядку денному для культури також зазначено, що «культура лежить в основі людського розвитку і цивілізації. Культура – це те, що змушує людей сподіватися і мріяти, стимулюючи почуття і пропонуючи нові способи погляду на реальність. Це те, що об'єднує людей, стимулюючи діалог і пробуджуючи пристрасті, у спосіб, який об'єднує, а не роз'єднує. Культуру слід розглядати як сукупність відмінних духовних і матеріальних рис, що характеризують суспільство і соціальну групу. Вона охоплює літературу і мистецтво, а також спосіб життя,

системи цінностей, традиції і вірування» (European Commission, 2007).

Культурна політика Європейського Союзу ґрунтується на повазі до культурного, релігійного та мовного розмаїття, що відповідає девізу ЄС – «Єдність у розмаїтті». У статті 151 Договору про ЄС (European Union Treaties) зазначено, що: «... Європейський Союз сприяє розквіту культур держав-членів, поважаючи їхню національну та регіональну різноманітність і водночас висуваючи на перший план спільну культурну спадщину», і що «діяльність Співтовариства спрямована на заохочення співпраці між державами-членами та, за необхідності, на підтримку і доповнення їхніх дій у наступних сферах:

- поглиблення знань і поширення культури та історії європейських народів;
- збереження та охорона культурної спадщини європейського значення;
- некомерційний культурний обмін;
- художня та літературна творчість, у тому числі в аудіовізуальному секторі.

Європейська Комісія приділяє особливу увагу збереженню позицій малих культур і маловживаних мов Європи. Програма ЄС у сфері культури (2007-2013 рр.) була спрямована на сприяння транскордонній мобільності працівників сектору культури, заохочення транснаціональної циркуляцію культурної та мистецької продукції, та с сприяння міжкультурному діалогу.

Повна політика ЄС спрямована на реалізацію ідеї багатомовності. Основна мета – зберегти і захистити мовне розмаїття в ЄС, підтримувати вивчення іноземних мов. Право кожного народу спілкуватися рідною мовою у власній країні є важливою цінністю Європейського Союзу. Багатомовність дає змогу вчитися й працювати в інших країнах, поліпшує перспективи професійного росту, зміцнює зв'язки між різними культурами, що є необхідною умовою в багатомовній і багатокультурній Європі.

Європейська Комісія вже реалізувала та продовжує провадити чисельну кількість програм та проєктів для сприяння вивчення іноземних мов та покращення мовних навичок. Обов'язкове вивчення іноземних мов у початковій школі, збільшення варіативності мов, що вивчаються, збільшення кількості годин на

вивчення іноземних мов, збільшення програм обміну для учнів, студентів і викладачів – все це притаманне освітній політиці країн-членів ЄС. Такі заходи реалізуються не лише для підвищення конкурентоспроможності, але й для того, щоб допомогти європейцям краще пізнати і зрозуміти один одного.

Ми живемо в епоху міграційних потоків, що нерідко призводить до бурхливих конфліктів та нестримного популізму управління відносинами з тими, хто, відрізняється від нас, говорить іншою мовою, сповідує іншу релігію тощо. На жаль, історія людства засвідчує, що культурні відмінності між людьми мають тенденцію до збільшення, і немає жодних ознак того, що цінності будуть зближуватися в напрямку глобального культурного громадянства. Громадяни ЄС недостатньо успішно справляються з інакшістю. Програми обміну Erasmus та Erasmus+ допомагають зменшити упередження, але вони не змінюють співвідношення сил між культурами, тож лише міжкультурних контактів недостатньо.

Абсолютно очевидною є сильна асиметрія влади у взаємному культурному пізнанні, коли громадяни ЄС знають менше про інших, і навпаки. Як зазначено у звіті про Підготовку ЄС щодо культури у зовнішніх відносинах (European Commission, 2014), Європа та ЄС повинні взаємодіяти зі світом у дусі взаємного слухання, навчання та обміну досвідом.

Ідея культурного розмаїття має слабкі сторони, оскільки концепція культурної толерантності ґрунтується на соціальних ієрархіях та ідеї культурної вищості, вона посилює асиметрію і є потенційно небезпечною, оскільки залежно від політичних, соціальних, економічних тенденцій та інших непередбачуваних подій толерантна домінуюча більшість може стати менш толерантною. У цьому контексті дуже важливо розвивати само рефлексивну критичну свідомість громадян ЄС, щоб не лише краще пізнавати інші культури, але й виявляти власні неявні упередження, зумовлені їхньою власною культурою.

Оволодіння власним розумінням ситуативних і культурних відмінностей та розривів між нами та іншими можливе лише за умови критичної свідомості. Для цього необхідно перебувати в режимі взаємного слухання і навчання. Успіх таких

стратегій як «Глобальна стратегія зовнішньої політики і політики безпеки» та «Стратегія зовнішніх культурних зв'язків» значною мірою залежатиме від здатності європейців спілкуватися зі світом у саморефлексивний спосіб і рухатися до спільного творення смислів. Що також вимагатиме відходу від заперечення культурних відмінностей і переходу до свідомої взаємної адаптації та інтеграції. Урядам держав-членів та інституціям ЄС необхідно буде більше інвестувати в розвиток навичок міжкультурних відносин і розуміння їхнього значення для «європейців» не лише як членів європейських суспільств, але і як самотньої культурної групи у світі. Розуміння контексту і культури, а також вміння спілкуватися з партнерами з урахуванням культурних особливостей є ключовими для фахівців з розвитку, а мова є самим ключем.

Список використаних джерел:

1. European Commission (2007). First-ever European strategy for culture: contributing to economic growth and intercultural understanding. Brussels, 10 May 2007. URL: <http://surl.li/slllj>
2. European Commission (2014). Preparatory action 'Culture in external relations'. – Engaging the world – Towards global cultural citizenship, Publications Office. URL: <https://data.europa.eu/doi/10.2766/74887>
3. EUR-Lex (1997). European Union Treaties. Article 151. Social policy. URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/glossary/social-policy.html>

КРАСНИЦЬКА Анжела Віталіївна,
кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри правничої лінгвістики,
Національна академія внутрішніх справ,
м. Київ

МОВА ЯК ФЕНОМЕН ЛЮДСЬКОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ ТА ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК КУЛЬТУРИ

Проблеми мови, культури, комунікації, спілкування, культури мови, культури мовлення, мовної та мовленнєвої культури, вербальної та невербальної комунікації, ораторського мистецтва, становлення й розвитку мовної особистості, рівня мовної культури, цікавили людей із давніх часів.

Незважаючи на постійні глобалізаційні зміни в суспільстві, які змінюють суспільну, політичну, економічну, юридичну, культурну, духовну сфери життя людей, сутність людського спілкування не змінюється, адже необхідно обмінюватися думками та інформацією, досягати адекватного взаєморозуміння в будь-якій ситуації, в будь-яких сферах людського життя.

Комунікація (лат. *communicatio* – зв'язок, повідомлення) – спілкування, що ґрунтується на взаєморозумінні; повідомлення інформації від однієї людини до іншої або кількох інших [1, с. 543]. Завдяки спілкуванню формується психіка людини, її інтелект, мислення, сприймання, розширюється загальний світогляд, розвивається культура поведінки. Серед усіх створених людством засобів комунікації основною є мова. Головне призначення мови – бути засобом спілкування, передавати, сприймати різного роду інформацію, тобто виконувати комунікативну функцію.

У свою чергу, засобами мови через спілкування, яке є головною потребою людини, твориться історія людства. Увесь комплекс здобутків людства в історичному розвитку цивілізації охоплює культура як духовний феномен і сфера вільної самореалізації особистості. Термін «культура», який увів як самостійну наукову категорію німецький філософ Самуїл Пуфендорф у XVII ст., має дуже

багато значень. Зокрема, Словник іншомовних слів подає такі значення цього слова: «Культура (лат. *cultura* – догляд, освіта, розвиток) – 1) рівень розвитку суспільства, який характеризується властивими тільки певній епосі матеріальними та духовними цінностями; 2) рівень розвитку в якійсь галузі знань або діяльності; 3) характеристика певних історичних епох, народів, націй, країн, напр., трипільська культура, українська культура, культура Великого князівства Литовського; 4) рівень виховання та розумового розвитку особи, а також освітній інтелектуальний рівень [1, с. 573]. Філософи визначають культуру як символічний всесвіт (Ернст Кассілер), складну, витончену, наповнену форму життя (Георг Зіммель).

Зауважимо, що проблеми співвідношення мови і культури відображені у працях Я. Грімма, І. Гердера, В. фон Гумбольдта, І. Огієнка, О. Потебні, О. Афанасьєва, Е. Сепіра, Б. Ворфа, Б. Антоненка-Давидовича, О. Пономаріва, С. Єрмоленко тощо. Так, громадський і державний діяч, філософ, учений-мовознавець, історик Іван Огієнко вказував на те, що «у житті кожного народу рідна мова відіграє найголовнішу роль; рідна мова – то сила культури, а культура – сила народу. Тому зрозуміло, чому всі культурні народи ставляться до своєї рідної мови з найбільшою святістю, з найчулішою опікою. Рідна мова глибоко пересякає наше духовне життя – приватне й державне... Без добре виробленої рідної мови нема всенародної свідомости, без такої свідомости нема нації, а без свідомої нації – нема державности, як найвищої громадської організації, в якій вона отримує найповнішу змогу свого всебічного розвитку й виявлення... Літературна мова – це найцінніше й найважливіше оруддя духовної культури та найміцніший цемент єдності нації, а тому всі народи оточують її найпильнішою опікою» [2, с. 34].

Необхідно вказати на те, що позиція вчених з приводу співвідношення мови і культури неоднакова. Вчені використовують такі визначення: мова – носій культури, мова – ядро культури, знаряддя культури, інструмент культури, скарбничка культури, відображення культури, компонент культури, фундамент культури, частина культури, важливий складник культури, універсальна форма існування культури, невід’ємна складова національної культури, специфічний

спосіб існування культури, дзеркало культури.

Погоджуємось із думкою О. А. Шумейко, що мова як форма існування мислення і, головне, як засіб спілкування мова постає в одному ряді з культурою. Мова як могутнє суспільне знаряддя, формуючи людський потік в етнос, утворює націю через збереження і передачу культури, традиції, суспільної свідомості певного мовного колективу [3, с. 119].

У мові, яка є способом мислетворення, спілкування, накопичення людського досвіду, засобом національної єдності, важливим чинником *національного* розвитку, виявляється генотип (сукупність спадкових властивостей) певної нації, її ментальність (спосіб сприйняття дійсності, психологічний склад розуму, особливості мислення, характер) і досвід буття. Мова як фізіологічне, психологічне, антропологічне, фізичне, суспільне явище існує в суспільстві людей та є потужним суспільним засобом.

Культуру як явище суспільного і духовного життя певного народу фіксує мова, яка зберігає духовні та матеріальні надбання конкретних національних чи етнічних спільнот: норми, народні традиції, звичаї, обряди, віросповідання, народна міфологія, народні перекази, погляди, ідеї, спосіб мислення, національний світогляд, символіка, національна свідомість, народна правосвідомість, наукові знання, народна мораль, етика, естетика тощо. Мова як важливий компонент і носій культури, зберігаючи культурні цінності у фольклорі (пісні, приспиви, приказки, скоромовки, думи), народній міфології (легенди, притчі, міфи), прислів'ях, у науковій і художній літературі, у формах письмового й усного мовлення, у лексиці та граматиці, передає скарби національної культури з покоління в покоління. Мова як духовно-національний феномен і культура як основа людської творчості, фіксуючи світоглядну специфіку, об'єднують усіх представників конкретного народу.

Вважається, що мова як спонукання до творчого самовираження людини одночасно є і продуктом людської культури, й умовою розвитку культури. Мова, відображаючи культуру, є способом її вираження, передумовою для її існування та

розвитку, основним інструментом, за допомогою якого ми пізнаємо культуру.

Мовна культура конкретної людини вказує на її інтелектуальний рівень, моральність, творчий потенціал, духовність, розкриває особистість. Мові високої культури властиві точність, чіткість, зрозумілість, чистота, доступність, багатство словника, логічна стрункість і послідовність, різноманітність граматичних конструкцій, художня виразність. Мовна культура передбачає високий ступінь майстерності усного та писемного мовлення з урахуванням їх особливостей, володіння всім багатством сучасної української літературної мови, уникнення професійної, жаргонної, діалектної, ненормативної лексики, суржику.

Таким чином, мова як важливий чинник культури і культура як система досягнень людини в усіх сферах життєдіяльності органічно пов'язані між собою; мова високої культури означає мовленнєву майстерність і досконале володіння сучасною літературною мовою, яка є ознакою національної самобутності, носієм і посередником культури і цивілізації.

Список використаних джерел:

1. Словник іншомовних слів : 23 000 слів та термінологічних словосполучень / Уклад. Л. О. Пустовіт та ін. Київ : Довіра. 2000. 1018 с.
2. Іван Огієнко (митрополит Іларіон). Рідна мова / Упоряд., авт. Передмови та коментарів М. С. Тимошик. Київ : Наша культура і наука. 2010. 436 с.
3. Шумейко О. А. Значення мови для саморозвитку особистості в сучасному українському суспільстві. https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/16939/1/Shumeyko_117-121.pdf

МАКОГОНЧУК Наталя Віталіївна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Національна академія Державної
прикордонної служби України імені Богдана
Хмельницького, м. Хмельницький
ГЕВКО Олена Іванівна, старший викладач,
Національна академія Державної
прикордонної служби України імені Богдана
Хмельницького, м. Хмельницький,
ГОЛЯРДИК Наталія Анатоліївна,
кандидат психологічних наук, доцент,
Національна академія Державної
прикордонної служби України імені Богдана
Хмельницького, м. Хмельницький,

РОЛЬ МОВИ В ДИПЛОМАТІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

Сьогодні велика увага приділяється крос-культурному спілкуванню через культурну дипломатію, так як це сприяє розвитку позитивних міжнародних відносин. Культурні відмінності можуть створити непорозуміння і конфлікт, та за допомогою мови можна знайти вирішення проблемних питань.

Мова, як основний засіб спілкування, займає центральну роль у сферах дипломатії та міжнародних відносин. Вона служить каналом для передачі ідей, сприяння взаєморозумінню та узгодження інтересів між націями. У світі, який позначений різноманітністю політичних, культурних та економічних ландшафтів, розуміння ролі мови в дипломатії та міжнародних відносинах має першочергове значення.

Кожна культура має свій стиль спілкування. По-перше, давайте подивимось на вас (так, на вас). Здебільшого кожну людину виховували в гармонії з культурою та поведінкою країни, у якій вона виростила або з якою була найбільше знайома. Спосіб нашого мислення, підхід до завдань і те, що ми вважаємо логічним і прийнятним, – усе це упередження нашої культури.

Історично дипломати часто були поліглотами, які володіли кількома мовами. Від стародавніх імперій до колоніального періоду емісари та посланники визнавали

необхідність розуміння та бути зрозумілим. Вони були комунікативними мостами між імперіями, королівствами та племенами.

У середньовічній Європі латинь була для релігійних і дипломатичних дискурсів. Дипломати Османської імперії, які володіли багатьма мовами, вели переговори з європейськими, африканськими та азійськими державами. У Східній Азії класична китайська протягом століть була домінуючою дипломатичною мовою.

Ці лінгвістичні норми сприяли дипломатії, але вони також відображали динаміку влади. Домінування певної мови часто відображало політичний і культурний вплив її носіїв.

Після Другої світової війни, з появою нових світових порядків і міжнародних організацій, виникла потреба в спільних мовах для сприяння міжнародному діалогу.

Англійська мова, зокрема, зазнала безпрецедентного зростання як глобальної мови в дипломатії. Це не лише відображення історичного впливу Британської імперії, а й післявоєнне економічне та культурне домінування Сполучених Штатів.

Глибоке розуміння мови часто дає змогу зрозуміти культуру, етос і нюанси її носіїв. Дипломати, розуміючи ці тонкощі, можуть підходити до переговорів більш чуйно та ефективно. Точне використання мови може запобігти потенційним дипломатичним кризам. Неправильне тлумачення чи переклад може спричинити ескалацію напруги, що робить роль кваліфікованих усних і письмових перекладачів вирішальною на міжнародних зустрічах.

Мова відіграє значну роль у формуванні громадської думки. Через міжнародне мовлення, програми культурного обміну чи глобальні форуми мова допомагає поширювати національні цінності, культуру та погляди на іноземну аудиторію.

Мова є ключовим компонентом м'якої сили. Термін «м'яка сила», введений Джозефом Наєм, означає здатність країни впливати на інших без примусу, насамперед через культурну привабливість, політичні цінності та зовнішню політику.

Країни часто рекламують свої мови як частину своєї зовнішньої політики. Наприклад, Британська Рада, Альянс Франсез та Інститути Конфуція

популяризують англійську, французьку та китайську відповідно, зміцнюючи культурні зв'язки та вплив.

Мова має важливе значення для складання міжнародних угод, оскільки кожна угода вимагає лінгвістичної точності. Формулювання можуть визначати тлумачення договорів, впливаючи на міжнародне право та порядок.

Незважаючи на спільну мову в дипломатичних колах, є випадки, коли мовні бар'єри заважають безперешкодному спілкуванню. Окрім слів, спілкування охоплює культурні норми та невербальні сигнали. Неправильне їх тлумачення може призвести до дипломатичних помилок.

Оскільки світ стає все більш взаємопов'язаним, роль мови в дипломатії розвиватиметься. Епоха цифрових технологій зробила революцію в дипломатії. Мова в цій сфері виходить за межі офіційних зустрічей. Твіти, блоги та онлайн-форуми стали платформами для дипломатичної взаємодії, що потребує нового набору мовних норм.

Таким чином, мова в дипломатії та міжнародних відносинах – це більше, ніж просто засіб спілкування. Це інструмент впливу влади та налагодження співпраці. Нюанси мови, її історичний багаж, культурний підтекст і політична вага все це відображається на дипломатичній арені. Важливим є не лише те, що сказано, але й те, як це сказано, якою мовою та безлічі інтерпретацій, які це може породити.

RYZHCHENKO OLGA SERGIIVNA,
*Candidate of Philological Sciences, docent,
National University of Civil Protection
of Ukraine*

CULTURAL DIALOGUE AS AN IMPORTANT COMPONENT OF NATIONAL SURVIVAL

It is known that every nation has its own culture, its own history and its own language of communication. People must communicate with each other searching for the truth and understanding real life. As it was mentioned by Ukrainian researchers, *“the nature of humanitarian knowledge is its dialogicity, which in its generalized meaning indicates the search for truth, or at least approaching it, as a result of the exchange of meanings during the communicative act”* [2, p. 139].

It will not be disputable to say that communication is a very important way of getting to know the real world around us. People communicate because they need to develop their mind and their knowledge. And it is the right way to create and develop national culture and national traditions. In such a way we can say that we develop our best qualities and enrich our souls. That is why cultural dialogue is aimed at understanding of real values of every nation, every country and every citizen. *“Values, due to their universal nature, unlike patterns of behavior and language, have more unifying properties for dialogue. In addition, values can be created and learned through dialogue”* [2, p. 143].

We can point out that nowadays there are so many different cultures and different languages so it is really important to create special conditions for communication for sharing the best attainment of every country and every culture because in such a way it will be possible to improve the situation in the world. As right now it is really important for people all over the world to listen to each other and hear each other. Cultural dialogue must become a powerful weapon on the way to the peace as only by communicating people will stop destroying of their countries and the planet in general. That is why it sounds quite reasonable to say that *“pragmatics of cognitive linguistics and language learning should*

be aimed at the formation and implementation of a global language of optimal understanding and relevant communication skills at OMP to solve urgent tasks as accurately and quickly as possible. Awareness and resolution of these issues is an important step on the way to achieving optimal linguistic understanding between different cultures and civilizations. There is also an urgent need to develop international language policies and promote international cooperation in the field of language education to help reduce language barriers today” [1, p. 48].

Our language should become our powerful instrument in improving our life by keeping and developing our cultural traditions. Our language should help us share our traditions with other people all over the world to make people living abroad our soul mates and close friends. The nation can survive only by keeping and developing their culture and traditions. As it was mentioned the formation of global language of optimal understanding should be our vital purpose because people all over the world should understand that hearing and understanding each other is very important for their survival on the planet. So cultural dialogue is an important even vital component of surviving of the nation because only keeping our values based on our beliefs and traditions will let us stay who we are and let our descendants continue developing the country. Moreover, our future depends on the cultural dialogue and our ability to build it.

References:

1. Lishchytovych L.I., Yanenko L.P. On the way to the optimal language of understanding for modern civilizations. *Scientific notes of the National University “Ostroh Academy”*: series “Philology”. Ostrog: NaUOA Publishing House, 2023. Issue 20(88). P. 44–48.
2. Mogan N.I, Chornomordenko I.V. Dialogue of cultures as a dialogue of values. *Multiversum. Philosophical almanac*, 2021. Issue 1(173). Vol. 1. P.139-154.

СІННА Людмила Юріївна,
*доцент, Національна академія Національної
гвардії України, м. Харків*

ПРОБЛЕМИ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Міжкультурна комунікація є ключовим аспектом в сучасному військовому середовищі, де військовослужбовці з різних культур та націй працюють разом в мирних та воєнних умовах. Проте, неоднорідність культур, мовних традицій, релігійних переконань та соціальних норм може створювати значні труднощі у взаєморозумінні та співпраці.

Мета нашого дослідження полягає в окресленні рекомендацій для подолання вищезазначених труднощів.

Міжкультурна комунікація стає особливо важливою у військовому середовищі, де військовослужбовці з різних країн та культур співпрацюють у різних умовах. Сучасні воєнні реалії в Україні накладають додаткові вимоги до військовослужбовців, змушуючи їх мати високий рівень мовної підготовки та ефективно взаємодіяти як з власними колегами, так і з партнерами та союзниками з інших країн. Цей процес не є легким, адже потребує вирішення низки питань. Детально розглянемо основні проблеми міжкультурної комунікації військовослужбовців.

Мовні бар'єри: В умовах міжнародних операцій та спільних навчань, різниця в мовах може значно ускладнити комунікацію. Українські військовослужбовці мають володіти не лише українською, а й принаймні англійською мовами, що є мовою спілкування в багатьох міжнародних військових структурах. За останніми даними великий попит має також німецька мова.

Культурні розбіжності: Різниця в культурних цінностях, традиціях та нормах може призвести до конфліктів та недовіри між військовослужбовцями з різних країн. Наприклад, поняття особистого простору, підхід до авторитетів та інші аспекти можуть відрізнятися в різних культурах. Відсутність такого розуміння може

призвести до конфліктів та недовіри, пригнічувати морально-психологічний стан тощо.

Стереотипи та упередження: Неправильні уявлення та упередження щодо представників інших культур можуть перешкоджати побудові довіри та співпраці. Стереотипи про "інших" можуть впливати на комунікацію та сприйняття.

Військовослужбовець повинен вміти застосовувати міжкультурні знання під час професійної діяльності, розрізняти особливості іншої культури, вміти прогнозувати можливі проблеми під час професійного спілкування з представниками інших культур та проявляти толерантність.

З огляду на вищезазначене, пропонується низка рекомендацій, які допоможуть для розв'язання викликів у міжкультурній взаємодії.

Мовна підготовка: Забезпечення військовослужбовців достатньою мовною підготовкою для ефективної комунікації. Це може включати проведення інтенсивних мовних курсів у розширеному обсязі, спрямованих як на загальну англійську, так і на вивчення спеціалізованої термінології відповідно до стандартів STANAG 6001. Ці курси повинні бути націлені на удосконалення не лише мовних навичок, зокрема в аспекті військової сфери, та підвищення рівня володіння спеціалізованою військовою англійською мовою, а і лінгвокультурологічних аспектів мови, яка вивчається. Крім цього, це може передбачати підготовку усних перекладачів, що мають фахову експертизу у міжкультурній комунікації в рамках військових ситуацій.

Міжкультурна освіта: Проведення тренінгів та семінарів з міжкультурної освіти може включати різноманітні методи та підходи для ефективного розуміння та прийняття культурних різниць та подолання стереотипів. Одним із таких методів може бути вивчення за допомогою методу кейсів, де учасники аналізують конкретні ситуації з життя та військових операцій, що виникали у міжкультурних контекстах. Також можна використовувати рольові ігри, які дозволяють відтворити реальні ситуації та емоційний досвід взаємодії з представниками інших культур.

Крім того, створення круглих столів з участю представників партнерів з

інших країн може бути корисним для обміну досвідом та кращого розуміння культурних особливостей. Такі заходи сприяють виробленню стратегій спільної діяльності та сприяють зміцненню міжнародного співробітництва в рамках військової сфери.

Культурна взаємодія: Розвиток культурного взаєморозуміння та співпраці серед військовослужбовців включає стимулювання активної участі у культурних обмінах та спільних ініціативах. Це передбачає створення атмосфери взаємного зацікавлення та взаємопідтримки у побудові довіри та розуміння між представниками різних культур. Підтримка та пошук спільних підходів до вирішення проблем сприяє не лише зміцненню міжнародного співробітництва, але й забезпеченню стабільності та безпеки в рамках військового співтовариства.

Проблематика міжкультурної комунікації у військовому середовищі вимагає комплексного підходу та розробки ефективних стратегій. Необхідно глибше зрозуміти та узгодити культурні відмінності, забезпечити високий рівень мовної підготовки та впровадити спеціалізовані освітні програми. Вироблення таких стратегій сприятиме покращенню якості комунікації та співпраці між військовослужбовцями різних країн, що працюють у складних воєнних умовах. Доцільним також є вдосконалення методів навчання та впровадження інноваційних підходів, таких як використання інтерактивних технологій та ігрових методик, для забезпечення ефективного засвоєння матеріалу та розвитку міжкультурних навичок у військовій галузі.

Список використаних джерел:

1. Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Мовленнева комунікація: підручник / С. Д. Абрамович, М. Ю. Чікарькова. К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2013. 460 с.
2. Коч Н. В. Міжкультурна комунікація: навч. посіб. / Н. В. Коч. Миколаїв : Видавництво «ЧП Румянцева А. В.», 2017. 200 с.
3. Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація: навч. посіб. / В. М. Манакін. К.: ВЦ «Академія», 2012. 288 с.

ФИЛИПСЬКА Віта Іванівна,
*кандидат педагогічних наук, доцент,
Харківський національний університет
внутрішніх справ*

ВИКОРИСТАННЯ CASE-STUDY У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Одним з інноваційних способів організації навчання у закладі вищої освіти є кейс-технологія [2, с. 119]. Технологія кейсів визначається як студентоцентрована діяльність, що забезпечує застосування теоретичних положень у процесі вирішення практичних завдань [3, с. 316]. Сутність зазначеної технології полягає в тому, що студентам пропонують кейс-ситуацію, на підставі якої формулюється та аналізується проблема, під час обговорення якої студенти пропонують свої варіанти її вирішення. Знання, вміння та навички набуваються студентами в результаті активної та творчої роботи: самостійного збору необхідної інформації, її аналізу з різних точок зору, висування гіпотези, висновків, самоконтролю процесу здобуття знань та його результатів [2, с. 119].

На відміну від кейс-методу (як проблемного метода навчання), case-study є багаторівневою формою роботи з особливостями, які характеризують її саме як технологію. Тобто, її обов'язковими структурними компонентами визначаються: актуальність, цільова група (напр.: розробляється для підручника з іноземної мови і для здобувачів певного рівня освіти, мета, основний зміст (кейс для аналізу - проблемна ситуація та додаткова до неї інформація), завдання (проблемне питання чи конкретизовані завдання), процесуальний компонент (сукупність інтерактивних методів роботи над проблемною ситуацією), етапи та алгоритм упровадження (підготовчий – розроблення кейсу, ознайомлення з ним здобувачів освіти; основний – командне дослідження й аналіз ситуації, продукування ідей, їх оцінювання, вибір і обґрунтування основної; завершальний – підготовка і презентація виробленого командою єдиного рішення/висновку) [1, с.8]. Іншими словами, сутність технології навчання case -study полягає в тому, що студентам пропонується в результаті

знайомства з навчальними матеріалами осмислити зміст проблемної ситуації та запропонувати свій варіант її розв'язання на основі вже набутих знань, навичок та вмінь [3, с.316]. Такі особливості дозволяють визначати case-study ємкою аналітичною технологією, якій властиві синергія, моделювання, розвивальний контент, активізація мисленнєвої діяльності, орієнтованої на успіх та формування компетенцій щодо оптимального поведіння в різних ситуаціях [1, с.8].

Використання case-study в ході вивчення іноземної мови сприяє: підвищенню рівня знання іноземної мови в цілому; більш ефективному використанню термінів, не зазубрюванню їх, а саме розумінню; розвитку творчого мислення (вміння думати іноземною мовою); розвитку навичок проведення презентації (вміння публічно представити свою роботу іноземною мовою); розвитку вмінь формулювати різні типи запитань; умінню вести дискусію, наводити аргументи (вміння спілкуватися іноземною мовою без опори на готовий текст); удосконаленню навичок обробки інформації та професійного читання іноземною мовою; умінню працювати в команді, формуючи колективну думку; повноцінному налагодженню індивідуальної та групової самостійної роботи студентів [4, с.49].

У сучасній літературі зустрічаються різні класифікації кейсів. Кожен кейс несе у собі навчальну функцію, тільки ступінь виразності всіх відтінків цієї функції у різних кейсах різна. Найчастіше розрізняються такі види кейсів: 1) практичні кейси (дані кейси якомога реальніше повинні відображати введену ситуацію або випадок); мета цих кейсів – на певному практичному прикладі навчити алгоритму прийняття правильного рішення у певній ситуації; 2) навчальні кейси (основним завданням їх виступає навчання); це кейси з формуванням проблеми, в яких описується ситуація в конкретний період, виявляються і чітко формулюються проблеми. Мета такого кейсу – діагностування ситуації та самостійне прийняття рішення щодо зазначеної проблеми; 3) науково-дослідні кейси, які орієнтовані на включення студента до дослідницької діяльності. Це кейси без формування проблеми, в яких описується складніша, ніж у попередньому варіанті, ситуація, де проблема чітко не виявлена, а представлена у статистичних даних. Мета такого

кейсу – самостійно виявити проблему, зазначити альтернативні шляхи її вирішення з аналізом наявних ресурсів [2, с.121].

За рівнем складності пропонуються наступні види кейсів: 1) дуже структуровані (*highly structured*) (такі кейси з незначною кількістю додаткової інформації передбачають певну модель і оптимальний варіант вирішення.); 2) маленькі епізоди (*short vignettes*) (у кейсах цього типу стисло подається основна інформація, пропонується також декілька додатків і передбачається використання знань здобувачів; 3) великі неструктуровані (*long unstructured*) (це найскладніші кейси обсягом до 50 сторінок, які включають багато інформації часом навіть зайвої, тоді як потрібне може бути відсутнім; здобувачі вищої освіти мають розібратися із запропонованим матеріалом і розв'язати завдання.); 4) нестандартні кейси (*ground breaking*) (працюючи над кейсом, здобувачі вищої освіти виступають у ролі дослідників; застосовуючи наявні теоретичні знання і практичні навички, вони впроваджують щось нове для вирішення проблеми).

Кейси також класифікують відповідно до їх розміру: 1) повні кейси (20-25 сторінок) орієнтовані на командну аналітичну роботу зазвичай протягом кількох днів, після закінчення якої команда презентує колективний результат; 2) стислі кейси (3-5 сторінок) призначені для групового обговорення безпосередньо на занятті та прийняття узагальненого рішення; 3) міні-кейси (1-2 сторінки) розраховані на аудиторне опрацювання часто в якості практичного супроводу теоретичного матеріалу, що вивчається [3, с.316-317].

Завдання до кейсу може містити додаток з додатковою інформацією. Його доцільно створювати та використовувати для тем, які надаються для самостійного вивчення, як ілюстративні матеріали. Також у дистанційній формі навчання додатки до кейсу можуть містити додаткові інформаційні матеріали, статистичні дані, дібрані вчителем до теми, або ж список літератури з відкритих джерел, за якими необхідну інформацію можна знайти учням самостійно. Додатки можуть бути диференційованими по складності, тим самим враховувати міру розвиненості, здібностей окремих учнів та використовуватися в індивідуальному навчанні чи

диференційовано в різних групах з різним рівнем підготовленості [1, с.9]

Отже, викладені положення обґрунтовують доцільність застосування технології case-study з метою формування іншомовної професійної комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти під час занять з іноземної мови.

Список використаних джерел:

1. Алексеєнко Т. Розвивальний потенціал case study (кейс-технології) у формуванні ключових компетентностей здобувачів освіти: до методичного інструментарю сучасного підручника. *Проблеми сучасного підручника*. 2022. Вип.29. С.5-13. DOI: [10.32405/24n-1309-2022-29-5-13](https://doi.org/10.32405/24n-1309-2022-29-5-13)(дата звернення: 20.04.2024).
2. Бурковська О., Пампура С. Використання методу кейсів у професійно орієнтованому навчанні іноземних мов. 2022, Vol. 1, No. 1. *Viae Educationis: Studies of Education and Didactics*. С.117-124. URL: <https://doi.org/10.15804/ve.2022.01.14>(дата звернення: 20.04.2024).
3. Кміть О. В. Кейсова технологія навчання іншомовного спілкування майбутніх педагогів. *Наука і техніка сьогодні*. 2023. № 7(21). С.312-321. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-7\(21\)-312-321](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-7(21)-312-321) (дата звернення: 20.04.2024).
4. Ляхова М. Використання кейс-методу в процесі навчання англійської мови за професійним спрямуванням студентів економічних спеціальностей. *Нова педагогічна думка*. 2019. № 2 (98). С.47-51.

SHANAIEVA-TSYMBAL Liudmyla,
*National University of Life and
Environmental Sciences of Ukraine
Candidate of Science in Public Administration,
Associate Professor*

YAMNYCH Nataliia,
*National University of Life and
Environmental Sciences of Ukraine
Senior lecturer*

LANGUAGE AND CULTURE

Language plays a crucial role in the interaction and perception of various cultural values and traditions. In the dialogue of cultures, language is not only a means of communication but also an important factor shaping people's ideas and beliefs. The history of intercultural communication as an academic discipline shows that it was originally formed on the basis of the integration of various humanities and methods. Language reflects the uniqueness of the culture in which it originated through the use of specific expressions, slang, and linguistic turns. In multilingual societies, linguistic dialogue between cultures opens the possibility for mutual understanding and the study of other cultures. Language allows for the expression and understanding of cultural particularities that often cannot be conveyed through other means. The process of linguistic interaction between cultures promotes the development of tolerance and mutual respect. Language can serve as a bridge between different cultures, connecting their shared ideas and values. Studying the language and culture of other people helps to expand one's worldview and deepen understanding of one's own culture. The study of the process of intercultural communication has shown that knowledge of a foreign language alone is not enough to overcome the problems of interaction between representatives of different cultures, since it integrates cultural (extralinguistic) and linguistic (communicative) codes. It is possible to penetrate the essence of the process of intercultural communication only by understanding the content of these codes.

Language in the dialogue of cultures is not only a tool of communication but also a

source of mutual learning and improvement. Cultural differences in linguistic usage can be a source of misunderstandings, but also stimulate the search for new ways of expression. Language culture embodies the norms, values, and traditions of each culture, influencing lifestyles and worldviews. Learning the language and culture of other peoples contributes to the development of intercultural competence and promotes the building of a peaceful world. Language in the dialogue of cultures is an integral component of international relations, touching upon the cultural richness of the world. The diversity of linguistic resources in different cultures expands the horizons of communication and allows each culture to open itself to the world. Language is a symbol of identity for each culture, reflecting its history, traditions, and uniqueness. In a world of globalization, language in the dialogue of cultures becomes not only a means of communication but also a tool for preserving and developing cultural heritage. Language in the dialogue of cultures opens opportunities for cultural exchange, enriching each culture with new ideas and perspectives.

ШИНКАР Т. С.,

*кандидат філологічних наук, Університет
Григорія Сковороди в Переяславі*

ЕКОЛІНГВІСТИКА ЯК НОВА ГАЛУЗЬ МОВОЗНАВСТВА

На сучасному етапі розвитку лінгвістики виникла нова галузь – еколінгвістика, яка поєднує екологію та лінгвістику і вивчає мову, людину як мовну особистість та її взаємодію з навколишнім середовищем. Еколінгвістика перебуває в процесі активного розвитку. Вивчаючи проблеми мовного і мовленнєвого середовища у власній динаміці, ця галузь науки займається питанням деградації мови і мовлення та аналізує чинники, що негативно впливають на розвиток мови.

Еколінгвістика (лінгвістична екологія) – міждисциплінарна галузь мовознавства, яка тісно пов'язана з низкою дисциплін, таких як соціолінгвістика, етнолінгвістика, етнопсихологія, культурологія, правознавство, мовна конфліктологія, а також з конкретними етнічними групами, їхньою культурою та історією мови. Екологічна лінгвістика зосереджується на вивченні чинників і процесів, які позитивно чи негативно впливають на стан і розвиток мови як знакової системи. Однією з найактуальніших проблем еколінгвістики мовознавці вважають поширення слів, запозичених з іноземних мов, особливо з англійської.

Розвиток еколінгвістики, лінгвоекології чи екології мови як нової галузі науки пов'язаний з іменами таких зарубіжних дослідників: Е. Хауген, В. Ф. Макей, А. Філл та ін. Уперше ці поняття запропонував американський мовознавець Ейнар Хауген. Він розглядав екологію мови як науку про взаємодію мови і суспільства в прагматичному аспекті [4].

Англійська мова є не лише офіційною мовою більш ніж 50 країн світу, але й мовою міжнародної торгівлі, електронної та комп'ютерної техніки, а також однією з офіційних мов різних міжнародних організацій (ООН, НАТО, ЮНЕСКО тощо). Тому не дивно, що кількість запозичень з англійської мови в інші мови продовжує зростати. У зв'язку з цим постає питання про доречність використання цієї мови.

Звичайно, наявність, використання та фіксація запозичень у словниках тієї чи іншої мови можна тільки вітати, якщо вони збагачують мову та сприяють її розвитку. Крім того, використання запозичення може бути виправданим, якщо воно є необхідним і не може бути замінено відповідним словом у власній мові. Незважаючи на вищезазначені проблеми, збільшення кількості запозичень, особливо англіцизмів, як в українській мові, так і в європейських мовах є скоріше негативним явищем.

Науковці стверджують про засилля англоамериканізмів в українській мові [3, с. 251; 1, с. 172; 2, с. 228], але це пов'язано з тим, що українська лексика здебільшого збагачується за рахунок англоамериканізмів у зв'язку з концентрацією передових технологій на Заході та тим, що англійська мова є міжнародною мовою, як пояснює [1, с. 172]; у мові масової комунікації другого десятиліття ХХІ ст. запозичені з англійської мови слова вживаються на позначення нових реалій, явищ, понять із різних галузей суспільства. Оскільки ці слова не мають українських відповідників, автори публікацій активно використовують англіцизми.

Висновок. Отже, екологічна рівновага англійської мови на сучасному етапі описується як нестабільне явище, що характеризується її домінуванням і глобальним поширенням в українській мові, спричиняючи поступову зміну уявлень про мовну нормативність. У перші два десятиліття ХХІ століття експансія англіцизмів в українській мові створила негативну мовну ситуацію, яка вважається соціально небезпечною, оскільки створює мовні та екологічні бар'єри і сприяє вербальній агресії.

Кількість запозичень в українській мові зростає, а англіцизми стають домінувальними. Поширення мови зумовлене активною інтеграцією соціокультурних, економічних і політичних реалій у повсякденне життя та засвоєнням значної кількості запозичень.

Список використаних джерел:

1. Бодик О. П., Рудакова Т. М. Сучасна українська літературна мова. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. Навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 414 с.

2. Клименко Н. Ф., Карпіловська Є. А., Кислюк Л. П. Динамічні процеси в сучасному українському лексиконі. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2008. 336 с.
3. Стишов О. А. Українська лексика кінця ХХ століття (на матеріалі мови засобів масової інформації): монографія. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2003. 388 с.
4. Haugen E.I. The Ecology of Language: essays by Einar Haugen. *Selected and Introduced by Anwar S. Dill*. Stanford, California: Stanford University Press, 1972. P. 325–339.

ЛИТВИНСЬКА Тетяна Юріївна,
*старший викладач кафедри мовної
підготовки, Київський інститут
Національної гвардії України*

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОГО ТЕРМІНА ТА ВІЙСЬКОВА ТЕРМІНОЛОГІЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Як слова або словосполучення спеціальної мови, запозичені або створені для точного вираження спеціальних понять або позначення спеціальних об'єктів, терміни в мові виникають в результаті прагнення мови передати інформацію якомога точніше і лаконічніше, без можливості суб'єктивного тлумачення.

Особливо це стосується військового матеріалу, термінологічне багатство якого вимагає від комуніканта доброго знання як іноземної військової термінології, так і відповідно української мови, а також уміння правильно її використовувати. Це пов'язано з тим, що термін однією мовою зазвичай перекладається відповідним терміном іншою мовою, а за відсутності перекладацького відповідника цією мовою використовуються такі прийоми, як заміна синонімом, тезаурус та описовий переклад.

Військові терміни – це спеціальні назви зі складною або простою формальною структурою, що позначають професійно визначені поняття у військовій сфері (військова техніка, наука, життя підрозділу, справи тощо), семантична структура яких включає в себе поняття «битва» та «армія».

Якщо відійти від загальної проблеми перекладу, то питання термінології є чи не найважливішим у військовому перекладі. Військові матеріали всіх жанрів характеризуються масовим використанням різноманітних військових термінів. Стрімкий розвиток військової науки та військової техніки призводить до появи нових термінологічних словосполучень і термінів. Термінологічний шар лексики постає найбільш динамічним елементом військової літератури, а його стрімкий розвиток змушує регламентувати використання термінів на законодавчому рівні та певною мірою уніфікувати їх.

Майже в усіх країнах видаються спеціальні термінологічні словники, довідники і тезауруси з даної галузі знань, створюються спеціальні термінологічні комітети для уніфікації наукової термінології. Така масштабна робота є абсолютно необхідною. Це пов'язано з тим, що без упорядкованого словника розуміння військових документів стає дедалі складнішим.

Багато дослідників, розглядаючи основні положення семантичної теорії, зазначають, що слова - це мовні знаки, які втілюють значення, а значення - це здатність знака асоціюватися з різними об'єктами дійсності, поняттями або різноманітними відношеннями, що складаються одночасно між поняттями чи ідеологіями, або між ними [4, с. 272].

Термін – це слово з властивостями, що належать до особливої категорії мовних символів. На відміну від звичайних слів, терміни можуть бути пов'язані лише з одним об'єктом дійсності (поняттям, групою тотожних об'єктів, одним значенням) [4, с. 273].

Якщо обмежитися військовою тематикою, то доведеться визнати, що в межах цієї величезної сфери існує низка напрямків, які можна розглядати як самостійні галузі діяльності або знання. Тому некоректно говорити про загальне поняття «військова термінологія». Слід розрізняти організаційні терміни, тактичні терміни, військово-технічні терміни, терміни, що стосуються різних видів військ, родів військ тощо [3, с. 11].

У цьому сенсі однозначність терміна не слід плутати з його перекладом на іншу мову. Це пов'язано з тим, що перекладений еквівалент терміна не має його значення, а лише один з можливих еквівалентних варіантів [3, с. 127].

Коли один і той самий символ використовується в різних військових сферах, слід говорити про різні терміни, а не про неоднозначність термінології. Наприклад, американський термін "командування" використовується в різних сферах військової справи: як організаційна одиниця він відповідає українським військовим термінам група і команда; як штабний термін, він відповідає українським військовим термінам командування, штаб та управління; як термін, що стосується навчання,

відповідає українському військовому терміну наказ; як військово-технічний термін відповідає українському військовому терміну командний імпульс.

Ці приклади показують, що одне й те саме слово в різних сферах військової справи виступає в ролі різних термінів.

Сукупність термінів певної галузі знань становить її термінологію. Розрізняють такі види термінології: види і роди збройних сил; види озброєнь; організаційна термінологія; загальнотактична термінологія; штабна термінологія; військово-політична термінологія; термінологія управління та контролю; військово-топографічні терміни.

Ці види термінів об'єднані одним загальноживаним військовим терміном. Військова термінологія необхідна у військовій справі, оскільки тільки вона дозволяє відокремити військову справу від інших галузей людської діяльності [2, с. 69].

У межах кожного типу військової термінології всі терміни цієї військової галузі завжди є однозначними. Тобто терміни не мають синонімів, але зрідка трапляються терміни, які дуже близькі за своїм значенням.

Військові терміни зазвичай поділяють на такі категорії:

- Офіційна термінологія, що складається зі статутних термінів;
- Нестатутні терміни: використовуються військовослужбовцями в усному мовленні та в певній військовій літературі, але не є офіційно прийнятими.

Офіційна військова термінологія – це система лексичних одиниць, які репрезентують поняття військової науки і використовуються у спеціальних сферах комунікації.

Як периферійний шар лексики, військова термінологія має різноманітні зв'язки із загальноживаною лексикою мови. Військова наука та військова справа поділяються на низку окремих галузей і тому розрізняють військово-технічні терміни, тактичні терміни, військово-організаційні терміни, терміни, специфічні для роду військ, та терміни, специфічні для військової галузі, відповідно.

До нестатутних термінів належать слова та комбінації частин військових термінів, які виникли переважно в середовищі військовослужбовців і зазвичай

використовуються лише у збройних силах, хоча деякі підрозділи можуть розширювати їх використання [1, с. 41].

Слід зазначити, що позаправова лексика містить лексику з різним емоційним забарвленням, і такі слова та словосполучення часто не зрозумілі за межами збройних сил.

До особливостей англо-американської просторової військової термінології можна віднести: використання спеціальних військових термінів як матеріалу для утворення нових лексичних та лексичних одиниць, інтенсивне використання різноманітних аббревіатур та скорочень, інтенсивне запозичення розсекречених та інших елементів з технічної термінології.

Список використаних джерел:

1. Балабін В. В. Теоретичні засади військового перекладу в Україні : монографія. К. : Логос, 2018. 492 с.
2. Білан М. Б. Лексико-семантичні проблеми військового перекладу / редкол. : М. Б. Білан (гол. ред.) К. : Логос, 2020. 244 с.
3. Лісовський В. М. Військово-спеціальний переклад: (англ. мова). підручник у трьох томах. К. : ВІКНУ, 2017. 657с.
4. Лисичкіна І.О., Лисичкіна О.О. Сучасний військовий соціолект як проблема міжкультурної комунікації. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. : Філологія. 2022. № 56. С. 272-274. doi: <https://doi.org/10.32841/2409-1154.20.22.56.60>

СЕРГІЄНКО Ольга Олександрівна,
*викладач служби мовної підготовки мовного
відділу, Національна академія Національної
гвардії України, м. Харків*

ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВОГО СЕРВІСУ “QUIZIZZ”, ЯК ЗАПОРУКА ПІДВИЩЕННЯ ІНТЕРЕСУ ДО ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Сучасний стан міжнародних зв'язків України, вихід її у європейський та світовий простори, нові політичні, соціально-економічні та культурні реалії вимагають особливого відношення до вивчення іноземних мов у нашій країні.

Сьогодення вимагає від нас бути сучасними викладачами та організовувати освітній процес відповідно до вікових та психологічних особливостей здобувачів освіти. Завдання викладача – це впровадження в свою роботу сучасних методів, які сприяють активізації та активній діяльності на різних етапах викладання англійської мови.

Основною метою викладача є формування та розвиток комунікативних компетенцій, а це означає оволодіння мовою як засобом між культурного спілкування, розвиток умінь використовувати англійську мову як інструмент у діалозі культур і цивілізацій сучасного світу. Ця мета передбачає досягнення такого рівня комунікативної компетенції, який був би достатнім для здійснення спілкування, спрямованого на усне мовлення (говоріння, аудіювання) та писемне (читання, письмо) формах у межах визначених комунікативних сфер, тематики ситуативного мовлення та на основі вивченого мовного і мовленнєвого матеріалу.

На рівні з розвитком навичок комунікативних компетенцій, також є важливою перевірка отриманих знань. Тестування є невідомою частиною при вивченні англійської мови. Існує багато різних веб-інструментів, що дозволяють забезпечити швидкий зворотний зв'язок. Серед них заслуговує на увагу безкоштовний онлайн-сервіс «Quizizz». Цей сервіс повен переваг: яскравий, соціальний, досить простий для викладача і цікавий для здобувачів освіти. **Quizizz** – це не тільки інструмент закріплення і перевірки знань, а й прекрасна можливість дистанційного навчання,

оскільки дає можливість слухачам виконати тест або опитування як паралельно з усіма, так і в будь-який зручний для нього час. Можна використовувати тести, створені в Quizizz, як домашнє завдання. Всі результати тестів, відображаються в особистому кабінеті викладача. Ще одна перевага цієї платформи полягає в тому, що здобувачі освіти мають можливість відповідати на питання в своєму індивідуальному темпі, оскільки на екрані гаджета з'являються і питання, і варіанти відповідей, і учасник освітнього процесу може переходити до наступного питання, не чекаючи на відповіді інших. Таким чином, цей сервіс допомагає провести аналіз роботи і виявити прогалини в знаннях. Так сервіс дає інформацію викладачу про поточний стан процесу навчання. Виконання тесту, створеного на Quizizz, завжди можна запланувати. Це означає, що такий тест викладач може давати як домашнє завдання. Сучасне проведення тестування саме в такій формі є набагато цікавішими, вони захоплюють усіх учасників навчального процесу та надають можливість самоаналізу. Викладач має змогу отримати миттєвий результат, завантажити і роздрукувати цей результат. Така робота слухачам подобається тому, що вони швидко бачать свої результати. За статистикою такого опитування викладач може швидко бачити повну картину: на які запитання слухачи відповіли краще, а де виникли труднощі. Таким чином викладач може планувати подальшу роботу, на що йому слід звернути увагу. Зареєструватися можна з пошти Google або електронної пошти. В пошуковій системі на сайті можливо відшукувати уже готові вікторини інших користувачів сайту, бачити вікторини, які є найбільш популярні на сайті. Популярними є якраз ті вікторини, які частіше використовуються. Можливо створювати запитання до вікторин самостійно, імпортувати із файлу, додавати із таблиці Excel та шукати в Інтернеті. Можна створити для вікторини обгортку (певне зображення), дати назву вікторині. Вибираємо також мову, на якій хочемо створити вікторину. Потім встановлюємо параметри вікторини: для публічного або приватного перегляду. Якщо для приватного перегляду, то лише викладач може бачити і користуватися цією вікториною для своїх учнів. Якщо ж ми встановлюємо як загальне, то всі користувачі сайту зможуть користуватися. Також є перевага в

тому, що викладач може створювати ту кількість питань до вікторини, яку він вважає за потрібне. Викладач може сам змінювати текст запитання, тобто розмістити його меншим чи більшим шрифтом, вибирати колір для написання, користуватися різними символами. Також можна вибирати час для відповіді. Вважаю, що це є добрим при врахуванні різних здібностей учасників навчального процесу. Кількість варіантів відповідей викладач сам може вибирати. Доступною є функція копіювання запитань, тому він може копіювати, змінювати запитання або переміщувати в корзину. Також можна додавати зображення із комп'ютера чи за посиланням. Таким чином, запитання може бути із зображенням або без нього. Після завершення створення вікторини пропонується обрати клас, для якого була створена вікторина, предмет, тему або інше.

Отже, використання освітніх платформ при вивченні іноземної мови стало необхідністю в наші дні. Проаналізувавши результати застосування освітньої платформи «Quizizz» під час викладання англійської мови та тестування здобувачів освіти, я дійшли висновків, що використання цієї платформи:

- підвищує мотивацію до навчання, а відтак ефективність навчального процесу;
- забезпечує формування іншомовної лінгвістичної й комунікативної компетенцій студентів;
- допомагає створювати атмосферу співробітництва й комунікації;
- полегшує працю педагогів і навчання студентів;
- створює умови для миттєвого контролю й фасилітативного моніторингу студентів;
- створює умови для актуалізації нових знань.

Список використаних джерел:

1. Інформаційні технології в навчанні. – К.: Видавнича група ВНУ, 2006. – 240 с.
2. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) та їх роль в освітньому процесі [Електронний ресурс] / С. Дишлева. Режим доступу: <http://osvita.ua/school/technol/6804>

3. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Т. Сучасні педагогічні технології: Навчальний посібник. – К.: Видавничий центр «Просвіта», «Книга пам'яті України», 2000. – 368 с.
4. Сорока Н.В. Реалізація діяльнісного підходу при комп'ютерному навчанні в умовах оновлення мовної освіти в Україні // Засоби і технології єдиного інформаційного освітнього простору: Зб. наук. праць / За ред. В.Ю. Бикова, Ю.О.Жука. – К.: Атіка, 2004.
5. Сутність поняття « Освітні платформи» та їх значення на сучасному етапі модернізації освіти [Електронний ресурс]/ Н.Ю.Фоміних.

СКИБА Оксана Миколаївна,
*викладач кафедри мовної підготовки,
Київський інститут Національної гвардії
України*

THE ROLE OF ENGLISH IN INTERNATIONAL RELATIONS AND CULTURAL DIPLOMACY

The English language plays a pivotal role in international relations and cultural diplomacy. Serving as a global lingua franca, it facilitates diplomatic communications, international business, global media, and cultural exchanges. Thus it is important to explore the implications of English as a dominant language in international settings, its contributions to cultural diplomacy, and the challenges it presents to linguistic diversity and cultural identity.

English is more than just a language; it is a tool of power and a medium for global communication. The ubiquity of English in international affairs is unparalleled, influencing how nations interact, negotiate, and collaborate. The English language has undoubtedly become the language, transcending cultural and national boundaries to become one of the most widely spoken and studied languages in the world. Its role in international relations and cultural diplomacy is both profound and pervasive, facilitating interactions in global politics, economics, and societal exchanges.

The spread of English can be traced back to the British Empire, which at its height was the largest empire in history and thus laid the groundwork for English as a major communication medium. Post World War II, the geopolitical landscape saw the United States emerging as a global superpower, further cementing the role of English in international affairs. Today, English is not only a symbol of modernization and progress but also a practical tool in diplomatic communication and international cooperation.

English, as a dominant global lingua franca, plays a crucial role in modern international relations across several dimensions. Its widespread adoption and influence can be seen in diplomatic communications, international organizations, global governance, and economic interactions. English is commonly used as the language of negotiation in bilateral and multilateral settings. This includes high-level government meetings, peace

talks, and diplomatic summits where representatives from various countries use English to communicate, negotiate terms, and articulate their country's positions and policies. Major international summits such as the G20, NATO meetings, and United Nations conferences often use English as the primary or default language. This practice not only facilitates communication but also ensures that the proceedings and outcomes are accessible to a global audience.

In international diplomacy, English serves as a main operating tool. English is one of the six official languages of the United Nations (UN) and is often the working language in daily communications and official documentation. It is also an official or working language in other major international bodies such as the European Union, World Trade Organization, International Monetary Fund, and World Bank. This widespread use in formal settings underscores its importance in legislative, judicial, and regulatory frameworks across the globe.

Cultural exchange programs are vital in promoting understanding and cooperation among diverse global communities. They function as bridges that connect cultures, allowing people from different backgrounds to share their traditions, values, and perspectives. In these interactions, the English language plays an essential role, acting as a common medium that facilitates communication and learning. Many cultural exchange programs, ranging from student exchanges like the Erasmus+ program in Europe to professional and artistic residencies, often use English to facilitate dialogue among participants from various linguistic backgrounds. By providing a common language, English enables participants to share ideas, collaborate on projects, and build interpersonal relationships more effectively. The prevalence of English also makes these programs more accessible to a broader audience. Many organizations that sponsor cultural exchanges operate primarily in English, which simplifies the application processes and increases their reach. Participants with proficiency in English are, therefore, more likely to take advantage of these opportunities, gaining invaluable experiences and insights that they can bring back to their communities. Through English, participants in exchange programs can engage deeply with different cultures. English allows them to participate in educational

workshops, community activities, and public speaking events, where they can express their cultural identities and learn about others. This exchange of cultural values and practices fosters a greater understanding and appreciation of global diversity, promoting international goodwill. Programs like the Fulbright Program have successfully used English to foster international academic and cultural exchange, contributing to mutual understanding between the United States and over 160 countries. These exchanges have not only facilitated educational enrichment but also helped build long-lasting diplomatic relationships. Participants often return with enhanced language skills, broader perspectives, and a deeper appreciation for the cultures they have engaged with.

The sharing of ideas and innovations across cultures is greatly enhanced by the use of English. This linguistic commonality enables the fusion of diverse technological and creative thinking processes, leading to breakthroughs that might not occur in culturally homogenous groups. For example, international tech companies often use English as their working language, which allows them to employ talent from around the world. When people from different cultural backgrounds communicate effectively, they are more likely to develop mutual respect and understanding. English facilitates this by allowing individuals to share their ways of life, values, and beliefs directly with others. As people learn about the historical and cultural contexts that shape others' viewpoints, they are more likely to appreciate the complexities of global issues and the ways in which different cultures navigate these challenges. This understanding can transform attitudes, reduce prejudices, and foster a sense of global community.

While the use of English in sharing ideas and traditions across cultures has many benefits, it also comes with challenges. There is a risk of cultural dilution where the nuances of local languages and expressions may be lost in translation. Furthermore, the dominance of English can inadvertently lead to a form of cultural imperialism, where English-speaking cultures overshadow others, potentially leading to a homogenization of global culture. It's essential for cultural exchange initiatives to be mindful of these dynamics and strive to promote true intercultural dialogue that respects and celebrates linguistic diversity.

Despite its advantages, the dominance of English in international relations is not without its challenges and criticisms. Non-native speakers may find themselves at a disadvantage in negotiations and discussions where English is used, potentially affecting the fairness and outcome of international dealings. The prevalence of English carries with it cultural values and ideologies that can overshadow local languages and cultures, leading to concerns about cultural imperialism. Proficiency in English can reinforce socio-economic disparities, as individuals and nations with resources to invest in English education may have greater access to international platforms and opportunities. Another threat that the English language provides to linguistic diversity is the fact that the predominance of English contributes to the endangerment of minority languages and cultural identities. Critics argue that the spread of English carries cultural values that may overshadow local cultures. Access to English education can reinforce socio-economic disparities within and between nations. The emphasis on English may detract from the preservation and promotion of indigenous and regional languages.

The role of English in international relations and cultural diplomacy is both beneficial and complex. While it has undoubtedly facilitated global interaction, it also poses significant challenges to cultural and linguistic diversity. Moving forward, it is crucial to advocate for policies that promote multilingualism and respect for linguistic rights, ensuring that English serves as a bridge rather than a barrier in international and intercultural relations.

In conclusion, the role of English in international relations and cultural diplomacy is significant and multifaceted. While it enables broader communication and cooperation, it also raises concerns about cultural homogenization and language extinction. Moving forward, it will be essential to balance the benefits of a common linguistic platform with the need to preserve cultural identity and promote linguistic diversity. Implementing educational policies that encourage multilingualism could mitigate some of the negative impacts of English dominance.

Список використаних джерел:

1. Crystal David English as a global language. 2nd edition. New York, NY: Cambridge University Press, 2003. 212 p.
2. Mowbray [Jacqueline](#) Linguistic Justice: International Law and Language Policy. 1st edition. Oxford University Press, 2012. 260 p.
3. Pennycook Alastair The Cultural Politics of English as an International Language. London: Routledge, 2013. 390 p.
4. The English Effect. The British Council, 2013. 24 p.

ШОХА Вадим Миколайович,
*Черкаський інститут пожежної безпеки
імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України*

МОБІЛЬНІ ДОДАТКИ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ЗАСІБ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Інтерактивне навчання з використанням мобільних додатків є ефективним способом залучення здобувачів освіти до навчального процесу і поліпшення їхньої навчальної успішності. Для досягнення успіху у використанні мобільних додатків для інтерактивного навчання, викладачі можуть використовувати різні формати інтерактивних занять, до яких належать: тести, групові проєкти, віртуальні екскурсії та інші. Також, вони можуть використовувати мобільні додатки для забезпечення індивідуального навчання, беручи до уваги потреби кожного учасника навчального процесу.

Зокрема, використання мобільних додатків може допомогти учням залучитися до колективної співпраці та розвитку комунікативних навичок. Мобільні застосунки можуть допомогти освітянам спілкуватися та обговорювати матеріал, надаючи можливість для співпраці та обміну ідеями. Сьогодні відбувається стрімкий інтерес до мобільних додатків з боку викладачів та здобувачів освіти. Використовуючи мобільні застосунки під час навчання, зацікавленість з боку здобувачів освіти значно зростає.

Мобільні технології можуть зробити процес навчання цікавішим, надаючи необхідну інформацію в потрібний час. Особливістю впровадження мобільних додатків в освітній процес змусить збільшити зацікавленість серед здобувачів освіти під час вивчення навчальної дисципліни. Правильно підібрані мобільні додатки дозволяють підтримувати навчання в зоні найближчого розвитку за рахунок варіативності змісту ігрових і навчальних завдань, способів і засобів їх вирішення.

Використання засобів мобільного навчання в процесі викладання іноземних мов досліджують М. Жовнір, В. Краснопольський, Т. Лещенко, Л. Морська, І. Роберт, П. Сердюков, Д. Таушан, О. Шевченко та ін. Ця проблема також є

нагальною й для педагогічних працівників-практиків, оскільки її широко обговорюють на педагогічних нарадах, на віртуальних викладацьких форумах, власних сторінках соціальних мереж тощо.

Дослідники цього напрямку пропонують власне бачення суті мобільного навчання, аналізують специфіку практичного втілення цифрових технологій у навчальний процес. У викладацькій лексиці активно входить поняття «мобільне навчання», під час якого здобувачі освіти «не прив'язані» до стаціонарного комп'ютера або ноутбуку, а за допомогою власного мобільного пристрою можуть вийти в «Інтернет», завантажити навчальні матеріали, відповісти на запитання з теми, що вивчається, на форумі або в коментарях до заняття, виконати тест.

Мета мобільного навчання на заняттях іноземної мови – зробити процес навчання доступним, індивідуальним та гнучким. Метод мобільного навчання все більше набирає обертів у системі освіти, адже виконує всі вимоги до навчання: науковість, об'єктивність, зв'язок теорії з практикою, послідовність і систематичність, доступність, наочність, активність здобувачів освіти і міцність засвоєння ними знань. Але варто зауважити, що мобільне навчання не може повністю замінити традиційне навчання. Воно спроможне виконувати допоміжну функцію, інтегруючись у чинну систему традиційного навчання.

Беручи до уваги наведені вище аргументи та міркування, перевагами мобільного навчання слід вважати:

- залучення до освіти всіх учасників освітнього процесу;
- персоналізація у здобуванні інформації за рахунок умотивованого використання розгалуженої системи мобільних технологій;
- прискорення зворотного зв'язку в процесі взаємодії зі студентами;
- забезпечення оперативності під час моніторингу й оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти;
- раціональний контроль успішності здобувачів освіти;
- мобільність навчання;
- ефективність розподілу часу, відведеного для аудиторного вивчення матеріалу;

- безперервність навчання за рахунок послуговування різними гаджетами та їхньої адекватної синхронізації;
- ефективність комунікативного процесу тощо.

Визначаючи переваги активного використання мобільного навчання, варто наголосити на низці труднощів і перешкод:

- мобільні екрани мають невеликі розміри, а це зменшує кількість і тип інформації, що відображається;
- щоб не втратити дані, що надходять з інтернету, постійно мають працювати батареї;
- мобільні телефони менш надійні, ніж стаціонарні комп'ютери;
- мобільні телефони швидко застарівають;
- пропускну здатність знижується при великій кількості користувачів, які використовують бездротові мережі [1, С. 32-33];
- можлива шкода для органів зору, за тривалого користування мобільним пристроєм, що пов'язано з невеликими розмірами пристрою й фокусуванням очей на вузькому полі;
- небажання чи неготовність викладачів застосовувати мобільне навчання на занятті [2, С. 80]

Ще одним способом застосування мобільних телефонів для навчання, стало користування електронними підручниками, адаптованими для перегляду на мобільних телефонах. Здобувачам освіти пропонуємо завантажити в телефон додатки, що містять, наприклад, тести з навчальної дисципліни, а також інформацію (електронні підручники), необхідну для їх успішного виконання. Телефон дає можливість зчитувати інформацію за допомогою QR-коду. QR-коди можна використовувати у формі вікторин, квесту, розминки – і все це в постійному русі, коли кожний код знаходиться в різних місцях. Здобувачі освіти використовують телефони, на яких встановлена програма QR-code Reader, умотивовано виконують завдання.

Так, наприклад, для збільшення словникового запасу учнів за допомогою сервісу «Quizlet». Онлайн-платформа «Quizlet» – це інтерактивний сервіс, спрямований на вивчення лексики шляхом створення наборів карток зі словами і визначеннями, об'єднаних в модулі, папки чи курси. Для підвищення залученості учнів у навчальний процес, вартий уваги гейміфікований підхід. Наприклад, освітньо-ігрова платформа «Kahoot!» дає можливість створювати інтерактивні навчальні ігри та тести, що створює позитивні емоції та сприяє кращому засвоєнню інформації. «Duolingo» - один із найпопулярніших додатків для вивчення іноземної мови, який підходить як дорослим, так і дітям. На сьогодні його завантажило більше 99 мільйонів людей. З його допомогою можна вивчати нову лексику, практикувати сприйняття на слух та вимову. Якщо зробити помилку, додаток одразу надасть правильну відповідь. Щодо вивчення граматики він має свої недоліки, проте це прекрасна можливість, як мінімум, прокачати свій словниковий запас.

Отже, в умовах сьогодення розроблено значну кількість мобільних додатків і програм для вивчення іноземної мови, які спрямовані на розвиток різних видів мовленнєвої діяльності. Широкий спектр і розмаїття наявних мобільних навчальних ресурсів дають можливість вибирати додатки відповідно до індивідуальних потреб, інтересів та рівня мовної підготовки студентів.

Список використаних джерел:

1. Горбатюк Р. М., Тулашвілі Ю. Й. Мобільне навчання як нова технологія вищої освіти. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2019. Вип. 27. С. 31-34.
2. Комар Б.В. Використання мобільних технологій у навчанні школярів. Інформаційні технології і засоби навчання. 2019. Том 73. №5. С. 80.

БОЖЕНЕЦЬ Софія Василівна,
*аспірантка кафедри східноєвропейських мов,
Національна академія Служби безпеки
України, м. Київ*

ОСНОВНІ СПОСОБИ СЛОВОТВОРЕННЯ УГОРСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Аналіз деривації термінів в українській та угорській мовах дозволяє визначити найпоширеніші способи у військовій терміносистемі та визначити продуктивні словотвірні типи у лінгвокогнітивному ракурсі. При цьому науковці наголошують, що деривативні процеси термінів мають свою специфіку, оскільки творяться під тиском практичної необхідності. Важливою ознакою словотворення термінів є те, що цей процес не є стихійним, але викликаним усвідомленням і необхідністю [1, с. 84].

Окрім слів, запозичених із зовнішніх джерел, мова військових також використовує слова внутрішнього походження. Через аглютинативну природу угорської мови існує значна кількість слів, які виступають основою для багатьох нових форм. Слово- та основоскладання є окремою групою внутрішнього словотвору. Складання слів та основ, також відоме як композиція, є одним із найпоширеніших способів словотворення в угорській мові.

Композити здебільшого мають іншу природу, ніж структури слів чи словосполучень. Їхнє творення і вживання регулюється не лише синтаксичними правилами, але й семантичними, морфологічними та орфографічними. Їхнє значення зазвичай лаконічніше, ніж у словосполучень, і навіть може суттєво відрізнитися від значення словосполучень, граматичний зв'язок між елементами композит інколи взагалі мало помітний.

Внутрішній, смисловий зв'язок елементів композит військової термінології робить однозначним граматичне значення сусідніх словоформ. Як лексичні одиниці, складні слова синтаксично пов'язані, їх елементи є чітко фіксованими і не можуть бути переміщені. Структура складних слів є морфологічно дихотомічною, та

складається з двох основ або повнозначних слів. В угорській мові трапляються композити, у яких один з елементів вже є складним словом, у таких випадках йдеться про багатоконпонентні лексичні одиниці, напр: *külügyminiszter, székhelyszolgáltatás, újjáavaszthatóság*.

За своєю морфологічною структурою композити можуть бути відкритими або закритими, але більшість з них мають закриту елементарну структуру [3].

Афіксальний спосіб творення в угорській військовій термінології є також дуже поширеним. Утворення нових слів відбувається шляхом приєднання морфологічних компонентів один до одного, але функціонування префіксів не є типовим для угорської мови взагалі і для військової термінології зокрема, функції префіксів виконують постфікси. В угорській лінгвістиці під словотвором зазвичай розуміють додавання суфіксів до основ, складання основ та складання слів. [2, с. 151].

Основними у творенні військових термінів були такі іменникові суфікси:

- *ás/-és* evakuálás, terrortámadás, ellentámadás, vérontás, békeszerződés, adománygyűjtés

- *at/-et* csapat, hadászat, sajtószolgálat, művelet, áldozat, nemzet, terület

- *alom/-elem* birodalom, hatalom, győzelem, védelem, kérelem, fájdalom

- *ság/-ség* tüzérség, gyalogság, hatóság, segítség, függetlenség, köztársaság, bíróság

- *t* sebesült, menekült

Військові терміни-прикметники утворюються за допомогою таких суфіксів:

- *i* tüzérségi, légvédelmi, támadási, bírósági, nemzeti, társasági, katonai, szolgálati

- *as/-es* terrorellenes, rendszeres, korupcióellenes, veszélyes, törvény, fegyveres

Отже, аналізуючи основні типи творення військових термінів в угорській мові, можна стверджувати, що шляхом композиції утворено досить значну кількість термінів, близько 40%. Активним був суфіксальний спосіб творення, найчастішими суфіксами були іменникові та прикметникові, близько 60%.

Список використаних джерел:

1. Томіленко Л. М. Термінологічна лексика в сучасній тлумачній лексикографії української літературної мови: [монографія]. Івано-Франківськ: Фоліант, 2015. 160 с.
2. Csernicskó I., Karmacsi Z. Szófajtan és morfológia. Beregszász. 2008. 168 о.
3. Tompa J. A mai magyar nyelv rendszere. Budapest, 1961. 333-344 о.

КОВАЛЕНКО Денис Ігорович,
курсант факультету забезпечення державної безпеки, III навчальної групи, Київський інститут Національної гвардії України
ЛИТВИНСЬКА Тетяна Юрівна,
старший викладач кафедри мовної підготовки, Київський інститут Національної гвардії України

ТЕОРЕТИЧНІ І ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ВІЙСЬКОВОГО ПЕРЕКЛАДУ В КОНТЕКСТІ ЛІНГВІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НГУ

Військова сфера історично пов'язана з міжнародним співробітництвом. Фахівці з мов, які мали знання у військовій справі, залучалися до військових кампаній. Ця практика існує й сьогодні, оскільки до складу будь-яких експедиційних сил вводяться ті ж самі військові перекладачі, хоча їх назви та функціональні обов'язки можуть відрізнятися, наприклад: військовий лінгвіст/перекладач. Потреби в ефективній комунікації багатонаціональних миротворчих сил призвели до розробки норм та стандартів єдиної робочої мови, яка отримала назву English for Military Purposes / EMP (Англійська мова для військових цілей).

Специфіку практичної діяльності військового перекладача відображено у працях І. В. Корунця [7, с. 36-51], В. Арчі [14, с. 249-255], К. Торікая [16] та ін. Теоретичним і практичним аспектам військового перекладу присвячено багато наукових праць, які знайшли своє відображення у монографіях, підручниках та посібниках. Це в першу чергу такі фахівці військового перекладу, як М. Б. Білан, Л. М. Гончарук, П. А. Матюша, Р. К. Міньяр-Белоручев, В. П. Остапенко, А. Ф. Ширяєв, (військовий переклад з/на французьку мову); Н. П. Ветлов, Г. М. Стрелковський, Л. К. Латишев, Б. А. Дзись, А. М. Філімонов (військовий переклад з/на німецьку мову); Л. Л. Нелюбін, В. В. Балабін, А. А. Дормідонтов, А. А. Васильченко, Г.О.Судзіловський, С. Я. Янчук (військовий переклад з/на англійську мову).

Виділення теорії військового перекладу з її власними завданнями, предметом

і об'єктом, методологією і методами дослідження є доведеним фактом, і доцільність її виділення вже не викликає сумніву. На цьому етапі розвиток теорії військового перекладу стимулюється інтенсифікацією залучення НГУ до заходів міжнародного військового співробітництва, відбувається накопичення теоретичного та емпіричного матеріалу з основних європейських та східних мов, систематизуються (з одночасним пошуком українських перекладних відповідників) іншомовні термінологічні бази військової галузі, закладається теоретична база такої практичної діяльності як лінгвістичне забезпечення НГУ.

На нашу глибоку впевненість, військовий переклад є основою лінгвістичного забезпечення участі НГУ у заходах міжнародного військового співробітництва, оскільки всі ці заходи потребують професійного перекладу. У свою чергу, успішне проведення таких заходів, як миротворчі й антитерористичні операції та міжнародні військові навчання, залежить від ефективної військово-термінологічної та лексикографічної роботи, високої якості військово-спеціальної мовної підготовки, компетентності в лінгводидактиці військового перекладу, а також результативної науково-дослідницької роботи у цих напрямках.

Беручи до уваги інтенсифікацію залучення НГУ у різні програми військового співробітництва, що відповідним чином збільшує попит на висококваліфікованих військових спеціалістів й заклади їх підготовки, ще й тому, що військова тематика надзвичайно стрімко розвивається. Це спричинено війною в Україні, розвитком воєнних технологій і змінами політичних курсів держав. Процес військового терміноутворення, впровадження новоутворених понять і термінів у повсякденну мову учасників воєнного процесу відбувається постійно. Вирішення цієї проблеми можливе лише після подолання мовного бар'єра та опанування штабних процедур за стандартами НАТО [7, с. 33].

Військовий переклад є одним з видів спеціального перекладу, який використовується у сфері практичної мовної діяльності. Його об'єктом роботи є різноманітні військові матеріали. Автори аргументують доцільність виділення військового перекладу як самостійної навчальної дисципліни, звертаючи увагу на

наявність специфічних особливостей усного та письмового мовлення на військові теми. Це обумовлено специфікою самої військової справи як окремої галузі знання.

Мовні особливості включають:

1. Велику кількість військових термінів у військових матеріалах, де основну роль відіграють слова військового жаргону - сленгу, що використовуються в усному мовленні військовослужбовців іноземних армій.
2. Наявність у письмовій та усній мові на військові теми ідіоматичних виразів та фразеологічних сполучень, які рідко вживаються в загальній мові.
3. У загальнолітературній мові рідко використовуються деякі стилістичні відхилення, які іноді можуть бути значними. Наприклад, у англійській мові це включає: а) широке використання еліптичних конструкцій, особливо в періодично створюваних документах, форма та зміст яких змінюються лише в певних межах (накази, зведення, донесення); б) стислість і сухість викладу матеріалу (наприклад, у статутах і бойовій документації), досягається шляхом широкого використання пасивних конструкцій і частою заміною підрядних речень абсолютними конструкціями, дієприкметниковими і дієприслівниковими зворотами; в) наявність зворотів офіційно-канцелярського стилю, переважно в інструкціях і настановах, що стосуються спільних або адміністративно-господарських питань; г) суворо регламентоване вживання дієслівних форм і зворотів мови в певних розділах бойових документів і статутів, тощо.
4. Багато скорочень, які використовуються у військовій справі, використовуються для насичення бойових документів.

Г. М. Стрелковський вніс вагомий внесок у теорію і практику військового перекладу, вважаючи, що будь-яка теорія є узагальненням результатів певної людської діяльності. Вивчення суті цього процесу створює передумови для розвитку часткової теорії, яка впливає на практику, допомагаючи знаходити раціональні шляхи вирішення проблем. Так само, як перекладацька практика призвела до виникнення своєї теорії, практика військового перекладу призвела до виникнення теорії військового перекладу. Не втрачають актуальності положення Р. К. Міньяр-

Белоручева, який стверджував, що у військовому перекладі доводиться мати справу головним чином з текстами, які насичені військовою термінологією, тому він багато в чому збігається з науково-технічним перекладом. Але він також зазначав, що у військовому перекладі доводиться мати справу з текстами інформаційнопропагандистського характеру, з діловою документацією, а також з іншими військовими матеріалами. Крім того, військовий переклад, на відміну від інших видів науково-технічного перекладу, має свої специфічні види перекладу, пов'язані з необхідністю вирішувати оперативні завдання (допит військовополоненого, радіопереговори тощо). Р. К. Міньяр-Белоручев дійшов висновку, що військовий переклад можна визначити як науковотехнічний переклад оперативного призначення. Г.О. Судзіловський був першодослідником англomовного військового сленгу [12, с. 260].

Вищезазначені дані та методологія досліджень, а також практичний досвід стали основою та стимулом для проведення дослідження в галузі перекладу військової документації.

Список використаних джерел:

1. Балабін, В. В. Сучасний американський військовий сленг як проблема перекладу. Київ: Логос, 2002. 314 с.
2. Балабін, В. В., Лісовський В. М., Чернишов О. О. Основи військового перекладу: (англ. мова): [підручник]; [ред. В.В. Балабіна]. Київ: Логос, 2008. 587 с.
3. Білан, М. Б. Лексико-семантичні проблеми військового перекладу. Київ: Логос, 2010. 244 с.
4. Василенко, Д. В. Розвиток словникового складу англійської мови військової сфери ХХ – початку ХХІ століття: Дисертація на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 "Германські мови". Запоріжжя. 2008. 237 с.
5. Гапонова, В. М., Яремчук, І. А., Блощинський І. Г. Військовий переклад: Навчальний посібник. Хмельницький: Видавництво Національної академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького, 2006. 440 с.
6. Гукова, О. В. Практичний курс військово-спеціальної мовної підготовки:

навчальний посібник. Житомир: ЖВІ НАУ, 2010. 320 с.

7. Корунець, І. В. Вступ до перекладознавства: [Підручник] Вінниця: Нова Книга, 2008. 512 с.

8. Лебедєва, Т. Б. Динаміка розвитку військової лексичної підсистеми в сучасній німецькій мові: дис. канд. філол. наук: 10.02.04. Київ. 2002. 226 с.

9. Лісовський В. М. Військово-технічний переклад: (англ. мова): підручник Том 1. за ред. В. В. Балабіна. Київ: ВІКНУ, 2010. 296 с.

10. Матюша, П. А. Франкомовні та румуномовні назви військових структур в українському перекладі: дис. ... канд. наук: 10.02.16. Київ, 2008. 260 с.

11. Нікіфорова, О. Особливості перекладацького супроводження заходів міжнародного військового співробітництва. Тези доповідей "Військова освіта сьогодні та майбутнє". Наукове видання. Київ: ВІКНУ, 2010. 259 с.

12. Янчук, С. Особливості перекладацького супроводження заходів міжнародного військового співробітництва. Тези доповідей "Військова освіта сьогодні та майбутнє". Наукове видання. Київ: ВІКНУ, 2010. С. 259-260.

13. Яремко, Я. П. Формування української військової термінології: Дисертація на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.02 "Російська мова". Дрогобич: Дрогобицький держ. педагогічний ін-т ім. І. Франка, 1997. 164 с.

14. Archie, W. C. The Interpreter in Peace and War. The French Review: Vol. 22, No. 3 (Jan., 1949), pp. 249-255.

15. Joint Doctrine. Joint Force Employment. Military Operations Other Than War. J-7 Operational Plans And Interoperability Directorate, March 1997. p. 93.

16. Torikai, K. Voices of the invisible presence: diplomatic interpreters in postWorld War II Japan. Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2009. 197 p.

ЛЕВКОВИЧ Артем Васильович,
*курсант факультету службово-бойової
діяльності, спеціальності 081 «Право»,
212 навчальної групи, Київський інститут
Національної гвардії України*
СКИБА Оксана Миколаївна,
*викладач кафедри мовної підготовки,
Київський інститут Національної гвардії
України*

ОСНОВИ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Міжкультурна комунікація відіграє ключову роль у сучасному глобалізованому світі, де люди різноманітного культурного та етнічного походження зустрічаються та взаємодіють як ніколи раніше.

Міжкультурна комунікація – це процес обміну інформацією між особами з різних культурних контекстів. Цей вид комунікації включає не лише словесний обмін, а й невербальні сигнали, культурні упередження та контекстуальні чинники, які можуть впливати на спілкування.

У сучасному світі, де глобальні зв'язки відіграють все більш вирішальну роль, здатність ефективно спілкуватись з представниками різних культур є вирішальною для особистого розвитку, професійного успіху та ведення міжнародного бізнесу. Вміння розуміти та поважати культурні відмінності сприяє укріпленню миру та стабільності на міжнародній арені.

Міжкультурна комунікація – це досить широке поле дослідження, яке вивчається різними вченими у сфері соціології, антропології, лінгвістики, психології, і бізнесу. Значний внесок у дослідження міжкультурної комунікації, зробили: американський антрополог Едвард Т. Холл, якого часто вважають засновником цієї галузі (він відомий своїми дослідженнями невербального спілкування та контекстуальних аспектів міжкультурної комунікації; його книги "The Silent Language" та "Beyond Culture," є фундаментальними у вивченні культурних відмінностей у спілкуванні); голландський соціальний психолог Герт Хофстеде відомий своєю теорією культурних вимірювань, яка аналізує, як культурні

відмінності впливають на поведінку в робочому місці (у своїй книзі "Culture's Consequences" він представляє результати масштабного дослідження культурних впливів у багатьох країнах); Фонс Тромпенаарс відомий своїми роботами з культурних розбіжностей у корпоративному та бізнес-середовищі (він є автором книги "Riding the Waves of Culture," яка досліджує, як міжнародні компанії можуть ефективно вирішувати проблеми, які виникають під час спілкування представників різних культур); професорка з міжкультурної комунікації Гайрі Тінг-Тоомеї відома своїми дослідженнями з адаптації та глобального спілкування (її роботи часто зосереджуються на теоретичних і практичних аспектах міжкультурної адаптації); а також Семовір Тінг-Тоомеї і Джуді Н. Мартін – співавтори книги "Understanding Intercultural Communication," яка пропонує структуровані стратегії для розуміння особливостей різних культур та покращення взаємодії між їх представниками.

У сучасному глобалізованому світі міжкультурна комунікація стає все більш важливою. Люди різних культур щодня взаємодіють у бізнесі, освіті, технологіях та соціальних мережах. Водночас ці взаємодії часто супроводжуються значними викликами. Визнання та розуміння цих викликів є критично важливим для ефективного міжкультурного спілкування. Мовний бар'єр стоїть на чолі викликів у міжкультурній комунікації. Навіть коли спілкування відбувається англійською, яка часто є мовою міжнародного діалогу, акценти, діалекти та культурні особливості використання мови можуть ускладнити взаєморозуміння. Так, ідіоми та фразеологізми, звичні одній культурі, можуть бути незрозумілими або навіть образливими для представників іншої. Невербальні сигнали, такі як міміка, жести, постава та особистісний простір, можуть значно відрізнятися між культурами. Наприклад, жест, який в одній культурі вважається дружнім, в іншій може мати негативне значення. Це може призвести до непорозумінь та конфліктів, якщо учасники комунікації неправильно інтерпретують невербальні сигнали один одного. Стереотипи та упередження глибоко вкорінені в культурі і також можуть суттєво вплинути на міжкультурну комунікацію. Коли люди діють на основі передбачуваних уявлень про іншу культуру, вони можуть несвідомо ображати або

демонструвати нешанобливе ставлення, що призводить до виникнення міжкультурних конфліктів.

Взаємодія з людьми з різних культур може бути складною, але засвоєння відповідних стратегій може значно покращити розуміння та взаємодію. Перша і, можливо, найважливіша стратегія полягає в розвитку глибокої культурної обізнаності. Це включає вивчення історії, традицій, соціальних норм та поведінки культур, з якими ви взаємодієте. Розуміння контексту, у якому люди формують свої погляди та поведінку, може значно зменшити культурні непорозуміння та сприяти більшій взаємоповазі. Комунікація мовою, яка є зрозумілою для обох сторін, є критично важливою. Вивчення мови міжнародного партнера не тільки покращить здатність вільно спілкуватися, але й продемонструє повагу та готовність вкладатися в стосунки. Навіть базове розуміння мовних особливостей може сприяти позитивній динаміці під час взаємодії. Під час міжкультурного спілкування важливо використовувати просту та ясну мову, уникати складного жаргону та ідіом, які можуть бути незрозумілими для представників інших культур. Прийом активного слухання та спостереження також може полегшити спілкування. Важливо не тільки слухати те, що говориться, але й спостерігати, як це говориться. Це може допомогти краще зрозуміти емоційний стан співрозмовника та його наміри. Міжкультурна комунікація вимагає постійної готовності вчитися і адаптуватися. Культурні контексти постійно змінюються, тому важливо залишатися гнучкими та відкритими до нових ідей та підходів, бути готовим переглядати власні переконання та поведінку в контексті нових культурних зустрічей.

Ефективна міжкультурна комунікація не є легким завданням, але вона необхідна для успішної взаємодії в сучасному мультинаціональному світі, вона вимагає не лише знань та навичок, але й відкритості, гнучкості та поваги до культурних різниць. Розвиток цих якостей може значно покращити особисті та професійні взаємодії в глобалізованому світі, сприяючи більшому взаєморозумінню та ефективній співпраці.

Список використаних джерел:

1. Євдокімова-Лисогор Л. А. Основи міжкультурного діалогу: навч. посіб. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2017. 72 с.
2. Костанко Ю.В. Основи теорії мовної комунікації: навч. пос. Суми: Сумський державний університет. 2011, 187 с.
3. Манакін В.М. Мова і міжкультурна комунікація. К.: Академія, 2012. 288 с.
4. Основи міжкультурної комунікації: навч. посібник / укл. Попович М.М. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2012. 160 с.
5. Соколова Л. "Соціокультурний вплив на процес оволодіння іноземною мовою", Вісник соціокультурних досліджень, 2018, № 1, С. 23-36.

МІЛЕВСЬКА Єсенія Сергіївна,
*студентка навчально-наукового інституту
інформаційної безпеки та стратегічних
комунікацій Національної академії Служби
безпеки України, м. Київ*

ДРАЧ Оксана Іванівна,
*старший викладач кафедри романо-
германських мов Національної академії
Служби безпеки України, м. Київ*

РОЛЬ НЕВЕРБАЛЬНОГО СПІЛКУВАННЯ У ЖИТТІ ЛЮДИНИ

Анотація: *Стаття присвячена темі «Невербальне спілкування у людей різних країн світу». Досліджуються особливості невербальної комунікації в різних культурах, тобто невербальні засоби комунікації. Робота описує різні типи невербальних сигналів, такі як жести, міміка, мова тіла, і пояснює, як вони можуть варіюватися в залежності від людей з інших культур. Висвітлюється важливість розуміння цих відмінностей для ефективного спілкування з людьми з інших країн.*

Ключові слова: *невербальне спілкування, культура, міжкультурна комунікація, жести, мова тіла.*

Abstract: *The article is devoted to the topic “Non-verbal communication among people of different countries of the world”. It investigates the peculiarities of non-verbal communication in different cultures, precisely, non-verbal means of communication. The study describes different types of non-verbal signals, such as gestures, facial expressions, body language, and explains how they can vary between people from other cultures. The importance of understanding these differences for effective communication with people from other countries is also highlighted.*

Key words: *non-verbal communication, culture, intercultural communication, gestures, body language.*

Постановка проблеми: У світі не існує якогось універсального коду невербальної комунікації, який був би загальноприйнятим. З розвитком, люди все частіше спілкуються з людьми інших культур. Невербальна комунікація відіграє також важливу роль у діловому спілкуванні. Тому розуміння, вивчення та дослідження невербальної мови інших культур стає все більш актуальним.

Актуальність теми дослідження: Світ стає дедалі тіснішим, роблячи міжкультурну комунікацію невід’ємною частиною нашого життя. З розвитком, міграція стає буденним явищем. Саме тому, зростання міграції та подорожей

людей з різних країн світу робить питання міжкультурної комунікації все більш актуальним. Світ сприймається і визначається системою поглядів, вірувань, культурних традицій, моральних цінностей, переконань, забобонів і стереотипів. Стереотипи, які досі існують, можуть призвести до непорозуміння про поведінку людей з інших культур, а також до неправильного тлумачення їх дій.

Метою статті є проаналізувати та розкрити характерні особливості невербальної комунікації між людьми з різних культур, зокрема вивчити вплив культурних різниць на сприйняття та розуміння невербальних знаків; розглянути можливі стратегії адаптації та методи покращення міжкультурного спілкування за допомогою невербальних засобів; висвітлити значення усвідомлення культурного контексту для успішної взаємодії між націями та сприяння розвитку культурної толерантності.

Міжкультурна комунікація – специфічний процес взаємодії різних варіантів культури через вербальне та невербальне спілкування своїх і чужих носіїв культури і мови. Невербальна комунікація включає в себе рухи тіла, міміку та інші несловесні засоби передачі емоцій, які є невід’ємним засобом спілкування між людьми. Ці знаки можуть супроводжувати або змінювати вербальну інформацію, виражаючи емоції та ставлення. Наприклад, обмін поглядами, або вираз обличчя, а також жести є прикладами невербальної комунікації. Відомий австралійський спеціаліст Аллан Піз наводить статистику, що за допомогою слів передається лише 7 % інформації, зате за допомогою звукових засобів (включаючи тон голосу, інтонацію, тощо) – 38 %, міміки, жестів, пози – 55 %, а отже на невербальне спілкування припадає 93% [1, с.112].

Невербальні засоби комунікації використовуються для кількох цілей: сприяти регулюванню ходу спілкування та встановленню психологічного контакту між співрозмовниками; розширювати інтерпретацію словесного висловлення, керуючи розумінням тексту та виражаючи емоції та розуміння ситуації. Невербальні засоби комунікації, за винятком деяких жестів, як правило, не можуть передавати точне значення самотійно, а зазвичай вони

використовуються спільно з словесним текстом. Цей арсенал засобів можна уявити як симфонічний оркестр, де слово виступає як соліст на фоні. Неузгодженість окремих невербальних засобів значно ускладнює міжособистісне спілкування. Невербальні сигнали сприймаються не повністю як тими, хто використовує їх, так і тими, хто їх сприймає. Неможливо повністю контролювати невербальні дії, що часто призводить до непорозумінь, особливо у міжкультурному спілкуванні.

Невербальні вияви під час спілкування відображають справжні емоції та ставлення співрозмовника до обговорюваної теми. Важливо розпізнавати ці сигнали та розуміти їх справжнє значення, адже деякі жести можуть мати різне тлумачення у різних культурах. Наприклад, хитання головою, яке в Європі може вказувати на згоду, у Болгарії може означати незгоду, а в Японії – лише увагу до співбесідника. Використання невірних жестів може призвести до непорозумінь, тому важливо бути обережним у їхньому використанні, особливо в міжкультурних взаємодіях. Управління власною невербальною поведінкою дає можливість ефективно спілкуватися та впливати на співбесідників. Сьогодні психологи вважають, що розуміння невербальних сигналів є необхідною умовою для успішного спілкування. Щодо невербальної взаємодії учасників комунікації Е. Сепір зазначав, що ми надзвичайно уважно ставимося до жестів і відповідаємо на них, якщо так можна висловитися, згідно з тим складним і таємничим кодом, який ніде не записаний, нікому не відомий, але всім зрозумілий (“We respond to gestures with an extreme alertness and, one might always say, in accordance with an elaborate and secret code that is written nowhere, known by none, and understood by all” [2,с.18-19]).

Невірне тлумачення невербальних повідомлень представниками різних культур може призвести до конфліктів та небезпечних ситуацій. Не випадково авіакомпанія British Airways наголошує пасажиром: “Be careful. Your gesticulation may bring you into unpleasant and ambiguous situations” [2,с.23-24].

Розглянемо особливості невербальної комунікації різних країн. До

прикладу, німецькі студенти використовують підняття двох пальців, щоб висловити бажання сказати щось, тоді як у нас це виражається підняттям руки. Після захоплюючої лекції аудиторія не виражає своє задоволення аплодуванням, але стукає кісточками пальців по столу.

Французи сприймають з підозрою відкрите виявлення почуттів. Вживання кільця з вказівного і великого пальців може мати негативне значення, означаючи відкидання або приниження. Потирання основи носа може слугувати попередженням про недовіру до людини. Дотик до віка може вказувати на недоліки у спілкуванні, коли слова не підтверджуються діями. Захват може бути виявом захоплення, коли три пальці прикладені до рота, супроводжуючись повітряним поцілунком. Потирання вказівним пальцем під носом може вказувати на небезпеку чи недовіру, схоже на італійське постукування пальцем по носу, що сигналізує про потенційну небезпеку або підозрювані дії. Під час прощання люди можуть використовувати жести, які можуть бути незрозумілі для інших культур. Наприклад, долоня, розвернута до себе та рухаючись вперед-назад, може бути сприйнята як клікання, що може викликати непорозуміння у тих, хто не знайомий з цим жестом. У Італії вітатися та прощатися зі співрозмовником прийнято сердечним поцілунком у обидві щоки, тож простягання руки для потискання може образити італійця. Рух пальця зліва направо може вважатися легким осудом, закликком прислухатися або погрозою. Італійці зазвичай уникатимуть великої відстані під час розмови, яка відповідала б протяжній руки. Замість цього італієць, ймовірно, наблизиться до вас на півкроку, щоб зберегти близькість під час спілкування. А у Німеччині при розмові дистанція «витягнутої руки» замала. Німець відступить ще на пів-кроку.

Під час взаємодії у Великій Британії рукостискання застосовується лише при першому знайомстві, після чого вітаються лише усно. Під час привітання на відстані активно використовуються невербальні засоби спілкування, такі як посмішка, підняття брів, нахил голови та рухи руками. Під час активної взаємодії комуніканти частіше обличчям до обличчя знаходяться сидячи або стоячи.

Інтонція відіграє значну роль у розумінні мови, відрізняючи свого, від представників інших культур. Отже, можна сказати, що кожен народ і кожна культура мають своє «німе кіно». Чарлі Чаплін казав: «Дайте мені подивитися, як ви рухаєтеся і жестикулюєте, і я відразу скажу вам, де ви народилися» [3].

Найбільш поширеною моделлю інтонації є падання-підйом, яка часто супроводжується рухом голови віднизу догори. Посмішка у цьому контексті вважається ввічливим способом спілкування та може виражати різні емоції, такі як вітання, вдячність або вибачення. Екстралінгвістичні засоби комунікації, такі як жести рук, грають важливу роль, особливо у англомовній традиції. Наприклад, положення долонь вгору, або 'palms up', вказує на невпевненість мовця та може супроводжувати слова «Я думаю» або «Мені здається», щоб підкреслити недостатню впевненість у сказаному. Положення рук з відкритими долонями вниз, або 'palms down', вказує на абсолютну впевненість у висловленні, супроводжуючи такі слова, як «очевидно», «абсолютно» чи «поза всяким сумнівом». Такий жест може використовуватися для переконання співрозмовників у правильності обстоюваної точки зору, особливо під час дискусій або дебатів. Додатково, ударами долонею вниз вболівальники можуть виражати радість чи тріумф через перемогу улюбленої команди чи спортсмена.

У США на тих, хто розмовляє повільно або з паузами, існує неприязнь, і вони можуть бути перервані, щоб швидше розв'язати питання. Зазвичай, люди з вищим соціальним статусом менше жестикулюють. Робити жест «кільце» нормально, воно має значення – все добре, проте в деяких інших країнах воно має далеко не таке позитивне значення. У Великій Британії можна бути в кімнаті з кимось, не розмовляючи з ним, але в США це може бути сприйняте як високий рівень негативного ставлення до цієї людини. У Сполучених Штатах різні групи американських громадян мають різні звичаї щодо поглядів і візуальної поведінки.

Давайте розглянемо декілька прикладів жестів і як їх інтерпретують представники різних країн:

- Жест «Прощання».

Італійці рідко використовують рукостискання при прощанні, вони, скоріше, «тріскають» вас по спині з радістю. У французів, щоб означити прощання, такий жест може виглядати як заклик зникати та більше не повертатися сюди ніколи. У Латинській Америці при прощанні використовують більш приємний жест: помахують долонею, подібно до того, як ми кликаємо когось до себе. Це, здається, виражає бажання знову зустрітися та виражає надію на повторний приїзд.

- Жест «Вітання».

У Єгипті та Ємені вітають один одного схожим жестом, який нагадує віддання честі у військовослужбовців, але з відмінністю у тому, що в арабському жесті долоня прикладається до лоба та повертається до того, кого вітають. У країнах мусульманської культури чоловік першим не вітає жінку, а у народів Африки, Латинської Америки спочатку вітають старших за віком.

- Жест «Показувати язик».

У слов'янських культурах показування язика вважається дитячим жестом для дражніння. У південному Китаї швидке висунення язика означає «збентеження», а його швидке втягування - прояв неприязності. У Тибеті висунутий язик використовується як ритуальний жест шанування.

- Жест «Поманити до себе рукою».

Він характерний для слов'янської культури, полягає в піднятій руці на рівні грудей або плеча, де пальці складені разом, злегка зігнуті вгору, а долоня рухається в шкребкові русі в напрямку до себе. Цей жест виражає «прохання підійти» та може бути використаний для запрошення іншої людини підійти ближче. У арабській культурі аналогічний жест використовується, але з долонею, спрямованою вниз, що інтерпретується як "настійне прохання або вимога піти", відображаючи протилежне значення.

- Жест «Піднятий уверх великий палець».

На Близькому Сході, в Західній Африці або в Південній Америці, важливо

пам'ятати, що піднятий уверх великий палець має зовсім інше значення ніж у нас: в цих культурах він вказує на непристойні наміри стосовно співрозмовника.

- Жест «Вказівний палець біля скроні».

Має різне тлумачення: у Франції він означає «дурість», у Голландії – «розум», а в Великобританії – «використовуй свій розум». Також, коли італієць доторкається пальцем до віка, це виражає його доброзичливість, вказуючи на те, що він бачить в собі розумну людину. Однак у Франції цей жест може викликати сумнів у правдивості ваших слів, а у Німеччині вказує на те, що людина «не при своєму розумі». У ряді африканських культур аналогічний жест використовується для позначення глибоких роздумів. Таким чином, один і той же жест може мати різне значення залежно від культурного контексту.

- Жест «2 пальці, складені разом».

Якщо англієць має намір когось провчити, він може підняти два пальці, складені разом, що символізує «Ну я тобі покажу!». Проте в США цей жест може бути сприйнятий як «Ми з тобою хороша команда» або «Ми з тобою разом» [2, с. 205-287].

Висновки і перспективи подальших розробок. Сучасне суспільство визнає важливість невербального спілкування, оскільки перше враження від інших часто формується на основі реакцій на невербальні сигнали, такі як мимовільні жести, вираз обличчя, манера рухатися та стиль одягу. Ці сигнали виражаються безсвідомо, тож вони завжди щирі й автентичні. Дослідження даної теми показало, що жести, міміка та мова тіла можуть мати різне значення в різних культурах. Також ми зрозуміли, що незнання культурних відмінностей у невербальній поведінці може призвести до непорозумінь, комунікативних бар'єрів і навіть конфліктів. Результати дослідження ґрунтуються на аналізі наукової літератури, дослідженнях та експериментах. Ми зрозуміли, що знання культурних відмінностей у невербальній поведінці може допомогти людям з різних культур краще розуміти одне одного і спілкуватися більш ефективно.

Міжкультурна комунікація створює новий простір, де різноманітні

культури поважаються і спільні правила спілкування грають ключову роль. Це не просто обмін інформацією, а процес, що вимагає гнучкості та трансформації традиційних моделей. Вивчення комунікативних бар'єрів не лише допомагає зрозуміти проблеми, а й відкриває шляхи для подолання культурних та комунікативних розбіжностей.

Список використаних джерел:

1. Піз Аллан. Мова рухів тіла. – М.: АйКью – 1992. – 416 с.
2. Ковалинська І. В. Невербальна комунікація. – К. : Вид-во «Освіта України», 2014 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/4631/1/I_Kovalynska_NC_GI.pdf (дата звернення: 29.02.24).
3. Національна специфіка жестів – [Електронний ресурс] – Режим доступу: URL: <http://um.co.ua/14/14-4/14-49436.html> (дата звернення: 29.02.24).

РИКОВА Анна,

курсантка групи Д-211 Навчально-наукового гуманітарного інституту Національної академії Служби безпеки України

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НІМЕЦЬКИХ ІДІОМ

Переклад ідіом у німецькій мові є складним завданням, що вимагає глибокого розуміння мовних та культурних особливостей. Ідіоми відображають унікальність культури та спосіб мислення народу, тому їх точний переклад часто виявляється викликом навіть для досвідчених перекладачів. У наш час, коли глобалізація зближує народи та культури, вивчення та розуміння особливостей перекладу німецьких ідіом стає надзвичайно актуальним.

Ідіоми — це вирази, що не можуть бути розглянуті окремо від контексту, оскільки мають переносне значення, яке виходить за межі прямого словникового тлумачення складових слів. Вони відображають унікальність культурного досвіду та мислення народу. *Актуальність* полягає саме у необхідності дослідження перекладу ідіоматичних виразів.

Німецькі ідіоми є важливою складовою мовного виразництва, які відображають унікальність культури та мислення народу. Ці вирази мають переносне значення, що робить їх не тільки цікавими лінгвістичними явищами, а й ключовими для розуміння німецької культури. У німецькій мові існує безліч ідіоматичних виразів, які неможливо передати буквально. Це пояснюється тим, що вони не мають еквівалентів у перекладі. Така лексика відображається як безеквівалентна, оскільки не існує прямої лексичної відповідності, що точно збігається зі значенням слова. Використання ідіом робить мову більш виразною та кольоровою, допомагаючи втілити ідеї та почуття в більш ефективний спосіб. В даній статті ми розглянемо деякі з найпопулярніших німецьких ідіом та їх значення.

До прикладу:

1. "Ins Gras beißen" – буквально "кусати траву", але вживається в значенні "померти" або "зазнати поразки".

2. "Tomaten auf den Augen haben" – буквально "мати помідори на очах", вживається для позначення невміння побачити або розпізнати очевидну річ.

3. "Schwein haben" – дослівно "мати свиню", але вживається для опису щасливого випадку або удачі.

4. "Die Kirche im Dorf lassen" - буквально "залишити церкву у селі", вживається для заклику не перебільшувати чи не уявляти собі надто багато.

5. "Da steppt der Bär" – дослівно "тут танцює ведмідь", вживається для позначення дуже жвавої або шаленої вечірки. Ці граматичні конструкції є лише декількома прикладами того, як вони використовуються в німецькомовних ідіомах.

6. "Sich wie ein Fisch im Wasser fühlen" – буквально "відчувати себе як риба у воді", вживається для опису того, що людина відчувається дуже комфортно у певній ситуації або середовищі.

7. "Die Katze aus dem Sack lassen" – буквально "випустити кішку з мішка", вживається для опису розкриття таємниці або неприємної правди.

Ці ідіоми додають забарвлення та експресивності у німецькій мові та демонструють багатство її виразництва.

Німецькі ідіоми не лише відображають багатогранність мови та культури, але й допомагають виразити ідеї та почуття, які не завжди можна передати простими словами. Вони є своєрідним вікном у світ німецької ментальності та способу мислення. Однак, через їх переносне значення та неочевидність, вони можуть стати викликом для розуміння для тих, хто тільки вивчає мову. Тим не менш, ця складність робить німецьку мову ще більш цікавою та виразною, допомагаючи розширити горизонти спілкування та розуміння між культурами.

Список використаних джерел:

1. Безеквівалентна лексика. URL: https://www.wiki-data.uk-ua.nina.az/%D0%91%D0%B5%D0%B7%D0%B5%D0%BA%D0%B2%D1%96%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%BD%D0%B0_%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%B8%D0%BA%D0%B0.html

2. Ідіома – що це таке, суть та значення ідіом у мові. URL: <https://termin.in.ua/idioma/>
3. Ідіома як основний носій інформації у німецькомовних заголовках. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/nataliakrushynska,+011_%D0%9B%D0%B8%D1%81%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE+%D0%93%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B0_%D0%A7%D0%B5%D0%BF%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0+%D0%97%D1%96%D0%BD%D0%B0%D1%97%D0%B4%D0%B0_36-38.
4. Переклад ідіом з німецької мови. URL: <https://everest-center.com/pereklad-idiom-z-nimetskoyi-movi/>
5. Deutsche Welle. URL: <https://www.dw.com/de/die-sch%C3%B6nsten-deutschen-redewendungen/a-37238411>

ТУЛЛЕР Ярослав Володимирович, курсант
*факультету службово-бойової діяльності,
333 навчальної групи, Київський інститут
Національної гвардії України*

ЛЕЩЕНКО Анжеліка Вячеславівна,
*викладач кафедри мовної підготовки,
Київський інститут Національної гвардії
України*

ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМИ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У сучасному суспільстві вплив інформаційних технологій поширюється практично на всі аспекти людського життя, докорінно змінюючи те, як ми взаємодіємо з навколишнім світом. Освіта, зокрема, зазнала значної трансформації завдяки інтеграції сучасних інформаційних технологій. Серед різних освітніх сфер, на які це вплинуло, особливо виділяється вивчення іноземних мов. Це дослідження має на меті заглибитися в нюанси впливу сучасних інформаційних технологій на процес вивчення іноземної мови, з'ясувати їхню роль в оптимізації результатів навчання та створенні більш динамічного і цікавого навчального середовища.

Студенти часто стикаються з проблемою того, що вони не мають бажання вивчати англійську мову. Це може вплинути на їхній успіх. Тому, використання інтерактивних технологій на заняттях може створити приємні умови для навчання та допоможуть кожному студенту досягати високих результатів. За допомогою цих технологій студенти можуть працювати разом, розв'язувати проблеми, ставити цілі, планувати дії та досягати високих результатів.

Інтерактивні технології пропонують багатогранний підхід до підвищення зацікавленості студентів у вивченні англійської мови. Включаючи елементи гейміфікації, мультимедійні ресурси та інтерактивні вправи в навчальну програму, викладачі можуть створити захопливий і динамічний навчальний процес, який зацікавить студентів і стимулюватиме їхню внутрішню мотивацію [3, с. 6-7]. Додатки віртуальної реальності (VR) і доповненої реальності (AR) ще більше

занурюють студентів в автентичний мовний контекст, сприяючи виникненню почуття захоплення і цікавості [4, с. 3].

Мобільне навчання – це нова тенденція в освіті, яка вимагає створення та впровадження нових навчальних середовищ. За принципами організації та подання матеріалу мобільне навчання значно відрізняється від традиційного електронного навчання. Оскільки навчання відбувається саме «на ходу», а не переглядаючи слайди чи презентації [1, с. 18]. Мобільні технології можуть бути корисними для покращення якості освіти та доступності, а також як прилад для створення індивідуальних навчальних планів. Використання мобільних застосунків у навчальному процесі має велику здатність для підвищення ефективності самостійної роботи, а також для покращення мовної підготовки. Вони роблять складний процес вивчення мови зосередженим на інтенсифікації та індивідуалізації самостійної роботи та підвищенні мотивації.

Використання інформаційних технологій під час вивчення англійської мови втілює такі принципи як:

- Індивідуалізація, що означає можливість адаптувати навчання до потреб і навичок кожного студента.
- Диференціація, що визначає можливість студентам вибирати та виконувати завдання різної складності та обсягу, що відповідають їхнім здібностям і рівню знань. Відповідно до того, як вони їх засвоюють, завдання подаються в послідовності, яка відповідає їхнім потребам.
- Іntenсифікація – це використання різноманітних стратегій презентації та організації навчального матеріалу за допомогою різноманітних інтерактивних форм робіт, що дозволяє студентам бути активнішими та покращити засвоєння матеріалу [2, с. 193].

Сучасні інформаційні технології полегшили доступ до ресурсів для вивчення мови, подолавши обмеження часу та простору. Сьогодні студенти більше не обмежені традиційними рамками фізичних класів чи підручників. Натомість вони можуть користуватися безліччю матеріалів для вивчення мови через онлайн-

платформи та мобільні додатки, що дає їм змогу гнучко розпочинати свою мовну подорож у зручний для них час. Така підвищена доступність дає можливість студентам персоналізувати свій навчальний досвід відповідно до своїх індивідуальних уподобань і розкладу, тим самим сприяючи більш інклюзивному та орієнтованому на студентах підходу до мовної освіти

Список використаних джерел:

1. Інтеграція цифрових технологій в освітній процес: виклики та перспективи: монографія/Саєнко Н.С., Голуб Т.П., Лавриш Ю.Е., Лук'яненко В.В., Литовченко І.М. Київ: Вид-во «Центр учбової літератури» 2022. 220 с.
2. Квітка, А. С., & Шмельова, Р. І. Використання інформаційно-комунікаційних комп'ютерних технологій в процесі навчання майбутніх офіцерів Державної кримінально-виконавчої служби України англійської мови. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2019. Вип. 183. С. 192-196. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2019-1-183-192-196>
3. Коваленко О.О. Моделі гейміфікації в системах управління навчанням : монографія / О. О. Коваленко, Є. А. Паламарчук. – Вінниця : ВНТУ, 2023. 85 с.
4. Хміль, Н. А., Галицька-Дідух, Т. В., & Цяньці, В. Використання віртуальної та доповненої реальності в українській освіті. *Академічні візії*. 2023. Вип. 22. С. 1-12. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.8251886>

ФІЛЯРЧУК Христина,
курсантка групи Д-211 Навчально-наукового
гуманітарного інституту Національної
академії Служби безпеки України

МОВНОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НІМЕЦЬКИХ ПРИКАЗОК

Переклад є важливим елементом взаєморозуміння між різними народами. Міжкультурна комунікація охоплює всі сфери суспільного та політичного життя. Знання традицій і звичаїв певної лінгвокультури сприяє взаєморозумінню між представниками різних культур і полегшує досягнення еквівалентності при перекладі. Безеквівалентна лексика, зокрема приказки, становлять значний інтерес як для перекладачів, так і для науковців.

Беззаперечно *актуальними* є дослідження мовностилістичних особливостей перекладу німецькомовних народних приказок, оскільки вони можуть розширити наше розуміння культурних та мовних відмінностей, сприяти лінгвістичному розвитку та поліпшити комунікацію між мовними спільнотами.

Метою тез є: дослідити мовностилістичні особливості перекладу німецькомовних приказок. Реалізація мети передбачає вирішення таких *завдань*: описати структуру німецьких народних приказок; дослідити їх стилістичні та граматичні особливості.

Пареміографія — це розділ фольклористики, який об'єднує найкоротші жанри, що в образній формі відтворюють найістотніші явища і реалії дійсності: прислів'я, приказки (приповідки) та їх жанрові різновиди [3].

Німецькі народні приказки глибоко вбудовані в культуру та традиції народу. Вони відображають основні цінності, історію та погляди на життя. Розуміння культурного контексту необхідне для повноцінного розгортання сенсу приказок. Приказки відносять до безеквівалентної лексики. Безеквівалентна лексика — це слова, що служать для вираження понять, відсутніх в іншій культурі та в іншій мові,

слова, що відносяться до приватних культурних елементів, тобто до культурних елементів, характерних тільки для культури А та відсутнім у культурі Б [4].

Основна задача перекладу безеквівалентних виразів полягає в тому, щоб передати точне значення вихідного виразу мовою, в яку він перекладається, з урахуванням особливостей цієї мови. При перекладі безеквівалентних виразів перекладач повинен враховувати культурні відмінності між мовами та зберігати сенс та емоційне забарвлення вихідного виразу. Щеголева Т. Л. зазначає, що сутність перекладу безеквівалентної лексики полягає у збереженні смислового значення одиниці оригіналу зі збереженням її національно-культурного та історичного колориту [5]. Також важливо використовувати спеціальні техніки при перекладі приказок. Найвлучнішими з них є: пошук еквівалентів та переклад за допомогою аналогів. Бойко Н. В. у своєму посібнику наголошує, що не слід вдаватися до дослівного або описового перекладу німецьких прислів'їв та приказок, тому що; такий, переклад не досягає мети і не передає всього національного колориту і стилістичного забарвлення німецьких приказок [1].

Німецькі приказки відрізняються мовною точністю та експресивністю. Вони часто використовують метафори, алегорії та ідіоми, що надають їм особливий колорит та виразність. Аналіз лінгвістичних засобів розкриє мистецтво виразності в цих коротких висловах. Наприклад: *Die Wahrheit will an den Tag - Правда і в огні не горить і в воді не тоне. Morgenstund hat Gold in Mund – Ранкові години – найцінніші, хто рано встає, тому Бог дає. Гаврись та Пророченко пропонують наступні німецькі приказки з відтворенням українською мовою: Wenn der Reiter nichts taugt, ist das Pferd schuld - Поганому танцюристу штани мішають. Sage mir, was du ißt, und ich sage dir, wer du bist. Скажи мені хто твій друг, і я скажу тобі хто ти. Schrei nicht: „Juchhe!“ bis du über den Zaun bist - Не кажи гон, поки не перескочиш. Den Schuldigen schreckt eine Maus - На злодієві шапка горить [2].*

Отже, тема мовностилістичних особливостей німецькомовних приказок допомагає нам вивчати унікальний світ мовної та культурної спадщини німецькомовних країн. Дослідження цих висловів сприяє не лише для збагаченню

знань мови, а й для кращого розуміння культурних аспектів німецькомовного середовища.

Список використаних джерел:

1. Бойко Н. В., навчальний посібник “DEUTSCHE SPRICHWÖRTER UND SPRICHWÖRTLICHE REDENSARTEN. НІМЕЦЬКІ ПРИСЛІВ’Я ТА ПРИКАЗКИ”
2. В. Гаврись, О. Пророченко. Німецько-український фразеологічний словник : II том. Київ: Радянська школа, 1981 р. II том. 382 с.
3. Пареміографія §49. Художня природа, жанрові різновиди та класифікація народних паремій URL: <https://studfile.net/preview/2041175/page:101/>
4. Поняття про безеквівалентну лексику. Класифікація, способи перекладу URL: https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/1030372/mod_resource/content/1/%D0%9B%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%8F%203%20%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4.pdf
5. Щеголева Т. Л. Способи перекладу безеквівалентної лексики в текстах американської преси. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2016 № 21. 140 с.

ЧИГАНОВ Олександр Дмитрович,
*курсант факультету службово-бойової
діяльності, 232 навчальної групи, Київський
інститут Національної гвардії України*
ЛЕЩЕНКО Анжеліка Вячеславівна,
*викладач кафедри мовної підготовки,
Київський інститут Національної гвардії
України*

THE ROLE OF A FOREIGN LANGUAGE IN THE INTERCULTURAL INTERACTION OF MILITARY

The act of armed aggression committed by the Russian Federation against Ukraine on February 24, 2022, has presented a significant challenge to our society. In light of this, it has become a top priority to form a coalition with partner countries, conduct joint training, and involve foreign citizens in countering the criminal and cynical invasion by the Russian army. These actions are paramount in safeguarding Ukraine, protecting Europe, and preserving civilization [1], [2].

The relevance of this research topic is derived from the current scenario, which involves foreign citizens from diverse linguistic backgrounds possessing an array of skills and experiences that enable them to participate in joint combat and particular tasks alongside the Ukrainian Defense Forces. This situation has highlighted the critical issue of internal communication among these servicemen during their missions. The language barrier has emerged as one of the significant challenges that must be addressed to establish and maintain effective communication protocols and enable the seamless coordination of units.

Internal communication among service members extends beyond everyday communication and encompasses tactical information exchange, including topography, terrain study, and orientation during combat missions, negotiations, and radio communication between units. Effective communication is essential for ensuring the successful execution of missions, as it equips each unit with relevant information to make informed decisions. The language barrier can be especially problematic in situations that

require rapid decision-making, as delays in communication can have disastrous consequences.

On February 27th, 2022, the President of Ukraine officially called upon citizens from foreign countries that have partnered with Ukraine to join the Armed Forces of Ukraine and help defend the nation against the ongoing Russian invasion during the Russian-Ukrainian war. This appeal marked the beginning of foreign nationals' involvement in the conflict, emphasizing the importance of Ukrainian units becoming proficient in the English language.

The participation of military volunteers in the Armed Forces of Ukraine and other military formations during the 2014 formation of Ukrainian volunteer battalions highlighted a significant knowledge gap in English language learning among military personnel. This inadequacy negatively impacted the ability to engage military volunteers, thus compromising the effectiveness of the Ukrainian military. The lack of English language proficiency among military personnel underscores the need for a more comprehensive and structured approach to language learning in the military. This should be a priority for the military command, particularly in light of the increasing importance of English as a global language.

The primary objective of ensuring the fulfillment of the assigned tasks is to facilitate effective internal communication within military teams, both at group, division, platoon, company, detachment levels and inter-military units. The clarity and specificity of the tasks delegated to subordinates are paramount to prevent any ambiguity regarding their legitimacy [3, p. 12-13].

The International Legion units engage in combat missions with units of the Armed Forces of Ukraine. To execute their duties successfully, militaries must possess intercultural communication skills that enable them to participate in a dialogue with military personnel from different countries. These skills include the ability to express their views, defend their position, confirm or refute the perspectives of others, and agree or disagree in specific communication situations.

Due to the aforementioned aspects, English plays a significant role in intercultural

interaction among military personnel. A lack of proficiency in the language may result in errors and, in extreme cases, fatalities. Therefore, militaries must develop their intercultural communication skills, especially in English, to ensure successful intercultural interaction in military contexts.

References:

1. Закон України "Про Збройні Сили України" (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992 р., № 9, ст. 108) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12#Text>
2. Закон України «Про основи національного спротиву» (Відомості Верховної Ради України) Рада (ВВР), 2021, № 41, ст.339) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text>
3. Управління повсякденною діяльністю підрозділів. Посібник/колектив авторів. К.: НПУ імені Івана Черняхівського, 2021. 416 с.

ЧЕРНЯКОВА Аліна Вікторівна,
кандидат педагогічних наук, доцент
Сумський державний університет,
Hala Khalifeh (Syria),
David Enyenihi (Nigeria),
студенти СумДУ, гр.МЦ. м-108 ан

CULTURAL DIVERSITY IN THE CONTEXT OF LANGUAGE TRAINING OF FOREIGN STUDENTS: A COMPARATIVE ANALYSIS

Introduction. Cultural diversity is a basis of human civilization, shaping societies in many ways. The purpose of the scientific work is to study the diversity of cultures in the context of the study of intercultural communication of foreign students in language training classes. Dissemination of traditions, cultural elements, familiarization with national clothing is an important task of international university education [2]. This science work explores the cultures of three different countries: 1) Nigeria (Yoruba), 2) Syria, and 3) Ukraine. Despite their geographical, historical, and sociopolitical differences, these cultures exhibit unique traditions, values, languages, and customs that contribute to their rich heritage.

Historical Background. Yoruba culture, one of the oldest and most vibrant in Africa, traces its roots to ancient civilizations like Ife and Oyo. With a rich oral tradition, Yoruba culture emphasizes storytelling, religion (predominantly Yoruba religion, Christianity, and Islam), art (notably sculpture and beadwork), and festivals like the Olojo and Osun-Osogbo. Yoruba land is a region predominantly inhabited by the Yoruba people in southwestern Nigeria.

In contrast, Syria, often referred to as the foundation of civilization, has a complex history shaped by various empires and religions, including Phoenician, Assyrian, Greek, Roman, Byzantine, and Islamic influences. Syrian culture showcases a blend of Arab, Kurdish, Armenian, and other ethnicities, with Arabic as the predominant language.

Ukraine, an Eastern European country, has an interesting history marked by the Kievan Rus', Mongol invasions, Polish-Lithuanian Commonwealth. Ukrainian culture is

characterized by its Orthodox Christian traditions, folk music, dance (notably the Hopak), and distinctive cuisine.

Language and Communication. The Yoruba language, spoken by over 20 million people, is tonal and rich in proverbs, idioms, and oral literature. Language is seen as a source of cultural heritage, with greetings and etiquette playing a crucial role in social interactions. Parents are addressed as “Baba” (father’s) and “Iya” (mother). Traditional rulers are addressed as “Oba”. Older siblings are addressed as “Egbon”, while younger siblings are addressed as “Aburo”. It is common for children to address elders as “Uncle” or “Aunty”. “E kaaro” means good morning; “E kaasan o” – good afternoon, and “E kale” – good evening.

In Syria, Arabic is the official language, with regional dialects reflecting diverse linguistic influences. Communication styles emphasize politeness and respect for hierarchy. Use the proper title when addressing someone. Arabs like to be addressed with the right title. For them, this is a way to express respect. When you are addressing someone you do not know, you can use their name with the word “Sayyid” which means “Mr.” or “Sayyidah” which means “Mrs.”. When addressing colleagues, it is a common practice to use the name of their elder sons along with the word “Abo”, for example: “Abu Rami”, which means the father of Rami, is quite acceptable in the Arabic world. It is common for kids to call older people, Aunt and Uncle. You can greet others by saying “Sabah al khair (good morning)”, “Masaa al khayir (good evening)”. They are more common greetings with the people you know. With close friends, you can use other greetings like “Marhaba” or “Salam” meaning “Peace”.

Ukrainian, the official language of Ukraine, is closely linked to its cultural identity, with a resurgence of interest in promoting the language and literature in recent years. Ukrainian communication is characterized by warmth, sincerity, and a strong sense of national pride.

Traditional Clothing and Attire. Yoruba traditional clothing is rich in culture, history, and symbolism, reflecting the vibrant heritage of the Yoruba people of Nigeria and parts of Benin and Togo [1]. Traditional Yoruba attire varies depending on the

occasion, social status, and personal preferences, but it often incorporates colorful fabrics, intricate designs, and elegant styles. One iconic feature of Yoruba traditional clothing is the use of Aso Oke, a handwoven fabric made from locally sourced materials such as cotton, silk, or metallic threads. Aso Oke comes in various patterns, including stripes, checks, and intricate motifs, and is often used to make garments such as buba (blouse), iro (wrapper), and fila (cap) for men, and iro (wrapper), buba (blouse), and gele (headscarf) for women (pic.1).

Pic.1. Iconic feature of Yoruba traditional clothing

Traditional Syrian attire is characterized by its functional design, regional embroidery, and the use of luxurious fabrics in some areas. Men's clothing is simpler but formalized with jackets and specific headgear, while women's attire showcases the rich textile heritage through detailed embroidery and vibrant colors. Regional differences highlight the diversity within Syrian culture, from the luxurious fabrics of Damascus to the practical and colorful garments of the Bedouin. Accessories and jewelry play a significant role in completing these traditional outfits, adding to their cultural significance (pic.2).

Pic.2. Feature of Syrian traditional clothing

Traditional Ukrainian clothing reflects the rich cultural heritage and diversity of the country's regions. Known for its vibrant colors, intricate embroidery, and distinctive designs, Ukrainian traditional attire is not only visually stunning but also holds deep cultural significance. One of the most iconic elements of Ukrainian traditional clothing is the vyshyvanka, a traditional embroidered shirt typically worn by both men and women (pic.3-4). The vyshyvanka is adorned with intricate geometric patterns, floral motifs, and symbolic designs, each carrying its own meaning and representing various aspects of Ukrainian folklore, spirituality, and identity.

Pic.3-4 The vyshyvanka is a national clothing of Ukrainians

Conclusion. In conclusion, the cultures of Yoruba (Nigeria), Syria, and Ukraine are as diverse as they are fascinating, reflecting centuries of history, tradition, and resilience. While each culture has its own unique characteristics, they share common threads of family, community, and spirituality that bind their societies together. By understanding and appreciating these diverse cultures, we can foster greater respect, empathy, and solidarity in our interconnected world.

References:

1. Simons, Gary F. and Charles D. Fennig. (2022). Yoruba, a language of Nigeria. *Ethnologue: Languages of the World*, 25th edition. 2022. 325 p.
2. Чернякова А.В. Європейські цінності міжкультурного діалогу в контексті інтеграції в європейський освітній простір. Збірник «Актуальні питання гуманітарних наук». Вип. 56, том 3, 2022. С. 234-240. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/56-3-36> (Chernyakova A.V. European values of intercultural dialogue in the context of integration into the European educational space. Collection "Actual issues of humanitarian sciences". Vol. 56, volume 3, 2022. P. 234-240.)

КОЛОДКА Юлія Олександрівна,
Національний університет оборони України

КОЛОДКА Андрій Валентинович,
Національний університет оборони України

РОЗВИТОК МІЖКУЛЬТУРНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ОФІЦЕРІВ ОПЕРАТИВНОЇ ЛАНКИ УПРАВЛІННЯ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ ДЕРЖАВИ

У сучасному геополітичному контексті Україна знаходиться перед викликом підтримання безпеки та ефективного захисту державних кордонів. Плідна співпраця з представниками держав-партнерів сприяє здобуттю перемоги над державою-окупантом. Саме тому міжкультурна взаємодія, особливо серед військовослужбовців оперативної ланки управління сектору безпеки і оборони держави (далі – СбіО) стає надзвичайно важливою складовою стратегії забезпечення національної безпеки та оборони.

Міжкультурна взаємодія офіцерів з представниками інших культур вимагає розуміння, толерантності та відкритості до різноманітності культур, традицій і вірувань. Вона забезпечує створення сприятливого середовища для спільної діяльності та ефективного вирішення завдань з питань національної оборони і безпеки. Військовослужбовці, які мають досвід співпраці у багатонаціональних організаціях, здатні краще реагувати на складні ситуації, швидше знаходити компромісні рішення та досягати спільних цілей.

Завдяки розвитку міжкультурної взаємодії у військовослужбовців оперативної ланки збільшується взаємосумісність з представниками країн-членів НАТО, зокрема під час процесу планування та проведення операцій. Отже, це дозволяє ефективно взаємодіяти, зокрема за рахунок ефективної комунікації під час спільних військових операцій.

Невід'ємною частиною розвитку міжкультурної взаємодії є також підвищення міжкультурної взаємосумісності військовослужбовців. Вони мають бути готові

розуміти та поважати різницю в культурних підходах, релігійних переконаннях та соціальних звичаях. Це сприяє побудові відкритого та довірчого спілкування як серед офіцерів ЗС України, так і серед партнерів з інших країн.

Таким чином, розвиток міжкультурної компетентності військовослужбовців СБіО є одним із перспективних напрямків для набуття як найшвидшої взаємодії військовослужбовців Збройних сил України з представниками країн-членів НАТО.

Адреса оргкомітету:

03179, Україна, м. Київ, вул. Оборони Києва, 7, Київський інститут Національної гвардії України, кафедра мовної підготовки

Телефони для довідок:

+38-095-571-54-16 – Мудра Світлана В'ячеславівна,
завідувач кафедри мовної підготовки

КИЇВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

